

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETO HUMANITARINIO
FAKULTETO ISTORIJOS KATEDRA**

INDRĖ GRIGALIŪNAITĖ

Magistrantūros studijų programos Kultūros studijų

II kurso studentė

**RADVILIŠKIO RAJONO KULTŪROS ĮSTAIGOS: TARP IDEOLOGINIO PAVELDO,
VARTOTOJIŠKOS KULTŪROS IR KŪRYBINIŲ INDUSTRIJŲ**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas prof. A. Gumuliauskas

Darbas originalus – Indrė Grigaliūnaitė (.....)

Šiauliai, 2015

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. LIETUVOS KULTŪROS POLITIKOS FORMAVIMAS.....	12
1.1. Kultūros samprata.....	12
1.2. Kultūros politika iki Nepriklausomybės atkūrimo 1990 m.....	14
1.3. Kultūros politika Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo 1990 m.....	17
1.4. Kultūros politikos nuostatos.....	22
1.5. ES kultūros politika ir Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės.....	25
1.6. Kūrybiškumo idėja.....	30
1.7. Kultūrinių ir kūrybinių industrijų samprata.....	33
1.8. Kultūrinės ir kūrybinės industrijos Lietuvoje.....	42
2. RADVILIŠKIO RAJONO KULTŪROS ĮSTAIGOS: TARP IDEOLOGINIO PAVELDO, VARTOTOJIŠKOS KULTŪROS IR KŪRYBINIŲ INDUSTRIJŲ TYRIMAS IR REZULTATAI.....	50
2.1. Tyrimo metodologija.....	50
2.2. Tyrimo rezultatų analizė.....	52
2.2.1. Radviliškio rajono teritorijos socialinė aplinka.....	52
2.2.2. Radviliškio rajono kultūros politikos formavimasis.....	54
2.2.3. Radviliškio rajono kultūros įstaigos po Nepriklausomybės atkūrimo.....	60
2.2.4. Radviliškio įstaigų raida įstojus į ES.....	64
2.2.5. Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklas.....	67
2.3. Tyrimo apibendrinimas.....	87
IŠVADOS.....	89
REKOMENDACIJOS.....	93
ŠALTINIAI IR LITERATŪRA.....	94
SANTRAUKA.....	98
SUMMARY.....	100
PRIEDAI.....	102

ĮVADAS

Kultūra yra daugiafunkcinė sistema, t.y. įvairias socialines funkcijas atliekantis sociokultūrinis reiškiny. Viena svarbiausių funkcinių kultūros savybių yra ta, kad, būdama glaudžiai susijusi su sociumu, atvira, daugiasluoksne sistema, ji prisitaiko prie kintančių žmonių poreikių, atsinaujina ir kuria naujus funkcinius santykius, poreikius skatinančias kultūros formas¹. Anot Antano Andrijausko, kultūros funkcijos yra visuma tų veiksmų, kuriuos kultūra atlieka ją kuriančių bei vartojančių žmonių bendrijoje. Jos lemia arba koreguoja beveik visas kūrybinio aktyvumo, individualaus ir kolektyvinio darbo formas, harmonizuoja santykius tarp žmonių bei socialinės aplinkos. Šias funkcijas skatina pagrindiniai žmonių poreikiai: pirmiausia būtinybė spręsti konkrečias žmonių socializacijos, jų integracijos ir konsolidacijos problemas; antra, tenkinti individualių bei grupės žmonių interesų įvairovę; trečia, sudaryti palankias sąlygas įvairių žmogaus kūrybinių galių ir veiklos formų sklaidai².

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnyje įtvirtinta, kad „<...> Valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga <...>“. Už kultūros saugojimą atsakinga – Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija, kuri sudaro sąlygas nacionalinės kultūros tęstinumui, plėtrai bei sklaidai, laisvai visuomenės kultūros raiškai, dalyvavimui kultūrinėje veikloje ir t.t.. Lietuvoje sukurtas bei išsaugotas tankus kultūros centrų tinklas, kuris sudaro prielaidas kultūros kūrimui ir sklaidai. Kultūros centras – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas bei šio įstatymo nustatyta tvarka pripažintas juridinis asmuo, kuris savo veikla puoselėja etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuria menines programas, plėtoja švietėjišką (edukacinę), pramoginę veiklą, tenkina bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuoja profesionalaus meno sklaidą³. Kultūros centrai yra skirstomi į valstybės kultūros centrus bei savivaldybės kultūros centrus, o pagal veiklos pobūdį skirstomi į specializuotus ir daugiafunkcinius.

1 Andrijauskas, Antanas. *Kultūrologijos istorija ir teorija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003. P. 336.

2 Andrijauskas, Antanas. *Kultūrologijos istorija ir teorija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003. P. 337.

3 Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymas. Nr. IX-2395. 2004. 2 str. 4 p. 2004. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=238644 (žiūrėta 2015-03-14)

Tačiau įvairiais laikais kultūrinė veikla siejama su skirtingomis ideologijomis. Remiantis įvairiomis priemonėmis ir metodais buvo formuojamas visuomenės požiūris į kultūrą, kuriamos vertybės bei normos atitinkančios to meto ideologiją. Sovietiniais metais sukurtas platus kultūros tinklas, kuris turėjo didelę įtaką kultūriniam gyvenimui. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, kultūros įstaigų tinklas ir toliau priklausė valstybės sektoriui. 2001 metais šalies vyriausybė patvirtino Lietuvos kultūros politikos nuostatas. Greta vyriausybės programos ir jos įgyvendinimo priemonių plano tai yra pagrindinis kultūros politikos kryptis nubrėžiantis dokumentas. Lietuvos kultūros politikos nuostatose pažymima, kad būtina „<...> skatinti kultūros savivaldą regionuose⁴ <...> skatinti ir remti regionų kultūros institucijų ryšius⁵ <...> remti mėgėjų kūrybinę veiklą <...>“⁶. 2003 metais po konferencijos „Kūrybinės industrijos: galimybė Europoje ir Europai“ Lietuvoje išpopuliarėjo kūrybinių industrijų sąvoka.⁷ 2007 m. kovo 28 d. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu Nr. IV-217 buvo parengta Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategija.

Literatūros ir šaltinių apžvalga. Darbe remtasi autorių, kurie vienu ar kitu aspektu yra aptarę šiame magistriniame darbe keliamus klausimus, darbais. Apie socialistinę kultūrą rašė Elvyra Baltinienė knygoje „Brandaus socializmo kultūra“⁸, kurioje aptariamas brandaus socializmo kultūros etapas, apibūdinami švietimo, mokslo, meninės kultūros vystymasis, atskleidžiama kryptinga organizuojanti respublikos partinės organizacijos, vyriausybinių institucijų veikla ugdant socialistinę kultūrą. Leokadija Diržinskaitė knygoje „Kultūra ir valstybė“⁹ nagrinėja kultūrinę – auklėjamąją veiklą, apibrėžia kultūros sąvoką, funkcijas, kultūros valdymo principus. Dokumentų rinkinyje „Lietuvos komunistų partijos ideologinio darbo

4 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“ 7-asis skirsnis, 26.4. straipsnis. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 kovo 5 d.]

<<http://www.epaveldas.lt/documents/10165/19809/4.pdf>>

5 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“ 7-asis skirsnis, 26.5. straipsnis. Vilnius. Interaktyvus: [žiūrėta 2015 kovo 5 d.]

<<http://www.epaveldas.lt/documents/10165/19809/4.pdf>>

6 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“ 2-asis skirsnis, 5.5.1. straipsnis. Vilnius. Interaktyvus: [žiūrėta 2015-03-05]

<<http://www.epaveldas.lt/documents/10165/19809/4.pdf>>

7 Kūrybinės industrijos – individo kūrybiniais sugebėjimais ir talentu pagrįstos veiklos, kurių tikslas bei rezultatas yra intelektinė nuosavybė ir kurios gali kurti materialią gerovę bei darbo vietas.

8 Baltinienė. Elvyra, *Brandaus socializmo kultūra*. Vilnius: Mintis, 1982.

9 Diržinskaitė. Leokadija, *Kultūra ir valstybė*. Vilnius: Mintis, 1985.

klausimai”¹⁰ sudėti Lietuvos komunistų partijos nutarimai, kuriuose atsispindi respublikinės partijos ideologinės veiklos esmės.

Kultūros sampratos kaitą nagrinėjo A. Andrijauskas¹¹. Kultūrologas Vytautas Kavolis savo paskaitų ciklo rinkinyje „Kultūros dirbtuvė“¹² analizuoja skirtingus kultūros suvokimo modelius, kultūros organizaciją, kaip kultūros analizės metodą. Šiuolaikinės kultūros įstaigų administravimą ir ir valdymą analizavo Inga Bartkevičiūtė, Arūnas Bėkšta, Rasmus Makselis, Žaneta Simonavičienė, Laimis Vilkončius.¹³ Gabrielė Žaidytės sudarytoje „Kultūros politikos straipsnių rinktinėje“¹⁴ analizuojami kultūros politikos kontekstai bei jos įtakos kitoms socialinio gyvenimo sferoms.

Apie vartojimo kultūros ištakas ir raidos kryptis, jos poveikį kultūrinių poreikių tenkinimui ir kultūros politikai aptaria Jūratė Černevičiūtė straipsnyje „Kultūros ir vartojimo kultūros sąsajos“¹⁵ Iš užsienio autorių apie vartojimo kultūrą rašė Neil McKendrick „The Birth of a Consumer Society“¹⁶, Rhys Williams „Dream Worlds: Mass Consumption in Late Nineteenth Century France“¹⁷.

Lietuvoje kultūrinių kūrybinių industrijų tematika pradėta nagrinėti dar visai neseniai, galima išskirti šiuos autorius: Jūratė Černevičiūtė¹⁸, Gintautas Mažeikis¹⁹, Audronė Rimkutė²⁰, Rasa Levickaitė ir Ramojus Reimeris²¹, Margarita Starkevičiūtė²². Šių autorių darbuose

10 Lietuvos komunistų partijos ideologinio darbo klausimai. Dokumentų rinkinys. Vilnius: Mintis, 1987.

11 Andrijauskas, Antanas. *Kultūrologijos istorija ir teorija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003.

12 Kavolis, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius: Baltos lankos, 1996.

13 *Šiuolaikinis kultūros įstaigų administravimas ir valdymas*. Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 2007.

14 Kultūros politika: straipsnių rinktinė. Sud. Gabrielė Žaidytė. Vilnius: baltos lankos, 2008.

15 Černevičiūtė, Jūratė. „Kultūros ir vartojimo kultūros sąsajos“. *Rinkodaros priemonių valdymas kultūros įstaigų veikloje*. – Vilnius: LKDTC, 2007. London:

16 McKendrick Neil, et al. *The Birth of a Consumer Society*. London: Europa Publications Limited, 1982.

17 Williams, Rhys, *Dream Worlds: Mass Consumption in Late Nineteenth Century France*. Berkeley: California University Press, 1991.

18 Černevičiūtė, Jūratė ir Žilinskaitė, Viktorija. „Kūrybinių industrijų raida ir meno komunikacijos samprata Lietuvoje“. (2009) Interaktyvus. [žiūrėta kovo 19 d.] <<http://www.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2009/3/203-212.pdf>>.

19 Mažeikis, Gintautas. „Kūrybinės industrijos : nuo kasdienybės revoliucijos iki įdarbintos fantazijos“. *Inter-studia humanitatis* Nr. 6, (2006): 66-95. Interaktyvus. [žiūrėta kovo 19 d.] <http://interstudia.lt/wp-content/uploads/2013/01/3_Inter-studia_humanitatis_2006.pdf>.

20 Rimkutė, Audronė. „Kultūros politika ir kultūros industrija: tradicinis santykis ir nauji iššūkiai“. (2009) Interaktyvus. Lituaniстика[žiūrėta kovo 19 d.]<

http://www.lvb.lt/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=LDB&docId=TLITLIJ.04~2009~1367166940103&fromSitemap=1&afterPDS=true>

21 Levickaitė, Rasa ir Reimeris, Ramojus. „Kūrybos ekonomikos penkiakampis“. Vilnius: VGTU, 2011.

22 Starkevičiūtė, Margarita. „Kūrybinių ekonominių veiklų į Lietuvos ekonomiką įvertinimas“. (2003) Interaktyvus. [žiūrėta kovo 19 d.] <http://elibrary.lt/resursai/EU%20integracija/ES_kulturos_programos_starkeviciute%20pat.pdf>

analizuojama kultūrinių ir kūrybinių industrijų sąvokos, svarstomas jų santykis su kultūros politika, pabrėžiama jų įtaka ekonomikos plėtrai. Aptariamos kultūrinių kūrybinių industrijų klasifikacijos, nagrinėja kultūrinių ir kūrybinių industrijų svarbą šalies visuomenei, ūkiui bei švietimui, pristato kitų šalių gerąsias patirtis. Lietuvoje yra atlikti trys kūrybinių industrijų žemėlapiai: Alytaus ir Utenos apskričių kūrybinių industrijų žemėlapis (2005 m.), Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapis (2010 m.), Klaipėdos miesto kūrybinių industrijų žemėlapis (2011 m.), juose pateikiami duomenys apie kūrybinių industrijų įstaigų veiklą, bendradarbiavimą, gebėjimus, žmogiškuosius, finansinius išteklius, perspektyvas.

Kultūrinės kūrybinės industrijas įvairiais aspektais tyrė ir tiria ne vienas užsienio mokslininkas: Theodor Adorno, Max Horkheimer²³, Richard Florida²⁴, John Hartley²⁵, John Howkins²⁶, Richard Caves²⁷ ir daugelis kitų. Autoriai siekia apibūdinti kūrybinės industrijas kokybiniais ir kiekybiniais būdais, pristato įvairias kūrybinės klasės teorijas, sudaro kūrybinių industrijų žemėlapius. Mokslininkai savo darbuose į kūrybinių industrijų apibrėžimą įtraukia ir ekonominę reikšmę, analizuoja kultūros ir ekonomikos santykį.

Lietuvos kultūros įstaigų tinklą iš istorinės perspektyvos analizuoja Lilija Kublickienė, Alina Žvinklienė, Eduardas Svikslas moksliniame straipsnyje „Kultūrėjimo procesai modernioje Lietuvoje: bibliotekų ir kultūros centrų vaidmuo regionuose“²⁸, autoriai bibliotekas ir kultūros centrus laiko vienomis svarbiausių institucijų, įgyvendinančių valstybės kultūros politikos tikslus. 2004 m. Vilniaus pedagoginiame universitete (dabartiniame Vilniaus edukologijos universitete) socialinės pedagogikos katedroje buvo apgintas Žibutės Šilingienės darbas „Kultūros centras ir jo funkcijų realizavimo galimybės bendruomenėje“²⁹. Darbe analizuojama to meto kultūros politika, tirinėjama regionų kultūros politika bei kultūros centrų funkcijos ir veikla. Vilniaus dailės akademijoje UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedroje buvo apgintas Donatos Jutkienės darbas „Kultūros sektoriaus atsinaujinimo prielaidos regionuose: Kupiškio atvejo

23 Adorno, Theodor ir Horkheimer Max. *Apšvietos dialektika*. Vilnius: Margi raštai, 2006.

24 Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class*. New York: Basic Books, 2002.

25 Hartley, John. *Creative Industries*. Carlton: Blackwell Publishing, 2005.

26 Howkins John, *Kūrybos ekonomika*. Vilnius: VGTU, 2010

27 Caves, Richard. *Creative Industries: Contracts Between Arts and Commerce*. Cambridge. Harward University Press, 2002.

28 Kublickienė. Lilija, et al. „Kultūrėjimo procesai modernioje Lietuvoje: bibliotekų ir kultūros centrų vaidmuo regionuose“. (2011) Interaktyvus. [žiūrėta 2015 kovo 19 d.] <<http://www.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2011/4/483-492.pdf>>

29 Šilingienė, Žibutė. Kultūros centras ir jo funkcijų realizavimo galimybės bendruomenėje. Diplominis darbas. Vilnius. 2004.

analizė³⁰. Darbe aprašomas Kupiškio kultūros įstaigų tinklo ir jų tekiamų paslaugų tyrimas, analizuojamos Kupiškio kultūros įstaigų tinklo atsinaujinimo galimybės. 2010 m. Šiaulių universiteto vadybos katedroje buvo apgintas Ligitos Narutavičienės darbas „Kultūros politikos įgyvendinimo analizė: Mažeikių rajono atvejis“³¹, kuriame analizuojamas Lietuvos kultūros politikos įgyvendinimas, ištirtas Mažeikių rajono kultūros skyriaus ir jam pavaldžių institucijų valdymo ir administravimo problemos įgyvendinant kultūros politiką Mažeikių rajone. Apie Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklą yra užsiminama tik Radviliškio rajono savivaldybėje.

Temos aktualumas ir naujumas. Šiuolaikinėje visuomenėje kultūra tampa vis svarbesnė ir kaip ekonomikos veiksnys, kuriant patrauklią aplinką kapitalo investicijoms, ir kaip bendruomenę telkiantis dėmuo. Radviliškio rajono kultūros įstaigų veikla nėra nagrinėta jokiais aspektais. Tik trumpai apie kultūros įstaigų tinklą yra užsiminama 2007 m. ir 2008 m. Radviliškio rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane. Todėl atsiranda poreikis įvertinti esamą situaciją, nustatyti problemas, kylančias kultūros sektoriaus srityje. Šiandien Radviliškio rajone veikia nemažas kultūros įstaigų tinklas, tačiau pasitaiko tokių atvejų, kai mažuosiuose miestuose, provincijose kultūros sklaida yra nekokybiška. Žinant, jog kultūros įstaigos yra visiems gyventojams prieinamas kultūros židinys, skirtas jų kultūrinių poreikių tenkinimui, dvasinės kultūros bei tautinės savimonės, saviraiškos ugdymui, kūrybinių sugebėjimų puoselėjimui ir poilsiui – svarbu atskleisti jų kismą bei prisitaikymą prie besikeičiančios visuomenės poreikių. Temos naujumą taip pat nusako siekis atskleisti kūrybinių industrijų plėtros galimybes tipiškame Radviliškio rajone.

Darbo objektas. Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklas (kultūros centrai, kultūros namai, pramogų ir šokių salės, daugiafunkciniai centrai, tradicinių amatų centrai).

Tikslas. Išanalizuoti kultūros įstaigų funkcijų kismą Antrosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu bei atskleisti kūrybinių industrijų raidos rajone galimybes.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti Lietuvos kultūros politikos formavimo teisinę bazę;
2. Atskleisti perėjimo nuo elementarios vartotojiškos kultūros (iki 2002) į kūrybinių industrijų pakopą;

30 Jutkienė, Donata. Kultūros sektoriaus atsinaujinimo prielaidos regionuose: Kupiškio atvejo analizė. Diplominis darbas. Vilnius, 2013.

31 Narutavičienė, Ligita. Kultūros politikos įgyvendinimo analizė: Mažeikių rajono atvejis. Diplominis darbas. Šiauliai, 2010.

3. Ištirti šiandieninę Radviliškio rajono kultūros situaciją, pateikti kultūros įstaigų struktūrą;
4. Sudaryti tinklinį Radviliškio rajone veikiančių kultūros įstaigų žemėlapi ir atlikti jų teikiamų paslaugų tyrimą;
5. Atskleisti silpnąsias ir stipriąsias kultūros įstaigų puses, galimybes bei galimas grėsmes, pateikiant SSGG (SWOT) analizę;
6. Atlikus tyrimą nustatyti kūrybinių industrijų plėtros galimybes Radviliškio rajono kultūros įstaigose, pateikti rekomendacijas.

Tyrimo problema. Ištirti prieštarinę kūrybinių industrijų formavimąsi Radviliškio rajone: esant KI ideologijai ir nesant pakankamų išteklių (žmogiškųjų, technologinių, finansinių, patirties), manant, kad šis rajonas pagal savo kultūrinės raidos galimybes yra tipiškas Lietuvos rajonas.

Tyrimo probleminiai klausimai:

- Koks buvo kultūros įstaigų tinklas 1990 m. (atskaitos taškas)?
- Kokie pokyčiai įvyko po elementarios vartotojiškos kultūros atsiradimo (po 1990 m. iki 2002 m.)?
- Kaip buvo formuojama kultūros politika po to, kai pirmą kartą buvo priimtos Kultūros politikos nuostatos?
- Kokie atsirado nauji iššūkiai kūrybinių industrijų raidai, kai KI tapo kultūros ir ūkio politikos dalimi?

Darbo rašymo metodika:

- Analizės metodu buvo nagrinėjami teisiniai aktai ir dokumentai.
- Lyginamasis metodas pasitelkiamas, lyginant skirtingų istorinių laikotarpių kultūros įstaigų veiklą.
- Interpretacinis metodas naudojamas atskleisti interviu pagalba surinktų respondentų nuomonę ir požiūrį į Radviliškio rajono kultūros įstaigų veiklą.
- Statistinių duomenų analizė naudota, norint ištirti kultūros įstaigų kiekybinę išraišką skirtingais istoriniais laikotarpiais

Medžiagos rinkimo metodai:

- Dokumentų analizė. Atsižvelgiant į mokslinio tyrimo objektą, tyrimo tikslus ir uždavinius, šis metodas laikytinas vienu iš svarbiausių duomenų rinkimo (gavimo) metodų.

Rinktų duomenų šaltiniai: Lietuvos Respublikos kultūros politikos nuostatos, Lietuvos Respublikos kultūros politikos kaitos gairės, Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymas, Regionų kultūros plėtros programos, Kultūros industrijų skatinimo ir plėtros strategija, Lietuvos Respublikos Kultūros ministro įsakymai ir nutarimai, Radviliškio rajono kultūros įstaigų nuostatos bei veiklos ataskaitos.

- **Interviu.** Šio metodo taikymo tikslas – gauti kuo išsamesnę informaciją iš Radviliškio rajono kultūros įstaigų vadovų ir darbuotojų, kuri atskleistų kultūros įstaigų stipriąsias bei silpnąsias puses.

- **Stebėjimas.** Lauko tyrimo metu aplankyti analizuojami objektai ir įvertinta jų dabartinė būklė.

Tyrimo metodologija:

- Kūrybinių industrijų žemėlapis, kaip analitinė priemonė, naudojamas kultūros įstaigų tinklų tyrimui.

- KI žemėlapis – analitinis tyrimas, parodantis tam tikro rajono kūrybinių institucijų veiklą, atskleidžiantis jų SSGG (*SWOT*) analizę.

- KI žemėlapi sudaro: duomenys apie veikiančias įstaigas, jų produkciją, jų ryšius, dinamiką, žmogiškuosius išteklius ir jų kismą. Pateikia lyginamąją analizę, gerų ir blogų atvejų kritiką, rekomendacijas.

Tyrimo imtis. Pradėjus rašyti šį darbą, paaiškėjo, jog duomenų pasirinkta tema labai maža. Autorė 2015 m. balandžio mėnesį atliko lauko tyrimą. Šio tyrimo metu iš viso buvo aplankyta 17 kultūros įstaigų: kultūros centras, kultūros ir amatų centras, etninės kultūros ir amatų centras, 9 kultūros namai, 4 pramogų ir šokių salės, 1 bendruomenė namai. Apklausta 18 kultūros įstaigų darbuotojų.

Taip pat buvo rinkta medžiaga pagal autorės sudarytą anketą „Radviliškio rajono kultūros įstaigos: tarp ideologinio paveldo, vartotojiškos kultūros ir kūrybinių industrijų“. Ši anketa buvo skirta Radviliškio rajono kultūros įstaigų vadovams bei kultūros specialistams (žr. 1 priedą). Lauko tyrimo metu iš viso apklausta 18 respondentų, iš jų – 2 vyrai ir 16 moterų, gimusių nuo 1960 m. iki 1985 m. Pagal išsilavinimą apklausti vidurinį, profesinį, aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą turintys respondentai. Pagal profesijas: pedagogai, socialiniai darbuotojai, režisieriai, agronomai, buhalteriai, administratoriai, chemikai, prekybininkai.

Anketą sudarė atviro tipo klausimai. Tokio tipo klausimai leido pateikėjams akivaizdžiau nurodyti savo požiūrį, pateikti išsamesnę, pagrįstą nuomonę. Kultūros įstaigų vadovams skirtoje anketoje pateikiami klausimai, kurie padeda geriau susipažinti su šių įstaigų struktūra, veikla bei tikslais, taip pat plačiau aptariamos problemos.

Tyrimo šaltiniai. Pagrindinis šaltinis – autorės surinkta medžiaga lauko tyrimo metu. Darbe analizuojami Radviliškio kultūros įstaigų (kultūros centrų, kultūros namų, pramogų ir šokių salės, etninės kultūros ir amatų centro) veiklos tekstinės bei statistinės ataskaitos, kurios saugomos Šiaulių apskrities archyve. Buvo išanalizuotos bylos: „Radviliškio rajono kaimo klubinių įstaigų metinė suvestinė ataskaita (1959 m.)“, „Rajono kultūros skyriaus ir klubinių įstaigų metinės statistinės ataskaitos (1960 m.)“, „Rajono kultūros skyriaus ir kultūros namų darbo planai ir ataskaitos (1961 m.)“, „Rajono kultūros įstaigų metinės statistinės ataskaitos (1961 m.)“, „1988 metų rajono klubinių įstaigų metinės statistinės ir tekstinės ataskaitos“, „1989 m. klubinių įstaigų ratelių repertuariniai planai ir tekstinės ataskaitos“, „1989 metų rajono klubinių įstaigų metinės statistinės ataskaitos“. Taip pat peržiūrėtos 2003 m. – 2014 m. Radviliškio rajono savivaldybės administracijos metinės ataskaitos. Remtasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos kultūros politikos nuostatomis, LR Kūrybinių industrijų skatinimo strategijomis, LR regionų kultūros plėtros programomis, Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymu, Lietuvos Respublikos kultūros politikos kaitos gairėmis, 2010 m. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro metiniu pranešimu, 2009 m. Valstybinio audito ataskaita, Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos. Peržiūrėtas 2007 metų Radviliškio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas ir susipažinta su esamos būklės analize.

Darbo aprobacija. 2015 m. balandžio 9 d. Šiaulių universiteto Humanitarinio fakulteto XIX bakalaurantų ir magistrantų mokslo darbų konferencijai, skirtai 140-osioms Povilo Višinskio gimimo metinėms, parašytos tezės tema: „Radviliškio rajono kultūros įstaigos: tarp ideologinio paveldo, vartotojiškos kultūros ir kūrybinių industrijų“.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, 2 skyriai, išvados, rekomendacijos, šaltinių ir literatūros sąrašas bei priedai. Pirmame skyriuje supažindinama su Lietuvos kultūros politika. Analizuojama kultūros politika iki ir po Nepriklausomybės atkūrimo, aptariama kultūros įstaigų struktūra, jų pavaldumas, vykdoma veikla bei įstatiminė bazė šiais skirtingais istoriniais

laikotarpiais. Analizuojami pokyčiai, kurie įvyko kultūros srityje Lietuvai įstojus į Europos sąjungą bei priėmus Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires. Apibrėžiamos kultūrinių ir kūrybinių industrijų sąvokos, išanalizuota literatūra apie kultūrinių ir kūrybinių industrijų susiformavimą ir raidą, jų klasifikaciją. Antrasis skyrius skirtas empirinio tyrimo rezultatų analizei. Šioje dalyje analizuojamas Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklas. Aptariami dokumentai, kuriais remiantis yra vykdoma kultūrinė veikla bei kuo remiantis yra nustatomos kultūros įstaigų kategorijos. Pateikiami ir analizuojami interviu metu gauti duomenys apie šiandieninę Radviliškio rajono kultūros įstaigų organizuojamą veiklą, žmogiškuosius išteklius, finansavimą, projektinę veiklą, išskiriami galimi kūrybinių industrijų atvejai Radviliškio rajone.

Darbe pateikta – 3 lentelės, 1 tinklinis žemėlapis, 1 paveikslas, 29 nuotraukos.

1. LIETUVOS KULTŪROS POLITIKOS FORMAVIMAS

1.1. Kultūros samprata

Manoma, kad „kultūros“ sąvoka atsirado dar senovės Rytų ir Vakarų civilizacijose. Skirtingos istorinės epochos bei civilizacijos formavo savitas kultūros sampratas³². Vakaruose sąvoka „cultura“ (lot. įdirbta žemė, auginimas) atsirado kaip priešprieša gamtos sąvokai. Tačiau netrukus ji įgavo platesnę reikšmę bei aprėpė ne tik žemę, bet ir žmogų su jo dvasiniu pasauliu.

Šiuo metu žodis kultūra turi daugybę reikšmių, kurios yra vartojamos įvairiuose kontekstuose. Todėl sudėtinga išskirti vienintelę, kuri galėtų būti vartojama, norint apibūdinti šį žodį. Manoma, kad pastaruoju metu egzistuoja net 700 kultūros apibūdinimų. Tačiau nė vienas iš jų nėra pilnas ir visaapimantis³³. Išskirtinumas yra tik tai, jog pagrindinis kultūros subjektas bei objektas išlieka žmogus.

Įvairios mokslo sritys kultūros sąvoką suvokia ir pateikia skirtingai: sociologijoje kultūra suprantama kaip visuomenės gyvenimo organizavimo veiksnys, idėjų principų, socialinių institutų, užtikrinančių kolektyvinį žmonių gyvenimą, visuma. Istorijos mokslas kultūrą suvokia kaip visuomenės vystymosi produktą, o jo tęstinumą užtikrina sukauptos patirties perdavimas iš kartos į kartą. Psichologijoje kultūra – tai gyvenimo būdas, tas kontekstas, kuriame mes gyvename, mėstome, jaučiame ir bendraujame vieni su kitais. Kultūra čia suprantama kaip idėjų, tradicijų, įgūdžių, metodų, apibūdinančių konkrečią žmonių grupę, visuma. Edukologijoje kultūra – tai žinių bei savybių visuma, kurias gauna žmogus mokymosi procese ir kurios nėra genetiškai paveldimos. Todėl kultūra ugdoma ir įsisavinama nuo pat vaikystės bei perduodama iš kartos į kartą. Kultūros sąvoka antropologiškai suvokiama kaip visas žmogaus gyvenimas. Ji apima ne tik meną, bet ir gyvenimo būdą, žmogaus teises, vertybių sistemas, tradicijas. Kaip matome, kultūros supratimas – skirtingas. Todėl jos apibrėžimas priklauso nuo tyrinėtojo pozicijų. Šiame darbe kultūra suvokiama kaip žmogaus kūrybinių galių išraiška, kuri skatina šalies socialinę ekonominę plėtrą.

32 Andrijauskas, Antanas. *Kultūrologijos istorija ir teorija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003. P. 123.

33 Pruskus, Vladas. „Kultūros samprata ir inkultūrizacijos procesas tarpkultūrinės komunikacijos kontekste“ . (2013) Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 19 d.] <<http://www.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2013/3/121-130.pdf>>

Kultūra taip pat yra daugiafunkcinė sistema, kuri atlieka gausybę funkcijų. Ji nuolatos turi prisitaikyti prie kintančių žmonių poreikių, atsinaujinti ir kurti naujus funkcinius santykius. Todėl dažniausiai žmonių poreikiai iššaukia pagrindines kultūros funkcijas: spręsti visuomenės socializacijos, integracijos ir konsolidacijos problemas, tenkinti individualių ir grupės žmonių interesų įvairovę bei sudaryti palankias sąlygas įvairių žmogaus kūrybinių galių ir veiklos formų sklaidai. Būtina žinoti tai, kad kultūra egzistuoja bei funkcionuoja tik žmonių bendruomenėje. Kultūrinė veikla padeda žmonėms įsisavinti visuomenėje gyvuojančias estetines, religines ir kt. normas, taisykles, kurios formuoja jų vertybes, tarpasmeninius santykius bei pažiūras.

Didelį vaidmenį, organizuojant visuomenės kultūrinį, gyvenimą atlieka valstybės valdžia ir jos vykdoma kultūros politika. Ji yra atsakinga už kultūros teisinius principus, rinkos koregavimą bei įvairias institucijas, kurios taip pat bando reguliuoti kultūrinį gyvenimą ir veiklą. Formuojant kultūros politikos tikslus bei tenkinant gyventojų kultūrinius poreikius, pagrindiniais tarpininkais tampa savivaldos institucijos ir joms pavaldžios kultūros įstaigos bei vietos bendruomenės. Todėl galima teigti, kad kultūros politika yra politikos dalis, o kultūra – visuomenės gyvenimo dalis. Anot kultūros politikos teoretiko R. Weber, yra būtinas „kultūrinis aprūpinimas“, kuris visiems žmonėms užtikrintų priėjimą, pasiekiamą ir apmokamą veiklą, rūpintusi galimybe remti inovacijas, skatintų kūrybinę žmonių saviveiklą, užtikrintų finansiniu ir erdviniu požiūriu vienodus šansus prieiti prie pakankamo kiekio šalies „plotą padengusių“ kultūros institucijų³⁴. Tačiau skirtingais istoriniais laikotarpiais keitėsi kultūrinės veiklos supratimas, kito ir už kultūros sklaidą visuomenei atsakingų institucijų veikla, o visa tai priklausė nuo tuo metu grindžiamos ideologijos, kurios formavo tam tikras kultūros vertybes ir normas. Nors kultūra visais laikais buvo vertinama kaip viena iš pagrindinių visuomenės egzistavimo sąlygų, bet šiuolaikinėje visuomenėje akcentuojama tai, jog kultūra yra svarbi ne vien menine ar socialine, bet ir ekonomine prasme. Todėl šiame darbe norima parodyti kultūros įstaigų kismą bei naujovių įgyvendinimo galimybes ir problemas, kurios stabdo kultūrinės veiklos inovatyvumą mažesnių miestų, miestelių bei kaimų kultūros įstaigose.

34 Kultūros politika: straipsnių rinktinė. Sud. Gabrielė Žaidytė. Vilnius: baltos lankos, 2008. P. 36.

1.2. Kultūros politika iki Nepriklausomybės atkūrimo 1990 m.

Kultūra yra ne tik vienas iš daugelio visuomenės reiškinių, bet ir svarbus vykstančių procesų faktorius. Ji formuojasi ilgą laiką, kurdama savo istoriją, kuri išlieka visuomenės istorinėje – kultūrinėje atmintyje. Analizuojant Lietuvos valstybės kultūros politiką, būtina prisiminti ir išsiaiškinti vieną sudėtingiausių istorinių laikotarpių – sovietinę okupaciją Lietuvoje.

Šiame darbe bus apžvelgiama Lietuvos kultūros politika sovietinės okupacijos ir Antrosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu, kuomet atsirado ideologinis paveldas, vartotojiška kultūra bei kūrybinės industrijos.

Lietuva sovietinės okupacijos sąlygomis. 1977 m. SSRS Konstitucija buvo suformulavusi ir įtvirtinusi brandaus socializmo (tai buvo politinis triukas, nesugebant realizuoti komunizmo pastatymo tikslo) visuomenės socialinę programą. Pagal ją propagandiniais tikslais siekta sudaryti realias galimybes, kuo plačiau ugdyti žmonių kūrybinę galią. Pagrindinis Įstatymas įpareigojo valstybę plėtoti realias sąlygas, kad piliečiai galėtų taikyti savo kūrybines jėgas, gabumus ir talentą, visokeriopai ugdyti asmenybę bei kelti kultūrinį lygį. Sovietų Sąjungoje viena iš svarbiausių valstybės funkcijų buvo kultūrinė – auklėjamoji. Ji tapo ideologinio – propagandinio darbo sudėtine dalimi. Jau tada buvo manoma, kad kultūra turi išskirtinę reikšmę, kuri formuoja komunistiniams idealams ištikimą asmenybę. Kultūrinė – auklėjamoji funkcija siekė užtikrinti idėjinį – politinį, darbinį, dorovinį žmonių auklėjimą. To meto tyrinėtojai teigė, kad tik sovietinis totalitarizmas sudarė kiekvienam žmogui „palankias sąlygas“ priartėti prie dvasinių vertybių ir svarbiausia suteikė galimybę asmeniškai dalyvauti kūrybinėje veikloje. Formuojant sovietinę kultūrą, pagrindiniais veiksmiais tapo komunistinei ideologijai ištikimų literatūros ir meno, kūrybinių organizacijų, kultūros švietimo įstaigų kūrimas bei veikla. Tuo metu už kultūrą atsakingos ir jos valdymo klausimus sprendė masinės visuomeninės organizacijos (SSKP, profsąjungos, komjaunimo), politizuotos organizacijos (rašytojų, dailininkų, kompozitorių, architektų sąjungos) ir visuomeninės institucijos (prie Kultūros ministerijos sukurta Tarpžinybinė kultūros švietimo darbo taryba, Liaudies tradicijų taryba). Pagrindinės valdymo formos, kurios užtikrino kultūros valdymo klausimus: ekonomika (kultūros finansavimas, materialinės bazės kūrimas); socialinė politika (kultūros įstaigų valstybinės ir visuomeninės veiklos reglamentavimas); ideologija (masinės informacijos ir

propagandos, ideologinio auklėjimo institutų formavimas); administracinės organizacijos (gyventojų kultūrinio aptarnavimo, sistemos sudarymo, kadų parinkimas ir paskirstymas).

Pagal LSSR konstituciją Komunistų partija buvo vadovaujanti visuomenės jėga. Partija nubrėždavo svarbiausius uždavinius, darė įtaką visoms valstybinio bei visuomeninio gyvenimo sritims. Ypatingai intensyviai ir kryptingai buvo veikama kultūra bei jos valdymas. Vienas iš svarbiausių socialinės politikos ypatumų kultūros srityje – tai, kad ji buvo vykdoma kartu su kultūriniu ideologiniu auklėjamoju partijos darbu. Partija priverstinai „rūpinosi“ žmonių dvasinio, estetinio, dorovinio ir kitokio lavinimo turiniu. Todėl kultūra, kaip socialinis bei ideologinis reiškiny, tapo aktyvia kuriamąja komunistinės visuomenės jėga bei svarbiu totalitarinio režimo įtvirtinimo veiksmu.

Totalitarinio režimo metu bendras kultūros įstatymas taip ir nebuvo parengtas. Tačiau komunistinis režimas stengėsi kuo aiškiau reglamentuoti ir kontroliuoti kultūros įstaigų veiklą: 1953 m. įsteigta Kultūros ministerija sujungė iki tol veikusias įvairių kultūros sričių valdymo organizacijas bei tapo vienu kultūros valdymo centru. Kita vertus, valdymas apsiribojo partijos direktyvų praktine realizacija. Vietinės Liaudies deputatų tarybos sudarė vykdomųjų komitetų kultūros ir švietimo skyrius, kuriems pavedė vadovauti pavaldžios teritorijos kultūros raidai. Nuolatinis kultūros įstaigų tinklo plėtimas bei optimizavimas turėjo didinti kultūros socialinį ir ideologinį efektyvumą³⁵.

1955 metais Kultūros ministerija nurodė kiekvienoje apylinkėje įsteigti kaimo kultūros namus. 1957 m. kovo 5 dieną LKP Centro Komitetas ir LSSR Ministrų Taryba priėmė nutarimą „Dėl priemonių kaimo klubinėms įstaigoms sustambinti ir jų materialinei bazei stiprinti“ bei įpareigojo rajonų Liaudies deputatų tarybų vykdomuosius komitetus steigti kultūros namus apylinkių administraciniuose centruose, arti labiau apgyventų vietovių, parinkti tam tinkamus pastatus su ne mažesnėmis kaip 100 vietų žiūrovų salėmis ir 2–3 kambariais saviveiklos rateliams³⁶. Kultūros įstaigų reorganizacija vyko gana sparčiai. Daugėjo kultūros namų, bibliotekų, klubų skaityklų. Stiprėjo jų materialinė bazė. XX a. šeštojo dešimtmečio pabaigoje plačiai paplito pačios masiškiausios kultūros švietimo įstaigos – raudonieji kampeliai. Svarbiausias jų tikslas – nuoseklus ideologinis, kultūrinis masinis darbas, siekiant, kad kiekvienas

35 Kublickienė. Lilija, et al. „Kultūrėjimo procesai modernioje Lietuvoje: bibliotekų ir kultūros centrų vaidmuo regionuose“. (2011): 486. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 19 d.] <<http://www.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2011/4/483-492.pdf>>

36 Diržinskaitė, Leokadija. „Kultūra ir valstybė“. Vilnius: Mintis, 1985. P. 126

žmogus be vargo galėtų susipažinti su ekonomikos ir kultūros pažanga, kelti savo kūrybinę potenciją, dalyvauti kultūros bei sporto renginiuose.

1972 m. balandžio 24 d. LKP CK ir LSSR Ministrų Tarybai priėmus nutarimą „Dėl Kultūros ministerijos klubinių įstaigų tinklo tobulinimo ir jų materialinės bazės stiprinimo“³⁷, padidėjo kultūros namų statyba miestuose, rajonų centruose, kolūkiuose, tarybiniuose ūkiuose, o tai turėjo didelę reikšmę meno saviveiklos ugdymui. Kultūros namuose buvo įsteigti metodiniai kabinetai, kurių vadovai teikdavo paramą vietos saviveiklininkams. Jie padėdavo rengti ir organizuoti įvairias šventes. Meno saviveikla sėkmingai atliko idėjinio bei estetinio auklėjimo funkcijas, o ugdydama kūrybinį, visuomeninį aktyvumą atliko ir reikšmingą socialinę funkciją. Jos svarbą sovietinės okupacijos sąlygomis reikėtų vertinti nevienareikšmiškai. Nors meno saviveiklos pagrindinė užduotis buvo ugdyti sovietinį žmogų, bet čia užslėpta forma reiškėsi ir tautiškumo elementas. Sovietų Lietuvoje tvirtas menines pozicijas užėmė įvairūs chorai, ansambliai, dramos būreliai, pramoginiai šokiai, liaudies šokių kolektyvai. Kultūros įstaigose reguliariai buvo organizuojami pokalbiai, knygų aptarimai, skaitomos paskaitos, vyko susitikimai su gamybos pirmūnais, klausimų bei atsakymų vakarai ir pan. Taip pat buvo organizuojami žemės ūkio, buities kultūros ir kt. būreliai. Propaguojant kultūros paminklus, kultūros namuose vykdavo įvairios paskaitos bei pokalbiai, gyventojai buvo supažindinami su kultūros paminklų istorine, politine reikšme, buvo ugdomas jų sovietinis patriotizmas. Itin populiarius buvo stacionarus ir kilnojamas kinas. Filmai buvo rodomi mokyklose, skaityklose, kolūkių kontorose, kolūkiečių namuose ir žinoma kultūros namuose. Kaime kilnojamas kinas buvo vienintelė priemonė populiarinti šį meną. Vis daugiau gyventojų pamėgo lankyti kiną, todėl pradėtas plėsti kino tinklas ne tik miestuose, bet ir kaimuose. Taigi kultūros įstaigų darbas vis glaudžiau buvo siejamas su konkrečiais ekonomikos ir socialinės raidos uždaviniais, skatino našiau dirbti, aktyviau dalyvauti gamybinėje, politinėje ir visuomeninėje veikloje.

Galima teigti, kad sovietinė kultūra atliko savo pagrindinę funkciją – formuoti komunistų partijai ištikimą asmenybę. Tuo tikslu buvo plečiamas kultūros ir meno įstaigų tinklas, stiprinama jų materialinė – techninė bazė. Kita vertus, šio tikslo realizacija priklausė nuo meno ir kultūros darbuotojų sąmoningumo lygio. Jų atsidavimo partijos ideologijai. Todėl neretai sovietinės okupacijos sąlygomis kultūros namuose ar klubuose puoselėta tautinė kultūra, neprisidėjusi prie partijos ideologinio darbo tikslų praktinės realizacijos. Masinis žmonių

37 Diržinskaitė, Leokadija. „Kultūra ir valstybė“. Vilnius: Mintis, 1985. P. 101.

įtraukimas, kuris dažnai būdavo ir priverstinis, į kultūrinę veiklą puoselėjo komunistinę ideologiją bei tęsė Lietuvos gyventojų sulietuvinimo bei sukultūrinimo procesą. Kultūrinė veikla buvo gyva tiek mieste, tiek kaimo gyvenvietėse. Kūrėsi naujos kultūros įstaigos, vyko daugybė renginių. Taip pat veikė įvairūs meno kolektyvai.

1.3. Kultūros politika Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo 1990 m.

Paskutiniai sovietinės okupacijos metai dažnai siejami su pereinamuoju laikotarpiu ir traktuojami kaip totalitarinio laikotarpio pabaiga. Tuo tarpu laikas po 1990 m. kovo 11 d. siejamas su nauja era. Į atkurtą Lietuvos nepriklausomybę žengė pakankamai išsilavinusi, sąmoninga tauta, kuri norėjo išsilaisvinti iš komunistinės ideologijos. Totalitarinis režimas Lietuvos valstybei paliko aukšto lygio nacionalinę profesionaliąją ir neprofesionaliąją kultūrą bei išplėtotą kultūros įstaigų tinklą. Tačiau jau nepriklausomos šalies vyriausybė norėjo ištrinti komunistinio režimo laikotarpį iš šalies istorijos, kad galėtų užtikrinti naują nacionalinės kultūros politiką. Laimis Vilkončius savo straipsnyje apie Lietuvos kultūros politiką ir kultūros įstaigų veiklos administravimą teigia, kad bet kurios valstybės kultūros politika priklauso nuo tos šalies bendrosios politinės, ekonominės ir kultūrinės būklės³⁸. Pasaulyje žinomi bent penki kultūros politikos modeliai, kurie atspindi konkrečios valstybės kultūros bendrąsias vystymosi ir vystymo strategijas bei jų mechanizmus. Anot L. Vilkončiaus, geriausiai Lietuvos žmonėms žinomas valstybinis kultūros politikos modelis, nes jis dar gyvavo ir sovietinėje Lietuvoje. Šiam modeliui būdinga valstybės kontrolė. Valstybė yra kultūros savininkė, kuri ją prižiūri ir išlaiko, ugdo bei šviečia visuomenę. Svarbiausius sprendimus kultūros klausimais priima valstybės tarnautojas. Todėl šis modelis dar kartais vadinamas biurokratiniu. Visiškai priešingas jam – liberalusis kultūros politikos modelis. Čia dominuoja kultūros reiškinių nuosavybė. Valstybė nėra kultūros savininkė. Todėl būtinas privatus kapitalas, kuris dažniausiai teikiamas per privačius rėmimo fondus. Liberalusis kultūros politikos modelis ryškiausiai veikia JAV. Dar trys likę kultūros modeliai skiriasi daugiau savo specifika nei prigimtimi. Rankos atstumo kultūros politikos modeliui būdinga tai, kad valstybė nenusišalina nuo kultūros plėtros, tačiau laikosi pagarbiu „ištiestos rankos“ atstumu. Valdymo funkcijos šiuo atveju priskiriamos specialioms institucijoms.

³⁸ *Šiuolaikinis kultūros įstaigų administravimas ir valdymas*. Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 2007. P. 56

XX a. antrojoje pusėje Prancūzijoje įsitvirtino valstybinis prestižo – švietėjiškas kultūros politikos modelis. Siekdama suformuoti Prancūzijos tapatybę, valstybė tapo atsakinga už tautos kultūrinio identiteto išsaugojimą. Tiek valstybinio, tiek liberaliojo modelio požymių turi tautos emancipacijos kultūros politikos modelis. Jis būdingas besivystančioms ir neseniai nepriklausomybę atgavusioms šalims³⁹. Visuomenė atgavusi nepriklausomybę pradeda domėtis bei gilintis tik į savąją – nacionalinę kultūrą. Ji visiškai nori pamiršti kitos kultūros elementus, kuriuos sieja su nepriklausomybės praradimu. Lietuvoje apie 1990 metus taip pat būta tam tikrų tautos emancipacijos kultūros politikos modelio požymių. Tuo metu Lietuvos visuomenė nebeignoravo kultūros produkto rusų kalba. Tačiau tai trūko labai trumpai⁴⁰.

Taigi yra manoma, kad ir koks būtų kultūros politikos modelis, jame visada atsiranda ir kito modelio elementų. Jeigu kultūros politikos modelio sąmoningai nepasirenka valstybės valdžia, tai jį nulemia politiniai bei ekonominiai jos sprendimai.

Pasak kultūrologo Vytauto Balčiūno, Lietuvos kultūrą po nepriklausomybės galima suskirstyti į tris svarbius laikotarpius⁴¹:

1. 1990–1992 metų, kada buvo statomi kultūros politikos pagrindai;
2. 1995–1997 metų, kai Europos Tarybai buvo parengtas pranešimas „Kultūros politika Lietuvoje“ bei gautos iš šios institucijos rekomendacijos;
3. 2000–2001-ųjų, kuomet buvo parengtos Lietuvos kultūros politikos nuostatos.

Dar prieš atkuriant nepriklausomybę, 1990 metais įvyko Lietuvos kultūros kongresas, kuris svariai prisidėjo prie kultūros politikos raidos jau laisvoje šalyje. Čia aptarta to meto kultūros padėtis, sovietinės okupacijos praradimai bei ateities vizijos. 1990 m. įsteigta Kultūros ir švietimo ministerija, o 1991 m. sudaryta Lietuvos vyriausybės programa „Rinka. Demokratija. Laisvė“, kuri iškėlė ypatingą uždavinį suformuoti naują šalies kultūros politikos modelį. Lietuvos vyriausybė savo programoje kultūros uždavinius pagrindė išraiškos laisve, demokratiniu procesu ir vadinamuoju principu „per ištiestą ranką“. Juo remdamasi vyriausybė turėjo numatyti politikos gaires bei užtikrinti finansinę paramą kultūrai, bet nesigilinti į tikslų lėšų paskirstymą ir kasdieninį kultūros įstaigų valdymą⁴². Ši programa buvo pradėta ryžtingai – ministerija įkūrė

39 (Vilkončius 2007:57)

40 (Vilkončius 2007:58)

41 Lietuvos kultūros politikoje siūloma stiprinti regioninės kultūros vaidmenį. (2010).

<<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-03-05-lietuvos-kulturos-politikoje-siuloma-stiprinti-regionines-kulturos-vaidmeni/41503>>

42 Kultūros politika: straipsnių rinktinė. Sud. Gabrielė Žaidytė. Vilnius: baltos lankos, 2008. P. 20

ekspertų komisijas, galinčias patarti kiekvienoje iš pagrindinių kultūrinės veiklos sričių. Joms vadovauti sudaryta Kultūros ir meno taryba, kuri pagal savo nuostatus, patvirtintus kultūros ministro, buvo visuomeninė institucija, vykdanči konsultanto bei eksperto funkcijas, kurianti valstybinę kultūros politiką bei sprendžianti strateginius Lietuvos kultūros klausimus. Vyriausybė aiškiai numatė, kad ši struktūra veiks „per ištiestą ranką“ ir bus gana savarankiška. Dar 1990 metais kultūros ir švietimo ministerijų suvienijimas paskatino integracinį dviejų institucijų požiūrį į kultūros politiką, sustiprėjo dėmesys kultūros bei švietimo įstaigų bendradarbiavimui.

1992 metais referendume priimtas pats svariausias visoms gyvenimo sritims teisinis dokumentas – Lietuvos Respublikos Konstitucija. Jos preambulėje skelbiama: „<...> Lietuvių tauta <...> išsaugojusi savo dvasią, gimtąją kalbą, raštą ir papročius <...>“⁴³. Šie kultūriniai požymiai išskiriami kaip vienijantys tautą. Kultūrai skirtas 42 konstitucijos straipsnis: „<...> Kultūra, mokslas ir tyrinėjimai bei dėstymas yra laisvi. Valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga. Dvasinius ir materialinius autoriaus interesus, susijusius su mokslu, technika, kultūros ir meno kūryba, saugo ir gina įstatymas <...>“⁴⁴. Šis straipsnis skirtas kultūros raiškai ir jos apsaugai.

Svarbu paminėti, jog 1990 m. įsteigta Kultūros ir švietimo ministerija 1994 m. reorganizuota į Lietuvos Respublikos kultūros ministeriją ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministeriją. Svarbiausias reorganizacijos tikslas – valdymo decentralizacija, t. y. Kultūros ministerijos tiesioginės įtakos kultūriniam sektoriui mažinimas, daugiau atsakomybės ir autonomijos suteikiant kultūros institucijoms. Lietuvos Respublikos vyriausybės dokumente (1994 m.) pažymėtas vienas svarbiausių ministerijos uždavinių – „<...> baigti kurti Lietuvos kultūros politikos modelį <...>“⁴⁵, o vyriausybė numatė „<...> laikytis kultūrinio gyvenimo demokratinio koordinavimo, programų finansavimo bei regioninio decentralizavimo principų, stengtis išsaugoti kultūros integralumą <...>“⁴⁶. 14-oji vyriausybė išsikėlė tikslą įsteigti Nacionalinę kultūros tarybą, kuri perimtų iš ministerijos pinigų skirstytojos funkcijas. Taip būtų

43 Lietuvos Respublikos Konstitucija. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 25 d.]

<<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> >

44 Lietuvos Respublikos Konstitucija. Str. 42. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 25 d.]

<<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>>

45 Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“, 1994 m., liepos 12 d. Nr. I – 534, Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 25 d.]

<http://www.lrvk.lt/bylos/vyriausybes/po_1990_6_programa.pdf>

46 Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“. 1994. Liepos 12 d., Interaktyvus. [žiūrėta 2015 kovo 25 d.] <http://www.lrvk.lt/bylos/vyriausybes/po_1990_6_programa.pdf>

įdiegtas „ištiestos rankos“ principas ir baigtas kurti Lietuvos kultūros politikos modelis⁴⁷. Tačiau to padaryti nepavyko.

Galima teigti, kad pirmaisiais Nepriklausomybės metais vyko aktyvus kultūros politikos strategavimas, kuris nacionalinei kultūrai turėjo suteikti tinkamas sąlygas tobulėti ir vystytis. Tačiau bėgant metams, pastebėta, kad kultūros modelio plėtra buvo sunkiai įveikiama užduotis. Paaikškėjo ir trypčiojimo vietoje priežastys – dažna politinė vietos valdžios kaita baigdavosi trumpalaikiais sprendimais, o ne ilgalaikė politika sukėlė dažną skyrių pareigūnų kaitą, vietos valdžiai nebuvo suteikta vykdyti visiškai savarankiškos politikos, savo nuožiūra priimti sprendimus, tvarkyti lėšas pagal jos veiklą reglamentuojančius dokumentus.

Buvo uždaryta nemažai savivaldybėms perduotų kino teatrų, kiek mažiau, bet svarbių viešųjų bibliotekų ir kultūros centrų. Todėl smarkiai sumažėjo lankytojų teatruose, koncertų salėse, kino teatruose bei muziejuose.

1995 metais Lietuva pareiškė norą dalyvauti Europos Tarybos Kultūrinio bendradarbiavimo taryboje ir atlikti „Nacionalinės kultūros politikos apžvalgą“. Šios programos tikslai – „<...> atskleisti valstybės kultūros politikos įvairius aspektus, tikslus, įgyvendinimo priemones, pasiektus rezultatus; - skatinti keitimąsi informacija apie įvairių Europos valstybių kultūros politiką; – kaupti ir skleisti bendrą kultūros politikos tyrimų metodologinę patirtį, kultūros politikos įvertinimo kriterijus <...>“. Šiems tikslams įgyvendinti bei koordinuoti 1995 metais sudaryta darbo grupė. Ruošiant šią programą, surinkta daug informacijos, bet susidurta su nemažai problemų. Pagrindinė jų buvo ta, jog tuo metu trūko mokslinių tyrinėjimų, kultūros statistikos analizių ir išvadų, kurios trukdė gilintis į to dešimtmečio kultūros politiką bei jos raidą⁴⁸. Anot kultūrologo V. Balčiūno, šis laikotarpis buvo stiprus žingsnis į priekį, nes davė ryškių rezultatų. Parengus nacionalinį pranešimą, Europos valstybių ekspertų grupė pateikė konstruktyvių, tikslų dalykiškų pasiūlymų, ką Lietuva turėtų stiprinti. Europos Tarybos ekspertai nurodė, kad Lietuvos kultūros politikos modelis turėtų būti siejamas su integracija, įvairove ir naujumu, tęstinumu bei autentiškumu. Jų nuomone, naujoje atviroje Lietuvos visuomenėje ypač sparčių pokyčių metu labai svarbūs nuolatiniai veiksniai yra Vyriausybės informacijos teikimas,

47 LR Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 2006 m., liepos 18 d., Nr. X – 767, Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 25 d.] <<http://www.lrvk.lt/bylos/vyriausybes/14-vyr-dok/14-programa.pdf>>

48 Baltrušaitienė, Gerda. Socialiai atsakingo verslo parama kultūrai. Diplominis darbas. Vilnius. 2012. P. 13. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 25 d.] <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2012~D_20120618_153301-02124/DS.005.0.01.ETD>

intensyvius viešas esamų klausimų svarstymas. Be to, Lietuvos valdžią ekspertai kvietė suprasti meno ir kultūros veiklos ekonominę svarbą⁴⁹.

Tačiau, 1996 m. pasikeitus vyriausybei, nebuvo numatyta jokių didesnių esamos kultūros politikos uždavinių pokyčių. Todėl pastebima, kad 1991 m. prasidėjusi reformų raida po truputį ėmė blankti. Seimas kultūros klausimus svarstė tik kartą ir nepadarė jokių išvadų. Ministro žodis skirstant paramą tebebuvo lemiamas. Tad nepakankamai lėšų kultūros sričiai gaunančios savivaldybės pajėgdavo teikti tik minimalias kultūros paslaugas. Šias klaidas buvo bandoma taisyti, priimant įvairius įstatymus, tiesiogiai ir netiesiogiai susijusius su kultūrine veikla. Tačiau kylantys prieštaravimai tik didindavo vietinės valdžios sumaištį, nepagerino ekonominės kultūros padėties ir paslaugų tinklo funkcionavimo.

Pamažu institucijos ėmė suprasti poreikį varžytis, atnaujinti savo pagrindines programas, pasitelkti lankstesnę kainų politiką. Kultūros įstaigos tapo vartotojiškos kultūros⁵⁰ šalininkės, kurios pradėjo vykdyti laisvalaikio tenkinimo funkciją bei siūlyti įvairias paslaugas visuomenei. Tai reiškia, kad visuomenės vertybės ir įvaizdžiai tapo neatsiejami nuo vartojimo: perkamos gėrybės ne tik teikė utilitarinę naudą (patenkina bazinius poreikius), bet ir kūrė įvairius gyvenimo stilius⁵¹. Vartojimo kultūros terminą pasiūlė JAV sociologas Danielis Bellis 1970 m. Ši sąvoka dar siejama su masinės kultūros ir masinės gamybos susiformavimu. Kultūra pradeda kurti pramoniniu būdu ir virsta preke. Anot J. Černevičiūtės, pagrindinis vartojimo kultūros bruožas yra materialių gėrybių gausėjimas bei santykiai tarp žmonių ir materialių gėrybių. Vartojimo kultūroje prekių ir paslaugų pirkimas bei pardavimas suvokiamas kaip kasdieninė veikla. Laisvalaikis tampa kaip pagerinta galimybė vartoti, o taip pat svarbia masinio vartojimo dalimi. Socialiniai laisvalaikio modeliai vartotojų visuomenėje susiję su naujais lūkesčiais leisti laiką taip, kad jis būtų reikšmingas individui asmeniškai⁵². Žmogus remiasi laisvu pasirinkimu. Jis pats sprendžia, kokias siūlomas paslaugas nori pasirinkti. Kultūros politika neturėjo teisės kištis į

49 Vytautas Balčiūnas. Kultūros ministerija – tai nėra pati kultūra. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 25 d.] <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-04-07-vytautas-balciunas-kulturos-ministerija-tai-nera-pati-kultura/43014>>

50 Vartojimo kultūra – sistema, kurioje prekių ir paslaugų pirkimas ir pardavimas yra dominuojanti kasdienė veikla ir socialinio statuso vertinimo matas.

51 Černevičiūtė, Jūratė. „Kultūros ir vartojimo kultūros sąsajos“. Rinkodaros priemonių valdymas kultūros įstaigų veikloje.- Vilnius: LKDTC, 2007. P. 9.

52 Černevičiūtė, Jūratė. „Kultūros ir vartojimo kultūros sąsajos“. Rinkodaros priemonių valdymas kultūros įstaigų veikloje.- Vilnius: LKDTC, 2007. P. 12.

piliečio vartotojo išreikštas preferencijas, bet privalėjo palaikyti asmens ar socialinės grupės pasirinkimą.

Taigi Nepriklausomybės pradžioje buvo užsibrėžti dideli tikslai, kurių norėta pasiekti kultūros politikos srityje. Tačiau dėl didelių prieštaravimų, nuolatinės valdžios kitimo tai padaryti buvo sudėtinga. Kultūros ministerija, atsiskyrusi nuo švietimo, tapo labiau izoliuota, nebuvo aiškiai apibrėžtos kultūros politikos, sklandžiai išdėstytų veikimo principų ir realių pačios ministerijos tikslų.

Dar sovietų okupacijos metais Lietuvoje įsitvirtino kultūros centrų koncepcija. Jau tada jie tapo vyraujančiu šalies kultūros infrastruktūros vienetu. Pirmaisiais nepriklausomybės metais kultūros centrams skirta daugiausia savivaldybių lėšų. Tačiau 1990 – 1995 m. buvo uždaryta apie 300 kultūros centrų kaime. Dėl to mažėjo galimybių dalyvauti saviveikloje. Kultūros centrams buvo būtinas atsinaujinimas ir prisitaikymas prie naujos veiklos poreikių, kad pasiteisintų išlaidos, kurios buvo skiriamos jų išlaikymui. Be to, atsirado vartotojiška visuomenė, kuri troško naujų daiktų bei apleido dvasinę gyvenimo pusę. Prekių ir paslaugų pirkimas tapo dominuojančia kasdienine veikla. Todėl kultūros įstaigos turėjo keistis, kad patenkintų naujosios visuomenės kultūrinius poreikius. Siekiant tokių pokyčių, buvo būtina tobulinti ir valstybės kultūros politiką.

1.4. Kultūros politikos nuostatos

Nuo Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo buvo bandoma kurti savo kultūros plėtros ir kultūros politikos modelį. Tačiau daug metų sugaišta, aiškinantis dėl valstybės bei visuomenės vaidmens kultūros valdyme. Buvo siekiama atrasti kryptingą veiklą, kuri padėtų atskleisti reikiamus kultūros politikos tikslus, nes tuo metu trūko strateginių orientyrų, galinčių atskleisti kultūros lauką ir darbų kryptį. 1999-aisiais Lietuvos kultūros situacija daugeliu bruožų atspindėjo bendruosius krašto raidos polinkius, ūkio būklės pokyčius. Kultūra patyrė ekonominių procesų poveikį. Jos baruose išryškėjo įvairių visuomenės sluoksnių nuotaikos, požiūriai bei vertinimai, nuogastavimai, pretenzijos ir norai⁵³. Dėl finansinių sunkumų smarkiai apribotos kultūros plėtros, jos finansavimo programos. Dauguma valstybės įstaigų ir visuomeninių organizacijų nebegavo numatytos valstybės paramos pradėtų projektų vykdymui. Anot Kultūros ministro Arūno Bėkšto, sunkėjanti ekonominė kultūros padėtis vertė galvoti, ar gerai suderintos bei tinkamai

53 Lietuvos kultūros būklė. Kultūros ministro Arūno Bėkšto metinis pranešimas. Vilnius, 2000. P. 4.

orientuojamos valstybės kultūros išlaidų kryptys, ar vykusiai planuojamas ir organizuojamas darbas⁵⁴. Pagrindiniai kultūros politikos principai ir tikslai visada buvo formuluojami vyriausybės programoje, o jų realizacija vyriausybės veiksmų plane. Tačiau vyriausybės programa buvo per daug apibendrintas dokumentas. Todėl buvo norima parengti ir patvirtinti ilgalaikę kultūros plėtros strategiją.

Nuo 1990 metų pradėjus leisti įstatymus, ilgainiui buvo patvirtinti keliolika, skirtingas kultūros sritis reglamentuojančių, juridinių dokumentų. Ilgą laiką Lietuvoje nebuvo bendro kultūros įstatymo. Tačiau nuolat buvo diskutuota apie vieningą visų kultūros sričių plėtros politiką.

1999 m. kultūros ministras A. Bėkštas parengė įsakymą darbo grupei sudaryti. Ji turėjo parengti Lietuvos kultūros politikos nuostatas. Taip buvo siekiama įgyvendinti dar 1996 m. II Kultūros kongrese priimtą sprendimą parengti tokį dokumentą. Šis darbas buvo įrašytas ir į vyriausybės 1999–2000 m. veiklos programos įgyvendinimo priemonių planą. Kultūros ministras A. Bėkštas 2000 m. savo metiniame pranešime teigė, kad „<...>Nuostatų turinys labiau orientuojamas į kultūros plėtros perspektyvą. Be to, darbo grupė nutarė, kad lygiagrečiai su Nuostatomis turi būti rengiama ir Lietuvos kultūros plėtros 2001–2006 m. programa (darbinis pavadinimas). Tai bus konkrečių priemonių ir veiksmų planas, kuriame išdėstyta, kokius darbus reikia atlikti pagal Nuostatose užnūmėtas kultūros politikos gaires <...>“⁵⁵. Taip 2001 m. gimė Lietuvos kultūros politikos nuostatų dokumentas, kurį jau ministro Gintauto Kėvišo laikais patvirtino vyriausybė. Kultūra nuostatuose apibrėžta, kaip individo ir tautos kūrybinių galių išraiška, jų tapatumo bei išlikimo garantija, kuri formuoja ir atskleidžia skirtingų visuomenės grupių, tautinių bendrijų dvasines bei medžiagines vertybes, padeda plėtoti ir ugdyti demokratinę, laisvą, atvirą visuomenę, skatina šalies socialinę ekonominę plėtrą bei stiprina jos saugumą⁵⁶.
Dokumente išskelti 5 kultūros politikos tikslai⁵⁷:

1. išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą;
2. skatinti kūrybinę veiklą ir meno įvairovę;
3. plėtoti informacinę visuomenę;

54 Lietuvos kultūros būklė. Kultūros ministro Arūno Bėkštos metinis pranešimas. Vilnius, 2000. P. 4.

55 Lietuvos kultūros būklė. Kultūros ministro Arūno Bėkštos metinis pranešimas. Vilnius, 2000. P. 8.

56 Lietuvos Respublikos vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“ Nr. 542 Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.]

57 Lietuvos Respublikos vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“ Nr. 542 Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.]

4. skatinti nacionalinės kultūros atvirumą;

5. sudaryti visuomenei sąlygas dalyvauti kultūroje ir ją vartoti.

Šie tikslai yra įvairiapusiai ir susiję su Lietuvos kultūros tapatumu bei jos atpažinimu. Savivaldybėms ir ministerijai iškeliami užduotis įgyvendinti iškeltus ilgalaikius tikslus. Nuostatuose išskiriami 4 principai, kuriais remiantis valstybės ir savivaldybių institucijos privalo įgyvendinti kultūros politiką:

- demokratiškumo (kiekvienas visuomenės narys turi teisę dalyvauti priimant sprendimus dėl kultūros, imtis kultūrinės veiklos pagal savo pomėgius ir interesus, naudotis kultūros paslaugomis);
- tapatumo (lietuviai ir Lietuvoje gyvenančios tautinės bendrijos turi teisę saugoti ir puoselėti nacionalinę kultūrą);
- decentralizacijos (sprendimai ir atsakomybė už kultūros politikos formavimą ir įgyvendinimą padalijami tarp valstybės ir savivaldybių institucijų, sudaromos sąlygos plėtoti kultūros savivaldą);
- atvirumo (sudaromos sąlygos skleisti Lietuvos kultūrą pasaulyje, susipažinti su kitų tautų kultūra).

Decentralizacijos principas išskiriamas kaip vienas svarbiausių, kurio privalo laikytis valstybės ir savivaldybių institucijos, įgyvendindamos kultūros politiką. Dokumente pabrėžiama, jog būtina skatinti kultūros savivaldą regionuose, remti regionų kultūros institucijų ryšius bei mėgėjų kūrybinę veiklą. Mėgėjų kūrybinė veikla grindžiama gyventojų vienijimusi į kultūros ir meno kolektyvus, sambūrius, draugijas ir veikla jose. Vyriausybė šiose nuostatose įsipareigojo atnaujinti vietos kultūros įstaigas, optimizuoti jų tinklą, remti reikšmingus Lietuvos kultūrai mėgėjų meno renginius, plėtoti mėgėjų kūrybos tyrimus, remti vietos bendruomenės kultūros ir meno programas. Nurodoma, jog Lietuvos kultūros politika grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, tarptautinėmis kultūros srities sutartimis ir susitarimais, kitais teisės aktais, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programomis.

Priėmus Lietuvos kultūros politikos nuostatas, buvo tikimasi, kad jas įgyvendinant išaugs kultūros vaidmuo bei prestižas krašto socialinėje bei ekonominėje raidoje, padidės meno vaidmuo užsienio politikoje, bus sureguliuota kultūros valdymo, finansavimo ir teisinė bazė.

Taigi, praėjus 11 metų po Nepriklausomybės atkūrimo, buvo priimtas pagrindinis kultūros dokumentas, kuriame sudarytos sąlygos kryptingai ir suderintai valstybės, savivaldybių

institucijų bei visuomenės kultūrinei veiklai. Teisiškai suformuluota Lietuvos kultūros sąvoka, apibrėžti kultūros teisiniai pagrindimai bei kultūros politikos tikslai, principai, uždaviniai ir jų įgyvendinimo būdai. Tačiau, pradėdant įgyvendinti kultūros politikos nuostatas, iškilo nemažai problemų, dėl kurių kaltintas politikų abejingumas šiai sričiai. Išsakytos ir kitos priežastys: Lietuva – pokomunistinė valstybė, jaučiamas sovietinės santvarkos palikimas, į kitos viešosios politikos sritys laikomos prioritetinėmis.

1.5. ES kultūros politika ir Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės

Kultūros politikos nuostatos buvo įtrauktos į 2001–2004 m. LR vyriausybės programą. Joje deklaruotas Lietuvos kultūros atvėrimo pasauliui uždavinys ir siekis parengti nacionalinę kultūros programą bei ilgalaikę jos įgyvendinimo strategiją. Orientuotasi į kultūros valdymo decentralizaciją, regioninę savivaldą. Tačiau, nesant savivaldos tradicijų ir aiškios, veiklą reglamentuojančios, teisinės bazės, taip pat dėl finansinio apskričių ir savivaldybių nepajėgumo, kultūros sektoriaus decentralizavimo bei optimizavimo procesas vis lėtėjo. Dėl nepakankamo finansavimo pastebimai išaugo kultūros įstaigų teikiamų paslaugų kainos, panaikintos anksčiau galiojusios lengvatos (nemokamo muziejų lankymo dienos, iš dalies kompensuojami bilietai ir t.t.). Visa tai, savo ruožtu, riboja ir (ypatingai kaimiškose vietovėse) visuomenės narių galimybę dalyvauti kultūrinuose renginiuose. Todėl viena iš svarbesnių kultūros politikos sričių tapo Lietuvos regionų kultūra.

2002 metais vyriausybė patvirtino 2002–2006 metų Kultūros regioninės plėtros programą – tai teisinis regionų kultūros plėtojimo pagrindas. Įgyvendinant programą, buvo siekiama paspartinti kultūros plėtros procesus ir labiau decentralizuoti kultūros sektorių, taip pat – stiprinti vietos valdžių vaidmenį bei atsakomybę, siekiant, kad jos sudarytų tinkamas administravimo, teisinės ir finansinės sąlygas plėtoti kultūrinį gyvenimą regione, nes, išanalizavus kultūros būklę, pastebėta, jog apskričių viršūninkai menkai tesirūpino regionų kultūros reikalais. Programa turėjo padėti spręsti regioninės kultūros veiklos trūkumo, kultūrinio savivaldos bendruomenės izoliuotumo, modernių informacijos technologijų stokos ir nepakankamo kultūros įstaigų kompiuterizavimo problemas. Buvo pripažinta blogėjanti kultūrinio gyvenimo bei kultūros įstaigų teikiamų paslaugų kokybė (ypatingai lyginant su profesionalia kultūrine veikla), o taip pat šių paslaugų neprieinamumas regionuose gyvenantiems

žmonėms. Kaip ir kitose Rytų Europos šalyse, taip ir Lietuvoje, nustojus kultūrai būti oficialiosios ideologijos įrankiu bei įsigalint rinkos ekonomikai, sumažėjo valstybinis kultūros finansavimas, pablogėjo kultūros specialistų ir meno kūrėjų socialinis statusas. Didžioji kultūrai skirta biudžeto dalis teko pasenusios infrastruktūros išlaikymui, o jai atnaujinti lėšų neužteko. Programoje taip pat pažymėta, kad nepakankamai lėšų skiriama tiek vaikų ir jaunimo artistiško ugdymo, tiek artistinių sugebėjimų tobulinimo programoms įgyvendinti. Todėl programa siekė skatinti kultūros, turizmo, mokymo ir verslo struktūrų bendradarbiavimą bei puoselėti tradicijas ir kultūrinį regionų paveldą.

2003–2009 m. Kultūros ministerija parengė Nacionalinės Lietuvos kultūros plėtros programą. Ji buvo sudaryta iš 3 dalių: 1) kultūros būklės analizė; 2) kultūros plėtros strateginė analizė; 3) Lietuvos kultūros plėtros tikslai ir kryptys. Programoje plėtojamos 2001 metų Lietuvos kultūros politikos nuostatos, jas papildant orientacija į Europos standartus ir ambicijomis pelnyti senojo žemyno valstybių dėmesį⁵⁸. Tačiau kaip ir kitos programos taip ir Nacionalinė kultūros plėtros programa buvo kritikuota spaudoje dėl jos biurokratinio pobūdžio, kuris neskatino kultūros gyvybingumo⁵⁹.

Svarbu paminėti, jog 2004 m. Lietuva tapo Europos Sąjungos (toliau ES) nare. Šios sąjungos pagrindinis tikslas – gerbti ir saugoti nacionalinių bei regioninių kultūrų įvairovę. Dar 1992 m. Maastrichto sutartyje atsirado straipsnis skirtas kultūrai. Jame suformuluota iki šių dienų nekintanti ES nuostata kultūrą laikyti atskirą šalių narių vidaus reikalu⁶⁰. ES nekuria vieningos kultūros politikos – Lietuvos valstybė vienintelė atsako už savo šalies kultūros plėtrą ir jos vertybių (tapatumo) išsaugojimą. 2003 m. kultūros ministrė Roma Dovydenienė savo ataskaitiniame pranešime LR Seime teigė, kad „<...> Europos Sąjunga nereglamentuoja nacionalinės kultūros politikos. Kultūra yra nacionalinių vyriausybių kompetencija. Tokia Europos Sąjungos pozicija pabrėžia, jog niekas kitas mūsų nacionaline kultūra nepasirūpins, kad

58 Tolvaišienė. Nijolė, et al. Kultūros politika. Kaunas: VDU, 2007. P. 121. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.]

<http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:B.03~2007~ISBN_978-609-467-050-3/DS.001.0.01.BOOK>

59 Tolvaišienė. Nijolė, et al. Kultūros politika. Kaunas: VDU, 2007. P. 121. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.]

<http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:B.03~2007~ISBN_978-609-467-050-3/DS.001.0.01.BOOK>

60 *Šiuolaikinis kultūros įstaigų administravimas ir valdymas*. Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 2007. P. 81

valstybės narės turi pačios formuoti ir įgyvendinti savo nacionalinę kultūros politiką bei puoselėti savo kultūrinę savastį <...>⁶¹.

Taigi Europos Sąjunga traktuoja kultūrą kaip neliečiamą suvereniteto dalį. Tiek kultūros politiką reglamentuojantys (tiksliau – atsisakantys reglamentuoti) sutarties straipsniai, tiek bendrieji ES teisės principai garantuoja ES nesikišimą į nacionalinę valstybių kultūros politiką. Europos Sąjunga supranta kultūros politiką, kaip pačių valstybių atsakomybę, ir pabrėžia kultūros savireguliaciją bei savanoriškais pagrindais paremtą bendradarbiavimą tarp atskirų nacionalinių ir regioninių kultūros institucijų⁶².

Visi Europos sąjungos leidžiami nurodymai, susiję su kultūros politika, nėra privalomi valstybėms narėms. Jie yra tik rekomendacinio pobūdžio, kuriais ES narės gali remtis, kurdamos nacionalinę politiką. 2007 m. gegužės mėnesį Europos Komisija pirmą kartą patvirtino Europos kultūros strategiją, kurioje teigiama, kad kultūra yra itin svarbi Europos integracijos proceso dalis. ES politika kultūrą traktuoja kaip priemonę, kuri prisideda prie miestų atkūrimo, patrauklumo, verslumo, naujovių, darbo vietų kūrimo ir tvarumo. Europos Tarybos duomenimis, Europos Sąjungoje kultūra dar 2003 m. tapo svarbia sritimi, kai kultūros sektorius sukūrė 2,6% ES BVP. Šiandien kultūros sektorius sukuria apie 4,5% Europos bendrojo vidaus produkto. Jame dirba apie 3,8% ES darbo jėgos (8,5 mln. darbuotojų)⁶³.

Nusibrėžtas kultūros politikos nuostatas ES siekia įgyvendinti, nuolat diegdama įvairias programas (tokias kaip Kultūra; Europa piliečiams; Aktyvus Jaunimas Media 2007 ir kt.) bei projektus, skirdama lėšas jų įgyvendinimui. 9,6% ES paramos kultūrai tenka ir iš kitų, su kultūra tiesiogiai nesusijusių, ES programų (švietimo, mokslo tyrimų ir kt.) bei net 82,7% – iš struktūrinių fondų. 2007–2013 m. laikotarpiu sanglaudos politikos tikslams pasiekti ES valstybėms narėms ir regionams paskirstyta 347 mlrd. EUR, iš kurių 6 mlrd. EUR atiteko kultūros sektoriui. Vis dėlto, tai neatspindi tikros padėties, kadangi veiksmai kultūros srityje buvo finansuojami ir pagal ne kultūrai skirtas biudžeto išlaidų kategorijas, pavyzdžiui, inovacijoms ar

61 Klusaitė, Lina. „Kultūros politika – fikcija ar realybė? „XXI amžiaus horizontai“ priedas apie Lietuvą ir pasaulį. Nr. 11 (56). (2003) Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.]

<<http://www.xxiamzius.lt/archyvas/priedai/horizontai/20030604/2-1.html>>

62 Kublickienė. Lilija, et al. „Kultūrėjimo procesai modernioje Lietuvoje: bibliotekų ir kultūros centrų vaidmuo regionuose“. P. 488 (2011) Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 19 d.] <<http://www.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2011/4/483-492.pdf>>

63 Apie Europos sąjungos politiką. Europos Komisija. Kultūra ir audiovizualinė politika. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2014. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.]

<http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/lt/culture_audiovisual_lt.pdf>

paramai verslumui skirtas išlaidų kategorijas. Taip pat matoma, kad Europos Sąjungos nubrėžtas kultūros politikos nuostatas ir gaires kiekviena valstybė interpretuoja bei prisitaiko šalies viduje skirtingai. Tai priklauso nuo valstybės vykdomos kultūros politikos, valdymo modelio, kultūrinių išteklių, socialinių, ekonominių bei kitų kultūrą ir kultūros politiką įtakančių veiksnių.

Praėjus šešeriems metams, po įstojimo į ES, pastebėta, jog kultūros padėtis Lietuvoje reikalauja kritinio požiūrio, dėmesio ir teigiamų pokyčių. Taip pat atsirado būtinybė išsaugoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir suteikti kultūrai prioritetinės valstybės remiamos srities statusą. Inicatyva sukurti aiškią Lietuvos kultūros strategiją, užtikrinančią sistemingą valstybės dėmesį kultūrai, gimė prezidentės potvarkiu parengtose kultūros politikos kaitos gairėse (2010 m.). Anot prezidentės Dalios Grybauskaitės, aiškos raidos strategijos neturinti šalies kultūra per dvidešimt metų sulaukia tik progino, o ne sisteminio dėmesio. Todėl būtina nedelsiant apsispręsti dėl kultūros politikos krypties ir nuosekliai jas įgyvendinti⁶⁴. Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad kultūra yra valstybės pamatas, o kultūra ir kūrybiškumas – svarbiausi Lietuvos ištekliai, patvirtino Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires.

Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių tikslas – atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą bei kūrybinį potencialą⁶⁵. Gairėse numatoma skatinti kūrybą ir kūrybiškumą bei užtikrinti autorių teisių apsaugą. Iškeliama kūrybingumo sąvoka, kuri nėra aiškiai apibrėžta. Tačiau nurodoma, kad tai „<...> vienas labiausiai vertintinų asmens gebėjimų <...>“⁶⁶. Prezidentės nuomone, kūrybiški, išsilavinę ir išradingi žmonės – greitesnio šalies atsigavimo bei valstybės raidos pagrindas⁶⁷. Taigi Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės nustato bendrąsias kultūros politikos veiklos nuostatas bei numato kultūros politikos kaitos kryptis. Pasak filosofo Krescencijaus Stoškaus, šios gairės turi ir privalumų, ir trūkumų. Teigiamai vertintina tai, kad į kultūros politikos gaires įtrauktas švietimas, kaip sudėtinė kultūros dalis, taip pat sugrįžtama prie kultūros procesų

64 Švietimas laukia permainų pabaigos, o kultūra – pradžios. Prezidentės spaudos tarnyba. (2010) Interaktyvu. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.] <<https://www.lrp.lt/lt/spaudos-centras/pranesimai-spaudai/svietimas-laukia-permainu-pabaigos-o-kultura-pradzios/8544>>

65 Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. birželio 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“. Nr. XI-977. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.] <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=377620&p_query=&p_tr2=>

66 Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. birželio 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“. Nr. XI-977. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.] <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=377620&p_query=&p_tr2=>

67 <https://www.lrp.lt/lt/spaudos-centras/pranesimai-spaudai/prezidenturoje-diskusija-apie-kulturos-politikos-gairiu-rezultatus/13869>

savireguliacijos idėjos, o patį svarbiausią dalyką išskiria tai, jog pasiūlyta kultūros procesų stebėseną. Kaip neigiamus dalykus filosofas įvardija neaiškių sąvokų vartojimą, kai kultūra pavirsta kūrybiškumu. Taip pat, anot K. Stoškaus, nėra paminėta dorovinė kultūra, patriotizmas, daugiau akcentuojami pasaulio lietuviai. Filosofą trikdo, kad gairėse žmogus suvokiamas kaip vartotojas. Todėl daugiausia kalbama apie intelektualinį kapitalą, kūrybines industrijas bei kūrybos ekonomiką⁶⁸.

Apibendrinant galima teigti, kad valstybė stengėsi suformuoti aiškią Lietuvos kultūros politikos strategiją, o kultūros ministerija rengė kompleksines kultūros sričių programas. Tačiau nuolat iškildavo naujų problemų, bandant jas įgyvendinti. Viena iš priežasčių galėtų būti – požiūris į kultūros politiką yra labai skirtingas tarp politikų, kultūros skleidėjų, vartotojų ir kitų suinteresuotų asmenų. Nuolatinės diskusijos visuomenės informavimo priemonėse bei meno visuomenės forumuose dėl kultūros finansavimo, prioritetų nustatymo, įvairių programų ir projektų sklindaus įgyvendinimo atskleidė, kad nesudaromos sąlygos efektyviam kultūros politikos įgyvendinimui. Vyriausybė 2006–2008 m. programoje buvo numačiusi 2008 m. parengti Lietuvos kultūros plėtros strategiją⁶⁹. Pastaroji laiku nebuvo parengta, jos rengimas pratęstas iki 2010 m. Todėl ilgą laiką nustatytiems kultūros politikos tikslams pasiekti, strateginėms kryptims nustatyti ir kultūros politikos nuostatomis įgyvendinti nebuvo patvirtinto strateginio planavimo dokumento, reglamentuojančio bei apjungiančio kultūros politikos strategines kryptis, tikslus, prioritetus, priemones, kultūros srities programas ir kt., o kiekviena kultūros sritis buvo reglamentuota tik atskirais teisės aktais.

Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą suteikė naujų galimybių ir idėjų, planuojant kultūros politiką. Nors ES nereglamentuoja nacionalinės kultūros politikos, tačiau teikia įvairius pasiūlymus bei nurodymus, kuriais valstybės narės gali remtis, formuodamos ir įgyvendindamos savo kultūros politiką bei puoselėdamos savo kultūrinę savastį. ES tik „prisideda“ arba „papildo“ šalių veiksmus šioje srityje, nes yra suinteresuota šalių narių kultūrine įvairove, jų kultūriniu bendradarbiavimu⁷⁰. 1992 m., priėmus Maastrichto sutartį, buvo leidžiama vykdyti Bendrijos

68 Narutavičienė, Ligita. Kultūros politikos įgyvendinimo analizė: Mažeikių rajono atvejis. Diplomasis darbas. Šiauliai. 2010. P. 44-45. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.] <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20101108_154049-45782/DS.005.0.01.ETD>.

69 Baranauskaitė, Agnė, et al. Valstybinio audito ataskaita kultūros politikos įgyvendinimas dalinai finansuojant programas ir projektus. Nr. VA-P5-50-1-12 2009. Vilnius, 2009. P. 12

70 Narutavičienė, Ligita. Kultūros politikos įgyvendinimo analizė: Mažeikių rajono atvejis. Diplomasis darbas. Šiauliai. 2010. P. 23. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.] <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20101108_154049-45782/DS.005.0.01.ETD>.

kultūros politiką ir taikyti programas. ES pradėjo rengti kultūrai skirtas programas, remti įvairių kultūros sričių projektus. Atsiranda šiuolaikinis požiūris į formuojamą kultūros – per ekonominę prizmę. Imama suprasti, jog egzistuoja kultūros pramonė, kuri prisideda prie šalies ekonominės plėtros ir BVP augimo. Todėl, Lietuvai tapus ES nare, Kultūros ministerija siekė įgyvendinti nuoseklią valstybinę kultūros politiką. Be to, norėta, kad narystė ES suteiktų kuo daugiau papildomų galimybių nacionalinės kultūros plėtotei.

Tapus ES nare, Lietuvos kultūrai iškilo ir naujų pavojų dėl kosmopolitizmo bei globalizacijos idėjų, kurios kelia grėsmę kiekvienos tautos etninei savimonei, jos identitetui. Tad atsirado būtinybė saugoti ir puoselėti etninę kultūrą, skatinti mylėti savo tautos kultūrą, ją geriau pažinti, puoselėti ir ja didžiuotis.

Narystė ES suteikė galimybių plėtoti intensyvius tarptautinius kultūros mainus. Integracija dar labiau pabrėžė valstybės atsakomybę už Lietuvos kultūros gyvybiškumą, savitumą bei konkurencingumą.

Šios priežastys lėmė, jog Lietuvoje buvo parengtos naujos kultūros politikos gairės. Jose dėstomas visai kitoks požiūris į šalies kultūrą. Čia siūloma atsisakyti kultūros kaip išlaikytinės stereotipo, o jai skiriamos biudžeto lėšos laikomos ilgalaikė investicija⁷¹. Taip pat siekiama reformuoti kultūros valdymą, plėtojant kultūros savireguliaciją, pagerinti kultūros sistemos finansavimą, didinti Lietuvos kūrėjų intelektualinį kapitalą ir kūrybinių industrijų konkurencingumą, visą gyvenimą ugdyti kūrybines žmogaus kompetencijas.

1.6. Kūrybiškumo idėja

Lietuvos kultūros politikos gairėse žodis kultūra sutapatinamas su kūrybiškumu: „<...> Kultūra ir kūrybingumas – tai demokratijos ir laisvos asmenybės saviraiškos prielaida. Kūrybingumas užtikrina visuomenės gebėjimus išsaugoti ir perduoti tradicijas, gebėjimus atnaujinti savo institucijas, diegti naujoves, prisitaikyti prie naujų aplinkybių <...>“⁷². Galima teigt, kad kūrybiškumas tampa prioritetu, formuojant kultūros politiką, nes pabrėžiama, jog

71 Narutavičienė, Ligita. Kultūros politikos įgyvendinimo analizė: Mažeikių rajono atvejis. Diplomasis darbas. Šiauliai. 2010. P. 44. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.] <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20101108_154049-45782/DS.005.0.01.ETD>.

72 Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. birželio 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“. Nr. XI-977. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta m. 2015 m. kovo 26 d.] <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=377620&p_query=&p_tr2=>>

būtina ne tik tenkinti visuomenės kultūrinius poreikius, bet ir nuo mažens ugdyti žmogaus gebėjimus dalyvauti kultūriniame gyvenime, kritiškai vertinti, priimti ir kūrybiškai panaudoti informaciją.

Žodis *kurti* kilęs iš lotynų kalbos žodžio *creatus* formos *creare*, kuris reiškia *daryti, gaminti*. Graikiškasis *kreinein* reiškė *įvykdyti, atlikti, užbaigti*. Istorinė analizė rodo, jog ši sąvoka atsirado, stengiantis paaiškinti pasaulio sukūrimą ir egzistavimą. *Kūrybingumo* samprata kito. Visuomenėse vyravo skirtingas *kūrybingumo* fenomeno suvokimas. Laikui bėgant kito ir paties termino reikšmė.

Ilgą laiką kūrybos sąvoka nebuvo taikoma, apibūdinant žmogiškąją kūrybą. Antikos mąstytojo Platono manymu, tvėrimo privilegiją turi tik Dievas, kuriantis pasaulį iš amžinai egzistuojančio pirminio chaoso ar prado. Pasak filosofo, visa žemiškoji kūryba yra tik pamėgdžiojamasis menas. Antikinėje tradicijoje, nors kūrybos sąvoka ir buvo priskiriama visoms galimoms žmogaus veiklos rūšims, visuomet omenyje turėtas žinojimas, mokėjimas, įgudimas, techninis meistriškumas. Senovės Graikijoje meno koncepcija (gr. *technē* – technika, technologija), išskyrus poeziją, buvo sąlygota ne veiksmo laisvės, o griežtų taisyklių. Romos laikais ši graikų tradicija buvo modifikuota ir vaizduojamieji menai, o ne tik poezija įgavo išimtinę laisvę mėgautis vaizduote bei įkvėpimu. Anot lenkų filosofo W. Tatarikewicziaus, nei graikai, nei romėnai savo žodyne nevartojo žodžio, kuris atitiktų šiuolaikinį *kūrybingumą*; jų menas, architektūra, muzika, atradimai ir išradimai šiandien atspindi ilgą bei sudėtingą kūrybos procesą⁷³. Kūrėjais buvo vadinami visi, kurie gerai išmanė savo amatą, t. y. tiek namų apyvokos daiktų (pvz., indų, baldų) gamybą, tiek ir šventyklų statybą. Panaši kūrybos bei kūrybiškumo samprata vyravo ir viduramžiais. Tuo metu taip pat buvo manoma, jog kūrybos privilegiją turi tik Dievas. Jis kuria be medžiagos ir ne iš medžiagos. Kuria tardamas savo žodį. Tuo tarpu žmogaus sukurtas daiktas nėra absoliučiai naujas. Tai tik dieviškosios kūrybos atkartojimas.

Iki XVI a. Vakarų Europoje vyravo antikinis požiūris į kūrybą kaip darymą, tvėrybą. Menas buvo suvokiamas, kaip gebėjimas kurti pagal tam tikras taisykles. Kūrėjais, menininkais buvo laikomi visi, išmanantys savo amatą. Renesanso epochoje, kitaip nei viduramžiais, Dievui kūrėjui savo kūrybinėmis galiomis prilyginamas žmogus, o žmogiškoji kūryba lyginama su dieviškąja. Įtakos tam turėjo įvairialypių, daugelyje kultūros sričių aktyviai besireiškiančių asmenybių iškilimas (Leonardas da Vinčis, Mikelandželas, Petrarka ir kt.).

73 Levickaitė, Rasa. „Kūrybingumo fenomenas kaip kompleksinio reiškinių evoliucija“. Vilnius: VGTU, 2010.

Tačiau iki XIX a. pabaigos kūrybinės galios vienareikšmiškai buvo priskiriamos labai apibrėžtai žmogaus veiklos sričiai – meninei bei filosofinei kūrybai. Pastaroji buvo suprantama kaip laisva dvasios išraiška, kurios beveik neįmanoma teoriškai pažinti bei mokliškai analizuoti. Išradėjai, mokslininkai nebuvo apibūdinami kaip kūrybiški žmonės. Ši kategorija dažniausiai vartota, kalbant apie literatus, filosofus, muzikus bei dailininkus. Tik XX a. pradžioje, sparčiai besivystant mokslui bei technikai, kūrybiškais pradėti laikyti ir žmonės, darantys įtaką socialinėje, mokslinėje, techninėje srityse. Kūrybiškumas imtas vertinti, kaip pagrindinis visuomenės pažangos variklis. XX a. viduryje, pradėjus plėtoti intensyvius kūrybiškumo tyrimus, pripažinta, jog kūrybiškumas vienokiu ar kitokiu lygmeniu būdingas kiekvienam žmogui bei gali reikštis įvairiose srityse: moksle, mene, buityje, bendravime ir kt. Įsivyravo nuostata, kad kūrybinė veikla nėra išskirtinis reiškinys, o kūrybiški gali būti įvairių specialybių, įvairaus amžiaus žmonės.

2002 m. atsiranda *kūrybinės klasės* sąvoka, kurią savo knygoje aprašo Richard Florida⁷⁴. Bendra XXI a. pradžios pasaulio ekonomikos būklė, pasak autoriaus, panaši į industrinę revoliuciją, įvykusią prieš 100 metų. Išskirtinis *kūrybinės klasės* atstovų bruožas – jų dalyvavimas veikloje, kuriančioje „naujas reikšmingas formas“. Kūrybiniai darbuotojai yra mokslininkai, inžinieriai, universitetų profesoriai, poetai ir rašytojai, menininkai, pramogų pasaulio atstovai, aktoriai, dizaineriai, architektai, taip pat šiuolaikinės visuomenės profesijų atstovai, susiję su „mąstymo lyderyste“, t.y. negrožinės literatūros rašytojai, redaktoriai, kultūros autoritetai, ekspertai, analitikai, kiti visuomenės nuomonės kūrėjai⁷⁵.

Egzistuoja painiava, vartojant ir iš kitų kalbų verčiant žodžius *kūrybiškumas* ir *kūrybingumas* (angl. *creativity*, vok. *Kreativität*). Tai pat yra painiavos, kai *kūrybingumas* priskiriamas tik romantinei meno koncepcijai. Pagal lietuvių kalbos priesaginių daiktavardžių darybos taisyklės priesagos *-ingas* daiktavardžio vedinys *kūrybingas* (*kūrybingumas*) reiškia *turintis kūrybos gabumą*, o *kūrybiškas* – *susijęs su kūryba*, pvz., kūrybingas žmogus ir kūrybiškas menas. Sąvoka *kūrybingumas* vartojama plačiausia šio žodžio reikšme, pabrėžiant, kad tai yra gebėjimas kurti nauja ir transformuoti idėjas į vienos ar kitos srities industriją. Etimologinė *kūrybingumo* samprata remiasi suvokimu, kad *kūrybingumas* yra asmens sugebėjimas atrasti

⁷⁴ Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class*. New York: Basic Books, 2002.

⁷⁵ Šiuolaikinis kultūros įstaigų administravimas ir valdymas. Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 2007. P. 99.

nauja. Mokslas *kūrybingumą* aiškina kaip divergentinio mąstymo išdavą, neatsiejamą nuo originalumo, naujumo, jam nebūtinai taikoma tinkamumo sąlyga.

Kūrybingumas įvairiuose kontekstuose yra tyrinėjimas skirtingais aspektais. Dėl *kūrybingumo* suvokimo ir vertinimo neapibrėžtumo sudėtinga pateikti universalų visuminį vaizdą. Tačiau, anot R. Sternbergo, kalbant apie *kūrybingumo* reikšmę nūdienos mokslui ir kasdieniam gyvenimui, bendrasis vaizdas gali būti formuojamas, vertinant įvairias sritis: kultūrinius skirtumus, menus, industrijas, verslą, politiką, medijas ir t. t.⁷⁶. Šiuolaikinis *kūrybingumo* diskursas yra tarpdisciplininis, atskleidžiamas per sąsajas su įvairiomis visuomenės raidos formomis bei įtaką visuomenės gyvenimui.

Kūrybiškumo svarba šiandien išskyla, kaip pagrindinė konkurencijos priemonė visame pasaulyje. Kartu su inovacijomis ir žiniomis kūrybiškumas yra tie išskirtiniai veiksniai, kurie įtakoja idėjas, produktus, paslaugas bei vietas ir kuria konkurencinį pranašumą visose ekonomikos srityse. „Kultūros ekonomika Europoje“ praneša, kad „<...> kūrybiškumas yra sudėtingas inovacijų procesas, sujungiantis kai kurias arba visas šias dimensijas: idėjas, įgūdžius, technologijas, vadybą, gamybos procesą ir kultūrą. Kūrybiškumas turi galimybę pasinaudoti beveik visais ekonominiais sektoriais <...>“⁷⁷.

1.7. Kultūrinių ir kūrybinių industrijų samprata

Šiuolaikinėje visuomenėje kultūra tampa gamybos ir vartojimo priemonė. Kultūra tiesiogiai prisideda prie ekonomikos, kadangi ji suteikia bei pateikia vartojamus produktus – kultūros prekes ir paslaugas. XX a. pabaigoje pasaulio ekonomikos perspektyvas vis labiau pradėta sieti su kūrybiškumu. Vienas iš pagrindinių kultūros politikos klausimų tampa ekonominė kultūros sektoriaus svarba.

Pradėjus kultūrą sieti su gamyba, atsiranda kultūros industrijų ir kūrybinių industrijų sąvokos. Tačiau dėl jų reikšmių nėra vieningai nuspręsta. Autoriai, rašantys apie kultūros industrijas (toliau KI), pabrėžia jų visuomeninę reikšmę ir skiria jas nuo kūrybinių industrijų. Kūrybinių industrijų tyrinėtojai linkę jas tapatinti su kultūros industrijomis arba traktuoti šias

76 Levickaitė, Rasa. „Kūrybingumo fenomenas kaip kompleksinio reiškimo evoliucija“. Vilnius: VGTU, 2010.

77 Ancutienė Liongina. Neformalus gebėjimų ugdymas kaip kūrybinio potencialo didinimo būdas. Diplominis darbas. Vilnius, 2013.

industrijas kaip skirtingas kultūros ekonominės raidos fazes, arba kultūros industrijas skirti prie kūrybinių indus-trijų poklasio⁷⁸.

Manoma, kad kultūros industrijų sąvoka pirmą kartą paminėta 1947 metų Maxo Horkheimerio ir Theodoro Adorno esė „Kultūros industrija. Apšvieta kaip masių apgaulė“. Kultūros industrija čia apibūdinama kaip standartizuotus kultūros objektus dideliais kiekiais gaminanti sistema, už kurios stovi monopolinio kapitalizmo interesai: „<...> Valdant monopolijoms, visa masinė kultūra tampa identiška, ima ryškėti jos skeletas, fabrikinio būdu pagaminti griaučiai. Valdantieji jau nebemato reikalo jo slėpti, nes jo galia tuo didesnė, kuo brutaliau ji reiškiasi. Jau nebėra būtinybės kiną ir radiją pateikti kaip meną. Ta tiesa, kad jie yra tik verslas, naudojama kaip ideologija, kuri turi įteisinti sąmoningą šlamšto gamybą. Jie vadina save industrijomis, o jų generalinių direktorių skelbiami pajamų skaičiai neleidžia abejoti tokių produktų reikalingumu visuomenei <...>“⁷⁹. Theodoro Adorno nuomone, ryškiausi kultūrinių industrijų pavyzdžiai JAV – Holivudas, televizija ir radijas, kurie orientuoti į masinį vartotoją ir siekia gauti kuo didesnį pelną.

Kitas jos raidos etapas akademiniam diskurse susijęs su Jungtinėje Karalystėje išvystyta politine kultūros ekonomika (angl. „political economy of culture“) ir su JAV susiformavusia kultūros gamybos (angl. „production of culture“) sociologija. Kultūros gamybos sociologijos atstovai kultūros industriją suvokia kaip organizacijų tinklą, sistemą, kuri ne tik gamina, bet ir filtruoja iš gamintojo pas vartotoją keliaujančius naujus kultūros produktus ir idėjas⁸⁰.

Kultūros industrijų sąvoka pabrėžia mintį, kad monolitinė kultūra neegzistuoja, o yra daug ir įvairių kultūros gamybos būdų, kurie skiriasi tiek savo veikimo mechanizmais, tiek juose sukuriamų produktų perteikiamomis vertybėmis. Kultūros politikoje tarptautiniu terminu kultūros industrijų sąvoka tapo po to, kai 1979 ir 1980 metais UNESCO pritarė plačiai tarptautinei lyginamųjų kultūros industrijų tyrinėjimų programai, kurios kulminacija buvo konferencija

78 Rimkutė, Audronė. „Kultūros politika ir kultūros industrija: tradicinis santykis ir nauji iššūkiai“. (2009): 63. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.]

<http://www.lvb.lt/primu_library/libweb/action/diDisplay.do?vid=LDB&docId=TLITLIJ.04~2009~1367166940103&fromSitemap=1&afterPDS=true>

79 Adorno, Theodor ir Horkheimer Max. Apšvietos dialektika: filosofiniai fragmentai. Vilnius: Margi raštai, 2006. p. 160.

80 Rimkutė, Audronė. „Kultūros politika ir kultūros industrija: tradicinis santykis ir nauji iššūkiai“. (2009) Interaktyvus. Lituaništika [žiūrėta 2015 m. kovo 19 d.]

<http://www.lvb.lt/primu_library/libweb/action/diDisplay.do?vid=LDB&docId=TLITLIJ.04~2009~1367166940103&fromSitemap=1&afterPDS=true>

Monrealyje⁸¹. Šioje konferencijoje koks nors ypatingas kultūros industrijų apibrėžimas nebuvo pateiktas, apsiribota „klasikinių“ kultūros industrijos – kino, muzikos įrašų, TV ir radijo bei leidybos – išvardijimu. Iki tol kultūros industrija daugelyje šalių nebuvo kultūros politikos sritis – tradicinės kultūros politikos sritys yra kultūros paveldas ir profesionalusis menas. Buvo manoma, kad tik šios sritys yra reikšmingos visuomenei, nes formuoja jos nacionalinę tapatybę. O kultūros industrijai priskiriamos sritys – kinas, leidyba, muzikos įrašai, televizijos ir radijo transliacijos – sėkmingai vystėsi kaip privatus verslas. Europoje kultūros ir verslo sujungimas ilgai buvo vertinamas atsargiai.

1986 metais, panaikinus Didžiojo Londono Tarybą, kultūros industrijų sąvoka ir su ja siejamos miesto regeneravimo bei ekonominės gerovės kūrimo idėjos paplito kituose Jungtinės Karalystės miestuose, vėliau Vokietijoje bei Australijoje, o galiausiai ir daugumoje išsivysčiusių šalių. Apie 1991 m. pasirodė pirmieji regioniniai bei nacionaliniai kultūros industrijų žemėlapiai (angl. „mapping documents“). Kultūros industrijos sampratą formavo ne akademikai, o politikai ir kultūros industrijos srityje dirbantys žmonės. Kultūros industrijos terminas turėjo būti apibrėžtas taip, kad leistų remtis statistiniais skaičiavimais, turėjo būti parodoma ekonominė nauda.

Taigi, politiniuose dokumentuose kultūrinės industrijos dažniausiai apibrėžiamos kaip ekonominę reikšmę turinčios veiklos, kurios sukomercina, suprekina kultūrą, atsiranda kultūros produktų masinė gamyba ir vartojimas. Kultūros industrijos apima „klasikines“ kultūros industrijas (medijas, kiną, leidybą, muzikos įrašus) ir menus (vizualinius menus, teatrą, muziką, koncertus ir spektaklius, muziejus ir galerijas), t. y. visas tas veiklas, kurios yra tradiciškai finansuojamos valstybės⁸².

XX a. pabaigoje daugelyje šalių kultūros industrijų sąvoką pakeitė kūrybinių industrijų terminas. Kūrybinių industrijų diskursas pradėtas plėtoti tokių teoretikų kaip J. Howkinsas⁸³, R. Florida⁸⁴, R. Cavesas⁸⁵, J. Hartley⁸⁶. Anot J. Hartley, kūrybinės industrijos sujungė ir radikaliai

81 Rimkutė, Audronė. „Kultūros politika ir kultūros industrija: tradicinis santykis ir nauji iššūkiai“. (2009) Interaktyvus. Lituianistika [žiūrėta 2015 m. kovo 19 d.]

<<http://www.lvb.lt/primolibrary/libweb/action/diDisplay.do?vid=LDB&docId=TLITLIJ.04~2009~1367166940103&fromSitemap=1&afterPDS=true>>

82 Rimkutė, Audronė. „Kultūros politika ir kultūros industrija: tradicinis santykis ir nauji iššūkiai“. (2009) Interaktyvus. Lituianistika [žiūrėta 2015 m. kovo 19 d.]

<<http://www.lvb.lt/primolibrary/libweb/action/diDisplay.do?vid=LDB&docId=TLITLIJ.04~2009~1367166940103&fromSitemap=1&afterPDS=true>>

83 Howkins John, *Kūrybos ekonomika*. Vilnius: VGTU, 2010.

84 Florida R., *The Rise of the Creative Class*. New York: Basic Books, 2002.

transformavo kūrybinių menų bei kultūros industrijų sąvokas: menai yra suvedami į tiesioginį kontaktą su didelės apimties industrijomis⁸⁷.

Pirmą kartą kūrybinių industrijų apibrėžimas buvo suformuluotas 1998 m. Jungtinėje Karalystėje kultūros, medijų ir sporto departamento dokumente „Creative Industries Mapping Document“. Kūrybinės industrijos buvo apibrėžiamos kaip veiklos, kurių pagrindas yra individo kūrybiškumas, įgūdžiai bei talentas ir kurios yra pajėgios kurti materialinę gerovę bei darbo vietas, panaudojant intelektinę nuosavybę⁸⁸. Todėl daugelis autorių teigia, jog kūrybinių industrijų sektorių sudaro veiklos, reikalaujančios žmonių kūrybingumo ir talento⁸⁹. Vartotojas tampa kūrybinių industrijų dalimi, nes jis dalyvauja, kuriant prekių ir paslaugų ekonomiką⁹⁰. KI priskiriamos tokios sritys: reklama, architektūra, menas, antikvariatas, amatai, dizainas, drabužių modeliavimas, kinas ir video produkcija, interaktyvi laisvalaikio programinė įranga, muzika, atlikėjiški menai, leidyba, programinė įranga ir kompiuterinės paslaugos, televizija bei radijas. Kūrybinių industrijų apibrėžimas ir jų klasifikacija greitai paplito kitų Europos šalių politiniame diskurse bei buvo pavadintas „britų modeliu“. Pagal britų apibrėžimą kūrybinių industrijų pagrindas yra žmonės, jų protas, gebėjimai, originalumas. Esmė – idėja, o rezultatas – intelektinė nuosavybė, kuri šiandien suvokiama kaip vienas iš ekonomikos augimo veiksmų⁹¹. KI apibrėžimas apima tris pagrindinius komponentus⁹²:

- Žaliava: žmonės, jų protas, gebėjimai ir įkvėpimas;
- Ekonominė vertė, kuri atsiranda iš individo, turinčio savo sugalvotą idėją;
- Produktas: ekonominio proceso baigtis yra intelektinės nuosavybės kūrimas.

85 Caves, Richard. *Creative Industries: Contracts Between Arts and Commerce*. Cambridge. Harvard University Press, 2002.

86 Hartley, John. *Creative Industries*. Carlton: Blackwell Publishing, 2005.

87 Hartley, John. *Creative Industries*. Carlton: Blackwell Publishing, 2005. P. 6.

88 Josing, Marje. *Mapping and Analysis of Estonian Creative Industries*. Tallinn: Estonian Institute of Economic Research, 2005. P. 5.

89 Galloway, Susan ir Dunlop, Stewart. *Critique of Definitions of the Cultural and Creative Industries in Public Policy*. *International Journal of Cultural Policy* 13(1) (2007): 17–31.

90 Hartley, John. *Creative Industries*. Carlton: Blackwell Publishing, 2005. p. 24

91 Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapis. Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Atvirojo kodo institutas. Vilnius, 2010. P. 8. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 27 d.]

<http://www.kikas.lt/lt/dokumentai/Vilniaus_KI_zemelapis.pdf>

92 Kūrybinės industrijos kūrybingame žemyne. Mokslinės konferencijos medžiaga (2003 m. spalio 27 d.). Sudaryt. Smith Ch., vertė Rita Juknevičienė. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 27 d.] <

http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20120129193531/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=2977&kas=straipsnis&st_id=3644>

Svarbus įvykis, įsitvirtinant kūrybinių industrijų sąvokai, buvo XI UNCTAD⁹³ Ministrų konferencija 2004 m. Šioje konferencijoje kūrybinių industrijų tema įtraukta į tarptautinės ekonomikos ir plėtros darbotvarkę, sudarytą pagal aukščiausio lygio kūrybinių industrijų bei plėtros ekspertų grupės rekomendacijas. UNCTAD kūrybinių industrijų supratimas susijęs su kūrybingumo sąvokos praplėtimu nuo didžiaja dalimi meninės veiklos iki „<...> bet kokios ekonominės veiklos, gaminant simbolinius produktus, stipriai priklausomus nuo intelektinės nuosavybės ir skirtus kuo platesnei rinkai <...>“⁹⁴. UNCTAD skiria *elitinę veiklą* (tradiciniai kultūriniai veiksmai, tokie kaip scenos arba vizualiniai menai), *įprastinę veiklą* (daug artimesnė rinkai, tokia kaip reklama, leidyba ar veikla, susijusi su žiniasklaida) ir teigia, kad antroji grupė savo komercinę vertę kuria iš mažų gamybos kainų ir nesudėtingo adaptavimosi kitose ekonominėse srityse⁹⁵.

Kūrybinės industrijos apibūdinamos kaip plati sritis, kur dominuoja įvairūs subsektoriai. Jie apima tiek tradicines veiklas (tokias kaip menai, amatai ir kultūrinės šventės), tiek į technologijas ir paslaugas orientuotus pogrupius (tokius kaip audiovizualiniai darbai ir naujosios medijos). UNCTAD kūrybines industrijas skirsto į keturias stambias grupes: paveldas, menai, medijos ir funkciniai kūriniai. Šios grupės savo ruožtu skirstomos į devynis pogrupius.

1 lentelė

UNCTAD kūrybinių industrijų klasifikacija*

PAVELDAS	KULTŪRINĖS VIETOS	Muziejai, bibliotekos, archyvai, ekspozicijos, archeologinės vietos
	AMATAI	Tradiciniai
	TRADICINĖS KULTŪRINĖS IŠRAIŠKOS	Menai, festivaliai, šventės
MENAI	VAIZDUOJAMIEJI MENAI	Tapyba, skulptūra, fotografija, antikvariatas
	SCENOS MENAI	Teatras, šokis, gyva muzika, cirkas

93 Jungtinių Tautų konferencija prekybos ir vystymo klausimais (angl. United Nations Conference on Trade and Development; sutrumpintai: UNCTAD) – 1964 m. įkurta tarptautinė organizacija, priklausanti Jungtinių Tautų sistemai. Pagrindinis UNCTAD deklaruojamas tikslas yra skatinti tarptautinį bendradarbiavimą, kuris padėtų siekti darnaus besivystančių valstybių vystymosi ir gilintų jų integraciją į pasaulinę ekonomiką. Organizacija veikia kaip tarpvalstybinių diskusijų ir ekspertų forumas, vykdo tyrimus, renka informaciją ir teikia techninę pagalbą besivystančioms šalims.

94 (Creative Economy Report 2008).

95 Kūrybinės industrijos: klasifikavimo sistemos ir modeliai xxi a. kūrybos ekonomikos kontekste Rasa Levickaitė Vilniaus Gedimino technikos universitetas 2011 m. p. 23

MEDIJOS	KNYGOS IR SPAUDA	Knygos, žurnalai, laikraščiai
	AUDIOVIZUALINĖS	Filmai, televizija, radijas
	NAUJOSIOS MEDIJOS	Programinė įranga, video žaidimai, skaitmeninis turinys
TAIKOMOJI KŪRYBA	KŪRYBINĖS PASLAUGOS	Architektūra, reklama, kūrybinės R&D, rekreacija, turizmas, skaitmeninės kūrybos paslaugos

*Šaltinis: *Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapis (2010)*. Prieiga internete: <http://koperator.lt/failai/koperator.lt/Vilniaus%20kurybiniu%20industriju%20zemelapis.pdf>.

Kūrybinės ekonomikos ataskaitoje skiriamos keturios kūrybinių industrijų grupės⁹⁶:

1. Paveldas. Kultūrinis paveldas laikomas visų menų formų šaltiniu ir kultūrinių bei kūrybinių industrijų istoriniu pagrindu. Būtent paveldas sujungia istorinio, antropologinio, etninio, estetinio ir sociologinio požiūrių kultūrinius aspektus, lemia kūrybingumą ir yra paveldėtų prekių, paslaugų ir kultūrinės veiklos šaltinis. Su paveldu susijusi tradicinė samprata ir kultūros išraiška menų ir amatų kūryboje, taip pat tautosakoje ir tradicinėse šventėse. Todėl ši grupė padalyta į du pogrupius:

- a. tradicinė kultūros išraiška: menai ir amatai, festivaliai ir šventės;
- b. kultūros vertybių vietos: archeologinės vietos, muziejai, bibliotekos, parodos ir t. t.

2. Menai. Ši grupė apima kūrybines industrijas, grindžiamas tik menu ir kultūra. Grupė padalyta į du didelius pogrupius:

- a. vizualiniai menai: tapyba, skulptūra, fotografija ir antikvariniai daiktai;
- b. scenos menai: gyva muzika, teatras, šokis, opera, cirkas, lėlių teatras ir t. t.

3. Medijos. Ši grupė apima du medijų pogrupius, gaminančius kūrybinį turinį, skirtą bendravimui su didelėmis auditorijomis („naujosios medijos“ priskiriamos kitai grupei):

a. leidyba ir spausdintos visuomenės informavimo priemonės: knygos, spauda ir kitos publikacijos;

- b. audiovizualiniai darbai: filmas, televizija, radijo ir kitokios laidos.

4. Funkciniai kūriniai. Ši grupė apima paklausos valdomas ir į paslaugas orientuotas industrijas, kuriančias funkcinį tikslų turinčias prekes ir paslaugas. Grupė padalyta į tokius pogrupius:

- a. dizainas: interjeras, grafika, mada, juvelyriniai dirbiniai, žaislai;

⁹⁶ Creative economic report 2008. P. 14. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 27 d.]
<http://unctad.org/en/Docs/ditc20082cer_en.pdf>

- b. naujosios medijos: programinė įranga, vaizdo žaidimai ir skaitmeninis kūrybinis turinys;
- c. kūrybinės paslaugos: architektūros, reklamos, kultūrinės ir poilsio paslaugos, tyrimai ir plėtra, skaitmeninė spauda ir kt..

Anot R. Levickaitės, tokios klasifikacijos loginis pagrindas yra faktas, kad daugelis šalių ir institucijų kūrybinėmis industrijomis vadina įvairias pramonės šakas, bet tik keletas iš jų bando skirstyti šias industrijas į sritis, grupes ir pogrupius. Vien tik suskirstymas grupėmis palengvintų įvairių sektorių tarpusavio sąveikos ir bendro vaizdo supratimą. Tokia klasifikacija galėtų būti naudojama, suteikiant nuoseklumo kiekybinei ir kokybinei analizei⁹⁷.

Palyginus su iki tol gyvavusiu kultūros industrijų apibrėžimu ir joms priskiriamomis sritimis, kūrybinių industrijų koncepciją papildė kelios naujovės. Pirmiausia pabrėžiamas jose sukurtų produktų žaliavų šaltinis – individo kūrybiškumas, įgūdžiai bei talentas, o patys produktai apibūdinami kaip intelektualinės nuosavybės objektai. Todėl akivaizdu, jog kūrybinės industrijos apima daugiau veiklų, kurių nebuvo kultūros industrijų klasifikacijoje. Nors panašumai tarp kūrybinių ir kultūrinių industrijų yra akivaizdūs, tačiau kūrybinės industrijos yra aiškiai orientuotos į ekonominio pelno gavimą per įvairias kūrybingumą ir kultūrinį paveldą pasitelkiančias veiklas⁹⁸. Tuo tarpu kultūrinių industrijų veikla gali būti nukreipta į socialinės atskirties mažinimą, nacionalinės atminties formavimą, tautinio identiteto skatinimą, kultūrinio paveldo išlaikymą ar kitus, nebūtinai ekonominę išraišką turinčius tikslus.

Anot G. Mažeikio, KI siekiama atskirti nuo kultūros industrijos. Skiriamieji bruožai yra komercija ir ideologija. KI daugiau sieja kūrybingumą su verslu, o kultūrinės industrijos susieja meną su ideologija. Pavyzdžiui, kultūros paveldo finansavimas yra tiesiogiai siejamas su nacionalinio identiteto, tautinio tapatumo ir jų vertės reikalavimais. Nuolatinė muziejų, bibliotekų veikla yra laikoma kultūros industrijos dalimi nepriklausomai nuo to, ar šios institucijos yra pelningos, ar dotuojamos valstybės⁹⁹. Nors panašumai tarp kūrybinių ir kultūrinių industrijų (toliau KKI) yra akivaizdūs, kūrybinės industrijos yra aiškiai orientuotos į ekonominio pelno

97 Levickaitė, Rasa. Kūrybinės industrijos: klasifikavimo sistemos ir modeliai XXI a. kūrybos ekonomikos kontekste Vilnius: VGTU, 2001. P. 24.

98 Creative Industries and Development. United Nations Conference on Trade and Development. 2004. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 kovo 28 d.] http://unctad.org/en/Docs/tdxibpd13_en.pdf.

99 Mažeikis, Gintutas. „Kūrybinės industrijos: nuo kasdienybės revoliucijos iki įdarbintos fantazijos“. Inter-studia humanitatis Nr. 6, (2006): 69. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 19 d.] < http://interstudia.lt/wp-content/uploads/2013/01/3_Inter-studia_humanitatis_2006.pdf>.

gavimą per įvairias kūrybingumą ir kultūrinį paveldą pasitelkiančias veiklas¹⁰⁰. Tuo tarpu kultūrinių industrijų veikla gali būti nukreipta į socialinės atskirties mažinimą, nacionalinės atminties formavimą, tautinio identiteto skatinimą, kultūrinio paveldo išlaikymą ar kitus, nebūtinai ekonominę išraišką turinčius tikslus.

XXI amžiuje atsiranda naujas ekonominis reiškinys – kūrybos ekonomika. Terminas „kūrybos ekonomika“ 2001 m. pateikiamas John Howkins knygoje apie santykį tarp kūrybingumo ir ekonomikos¹⁰¹. Anot J. Howkins, nei kūrybingumas, nei ekonomika nėra nauji reiškiniai, bet nauja yra jų tarpusavio santykio prigimtis ir mastas bei tai, kaip jiedu jungiasi kurdami ypatingą vertę ir gerovę. Kūrybingumas tampa sudėtine ekonominių procesų dalimi, todėl ekonominis kūrybingumas arba novatoriškumas yra svarbiausia ekonomikos varomoji jėga, kuri leidžia kurti naujus produktus, paslaugas, technologijas, metodus ir taip sėkmingai konkuruoti besikeičiančioje rinkoje. Žmonės tampa pilnaverčiais kūrybos ekonomikos dalyviais: vartotojais, tiekėjais, stebėtojais. Kūrybos ekonomikos apimtys sparčiai auga, sukurdamos naujas darbo vietas, formuodamos naujus rinkos poreikius ir drauge reaguodamos į rinkos lūkesčius¹⁰². Anot J. Howkinso, kūrybinės industrijos – kūrybos ekonomikos šerdis. Pasak jo, kaip viską padalijo skaitmeninės technologijos, taip dalija ir kūryba, bet ne žmonių norus būti kūrybingiems, o jų gebėjimą išreikšti savo kūrybingumą paklausiais produktais¹⁰³. Autorius išskiria dvi kūrybingumo rūšis: ta, kuri teikia žmonėms pasitenkinimą kaip individams ir ta, kuri generuoja produktą. Pirmoji yra universali žmonijos savybė ir aptinkama visose visuomenėse bei kultūrose. Antroji – tvirtesnė industrinėse visuomenėse, kurios aukštai vertina naujoves, mokslą ir technologines naujoves bei intelektines nuosavybės teises¹⁰⁴.

Kūrybos ekonomikos raida neatsiejama nuo kūrybinės klasės ir kūrybos verslininkų teorijos. R. Floridos nuomone, kūrybos klasė sudaryta iš mokslo bei inžinerijos, architektūros ir dizaino, švietimo, mokslo, muzikos bei pramogų srityse dirbančių žmonių, kurių ekonominė

100 Creative Industries and Development. United Nations Conference on Trade and Development. 2004. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 28 d.] http://unctad.org/en/Docs/tdxibpd13_en.pdf.

101 Howkins John, *Kūrybos ekonomika*. Vilnius: VGTU, 2010

102 Levickaitė, Rasa ir Reimeris, Ramojus. „Kūrybos ekonomikos penkiakampis“. Vilnius: VGTU, 2011. p.84

103 Levickaitė, Rasa ir Reimeris, Ramojus. „Kūrybos ekonomikos penkiakampis“. Vilnius: VGTU, 2011.

104 Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapis. Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Atvirojo kodo institutas. Vilnius, 2010. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 27 d.]

<http://www.kikas.lt/lt/dokumentai/Vilniaus_KI_zemelapis.pdf>

funkcija – kurti naujas idėjas, technologijas ar kūrybinį turinį¹⁰⁵. Trumpai tariant, tai žmonės, kuriantys ekonominę vertę kūrybingumu. Kūrybos klasės vertybės – individualumas, meritokratija (gabiųjų valdžia), įvairovė ir atvirumas.

Taigi ekonomistų teigimu, pastaraisiais dešimtmečiais išsivysčiusios šalys pereina nuo paslaugų ekonomikos prie žiniomis bei kūrybiškumu grindžiamos ekonomikos. Populiariausias metodas aprašyti KI yra žemėlapis. Žemėlapio terminas (geografiniame, ekonomine ir kultūrine prasme) parodo, kad pagal pasirinktą mastelį (pvz., atsižvelgiant į ekonominius rezultatus, perspektyvą, garsumą) įvardijamos tam tikro geografinio regiono įmonės ir įstaigos, kurios plėtoja kūrybines industrijas. Paprastai KI žemėlapuose pateikiama duomenų apie KI įmonių veiklą, laimėjimus, bendradarbiavimą, kompetenciją (gebėjimus, nuostatas, žinias), perspektyvas. Jungtinės Karalystės 1989 bei 2001 metais atlikti „Kūrybos pramonės žemėlapiai“ yra pirmieji ir pavyzdiniai šios rūšies tyrimai, paskatinę analogiškų studijų įvairiuose Europos ir pasaulio miestuose, regionuose bei šalyse atsiradimą.

Apibendrinant galima teigti, kad kūrybinės industrijos veikia ekonominę sistemą dvejopai: prisideda prie bendrojo vidaus produkto ir darbo vietų kūrimo bei lengvina ekonominę evoliuciją, jungia ją su socialine ir institucine plėtra bei taip veda į bendrą ekonominės sistemos augimą. Svarbiausiu ekonominės sistemos varikliu tampa kūrybingumas, kuris nebesiejamas vien su meniniu sektoriumi, bet jo reikšmė ypatingai auga ir ekonomikoje, moksle bei technologijose. Kūrybinių industrijų sektorius vertinamas vertybiniu, geografiniu, struktūriniu ir ekonominiu aspektais. Kūrybinių industrijų suvokimas priklauso nuo kultūrinių, demografinių – socialinių, vertybinių bei ekonominių – geografinių dimensijų. Jungtinėse Amerikos Valstijose labiau pabrėžiamas komercinis kultūros vaidmuo, kūrybingumas orientuotas į rinką bei vartotoją, o Europoje kūrybinės industrijos siejamos su visuomeniškumu bei nacionaline ir tradicine kultūra. Lietuvoje kūrybinės industrijos apibrėžiamos kaip individo kūrybiniais sugebėjimais ir talentu pagrįstos veiklos, kurių tikslas bei rezultatas yra intelektualinė nuosavybė ir kurios gali kurti materialią gerovę bei darbo vietas.

105 Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapis. Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Atvirojo kodo institutas. Vilnius, 2010. P. 8. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 27 d.]
<http://www.kikas.lt/lt/dokumentai/Vilniaus_KI_zemelapis.pdf>

1.8. Kultūrinės ir kūrybinės industrijos Lietuvoje

Lietuvoje kultūros industrijų sąvoka pirmą kartą paminėta nacionaliniame pranešime apie kultūros būklę, parengtame Lietuvos Kultūros ministerijos 1997 m. Ši sąvoka minima ir Kultūros politikos nuostatuose (2001), kaip reikšminga šiuolaikinės kultūros dalis, kuri susijusi su ekonomikos plėtra, verslo skatinimu, užimtumu ir gyventojų kultūros poreikių tenkinimu.

Kūrybinės industrijos Lietuvoje išsamiai aptartos 2003 m. vykusioje konferencijoje „Kūrybinės industrijos: galimybė Europoje ir Europai“, kurią organizavo Europos kultūros programų centras (toliau EKPC). Antrasis EKPC iniciatyva suorganizuotas renginys, skirtas kūrybos industrijoms, buvo forumas „Galimybė Europoje: kūrybinės industrijos ir regioninė plėtra“, kuris įvyko 2005 metais. Jame pristatytas Alytaus ir Utenos apskričių kūrybinių industrijų žemėlapis¹⁰⁶. Konferencija bei forumas kūrybinių industrijų tema paskatino susidomėjimą jomis ir politiškai. Forume buvo pateiktas vyriausybės programoje numatytas planas sukurti kūrybinių industrijų skatinimo bei plėtros strategiją. Tai padaryta 2007 metais¹⁰⁷. Rengiant šią strategiją, remtasi ekonominių ir sociologinių tyrimų „Kūrybinių ekonominių veiklų indėlio į Lietuvos ekonomiką įvertinimas“¹⁰⁸ bei „Alytaus ir Utenos apskričių kūrybinių industrijų žemėlapis“¹⁰⁹ išvadomis. Sudarant strategiją atsižvelgta į Europos Sąjungos šalių, ypač – Jungtinės Karalystės, Austrijos bei Suomijos patirtį rengiant ir įgyvendinant šios srities strateginius dokumentus, taip pat į Europos Komisijos užsakymu 2006 metais atliktą tyrimą „Europos kultūros ekonomika“. Strategijoje kūrybinės industrijos apibūdinamos, kaip individo kūrybiniais sugebėjimais ir talentu pagrįstos veiklos, kurių tikslas bei rezultatas yra intelektinė nuosavybė ir kurios gali kurti materialią gerovę bei darbo vietas. Šios strategijos rengimo tikslai – numatyti sąlygas, būtinas efektyviai šalies gyventojų kūrybinį potencialą panaudojančiai kūrybinių industrijų sektoriaus plėtrai, šio sektoriaus indėlio į ūkį, žinių ekonomiką didinimui, kūrybinių industrijų produkcijos konkurencingumo šalyje bei užsienyje didinimui¹¹⁰.

106 (Mažeikis *ir kt.* 2005).

107 (LRKM 2007).

108 (Dr. Margarita Starkevičiūtė, 2003 m.).

109 (Dr. Gintautas Mažeikis, 2005 m.).

110 Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. ĮV-27 „Dėl kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategijos patvirtinimo“, 1 str. 4 p. Vilnius.

2007 m. strategijoje Lietuvos Kultūros ministerija pateikia tokią kūrybinių industrijų klasifikaciją:

1. Amatai,
2. Architektūra,
3. Dizainas,
4. Kinas ir videomenas,
5. Leidyba,
6. Vaizduojamasis, taikomasis menas,
7. Muzika,
8. Programinė įranga ir kompiuterinės paslaugos,
9. Radijo ir televizijos programų kūrimas ir transliacija,
10. Reklama,
11. Scenos menai ir kitos sritys, kuriose jungiasi kultūros bei ūkinės veiklos aspektai.

Ši klasifikacija tapatinama su Jungtinėje Karalystėje taikomu modeliu. Palyginus Jungtinės Karalystės kultūrinės industrijas su lietuvišku kūrybinių industrijų klasifikatoriumi, matyti, kad abiejuose modeliuose išskiriamos tos pačios sudedamosios kūrybinių industrijų dalys. Jungtinėje Karalystėje išskiriami atlikėjų menai lietuviškajame modelyje atitinka vaizduojamąjį, taikomąjį meną, drabužių modeliavimas (Jungtinės Karalystės modelis) telpa po šiek tiek platesne dizaino sąvoka (Lietuvos modelis). Tarp šių dviejų šalių modelių galima išvelgti ir skirtumus: Lietuvoje nėra išskiriamos interaktyvios kompiuterinės programos kaip atskira kūrybinių industrijų sfera, kitas skirtumas – britų modelyje kaip atskira sritis išskiriami atlikėjų menai Lietuvos Kultūros ministerijos pateiktoje klasifikacijoje nenurodomi kaip atskira veikla.

Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategijoje išskelti uždaviniai viešojo administravimo institucijoms: kaupti, analizuoti, skleisti informaciją apie sektoriaus raidą, kelti dirbančiųjų kvalifikaciją bei kurti kūrybinių industrijų plėtrai palankią aplinką. 2009 m. tobulinant strategiją buvo pakeistas vienas iš uždavinių, numatant „<...> užtikrinti sistemine kūrybiškumo skatinimą kultūros, švietimo ir mokslo bei ūkio srityse, siekiant didinti kūrybinių industrijų dalį Lietuvos BVP bei Lietuvos gyventojų užimtumą, vykdant kūrybines veiklas

<...>¹¹¹. Iki 2012 m. dar buvo patvirtintos Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės bei KKI aktuali Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa. 2012 m. Seimas patvirtino Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“¹¹², kuri formuluoja valstybės raidos iki 2030 m. viziją bei jos įgyvendinimo prioritetus ir kryptis. Pažangos strategijoje išskiriami strateginiai tikslai kurti sumanią visuomenę ir sumanią ekonomiką, kūrybiškumo ugdymas numatytas kaip vienas iš strateginių prioritetų. Siekiant įgyvendinti Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, vyriausybė patvirtino 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programą¹¹³, kurios vienas iš uždavinių – skatinti KKI plėtrą, su menu ir kultūra susijusias inovacijas, šių inovacijų tarpsektorinę plėtrą bei kultūros eksportą. Siekiant šio uždavinio įgyvendinimo, išskiriamas poreikis skatinti kūrybiškumo infrastruktūros plėtrą, naujų produktų įsiliejimą į gamybą, gerinti prieinamumą prie kultūros ir meno produktų bei paslaugų, taip pat kurti finansines paskatas verslumui KKI srityse ugdyti, produkcijos sklaidai užsienyje užtikrinti, remiant naujų produktų bei paslaugų kūrimą, panaudojimą ir skatinant tarpsektorinį bendradarbiavimą. Taip pat buvo parengta kultūrinių ir kūrybinių industrijų 2014–2020 metų plėtros strategija. Šios strategijos pavadinime atsirado ir kultūrinių industrijų sąvoka. Todėl šis apibrėžimas buvo išplėstas: „<...> Kultūrinės ir kūrybinės industrijos (KKI) – žiniomis grįstos ekonominės veiklos, susijusios su menais, bet jais neapsiribojančios, galinčios generuoti pelną iš prekybos ir intelektinės nuosavybės, kuriančios materialius produktus ir nematerialias intelektines arba menines paslaugas, pasižyminčias kūrybiniu, simboliniu turiniu, ekonomine verte ir tiksline rinka. Kultūrinės ir kūrybinės industrijos apima kūrybiškumą ir intelektinį kapitalą kaip pirminius išteklius naudojančių prekių ir paslaugų kūrybos, produkcijos ir distribucijos ciklus, galinčius kurti intelektinę nuosavybę ir prisidėti prie ekonomikos augimo, darbo vietų sukūrimo ir socialinės sanglaudos. Kultūrinės ir kūrybinės industrijos pasižymi tarpsektoriškumu, jos yra meistriškumo, paslaugų ir pramonės sektorių sankirtoje. Kultūrinės ir kūrybinės industrijos yra

111 Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2009 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. IV-217 (Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2009 m. liepos 28 d. įsakymo Nr. IV-434 redakcija) „Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategija“. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 28 d.], <<http://www.kurybinesindustrijos.lt/?p=129>>

112 Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 27 d.] <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425517&p_query=&p_tr2=2>

113 Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 27 d.] <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425517&p_query=&p_tr2=2>

kūrybinių inovacijų šaltinis, kūrybos ekonomikos branduolys <...>¹¹⁴. Kultūrinės ir kūrybinės industrijos strategijoje apibrėžiamos ir klasifikuojamos, vadovaujantis 2008 m. UNCTAD apžvalga „Kūrybos ekonomika“.

UNCTAD remiasi platesne kūrybingumo samprata – tai bet kuri ekonomine veikla gaminanti simbolinius produktus, kurie yra intelektualinės nuosavybės apsaugoti ir taikosi į kiek galima platesnę rinką. Skiriamos „upstream activities“ (tradicinės kultūrinės veiklos – menai) ir „downstream activities“ – artimesnės rinkai – reklama, leidyba. Strategijoje išskiriami keturi pagrindiniai prioritetai:

1. visų amžių grupių Lietuvos visuomenės narių kūrybingumo gebėjimų skatinimas,
2. kultūrinių ir kūrybinių industrijų potencialo kurti gyvenimo kokybę, gerinančią, visuomenės kūrybingumą ir pilietiškumą skatinančią aplinką, realizavimas,
3. kultūrinių ir kūrybinių industrijų sektoriaus ekonominės vertės ir sektoriaus eksporto apimčių augimas,
4. kūrybinių inovacijų visose kultūrinių ir kūrybinių industrijų srityse skatinimas.

Strategijoje pabrėžiama, kad kultūros prieinamumas ir visuomenės dalyvavimas kultūroje yra pagrindinės gyventojų kultūrinių bei kūrybinių kompetencijų ugdymo prielaidos, užtikrinančios gyventojų visuomeniškumą, pilietiškumą ir komunikabilumą.

Lietuvos kūrybinių industrijų sektoriaus konkurencingumo tyrime, kurį 2014 m. atliko Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija¹¹⁵, pažymėtina, kad iki 2020 m. planuojama didesnę dėmesį skirti kultūros plėtrai bei kūrybiškumo ugdymui regionuose. Tai numato ir Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa, kuria siekiama „<...> sudaryti sąlygas regionuose žmogaus kūrybinei raiškai ir visapusiškai asmenybės raidai, kultūros įvairovei, sklaidai ir prieinamumui, kaip regiono socialinės ir ekonominės pažangos pagrindui,

114 Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 27 d.] <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425517&p_query=&p_tr2=2>

115 Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija (KiKa) yra fizinių ir juridinių asmenų savanoriška Asociacija – ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, savo veiklą grindžiantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymu, kitais įstatymais. Pagrindinis tikslas – suburti bendrai veiklai menininkus, menininkų, meno ir kūrybines organizacijas, kūrybines bendruomenes, kūrybinės krypties verslo, mokslo, studijų ir švietimo atstovus, nacionalines, regionines ir tarptautines organizacijas, siekiant su valstybės ir ES institucijų pagalba kelti kūrybinių profesijų prestižą visuomenėje bei skatinti kūrybines veiklas Lietuvoje, kad šis sudarytų didesnę nacionalinės ekonomikos dalį;

ugdyti pilietinę savimonę, puoselėjant regionų išskirtinumą ir patrauklumą <...>¹¹⁶. „Lietuva 2030“ strategijoje pažymima, kad būtent Lietuvos piliečių kultūros, mąstymo, elgsenos pokyčiai ir visuomenės vertybės turės įtaką sėkmingai šalies raidai¹¹⁷. To priežastis įvardijama kultūra, kuri įtvirtina vieną iš trijų pagrindinių vertybinių nuostatų – kūrybingumą. Kultūra grindžiamas kūrybingumas turi įtakos tiek naujų inovatyvių produktų ir paslaugų kūrimuisi, suteikia žmogui įkvėpimą mokytis, tiek stiprina bendruomenes, didina socialinių grupių sąsajas bei gerina vietos įvaizdį, kuria privačiojo ir viešojo sektoriaus partnerystę ir teigiamai veikia miestų bei regionų plėtrą.¹¹⁸ Todėl ypač svarbus visų kultūros sektorių gyvybingumo ir prieinamumo didinimas bei kokybiškų kultūros paslaugų plėtra visoms gyventojų grupėms. Šiuo metu regionuose daugiausia dėmesio skiriama kultūros paveldo išsaugojimui ir aktualizavimui bei kultūros infrastruktūros modernizavimui. Mažiausiai dėmesio skiriama gyventojų nacionalinės tapatybės stiprinimui. Rengiami kultūros projektai dažniausiai finansuojami bei vykdomi didžiuosiuose Lietuvos miestuose ir tik retesniais atvejais nutolusių regionų kultūros bendruomenėms pavyksta įterpti savus projektus. Tačiau regionų kultūros plėtra patikėta Lietuvos kultūros įstaigoms – šis tinklas skirtas suburti mažas bendruomenes ir taip skatinti kultūrinių vertybių sklaidą mažesniuose miestuose, kaimo regionuose. Kultūros įstaigų tinklas išplėtotas pakankamai plačiai, nepaisant trūkstamos infrastruktūros, finansavimo ir kitų kultūros politikos trūkumų. Daugelio miestelių ir kaimų bendruomenių atstovai kultūros įstaigose gali pasinaudoti įvairiomis paslaugomis. Todėl tokios įstaigos tampa vaikų ir jaunimo susirinkimo bei poilsio ar laisvalaikio leidimo vieta.

Ilgą laiką Lietuvoje kūrybinė veikla nebuvo vertinama ekonominiais kriterijais, trūko kūrybines kvalifikacijas turinčių žmonių. Todėl nebuvo pasinaudota naujomis galimybėmis kurti kūrybinei veiklai palankią aplinką, vystant alternatyvines ekonomines veiklas kaimuose. Bandant spręsti šias problemas, buvo rengiamos strategijos, kurios formavo sąlygas būtinas efektyviam šalies gyventojų kūrybinių industrijų sektoriaus plėtrai. 2007 m. Kūrybinių industrijų plėtros strategijos SSGG analizė parodė, kad Lietuvoje egzistuoja produktyvus ir besivystantis kūrybinių industrijų sektorius, jam priklausantys verslai gyvuoja ne tik stambiausiuose šalies miestuose, bet ir apskrityse. Turtingas ir įvairus kultūros paveldas bei kultūrinė aplinka formuoja ne tik

116 Regionų kultūros plėtros 2011–2020 metų programa. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 29 d.] <<http://alkas.lt/wp-content/uploads/2011/06/Regionu-programa1.pdf>>

117 Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 30“. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 29 d.] <<http://www.lrv.lt/bylos/veikla/2030.pdf>>

118 Lietuvos kūrybinių industrijų sektoriaus konkurencingumo tyrimas. Nacionalinė kūrybinių industrijų sektoriaus konkurencingumo tyrimas. Vilnius, 2014. P. 105. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 29 d.] <http://www.ltk.lt/userfiles/Final%20KKI%20konkurencingumo%20tyrimas_NKIKIA.pdf>

kūrybinių darbuotojų kompetenciją, jų įgūdžius, bet ir kūrybinių industrijų produktus bei paslaugas vartojančių gyventojų poreikius, o ekonomikos augimas ir su juo susijęs namų ūkio išlaidų dalies laisvalaikiui bei kultūrai didėjimas sudaro sąlygas kūrybinės veiklos, jos produktų vertės didėjimui. Atlikta aplinkos analizė parodė, kad Kūrybinių industrijų įmonių realizavimo pajamų dalis Lietuvos BVP nuo 2% (2,1 mlrd. Lt) 2001 metais išaugo iki 5,2% (4 mlrd. Lt) 2006 metais. Pagal Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenis, šiame sektoriuje 2007 metais veikė 6149 įmonės, kuriose dirbo 61297 darbuotojai. Tai sudarė 8% visų Lietuvoje veikusių įmonių. Be to, jose dirbo 4% visų Lietuvos dirbančiųjų. Kūrybinių industrijų sektoriuje įmonių augimas 2006–2007 metais siekė 8%, o 2,8% augo darbuotojų skaičius. Tai rodo, kad sektorius užima svarbų vaidmenį Lietuvos ūkyje¹¹⁹. Norint iširti KKI veikimo principus, buvo parengti kultūrinių ir kūrybinių industrijų žemėlapiai: Alytaus ir Utenos apskričių (2005), Kauno regiono (2009), Vilniaus (2010), Klaipėdos (2011). Šie analitiniai žemėlapiai atskleidė verslo subjektų ryšius, rinkas, tiekimo grandines, veiklos vykdymo vietas pasirinkimo kriterijus bei kultūrinės tendencijas.

Taigi, Lietuvoje atsiradus kultūrinių ir kūrybinių industrijų sąvokoms, kito požiūris į kultūrinę veiklą. Kultūra tapo orientuota į ekonominio pelno gavimą per įvairias kūrybingumą pasitelkiančias veiklas. Kūrybinės ir kultūrinės ekonomikos vystymas didele dalimi tapo priklausomas nuo šalies kultūros, verslo (šalies ūkio) ir švietimo. Kadangi pagrindinės meninės šakos priskiriamos kultūros sričiai, tai KI sektorius tiesiogiai siejamas su kultūros politika. Tačiau, pradėjus vystyti KI, neatsiejama jos dalimi tapo ir ūkio politika, kuri globoja didžiąją sektoriaus pajamų dalį sugeneruojančias kūrybines veiklas. Švietimo sistema lygiai taip pat yra svarbi KI sektoriaus potencialo dalis: kūrybinė ekonomika – tai žmonių intelektinė/kūrybine veikla paremta ekonomika, kurios pagrindą sudaro intelekto masė. Būtent pastarąją formuoja šalies švietimo sistema, aukštojo mokslo prieinamumas, išvystymo lygis. Todėl švietimo politika ne mažiau nei kultūros ar ūkio politika turi įtakos KI sektoriaus vystymosi galimybėms ilgalaikėje perspektyvoje¹²⁰.

119 Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. IV-217 „Dėl kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategijos patvirtinimo“ 2 str. 6 p. Vilnius. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 29 d.] <<http://www.kurybinesindustrijos.lt/?p=129>>

120 Lietuvos kūrybinių industrijų sektoriaus konkurencingumo tyrimas. Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija. Vilnius, 2014. P. 12. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 29 d.] <http://www.ltk.lt/userfiles/Final%20KKI%20konkurencingumo%20tyrimas_NKIKIA.pdf>

Apibendrinant galima teigti, kad vieningos kūrybinių industrijų klasifikacijos nėra, o skirtingos šalys dažnai naudojami skirtingais ekonominės veiklos klasifikatoriais. Kūrybinėms industrijomis jos gali priskirti šiek tiek skirtingas veiklas, todėl ir tarptautinis kūrybinių industrijų palyginimas yra sudėtinga užduotis. Siekiant įvesti kuo aiškesnę ir vieningą kūrybinių industrijų sampratą, visos kūrybines industrijas sudarančios veiklos yra klasifikuojamos. Pagrindiniai visų analizuojamų KI sektoriaus klasifikavimo modelių skirtumai pasireiškia tuo, jog arba į klasifikaciją yra įtraukiamos tam tikros industrijos, arba ne. Lietuvos atveju galima išvelgti tiek kultūrinių industrijų, tiek kūrybinių industrijų klasifikacijai tinkančias sritis, tačiau jos papildo viena kitą ir dėl to šias sąvokas galima skirti į vieną bendrą sektorių. Kūrybinių ir kultūrinių industrijų sektoriaus dalį koordinuoja Kultūros ministerija, kartu su jai pavaldžiomis institucijomis įgyvendindama kultūros politiką. Svarbu pabrėžti ir tai, kad KKI sektoriaus plėtra ir perspektyvos jau yra neatsiejama Lietuvos ūkio augimo politikos dalis, kadangi politiniai sprendimai gali svariai įtakoti KI sektoriaus vystymąsi bei lygiai taip pat sėkminga KKI plėtra ir augimas gali paskatinti šalies ekonomiką. Tačiau, skatinant šalies kūrybinius verslus, labai pasigendama Ūkio ministerijos dalyvavimo, nepaisant to, kad kūrybinių industrijų planavimas bei plėtra yra tarp inovacijų politikos prioritetų.

Lietuvoje kultūrinės bei kūrybinės industrijos susijusios ir su socialiniu aspektu – tai apima vietos bendruomenių integraciją, naujų darbo vietų kūrimą, gyventojų tapatybės ir pilietiškumo stiprinimą, tarptautiškumo skatinimą, atskirų socialinių grupių sąsajų stiprinimą. KKI prisideda prie visuomenės narių tapatybės ir kultūros formavimosi. Mažesniuose miestuose, kaimuose kultūros įstaigos išlieka pagrindinės kultūrinę veiklą organizuojančios įstaigos. Jos tampa ašimi, apie kurias buriasi bendruomenės. Todėl kūrybinė veikla gali būti organizuojama ir skleidžiama tik tokio pobūdžio įstaigose. Kadangi KKI šiuo metu yra labiau orientuotos į didžiuosius miestus, todėl mažesni miestai ar kaimai nukentė, iš valstybės negaudami reikiamos paramos. Kad vystytus KKI ne tik miestuose, bet ir kaimuose reikia kūrybinių industrijų darbuotojų, kultūros ir meno žmonių verslumo gebėjimų, nes šiuo metu dauguma kūrybinių gebėjimų bei kvalifikacijas turinčių žmonių yra tik didžiuosiuose miestuose. Taip pat KKI vystymuisi trukdo kūrybinių industrijų susiskaidymas, informacijos bei veiklos koordinavimo stoka neleidžia panaudoti viso sektoriaus ekonominio bei socialinio potencialo. Trūksta ir mokslinių tyrimų, kurie pateiktų esamos būklės analizes bei rekomendacijas KKI galimybėms mažesnėse gyvenvietėse. Todėl, norint skatinti žmonių kūrybiškumą ir verslumą, Lietuvos

kultūros įstaigų vykdoma kultūrinė veikla turi būti deramai skatinama ir finansuojama, įvertinant jų indėlį į regionų kultūros gyvenimą.

2. RADVILIŠKIO RAJONO KULTŪROS ĮSTAIGOS: TARP IDEOLOGINIO PAVELDO, VARTOTOJIŠKOS KULTŪROS IR KŪRYBINIŲ INDUSTRIJŲ. TYRIMAS IR REZULTATAI

2.1. Tyrimo metodologija

Siekiant ištirti Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklą, buvo pasirinktas kokybinis tyrimas, kuris suteikia galimybę suprasti ir išanalizuoti kultūros įtaigų struktūrą, veiklą, kylančias problemas bei galimybes. Šis tyrimas leidžia tirti natūralioje aplinkoje ir visą informaciją interpretuoti taip, kaip ją pateikia pats tiriamasis – suteikiama minčių reiškimo laisvė. Šiuo atveju tiesa yra žmonių nuomonė ir patirtis, o ne teorija. Pagal K. Kardelį, kokybiniai tyrimai apima asmenį, grupę ar organizaciją, kuriuos leidžia suprasti ne tik iš subjektyvios pusės, bet apima ir jiems daromą aplinkos poveikį. Kokybiniai tyrimai reikšmingi tuo, kad tyrimo dalyviai, susitikdami su tyrėju bei interviu metu, neturi galimybės kontroliuoti ar daryti įtaką tyrimo procesui¹²¹.

Duomenų rinkimui pasirinktas pusiau struktūruotas interviu. Anot Tidikio, interviu – tai metodas gauti žodinei informacijai, kuris yra vienas iš efektyviausių kokybinio tyrimo metodų¹²². Daugelio autorių teigimu, interviu metodas užtikrina duomenų išsamumą, gali papildyti stebėjimo ir kitais metodais gautus duomenis. Pusiau struktūruotas interviu yra labai patogus, nes taip galima sukurti tarp tyrėjo ir tyrimo dalyvių laisvesnę atmosferą ir neformalizuotą pokalbį bei palaikyti tamprų abipusį ryšį. Pusiau struktūruoto interviu metodu siekta ištirti Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklą, išsiaiškinti jų veiklos pobūdį, kismą, kokio amžiaus žmonėms yra orientuota įstaigos veikla. Taip pat siekta išsiaiškinti, koks yra kitų institucijų požiūris į kultūros įstaigas, kas jas finansuoja. Siekiant atlikti SSGG analizę, respondentų buvo prašoma išskirti jų įstaigos silpnybes, stiprybes, galimybes ir grėsmes.

Pasirinktas pusiau struktūruotas interviu būdas, nes jis leidžia iš anksto suformuluotus klausimus keisti interviu metu, taip prisitaikant prie respondento atsakymų ir užtikrinant laisvesnį ir kokybiškesnį bendravimą. Toks interviu leidžia išvengti ir netikslumų, ar neteisingų atsakymų,

121 Kardelis, Kęstutis. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: (edukologija ir kiti socialiniai mokslai): vadovėlis. Kaunas: Judex, 2002.

122 (2003, 355)

nes blogai suprasti klausimai gali būti paaiškinami, koreguojami. Kaip papildomi klausimai buvo naudojami ir uždaro tipo, kurių pagalba buvo kontroliuojama interviu eiga ir patikslinami atsakymai (ar teisingai suprantama tyrimo dalyvių mintis). Užduodami papildomi klausimai, kurie tikslingai orientuoti į pagrindinius klausimus.

Surinkti duomenys buvo transkribuojami, sisteminami ir suskirstomi pagal tyrimo uždavinius.

Tyrimo imtis suformuota tikslinės atrankos būdu. Respondentais pasirinkti Radviliškio rajono kultūros įstaigų (kultūros centrų, kultūros namų, pramogų ir šokių salių, daugiafunkcinio centro, bendruomenės namų) darbuotojai – 6 vyriausieji kultūros specialistai, 6 vyresnieji kultūros specialistai, 5 kultūros specialistai, 1 direktorė, 2 laikinai einančios direktorės pareigas, 1 režisierė.

Dalyvavusiųjų tyrime dalyviai gimę nuo 1954 m. iki 1985 m. Išsilavinimas įvairus: aukštąjį universitetinį turi 12 respondentų, aukštąjį neuniversitetinį – 5, vidurinį – 2. Profesijos – režisieriai, pedagogai, socialiniai darbuotojai, agronomai, buhalteriai, administratoriai, chemikai, prekybininkai, virėjai. Radviliškio rajono kultūros įstaigų darbuotojai pasirinkti todėl, kad jie yra pagrindiniai kultūrinės veiklos skeleidėjai rajone. Visi interviu respondentai yra kultūros darbuotojai, todėl atsakymai apie kultūros veiklą vykdomą rajone yra pakankamai panašūs. Tačiau interviu metu išryškėjo skirtumai tarp skirtingus statusus turinčių įstaigų, kurios išsiskiria savo funkcionalumu.

Visi atlikti interviu Radviliškio rajone buvo naudojami kaip šaltiniai, įvertinant bendrą Radviliškio rajono kultūros įstaigų situaciją. Naudojama SSGG analizė yra labai svarbi, norint objektyviai įvertinti įstaigos vidinius bei išorinius trūkumus, privalumus. SSGG analizė parodo pačios įstaigos vidines stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

Su visais tyrimo dalyviais buvo atliekami pusiau struktūruoti individualūs interviu, kurie vykdyti 2015-04-03 – 2015-04-09. Visi interviu vyko gyvai. Ilgiausias interviu truko 50 min., trumpiausias – 9 min.

Etiniai klausimai. Interviu vykdomas pagal tikslinę atranką, renkantis temos respondentus (kultūros įstaigų darbuotojus). Tyrimo dalyviams paprašius iš pradžių buvo leidžiama susipažinti su klausimais ir nuspręsti, ar nori ir gali į juos atsakyti. Tokiu būdu buvo užtikrintas laisvanoriškumo principas. Taip pat pristatant tyrimo tikslą, respondentai buvo supažindinami, kad jų pateikta informacija bus naudojama tik magistro baigiamajame darbe, taip

užtikrinant informacijos konfidencialumą. Respondentams buvo leidžiama pasirinkti, ar nori viešinti savo asmenybę ar atsakinėti anonimiškai, taip užtikrinant asmens anonimiškumą. Interviu su respondentu žodiniu sutikimu buvo įrašinėjami diktofonu. Analizuojant duomenis laikytasi objektyvumo principo, siekiant užtikrinti duomenų patikimumą.

Tyrimo patikimumas ir pagrįstumas. Renkant tyrimui informaciją, buvo svarbus abipusis pasitikėjimas (tiek tyrėjo, tiek tyrimo dalyvių), bendravimas – didino duomenų validumą. Kiekvienas tyrimo dalyvis buvo reikšmingas informacijos šaltinis. Kokybinio tyrimo patikimumas ir tinkamumas užtikrinamas pasirinktų metodų reikalavimų laikymusi.

Tyrimo pagrįstumas užtikrinamas, pasitelkiant kultūros darbuotojų komentarus, pagrindžiančius tyrimo duomenis.

Šališkumas. Siekiant mokslinio objektyvumo ir norint išvengti šališkumo, šio darbo didžiąją dalį sudaro duomenų rinkimo bei analizės metodai (interviu, dokumentų analizė, statistikos analizė). Naudojami skirtingi šaltiniai: dokumentai, teisės aktai, mokslinė literatūra, internetiniai duomenys, empirinė medžiaga.

2.2. Tyrimo rezultatų analizė

2.2.1. Radviliškio rajono teritorijos socialinė aplinka

Radviliškio rajono savivaldybė įsikūrusi centrinės Lietuvos šiaurėje (žr. 1 pav.). Ji yra viena iš Šiaulių apskrities savivaldybių ir ribojasi su Panevėžio, Kelmės, Pakruojo, Kėdainių, Šiaulių rajonų savivaldybėmis. Geografiniu požiūriu Radviliškis yra labai dėkingoje vietoje: lengvai pasiekiami didieji Lietuvos ir kitų Baltijos šalių miestai – 180 km iki Vilniaus, 137 km iki Kauno, 180 km iki Klaipėdos, 148 km iki Rygos.

Radviliškio raj. savivaldybės geografinė padėtis*

*Šaltinis: *Radviliškio rajono savivaldybės 2012–2020 metų strateginis plėtros planas.*

Radviliškio rajono savivaldybė užima 19,1 proc. Šiaulių apskrities teritorijos. Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje yra du miestai – Radviliškis ir Šeduva, 10 miestelių: Baisogala, Grinkiškis, Palonai, Pašušvys, Pociūnėliai, Sidabravas, Šaukotas, Šiaulėnai, Tyruliai, Vadaktai, bei 420 kaimų. Administraciniu-teritoriniu požiūriu savivaldybė suskirstyta į 12 seniūnijų.

Statistikos departamento duomenimis, Radviliškio rajono savivaldybėje 2012 m. pradžioje gyveno 44714 gyventojų. 46,9 proc. gyventojų gyveno miesto vietovėse, 53,1 proc. – kaimo vietovėse. Radviliškio rajono savivaldybės gyventojų skaičius pastaraisiais metais mažėjo dėl daugumai šalies periferinių vietovių būdingų priežasčių: padidėjusios gyventojų migracijos į Europos Sąjungos (toliau – ES) šalis senbuves srauto, Lietuvai įstojus į ES, gyventojų (daugiausiai darbingo amžiaus žmonių) migracijos į didžiuosius šalies miestus, neigiamos

natūralios gyventojų kaitos. Radviliškio rajono savivaldybėje žymiai sumažėjo kaimo vietovių gyventojų skaičius (~11,5 proc.). Miesto vietovių gyventojų skaičius sumažėjo (~8,2 proc.)¹²³.

2.2.2. Radviliškio rajono kultūros politikos formavimasis

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, kultūra iš karto tapo griežtai ideologizuota ir komunistų partijos kontroliuojama sfera. Visam sovietizacijos procesui vadovavo Sovietų Sąjungos komunistų partija. Nurodymus iš Maskvos vykdė Lietuvos komunistų partija, o tiksliau – jos centro komitetas, kuriam pavaldūs partijos skyriai ir administracinės įstaigos keitė įvairias visuomeninio gyvenimo sritis. Visos kultūros ir švietimo įstaigos privalėjo skleisti sovietinę ideologiją, liaupsinti formaliai „proletarinį internacionalizmą“, o realiai – sovietinę Rusiją, niekinti „supuvusį senąjį pasaulį“¹²⁴. Kultūros sovietizavimo procesu valdyti buvo kuriamos griežtai kontroliuojamos institucijos. Žemiausią grandį sudarė sovietų Lietuvos rašytojų, dailininkų, kompozitorių sąjungos ir teatro draugija, kurioms vadovavo totalitarinei sistemai ištikimi menininkai, vykdę partijos politiką ir kontroliavę narių kūrybą. Aukštesnė institucija – Meno reikalų taryba – prižiūrėjo rašytojus, dailininkus ir kompozitorius, o Kultūros ir švietimo įstaigų komitetas reguliavo bibliotekų, muziejų bei kultūros namų veiklą. 1953 m. jų funkcijas perėmė naujai įkurta Kultūros ministerija. Tačiau, kaip ir pirmosios sovietinės okupacijos metais, visas kultūros sritis kontroliavo ir griežtai administravo partija, o aukščiausioje kontrolės ir vadovavimo grandies pakopoje buvo LKP CK Kultūros ir mokslo bei Propagandos ir agitacijos skyriai. Vienu iš sovietinės indoktrinacijos įrankių tapo meno saviveikla: visuotinai buvo kuriami liaudies chorai, liaudies instrumentų ansambliai, šokių kolektyvai, privalėję atlikti sovietinį repertuarą, rengtos dainų šventės.

Analizuojant Radviliškio rajono atvejį sovietiniu laikotarpiu, paaiškėjo, kad čia veikė Lietuvos SSR Darbo Žmonių Deputatų Tarybos vykdomojo komiteto kultūros – švietimo skyrius. Jis, kaip rašoma 1953 m. sausio – rugpjūčio mėn. darbo apyskaitoje, dažniausiai organizuodavo dviejų dienų seminarus, skaitydavo paskaitas kultūros ir švietimo darbuotojams, lankydavo, stebėdavo kultūros įstaigas, suteikdavo joms praktinę pagalbą. Jau pirmaisiais pokario metais,

123 Radviliškio rajono savivaldybės 2012–2020 metų strateginis plėtros planas. Parengė: Kauno technologijos universiteto, socialinių mokslų fakulteto, savivaldos mokymo centras. Radviliškis, 2013.

124 Tolvaišienė. Nijolė, et al. Kultūros politika. Kaunas: VDU, 2007. P. 103. Interaktyvus. [žiūrėta 2015 m. kovo 26 d.] <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:B.03~2007~ISBN_978-609-467-050-3/DS.001.0.01.BOOK>

prasidėjus kolektyvizacijai, Radviliškio rajono miesteliuose ir kaimuose buvo steigiami klubai – skaityklos. Jose būdavo demonstruojami kino filmai, vykdavo susirinkimai, glausdavosi sovietinių knygų biblioteka. Tokių įstaigų Radviliškio rajone 1956 m. buvo 25. Jose buvo organizuojamos visuomeninės politinės, gamtos mokslų, technikos ir zootechnikos, literatūros, meno ir muzikos paskaitos, skaitomi pranešimai. Taip pat vykdavo kino seansai, tematinės vakaronės, veikė dramos, choro, šokių, taikomosios dailės rateliai. Populiariausias ratelis – dramos turėdavo daugiausia dalyvių. Metams bėgant klubų – skaityklų skaičius kito. 1959 m. rajone jų liko 16, o 1961 m. padaugėjo iki 24. Šių įstaigų skaičių lėmė tai, kad kai kurioms įstaigoms būdavo suteikiamas aukštesnis statusas ir jos tapdavo kultūros namais. Todėl klubų – skaityklų sumažėdavo, o, pradėdant kurtis naujoms įstaigoms, jų skaičius vėl išaugdavo. Patebima, jog nuo 1960 m. rajone klubai – skaityklos veikdavo ir kolūkiuose („Mičiūrnos“ kolūkis, „Vienybės“ kolūkis, „Nemuno“ kolūkis). Klubai – skaityklos nuo kultūros namų skyrėsi savo bendru plotu, darbuotojų skaičiumi, vietų skaičiumi žiūrovų salėje, kambarių skaičiumi ratelių darbui. Taip pat beveik visi kultūros namai turėjo kino įrengimą, o klubų – skaityklų įstaigos tokių įrengimų turėjo tik kelios. Tačiau šiose įstaigose būdavo daugiau knygų, žurnalų, brošiūrų, kurias gyventojai galėdavo pasiimti į namus, o kultūros namuose tokia paslauga buvo reta. Vėliau klubų – skaityklų įstaigos išnyko ir rajone liko tik kultūros namai.

Pirmieji kultūros namai buvo įsteigti 1950 m. Jie pradėjo veikti Radviliškyje ir Šeduvoje. Tai buvo Radviliškio ir Šeduvos rajoniniai kultūros namai, kurie per visą sovietų okupacinį laikotarpį vadovavo rajono kaimo kultūros namams. Nuo 1950 metų Radviliškio rajone vyravo klubų – skaityklų įstaigos. Todėl kultūros namų buvo labai nedaug. 1956 m. rugsėjo 1 d. kaimo vietovėje, Šiaulėnuose, buvo įsteigti kultūros namai. Šiaulėnų kultūros namai įsteigti vieni pirmųjų respublikoje kaimo vietovėje. Todėl ir personalas buvo sukomplektuotas pagal miesto tipo kultūros namų tipinius etatus: direktorius, meno vadovas, instruktorius. Taip visuose kolūkiuose ir sovietiniuose ūkiuose buvo įsteigti kaimų ir miestelių kultūros namai, kurie siauriau dar buvo vadinami klubinėmis įstaigomis. 1959 m. Radviliškio rajono klubinių įstaigų suvestinės ataskaitoje nurodomi 8 kultūros namai: Rajono kultūros namai, Kalno Gržionių kultūros namai, Šaukoto kultūros namai, Monkiškių, Šiaulėnų, Liutkiškių, Giedraičių, Pašušvio kultūros namai. Kultūros namai vykdė panašias veiklas kaip ir klubai – skaityklos. Juose veikė įvairūs rateliai: žemės ūkio, fizikultūros, bendro lavinimo, dramos, muzikos, choro. Darbo apyskaitose

pabrėžiama, kad ypač aktyvūs buvo dramos būreliai. Taip pat buvo organizuojami kino seansai, estradiniai koncertai, vakaronės, spektakliai.

1961 m. Radviliškio rajone veikė 9 kultūros namai ir 15 klubų – skaityklų. Šiose įstaigose dirbo daugiausia vidurinių ir nebaigtą vidurinių išsilavinimą turintys žmonės, ir tik keletas su aukštesniu ir spec. viduriniu¹²⁵. Kaip rašoma 1961 m. Radviliškio rajono kultūrinių įstaigų metinėje statistinėje ataskaitoje, rajone buvo vystoma sovietinė kultūra. Todėl kultūros skyrius prisidėjo, keliant kultūros idėjinį – meninį lygį. Buvo išskirti tikslai kuo daugiau įtraukti į meno saviveiklos kolektyvus dalyvių. 1961 m. buvo sprendžiamas klubinių įstaigų dislokacijos klausimas. Atsižvelgiant į darbo žmonių reikalavimus, buvo atidaryta naujų klubų – skaityklų ir kultūros namų. Didelis dėmesys buvo skiriamas meno saviveiklos vystymuisi. 1961 m. išsiplėtė rajono meninių agitbrigadų atliekamo repertuaro tematika, buvo steigiami estradiniai kolektyvai. Rajone veikė įvairaus pobūdžio rateliai: dramos, liaudies šokių, dailės, muzikos, chorų, kirpimo ir siuvimo, žemės ūkio, tačiau jų skaičius nuolat kito. Per metus būdavo suorganizuojama apie 200 koncertų, 40 teminių vakarų, 40 meninių agitbrigadų pasirodymų, taip pat nemažai jaunimo vakarų. Dažniausiai organizuojami renginiai – valstybinės šventės, t.y. sovietinės armijos ir karinio laivyno diena, Moters diena, Vaikų gynimo diena, Pergalės diena, Spalio perversmo diena, sovietų valdžios Lietuvoje „įkūrimo“ diena, taip pat ir naujametiniai renginiai. Galima pažymėti, kad jau okupacijos metais tarp rajono kultūros įstaigų vykdavo bendradarbiavimas. Kolektyvai su savo paruoštomis programomis lankydavosi vieni pas kitus. Kultūros įstaigose buvo vedamos paskaitos visuomeniniais ir politiniais klausimais, gamtos mokslų, agrozootechnikos, literatūros meno ir muzikos, jaunimui būdavo rengiami įvairūs vakarai, popietės, šokių vakarai, rodomi kinai. Rajone veikė 5 kilnojamieji ir 5 kaimo stacionariniai kino įrenginiai. Kino tinklas plėtėsi, matėsi žymus pagerėjimas šioje srityje, daugėjo žiūrovų, kino seansai atnešdavo nemažą pelną. Radviliškio rajono kolūkiuose, tarybiniuose ūkiuose bei įmonėse buvo kuriami raudonieji kampeliai. Juose buvo vedami pasikalbėjimai, paskaitos, organizuojami įvairūs pasirodymai, veikė knygų išdavimo taškai. Rajone geriausiai darbą atliekantis raudonasis kampelis buvo vagonų depe Jame veikė dramos, choro bei muzikos rateliai,

125 Rajono kultūrinių įstaigų metinės statistinės ataskaitos 1961 m. p. 43.

suburtas gausus sporto kolektyvas, buvo pravedami įvairūs ir turiningi pasirodymai, jaunimo vakarai¹²⁶.

Iki pat 1980 m. Radviliškio rajono kultūros įstaigose didelių pokyčių neįvyko. Įstaigų skaičius įvairiais laikotarpiais šiek tiek keitėsi, tačiau vykdoma veikla nesikeitė. Žmonės buvo skatinami dalyvauti meno saviveikloje, todėl svarbiausias tikslas buvo žmogaus auklėjimas, sudarant sąlygas pasireikšti jo kūrybiniams sugebėjimams.

Taigi, sovietų okupacijos metu kultūrinė veikla Radviliškio rajone gyvavo. Tai parodo kultūros įstaigų kiekis, meninių kolektyvų ir jų dalyvių skaičius bei organizuojamų renginių įvairovė. Šis laikotarpis kultūrinėje veikloje išsiskyrė tuo, kad buvo masinis, nors dažnai ir priverstinis, rajono gyventojų įtraukimas į kultūrinę veiklą, nuolatinis kultūrinių poreikių ugdymas, išlaikant ir puoselėjant komunistinę ideologiją, o tai savotiškai tęsė Lietuvos gyventojų sulietuvinimo ir sukultūrinimo procesą.

Artėjant tautinio atgimimo laikotarpiui (1988-1990), rajone liko tik kultūros namų įstaigos. 1988–1990 m. iš viso rajone veikė 22 kultūros namai. Kultūros įstaigos iki pat 1990 m. buvo pavaldžios Radviliškio Darbo Žmonių Deputatų Tarybos Vykdomajam komitetui. Administracinį šių įstaigų valdymą tvarkė Kultūros skyrius, kuris priklausė Radviliškio rajono Liaudies Deputatų Tarybos Vykdomajam komitetui. Šiuo laikotarpiu kultūrinė veikla žymiai išaugo. Atsirado naujų užsiėmimų, renginių, tačiau ir toliau veikė nemažai meno saviveiklos kolektyvų bei būrelių. 1988 m. rajone iš viso jų buvo 167, kuriuose dalyvavo per 2168 gyventojai. Pagrindiniai saviveiklos kolektyvai ir būreliai išliko – chorai ir vokaliniai ansambliai, dainų ir šokių ansambliai, dramos, meninės agitbrigados. Atsirado pučiamųjų instrumentų, liaudies instrumentų orkestrai, vokaliniai instrumentiniai ansambliai, estradiniai orkestrai, choreografijos, kino foto mėgėjų bei cirko saviveiklos kolektyvai ir būreliai¹²⁷. Taip pat kūrėsi kraštotyros būreliai, etnografiniai ansambliai, pradėtos organizuoti liaudiškos vakaronės, tapo populiari dainuoti liaudiškas, patriotines dainas, kurias dainuodavo senoliai dar iki sovietinės okupacijos. Tačiau 1989 m. Kutiškių kaimo kultūros namų meno saviveiklos ratelių tekstinėje

126 LTSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto kultūros skyrius. 1961 m. Rajono kultūrinių įstaigų metinės statistinės ataskaitos. *Šiaulių apskrities archyvas (toliau ŠAA)*, f. 105, ap. 1, b. 26, l. 22.

127 Lietuvos TSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto Kultūros skyrius 1988 m. rajono klubinių įstaigų metinės statistinės ir tekstinės ataskaitos, *Šiaulių apskrities archyvas (toliau ŠAA)*, f. 106, ap. 1, b. 237, l. 16.

darbo ataskaitoje¹²⁸ pažymima, kad iškyla problema su repertuaro parinkimu, nes stagnacijos laikų kūriniai nebetiko naujai atgimusiai Lietuvai, trūko naujos, laiko dvasią atspindinčios, vokalinės ir instrumentinės muzikos. Tarp populiariausių, daugiausiai dalyvių sulaukiančių meno kolektyvų ir būrelių išliko dramos būrelis bei choreografijos ir choro.

Renginių skaičius žymiai nepasikeitė. Per metus kiekviena kultūros įstaiga suorganizuodavo nuo 100 iki 300 renginių. Padaugėjo renginių ir koncertų vaikams bei jaunimui, buvo rengiamos įvairios popietės, Kalėdinė eglutė vaikams, įvairūs konkursai. Galima išskirti vienintelį atvejį rajone – Pakalniškių kaimo kultūros namuose buvo rengiamas Paskutinis skambutis moksleiviams. Taip pat jaunimui ir vaikams kiekvieną savaitgalį būdavo organizuojamos muzikos, šokių vakaronės bei diskotekos. Kaip naujas reiškinys atsirado stereofoninės muzikos šokių vakarai. Tokius vakarus Šeduvos kultūros namai jaunimui organizuodavo net tris kartus per savaitę (penktadienį, šeštadienį, sekmadienį).

Kultūros namuose daugiausia vykdavo vietinių kolektyvų pasirodymai. Tačiau buvo nemažai organizuojama ir profesionalių kolektyvų koncertai bei pasirodymai. Į Radviliškio rajono kultūros namus atvykdavo Šiaulių dramos teatras, Klaipėdos muzikinis teatras, Kauno muzikinio teatro solistai, V. Kernagio dainos teatras, Grupės „Rondo“, „August Band“, „Oktava“, V. Povilionienė ir grupė „Jievaras“, ansamblis „Lietuva“, Leningrado cirkas ir daugelis kitų. Tačiau ne visos kultūros įstaigos galėdavo pasikviesti profesionalius kolektyvus. 1988 m. Pašušvio kaimo kultūros ir darbo ataskaitoje minima, kad mažai organizuota koncertų atvykstančių iš kitur, nes niekas nenorėdavo važiuoti į tokius kultūros namus, kurie būdavo avarinės būklės. Todėl ši kultūros įstaiga negalėdavo patenkinti gyventojų poreikių, o remontai būdavo vis atidedami¹²⁹. Tai parodo, kad bėgant laikui keitėsi kultūros įstaigų pastatų būklė, o tai nepadėdavo pritraukti daugiau lankytojų ar atvykstančių kolektyvų. Todėl kai kuriose rajono kultūros įstaigose buvo sumažėjęs kolektyvų dalyvių skaičius, į organizuojamus renginius atvykdavo vis mažiau gyventojų.

Nors Lietuvoje vyko tautinis atgimimas, tačiau rajone dar buvo likę įstaigų, kurias propagavo sovietinę ideologiją. 1988 m. Sidabravo kultūros namų žodinėje darbo ataskaitoje buvo rašoma, kad kultūros namai kėlė politinį – idėjinį gyventojų lygį, tobulino kultūrinių

128 LTSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto kultūros skyrius 1989 metų rajono klubinių įstaigų ratelių repertuariniai planai ir tekstinės ataskaitos, *ŠAA*, f. 106, ap. 1, b. 248, l. 17.

129 Lietuvos TSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto Kultūros skyrius 1988 m. rajono klubinių įstaigų metinės statistinės ir tekstinės ataskaitos, *ŠAA*, f. 106, ap. 1, b. 237, l. 48.

organizacijų darbą. Sidabrave vykdavo sovietinių švenčių minėjimai bei politinės dienos¹³⁰. Kituose kultūros namuose taip pat buvo vedamos paskaitos visuomeniniais politiniais klausimais, vykdavo karių palydos į sovietų armiją. Galima pastebėti, jog jau nuo 1988 m. kultūros namų ataskaitose daug kur pažymima, jog jaunimas nebuvo aktyvus kultūrinėje veikloje. Tačiau vienas iš teigiamų pavyzdžių buvo Pakiršinio kultūros namai. Šiame kaime jaunimas buvo aktyvus, į kultūros namus rinkdavosi muzikos mėgėjai. Jie klausydavosi muzikos, aptarinėdavo, darydavo įrašus šokiams, muzikos vakarams, rūpinosi renginių apšvietimu. Vasaros laikotarpiu mėgstantys groti akordeonu, pianinu ar pučiamaisiais ateidavo pasigroti savo malonumui, pasikonsultuoti. Analizuojant kultūros namų ataskaitas, daugiau tokia veikla užsiimančio jaunimo nebuvo pastebėta. Todėl galima teigti, kad tokie muzikos mėgėjų susitikimai vykdavo tik Pakiršinio kultūros namuose.

Apibendrinant galima teigti, kad tautinio atgimimo laikotarpiu kultūros įstaigų struktūra šiek tiek pakito, nes nebeliko klubų – skaityklų įstaigų, vienos iš jų išnyko, o kitos tapo kultūros namais. Tuo metu atsirado naujų formų renginių, tokių kaip liaudiškos vakaronės, jaunavedžių vakaronės, šeimos šventės, Kalėdinės eglutės šventė, padaugėjo ir saviveiklos kolektyvų bei būrelių. Akivaizdu, jog kultūros namai gyventojams pasiūlydavo vis daugiau naujų renginių, profesionalių kolektyvų koncertų, kelionių. Pradėtos rengti rankdarbių, fotografijų parodos. Galima teigti, kad veikla kultūros namų įstaigose pasidarė įvairiapusiškesnė, daugiau orientuota į vaikus ir jaunimą.

Kultūros įstaigos iki 1990 m. buvo pavaldžios Radviliškio Darbo rajono Liaudies Deputatų Tarybos Vykdomajam komitetui. Administracinį ir finansinį šių įstaigų valdymą tvarkė Kultūros skyrius. Prie įstaigų išlaikymo prisidėdavo ir kai kurių gyvenviečių kolūkių valdyba, nemažą pinigų dalį įstaigos susirinkdavo už mokamas paslaugas (šokių vakaronės, diskotekos). Kultūros įstaigos vykdė kultūros politiką, už kurią respublikoje buvo atsakinga Kultūros ministerija. Lyginant kultūros įstaigų veiklą pirmaisiais ir paskutiniais okupacijos metais, matomi ryškūs pasikeitimai kultūros įstaigų struktūroje bei kultūrinėje veikloje. Tačiau galima įžvelgti ir išlikusių komunistinės valdžios pėdsakų.

¹³⁰ Lietuvos TSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto Kultūros skyrius 1988 m. rajono klubinių įstaigų metinės statistinės ir tekstinės ataskaitos, *ŠAA*, f. 106, ap. 1, b. 237, l. 51.

2.2.3. Radviliškio rajono kultūros įstaigos po Nepriklausomybės atkūrimo

Analizuoti Radviliškio rajono kultūros įstaigų veiklą, tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, yra sudėtinga, nes Šiaulių apskrities archyve šiuo metu saugomi visi Radviliškio rajono kultūros įstaigos dokumentai iki 1990 m. Kitų dokumentų nuo 1990 - jų metų buvimo vieta - neaiški. Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Švietimo, sporto ir kultūros skyriuje jokių to meto dokumentų išsaugotų nėra, Radviliškio rajono archyve saugomi tik su finansiniais reikalais susiję dokumentai, Radviliškio miesto kultūros centras taip pat neturi jokių išsaugotų dokumentų. Todėl kultūros įstaigų būklė iki 1995 m. netyrinėta. Tik žinoma, jog, atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, Radviliškyje veikė 31 kultūros įstaiga, kurių pavadinimas buvo vienodas – kultūros namai. Vėliau šių įstaigų statusas ir pavadinimai kito.

1995 m. buvo naujai išrinkta Radviliškio rajono savivaldybės taryba bei performuota savivaldybės administracija. LR vietos savivaldos įstatyme nurodoma, jog viena iš priskirtosios savivaldybių funkcijos yra gyventojų bendrosios kultūros ugdymas ir etnokultūros puoselėjimas (dalyvavimas kultūros plėtros projektuose, muziejų, teatrų bei kitų kultūros įstaigų steigimas, reorganizavimas, pertvarkymas, likvidavimas ir jų veiklos priežiūra)¹³¹. Pagal tą patį įstatymą 1994 m. buvo įvestos Lietuvoje seniūnijos – savivaldybės administracijos struktūrinis teritorinis padalinys – jos filialas, veikiantis tam tikroje savivaldybės teritorijos dalyje. Seniūnijos veiklą reglamentuoja savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtinti seniūnijos veiklos nuostatai. Seniūnijos veikla finansuojama iš savivaldybės biudžeto, tam seniūnijai skiriami reikiami asignavimai. Vietos savivaldos įstatyme nurodoma, jog prireikus savivaldybės taryba seniūnijos aptarnaujamoje teritorijoje steigia viešąsias įstaigas ir savivaldybės įmones. Savivaldybės taryba gali perduoti seniūnui dalį šių įstaigų ir įmonių steigėjo funkcijų. Prie seniūnijos ir seniūno funkcijų nėra tiesiogiai išskirta kultūrinė veikla nurodoma tik tai, kad seniūnija dalyvauja, rengiant ir įgyvendinant gyventojų užimtumo programas seniūnijos aptarnaujamoje teritorijoje¹³² bei organizuoja laisvalaikio centrų veiklą¹³³.

Pirmaisiais Nepriklausomybės metais Radviliškio rajono kultūros įstaigos buvo pavaldžios Radviliškio rajono savivaldybės Kultūros skyriui. Šis skyrius buvo atsakingas už

131 Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533 Vilnius 7 str. 10 punktas.

132 Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533 Vilnius 31 str. 9 punktas.

133 Ten pat. 31str. 17 punkt.

rajono kultūros politikos formavimą ir lėšų paskirstymą kultūros įstaigoms. Radviliškio rajono savivaldybės nutarimu kultūros namų pastatai bei darbuotojų administravimas buvo perduotas seniūnijoms. Vėliau reikėjo kultūros įstaigoms suteikti juridinį įstaigos statusą, tačiau rajono seniūnai šiam veiksmui priešinosi. Beveik visos rajone veikiančios kultūros įstaigos nebuvo teisiškai įregistruotos, jos dažniausiai veikė prie seniūnijų. Didžioji dalis kultūros įstaigų buvo išlaikomos iš savivaldybės biudžeto, tačiau lėšos daugiausiai buvo skiriamos tik etatams ir pastatams išlaikyti. Trūko lėšų materialinei bazei atnaujinti bei modernizuoti. Kaimo kultūros įstaigose trūko įgarsinimo, apšvietimo aparatūros, koncertinių drabužių, muzikos instrumentų, nebuvo sutvarkyti sanitariniai mazgai. Kultūrinė veikla mažai kuo keitėsi beveik be išimties dominavo tos pačios veiklos formos, susijusios su dainomis, muzika, teatru, šokiu. Pradėtos minėti Lietuvos valstybinės šventės. 1995–2000 m. tik keletas seniūnijų vykdė einamąjį remontą, vos kelios – kapitalinį. Susidėvėjusios, žiemą tik renginių metu šildomos kultūros įstaigų patalpos daugelyje seniūnijų netiko kultūros įstaigos veiklai.

2001 m. buvo parengtos ir vyriausybės patvirtintos Lietuvos kultūros politikos nuostatos. Patvirtinus jas Radviliškio rajone įvyko keletas pokyčių, susijusių su kultūros įstaigomis. Vienas iš didesnių pakitimų buvo tai, kad nuo 2001 m. sausio 1 d. Radviliškio rajono tarybos 2000-12-14 sprendimu Nr. 85 „Dėl kultūros centrų įsteigimo“¹³⁴ Radviliškio miesto kultūros rūmai, Radviliškio miesto kultūros ir poilsio parkas bei laisvalaikio studija „Lituanika“ buvo reorganizuoti į Radviliškio miesto kultūros centrą.

Siekiant įgyvendinti Lietuvos kultūros politikos nuostatas, 2002 m. buvo parengtos kultūros centrų pertvarkymo gairės¹³⁵. Šiame įsakyme nurodoma, jog, mažėjant savivaldybių biudžetui, kultūrinei veiklai buvo skiriama tik nedidelė jo dalis. Todėl sunkiai vystėsi programinis finansavimas, skatinantis kultūros darbuotojų kūrybiškumą ir iniciatyvumą.

Įsakyme išskiriamos pagrindinės kultūros centrų problemos, kurios prasidėjo atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę:

1. Nesutvarkytas kultūros centrų juridinis statusas.
2. Pasenusi, moraliai susidėvėjusi materialinė bazė.
3. Trūksta lėšų kapitaliniam remontui, pastatų renovacijai, materialinės bazės atnaujinimui, kūrybinėms programoms vykdyti.

¹³⁴ Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 26 d sprendimas Nr. T-446 „Dėl kultūros centrų įsteigimo“. Radviliškis.

¹³⁵ LR Kultūros ministro 2002 m. sausio 31 d įsakymas Nr. 44 „Dėl kultūros centrų pertvarkymo gairių“. Vilnius.

4. Ne visos savivaldybės turi perspektyvinius planus, kaip optimizuoti, tvarkyti, renovuoti kultūros įstaigas.

5. Nelanksti darbo apmokėjimo sistema, todėl neskatinamas darbuotojų kūrybiškumas, naujos idėjos.

6. Per lėtai tempais kyla kultūros centrų darbuotojų kvalifikacija, ypač kaimo vietovėse stinga darbuotojų su aukštesniu išsilavinimu, neparengta kultūros darbuotojų atestacijos tvarka.

7. Kultūros centrai neįsijungia į informacinės visuomenės kūrimą.

8. Kultūros centrai retai dalyvauja tarptautiniuose projektuose, nedalyvauja tarptautiniams kultūros centrams atstovaujančių organizacijų veikloje.

Atsižvelgus į šias problemas bei vykdant valstybės kultūros politikos nuostatas, buvo siūloma racionaliai pertvarkyti kultūros centrų tinklą, sutvarkyti juridinį jų statusą. Parengti specialūs kriterijai, pagal kuriuos savivaldybės turėjo nustatyti kultūros įstaigų kategorijas (žr. 4 priedą). Išskirtos 4 kategorijos: aukščiausia kategorija, I kategorija, II kategorija ir III kategorija. Nustatyti pagrindiniai kriterijai, kuriais reikėjo remtis, vertinant kultūros įstaigas:

- Gyventojų skaičius, kuriam kultūros centras teikia paslaugas;
- Materialinė bazė (žiūrovų salė (vietų skaičius), patalpos kūrybinei veiklai (skaičius), parodų salė m² (III k. skaičius), šokių salė (skaičius), kavinė (skaičius), įgarsinimo aparatūros komplektai (skaičius), funkcionuojančios kino filmų demonstravimo įrangos skaičius, muzikos instrumentų komplektų skaičius, rojalis, pianinas (skaičius);
- Lėšos (kapitaliniam remontui, pajamos, gautos už teikiamas paslaugas (procentas nuo skirtų biudžeto lėšų), lėšos, gautos iš fondų, programų bei rėmėjų (procentas nuo skirtų biudžeto lėšų);
- Darbuotojai (kultūros ir meno darbuotojų skaičius, kultūros ir meno darbuotojų su humanitariniu aukštesniu išsilavinimu procentas nuo bendro darbuotojų skaičiaus, kultūros ir meno darbuotojų, kėlusią kvalifikaciją per paskutinius 4 metus, procentas);
- Veikla (meno kolektyvų ir studijų skaičius, klubinių būrelių (sportiniai, techniniai, humanitariniai ir t. t.) skaičius, dalyvių juose skaičius, renginių skaičius vaikams ir moksleiviams (be diskotekų ir šokių vakarų), renginių skaičius suaugusiesiems (be diskotekų ir šokių vakarų), profesionalių akademinių kolektyvų ir individualių atlikėjų koncertų skaičius nuo bendro renginių skaičiaus, tarptautinių, respublikinių ir regioninių renginių skaičius, meno kolektyvų laimėjimai (prizinės vietos, diplomai) tarptautiniuose, respublikiniuose ir regioniniuose

konkursuose, parengtų ir įgyvendintų edukacinių ir meno programų bei projektų skaičius, dalyvavimas etninės kultūros tiriamosiose ekspedicijose).

Nėra išlikusių dokumentų, kurie nurodytų kokias kategorijas turinčios įstaigos dominavo Radviliškio rajone. Tačiau tuo metu Radviliškio rajono savivaldybė suskirstė rajono kultūros įstaigas į kultūros namus ir pramogų bei šokių sales. Tipiniuose pastatuose, kurie buvo pastatyti sovietiniais metais, dirbantys meno mėgėjų kolektyvai, vadinami kultūros namai, o visi likusieji – pramogų ir šokių salėmis. Šiose įstaigose kultūros darbą organizavo seniūnijų kultūros specialistai. Seniūnai kultūros centrų steigti nenorėjo, todėl, kad darbuotojai nepabėgtų iš seniūnų administravimo globos. Įvertinus rajono kultūros namus, nemaža dalis įstaigų, neatitikusių Kultūros ministerijos parengtų kriterijų, buvo uždarytos. Todėl rajone liko 27 kultūros įstaigos. Taip pat buvo uždarytas Kultūros skyrius, o bendras dalinis administravimas patikėtas švietimo skyriui, organizuojant rajoninius renginius.

2003 m. liepos 11 d. Radviliškio rajono savivaldybės taryba priėmė sprendimą Nr. T-76 „Dėl Radviliškio rajono savivaldybės administracijos struktūros reorganizavimo ir biudžetinių įstaigų steigimo“, kuriame buvo numatyta nuo 2004 m. sausio 1 d. įsteigti naujus kultūros centrus. Sprendimas nebuvo vykdomas, nes 2003 metais, pakeitus atskirus Vietos savivaldos įstatymo straipsnius, daugiau teisių suteikta seniūnams. Prie šio sprendimo įgyvendinimo nuspręsta sugrįžti, priėmus kultūros centrų įstatymą.

Taigi, galima teigti, kad šis laikotarpis Radviliškio rajonui atnešė nemažai permainų. Radviliškio mieste įsteigtas Kultūros centras, rajono kultūros įstaigos reorganizuotos ir atiduotos seniūnijoms.

Keletą kartų mėginta steigti rajone kultūros centrus, kurie taptų biudžetinėmis įstaigomis ir būtų juridškai įteisintos, o prie jų bandoma prijungti mažesnių kaimų filialus. Tačiau to padaryti nepavyko, nes rajono seniūnai tam smarkiai priešinosi. Jie nenorėjo prarasti savivaldybės finansavimo skirto kultūros sričiai bei bijojo, kad jų darbuotojai nepabėgtų iš seniūnų administravimo globos. Todėl rajono savivaldybė sustabdė sprendimą steigti naujus kultūros centrus rajone. Šie pertvarkymai galėjo pakenkti kultūros įstaigų veiklai, nes kultūrai skirtas finansavimas buvo žymiai sumažėjęs. Rajono kultūra išgyveno sunkų laikotarpį, nes daugelis kultūros įstaigų pastatų buvo netvarkomi. Dėl šių priežasčių mažėjo organizuojamų renginių, saviveiklos kolektyvų ir dalyvių.

Teorinėje dalyje minėta, jog šiuo laikotarpiu Lietuvoje atsirado vartotojiškos kultūros sąvoka. Kultūros įstaigos tapo vartotojiškos kultūros šalininkės, kurios pradėjo vykdyti laisvalaikio tenkinimo funkciją bei siūlyti įvairias paslaugas visuomenei. Analizuojant Radviliškio rajono kultūros namų ir pramogų ir šokių salių veiklą mažesniuose miesteliuose ir kaimuose, vartotojiškos kultūros neaptinkama, nes beveik visose įstaigose buvo vykdoma ta pati veikla – švenčiamos tradicinės ir valstybinės šventės, veikė dramos, šokių, muzikos meno kolektyvai, atvykdavo koncertuoti įvairūs atlikėjai, grupės. Tačiau Radviliškio mieste įsteigtame kultūros centre kultūrinė veikla buvo vykdoma sklandžiau, atsirado naujų renginių rūšys: parodos, susitikimai, atrankos, konferencijos, firmų pristatymai, edukaciniai renginiai, tarptautiniai festivaliai. Renginių skaičius gausėjo, jie tapo įvairesnių formų. Atsirado rėmėjų, kurie prisidėdavo prie renginių organizavimo. Apibendrinant galima teigti, kad atsiranda skirtumų tarp miesto ir kaimo kultūros įstaigų, kurie bėgant metams vis labiau ryškėjo.

2.2.4. Radviliškio kultūros įstaigų raida ES sąlygomis

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, atsirado galimybė naudotis struktūriniais fondais. Radviliškio rajono savivaldybė pradėjo naudotis didesnės finansinės paramos privalumais. Daugiausia finansavimo gaunama iš kaimo plėtros priemonės LEADER+ paramos bei kitų struktūrinių fondų. Jau 2004 metų Radviliškio rajono savivaldybės ataskaitoje skelbiama, kad projektinei veiklai vykdyti rajono kultūros įstaigos gavo 42 000 Lt (2006 metais – 41 642 Lt, 2005 metais – 44 800 Lt). Galima teigti, jog šios lėšos daugiausia buvo naudojamos kultūros pastatų būklės gerinimui. 2006–2008 metais vyko nemažai remonto darbų rajono kultūros įstaigose. 2006 m. atlikta Baisogalos kultūros namų pastato pirmojo aukšto rekonstrukcija, patalpos pritaikytos žmonių su negalia poreikiams tenkinti. Grinkiškio pramogų ir šokių salėje įmontuoti plastikiniai langai ir durys, nupirktas inventoriaus. Pagražintas Skėmių pramogų ir šokių pastatas: pakeisti langai, durys, sutvarkytas stogas, perdažytas pastato fasadas. Pagal laimėtą Žemės ūkio ministerijos projektą pradėtas salės remontas, įrenginėjama salė su scena. Suremontuoti Šaukoto kultūros namai, Vėriškių pramogų ir šokių salė. Remontai vyko Tyrulių pramogų ir šokių salėje. 2007 m. kultūros namų remonto darbai vyko Baisogaloje – perdažytas kultūros namų pastatas. Pociūnėlių kultūros namuose pakeistos dvi durys, sudėti plastikiniai langai, išdažytos salės grindys. Remontai vyko Polekėlės kultūros namuose, Pociūnų bei

Šniūraičių pramogų ir šokių salėse ir t.t. 2008 m. pradėta Radviliškio miesto kultūros centro renovacija.

Rajono kultūros įstaigų projektinės lėšos kasmet augo, o specialiųjų lėšų daugiausia surinkta 2009 metais. Didžiausią specialiųjų lėšų dalį sudarė Daugyvenės kultūros istorijos muziejaus-draustinio gautos lėšos už mokamas paslaugas. 2010 metai, palyginti su ketverių metų (2007–2010 m.) laikotarpiu, išsiskyrė tarptautinių ir respublikinių renginių gausa. 2010 m. Radviliškio rajone organizuoti 33 tarptautiniai, 34 respublikiniai, 23 regioniniai renginiai. 2010 m. įgyvendinti išliekamąją vertę turintys tarptautiniai projektai Radviliškyje. 2010 metais meno mėgėjų kolektyvų veikla išsiskyrė tarptautinių kultūrinių mainų plėtojimu. 2011 m. Radviliškio rajono savivaldybės kultūros įstaigų tinklą sudarė 25 įstaigos (nejuridiniai asmenys, esantys prie seniūnijų – kultūros namai, pramogų ir šokių salės), atliekančios kultūros centrų funkcijas, taip pat 3 įstaigos, turinčios juridinį statusą: Radviliškio miesto kultūros centras, Radviliškio rajono savivaldybės Etninės kultūros ir amatų centras Pakiršinio dvare, Palonų ir Kutiškių universalūs daugiafunkciai centrai.

Meno kolektyvų skaičius metams bėgant žymiai nekito (žr. 2 lentelę). Kolektyvų skaičius 2007–2013 m. vyravo nuo 129 iki 137. Tai galėjo lemti nekintantis kultūros įstaigų skaičius rajone. Mažiausias kolektyvų skaičius buvo 2009 m., o didžiausias 2013 m. Daugiausia renginių rajone surengta 2010 m., nes organizuota daug tarptautinių ir respublikinių renginių, o mažiausias renginių skaičius 2007 m. – 1556.

2 lentelė

Radviliškio kultūros įstaigų meno kolektyvai ir renginiai 2007–2013 m.*

Metai	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.
Meno kolektyvai	136	133	129	130	134	131	137
Renginiai	1556	2154	2131	2224	1730	1910	1998

*Šaltinis: *Radviliškio rajono savivaldybės metinės ataskaitos.*

Svarbu paminėti, kad 2008 metais sugrįžta prie sprendimo steigti kultūros centrus rajone¹³⁶. Radviliškio rajono savivaldybės taryba buvo nusprendusi nuo 2009 m. sausio 1 d. įsteigti: Baisogalos kultūros centrą (biudžetinį, daugiafunkcij), Šeduvos kultūros centrą (biudžetinį, daugiafunkcij), Pakiršinio amatų centrą „Pakiršinio dvaras“ (biudžetinį, specializuotą). Šiuo dokumentu patvirtinti Baisogalos ir Šeduvos kultūros centrų nuostatos bei Pakiršinio amatų centro nuostatai. Savivaldybės administracijos Turto ir vietinio ūkio skyrius įpareigotas iki 2008 m. gruodžio 31 d. parengti ir pateikti tvirtinti Savivaldybės tarybai sprendimų projektus dėl seniūnijų turto perdavimo įsteigtiems centrams jų kultūrinei veiklai vykdyti. Tačiau tų pačių metų gruodžio mėnesį, atsižvelgiant į pablogėjusią savivaldybės ekonominę ir finansinę padėtį, kultūros centrų steigimas rajone buvo sustabdytas.

2011 m. įkurtas Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras. Tai – Radviliškio rajono savivaldybės biudžetinė specializuota kultūros įstaiga, kuri sudaro sąlygas išsaugoti ir atgaivinti krašto tradicijas, papročius, tradicinius amatus.

2014 m. įkurtas Šeduvos kultūros ir amatų centras. Tai – viešoji biudžetinė daugiafunkcinė kultūros įstaiga, priklausanti Radviliškio rajono savivaldybei. Buvusiuose kultūros namuose buvo vykdoma kultūrinė veikla: meno kolektyvų repeticijos, pasirodymai, atvykusių kolektyvų koncertai, spektakliai. Norint plėtoti ne tik kultūrinę, bet ir amatų veiklą, centre numatoma organizuoti edukacines veiklas, amatininkų dirbtuves, seminarus, mokymus, konferencijas, parodas. Prie šios įstaigos prijungtos Pavartyčių, Vėriškių ir Butėnų pramogų ir šokių salės. Šios trys įstaigos taip pat įgyjo juridinio asmens statusą. Rajone šiuo metu yra tik vienas kultūros centras, kuris turi savo filialus.

Baisogalos kultūros centras iki šiol dar nėra įsteigtas. Tačiau šiuo metu ten esantis kultūros namų pastatas renovuojamas. Todėl tikimasi, jog netolimoje ateityje gali pasikeisti šios įstaigos statusas.

Taigi, galima teigti, kad įstojimas į ES atvėrė daugiau galimybių kultūros įstaigoms, prasidėjo intensyvus projektų rengimas, bendradarbiavimas su užsienio šalimis. Steigėsi naujos kultūros įstaigos (amatų centras, daugiafunkciniai centrai). Vyko miesto kultūros centro modernizavimo darbai, rajono miesteliuose ir kaimuose buvo remontuojami kultūros namai, pramogų ir šokių salės. Kultūrinė veikla įstaigose plėtėsi, buvo organizuojami įvairūs

¹³⁶ Radviliškio rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl kultūros centrų įsteigimo“ 2008 m. birželio 26 d. Nr. T-446 Radviliškis

tarptautiniai, respublikiniai, regioniniai bei rajoniniai renginiai ir festivaliai (jaunimo muzikinių grupių, dainuojamosios poezijos, folkloro festivaliai), rengiamos tautodailininkų parodos, plenerai, būrėsi nauji meno kolektyvai, vyko edukaciniai užsiėmimai. Kūrėsi naujos kultūros įstaigos.

2.2.5. Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklas

Šiandieninė Radviliškio rajono kultūros politika formuojama, remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais, nuostatais ir kitais teisės aktais. Todėl svarbu pabrėžti valdžios institucijų vaidmenį kultūros politikos formavime. Lietuvoje kultūros politiką formuoja ir įgyvendina: LR Seimas, LR Vyriausybė, Kultūros ministerija, apskritys, savivaldybės, NVO ir privatus sektorius. LR Seimas yra atsakingas už kultūros politikos įstatymų bazės formavimą. LR Vyriausybė sudaro pagrindines kultūros srities programas, iškelia tikslus ir uždavinius. Svarbiausias vaidmuo atitenka Kultūros ministerijai, kuri planuoja kultūros politiką, ją koordinuoja, kontroliuoja bei finansuoja. Apskritys dalyvauja kultūros politikos valdyme ir sprendimų priėmime, o savivaldybės plėtoja kultūrą, finansuoja ir prižiūri vietines institucijas. NVO dažnai atlieka Kultūros ministerijos darbą, o privatus sektorius Lietuvoje dar yra labai mažai įsitraukiamas į kultūros politikos formavimą. 2001 m. Kultūros nuostatuose buvo pabrėžiama, kad sprendimai ir atsakomybė už kultūros politikos formavimą bei įgyvendinimą padalijami tarp valstybės ir savivaldybių institucijų bei sudaromos sąlygos plėtoti kultūros savivaldą. Tai lėmė, kad vietos valdžios organams buvo suteikta galimybė tvarkyti ir formuoti vietos kultūros politiką. Todėl galima teigti, kad valstybės ir savivaldybės institucijos šiuo metu vaidina labai svarbų vaidmenį kultūros sektoriaus formavime.

Radviliškyje 2009 m. uždarytas Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyrius. 2010 m. Radviliškio rajono savivaldybės taryba nusprendė iš dalies pakeisti Radviliškio rajono savivaldybės administracijos struktūrą, patvirtintą Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. T-594 „Dėl Radviliškio rajono savivaldybės administracijos struktūros tvirtinimo ir didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičiaus nustatymo“. Buvo nuspręsta įsteigti Švietimo, kultūros ir sporto skyrių.

Šiam skyriui vadovauja vedėja, kuri atsakinga už rajono švietimą, kultūrą ir sportą. Už rajono kultūrą atsakingos dvi vyriausiosios specialistės. Skyrius, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, atlieka šias kultūros funkcijas: kaupia ir analizuoja duomenis apie kultūros būklę, kultūros įstaigų veiklą savivaldybėje, numato kultūrinės veiklos organizavimo savivaldybėje prioritetus, teikia visuomenei ir Lietuvos Respublikos ministerijai savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtintą informaciją apie kultūros būklę, atlieka savivaldybės kultūros įstaigų veiklos priežiūrą, vertina jų paslaugų gyventojams teikimo kokybę, konsultuoja kultūros įstaigų vadovus įstaigos nuostatų rengimo, veiklos organizavimo klausimais, rengia ir teikia tvirtinti savivaldybės institucijų sprendimų, potvarkių ir įsakymų projektus dėl savivaldybės kultūros įstaigų steigimo, pertvarkymo, reorganizavimo ir likvidavimo įstatymų nustatyta tvarka.

Šiuo metu Radviliškio rajone veikia 27 kultūros įstaigos, 6 iš jų teisiškai įregistruotos, o kita 21 įstaiga yra nejuridiniai asmenys, esantys prie seniūnijų kultūros namai, pramogų ir šokių salės, atliekančios kultūros centrų funkcijas. Pagal LR Kultūros centrų įstatymą kultūros centrai skirstomi į valstybės kultūros centrus, savivaldybių kultūros centrus ir kitus kultūros centrus¹³⁷.

Radviliškio rajone kultūros įstaigos priklauso savivaldybėms ir seniūnijoms. Kultūros centrų įstatyme nurodoma, kad savivaldybių kultūros centrai – tai kultūros centrai, kurių teisinė forma yra biudžetinė įstaiga ar viešoji įstaiga ir kurių steigėjas yra savivaldybės taryba¹³⁸ (Radviliškio miesto kultūros centras, Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras, Šeduvos kultūros ir amatų centras, Palonų ir Kutiškių daugiafunkciniai centrai). Visos kitos rajono įstaigos nėra teisiškai įregistruotos. Kultūros įstaigas skirstomos pagal teikiamas kultūros paslaugas bei produktus, tai yra: profesionaliojo meno (koncertai, respublikiniai ir tarptautiniai festivaliai, spektakliai, dailės parodos); etnografijos ir liaudies kultūros; mėgėjų veiklas (šokiai, teatras, muzika, dailė; meno edukacines).

Kultūros tinklą Radviliškio rajone (žr. 2 pav.) sudaro: 3 kultūros centrai, 10 kultūros namų, 11 pramogų ir šokių salių, 3 bendruomenės namai.

Tyrimo metu iš viso buvo aplankyta 17 kultūros įstaigų: kultūros centras, kultūros ir amatų centras, etninės kultūros ir amatų centras, 9 kultūros namai, 4 pramogų ir šokių salės, 1 bendruomenė namai. Apklausta 18 kultūros įstaigų darbuotojų.

Kultūros įstaigų darbuotojų pagrindinės veiklos.

137 LR Kultūros centrų įstatymas 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2395 Vilnius. 4 str, 1 punkt.

138 LR Kultūros centrų įstatymas 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2395 Vilnius. 4 str, 3 punkt.

Kultūros įstaigų darbuotojai yra pagrindiniai kulūros skleidėjai rajone. Didelė dalis kultūrinės veiklos organizavimo ir įgyvendinimo priklauso būtent nuo jų, nes jie arčiausiai mato kultūros įstaigų privalumus ir trūkumus. Iš apklaustų kultūros darbuotojų beveik visi tokio pobūdžio įstaigoje dirba jau daugiau nei 10 metų, tik viena kalbinta respondė kultūros įstaigoje dirba dar tik pusmetį. Visi apklausti respondentai kultūros įstaigoje atsakingi už visą kultūrinę veiklą, organzuoja ir veda renginius, rašo scenarijus, taip pat atlieka ir biurokratinius darbus – rašo planus, rengia ataskaitas. Nemaža dalis apklaustųjų atsakė, jog atskingi už viską: *„Už kultūrinę veiklą, už renginius, bendrai, tai už viską, už materialines vertybes, praktiškai esu už šiuos kultūros namus atsakinga visapusiškai“*¹³⁹. Rajone yra kultūros įstaigų, kuriuose dirba tik vienas kultūros specialistas, todėl visa atsakomybė priklauso vienam darbuotojui: *„Esu atsakinga už visą kultūrinę veiklą, nes kultūros darbuotoja esu viena, ir už renginius, ir už tvarką už viską esu atsakinga“*¹⁴⁰. Kaip teigia Baisogalos kultūros namų vyriausioji specialistė, kultūros darbuotojas atsakingas ne tik už kultūrinę veiklą, bet ir už begalę kitų darbų. Jie taip pat yra meno kolektyvų vadovai, rūpinasi įstaigos įvaizdžiu, kuria skelbimus: *„Aš esu atsakinga už drausmę, įstaigos įvaizdį, vaizdą. Dar vadovauju dramos kolektyvui. Esu atsakinga už planus, ataskaitas, pildau tabelį po kuriuo rašausi. Aš asmeniškai rašau scenarijus, vedu renginius ir skelbimus dažniausiai pati susimaketuoju, kada savo jėgomis darome, o jei užsakome spaustuvėje, tai aš vis tiek ruošiu jų tekstą“*¹⁴¹.

Taigi, visi rajono kultūros darbuotojai yra atsakingi už tą pačią veiklą. Jų atsakomybė nesiskiria nuo įstaigos, kurioje jie dirba, ar kultūros namuose ar pramogų ir šokių salėje. Skirtumas išriškėja tik tuo atveju, jei įstaiga turi tik vieną darbuotoją. Daugiau darbuotojų turinčios įstaigos pasiskirsčiusios darbais, o jei dirba tik vienas žmogus, tada jis yra atakingas ir už kultūrinę veiklą, ir už ūkio reikalus, ir už materialius dalykus.

Žmogiškieji ištekliai.

Analizuojant už ką kultūros darbuotojai yra atsakingi, išryškėjo viena problema – tai įstaigų darbuotojų skaičius. Visos įstaigos priklausančios seniūnijai turi mažiau kultūros darbuotojų nei tos, kurios yra biudžetinės įstaigos. Pramogų ir šokių salėse dirba 1–3 darbuotojai,

139 Juozaitienė R. Pašušvio kultūros namų kultūros specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-08, Radviliškio r. Pašušvio k.

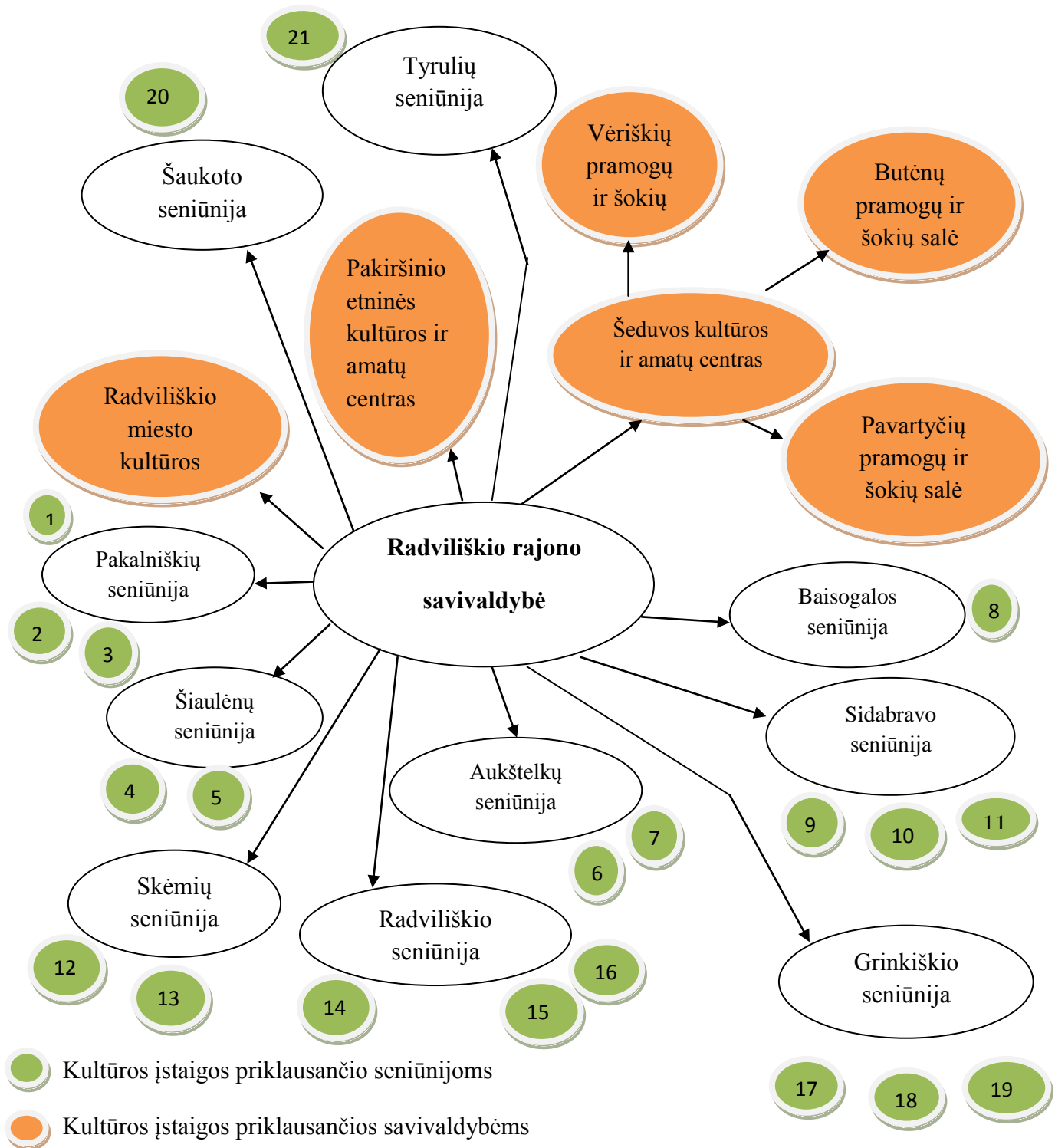
140 Stuknienė J. Vadaktų pramogų ir šokių salės kultūros specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06, Radviliškio r. Vadaktų k.

141 Kaščionienė V. Baisogalos kultūros namų vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-07, Radviliškio r. Baisogalos mstl.

dažniausiai du kultūros specialistai ir valytoja, kūrikas. Bendruomenės namuose taip pat yra tik vienas darbuotojas atsakingas už kultūrinę veiklą. Kultūros namuose dirba 2–4 darbuotojai. Tai – kultūros specialistai, meno vadovai, valytojos. Iš Radviliškio rajone esančių kultūros namų darbuotojų skaičiumi išsiskiria Baisogalos kultūros namai. Ši įstaiga turi 9 darbuotojus.

Daugiausia darbuotojų turi Radviliškio miesto kultūros centras. Ten dirba 35 darbuotojai: direktorė, 2 pavaduotojai, vyr. buhalteris, viešųjų pirkimų kontrolierius, kasininkas – pardavimų vadybininkas, kontrolierius, kultūrinės veiklos vadybininkas, dizaineris, kultūros projektų vadovas, režisierius, meno vadovai, koncertmeisteris, chormeisteris, scenografas apipavidalininkas, inžinierius, operatoriai, kompiuterinių tinklų inžinierius, rūbininkas, darbininkas, valytojas, sargas. Šeduvos kultūros centras turi 9 darbuotojus: direktorius, buhalteris, inžinierius, režisierius, kultūros projektų vadovas, kultūros renginių organizatoriai, meno vadovai, vairuotojas. Etninės kultūros ir amatų centras – 9: direktorė, projektų vadovė, buhalterė keturi tautodailininkai, valytoja.

Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklas*

*Šaltinis: Radviliškio rajono savivaldybės teritorijos bendras planas. 2007 m.

1. Alksnupių kultūros namai (žr. 3 priedo 1 nuotrauką). Pociūnų pramogų ir šokių salė 3. Raudondvario kultūros namai 4. Acokavų bendruomenės namai 5. Šiaulėnu kultūros namai (žr. 3 priedo 28 nuotrauką). 6. Aukštelkų kultūros namai (žr. 3 priedo 2 nuotrauką). 7. Gražionių kultūros namai 8. Baisogalos kultūros namai 9. Beinoravos pramogų ir šokių salė 10. Sidabravo kultūros namai (žr. 3 priedo 17 nuotrauką). 11. Vadaktų pramogų ir šokių salė (žr. 3 priedo 29 nuotrauką). 12. Skėmių pramogų ir šokių salė (žr. 3 priedo 19, 20 nuotrauką). 13. Pociunėlių kultūros namai (žr. 3 priedo 15 nuotrauką). 14. Daugėlaičių pramogų ir šokių salė 15. Karčemų bendruomenės namai (žr. 3 priedo 6 nuotrauką). 16. Šniūraičių pramogų ir šokių salė 17. Grinkiškio pramogų ir šokių salė (žr. 3 priedo 3, 4 nuotrauką). 18. Pašušvio kultūros namai (žr. 3 priedo 13, 14 nuotrauką). 19. Vaitiekūnų pramogų ir šokių salė 20. Šaukoto kultūros namai (žr. 3 priedo 21 nuotrauką). 21. Tyrulių kultūros namai.

Taigi, matome, kad beveik visų įstaigų pagrindą sudaro kultūros specialistai ir meno vadovai. Tik aukštesnes kategorijas turinčios įstaigos turi įvairesnių specialistų. Todėl galima teigti, kad mažiau darbuotojų turinčių įstaigų veikla gali būti ne tokia kokybiška kaip didžiųjų centrų.

Kultūros įstaigų vykdoma veikla.

LR Kultūros centrų įstatyme yra nurodoma 10 funkcijų, iš kurių bent 2 turi atlikti kiekviena kultūros įstaiga:

- 1) sudaryti sąlygas etninės kultūros sklaidai, populiarinti senąsias kultūros tradicijas, papročius, laiduoti etninės kultūros perimamumą;
- 2) organizuoti mėgėjų meno kolektyvų, studijų, būrelių veiklą;
- 3) rūpintis mėgėjų meno kolektyvų parengimu ir dalyvavimu Dainų šventėse, vietiniuose, regioniniuose, respublikiniuose ir tarptautiniuose renginiuose;
- 4) organizuoti pramoginius, edukacinius ir kitus renginius;
- 5) organizuoti valstybinių švenčių, atmintinų datų, kalendorinių švenčių paminėjimą;
- 6) rūpintis vaikų ir jaunimo užimtumu, meniniu ugdymu;
- 7) kurti ir įprasinti šiuolaikines modernias meno veiklos formas;
- 8) organizuoti etninę kultūrą, mėgėjų meną populiarinančius renginius, tenkinti kitus bendruomenės kultūrinius poreikius;
- 9) sudaryti sąlygas profesionalaus meno sklaidai;

10) tenkinti sociokultūrinius bendruomenės poreikius.

Radviliškio rajono kultūros įstaigose vykdoma veikla yra įvairialypė: kūrybinė, kultūrinė, švietėjiška. Kultūros darbuotai išskyrė renginių bei laisvalaikio organizavimo veiklas, į kurias įeina tradicinės, valstybinės šventės, festivaliai, koncertai, spektakliai, filmų rodymas, edukaciniai užsiėmimai, įvairūs klubai, būreliai, meno kolektyvų parengimas. Rajone vykdoma ir profesionaliojo meno sklaida. Baisogalos kultūros namų vyriausioji specialistė plačiai nupasakojo apie šios įstaigos veiklą: *„Mes visus pagrindinius renginius įvykdom. Mūsų veikla yra kūrybinis darbas su kolektyvais, kad pritraukti žmones, kad jie patys dalyvautų kolektyvuose. Tai va, viena kryptis yra dirbti su žmonėmis, žmonių užimtumas, kad jie dalyvautų, eitų į kolektyvus. Tada mums yra svarbu, kad žmonės save realizuotų, neužtenka, kad jis ateina padainuoja, kaip kam užtenka, bet dauguma vis tiek nori pasirodyti. Toliau mes organizuojam, propaguojam profesionalią muziką, mes turim puikų dvarą su puikia akustika turinčia sale. Pas mus jau 10 metų vyksta profesionaliosios muzikos koncertai, rudenį vyksta Lietuvos šiaurės festivalis. Bendradarbiaujam su dvaru ir tokia profesionaliojo meno sklaida yra ir dar vyksta toks renginys tradicinis, jau respublikinis, tarptautinis poezijos pavasaris, jau daugiau kaip 25 metus Baisogalos parke arba dvare. Dar viena darbo kryptis yra baisogaliečių kūrybos skatinimas. Turėjome tokį šventą žmogų, kūrėją Vlada Žeromskį, jis miręs yra, jis ir tautosakos daug surinkęs, ir pats mūsų bent keliuose kolektyvuose koncertavęs, ir instrumentus dirbinę. Jis yra ir poetas, kurias eiles ir parašęs tokį eilėrašį - „Vadinkite mane sėjėju“, tai va kažkaip už to „užsikabinau“ ir pradėjome baisogaliečių kūrybos vakarus „Vadinkite mane sėjėju“, tai čia pristatome baisogaliečių parašytas ir išleistas knygas. Rengiame parodas, kadangi Baisogaloje yra dailės mokyklos, muzikos mokyklos Radviliškio filialai, tai labai mielai pas mus eksponuodavo ir ateitį eksponuos dailės mokyklos mokinių darbus, parodas pristatome. Dar vyksta baisogaliečių ir iš čia kilusių žmonių fotografijų, rankdarbių parodos. Yra kūrėjų, kurie kuria filmus, kad ir apie mūsų renginius, apie mūsų gyvenimą. Tai va, tokia kryptis yra, kad skatinti kūrybą pačių baisogaliečių. Toliau masinių švenčių, masinių renginių organizavimas, pas mus yra šokių, choreografijos kolektyvai. Tarkim yra organizuojama Motinos diena kartu su gimnazija, vienai metais būna iš gimnazijos atsakingi darbuotojai, kurie rašo scenarijų, kitais metais mes rašome. Vyksta bendradarbiavimas, apjungiamo mokyklą – darželį, kultūros namus. Tai dar tokia mūsų paslauga – suteikti galimybę žmonėms pasirodyti ir iš kitų įstaigų. Toliau kultūros namuose rinkosi ir rinksis manau ateitį pagyvenusių žmonių asociacija „Sidabro gija“,*

*jie ir repetuoja, ir sau šventes visokias organizuoja, toliau neįgaliųjų žmonių skyrius Baisogaloje taip pat yra labai stiprus, didžiulis šventes, parodas organizuoja, rengia po kultūros namų stogu*¹⁴². Mažesniuose kaimuose kultūrinė veikla nėra tokia įvairiapusė, nes dirba mažiau darbuotojų, gaunamas mažesnis finansavimas, kaip pavyzdį galima paminėti Grinkiškio pramogų ir šokių salę, kur pagrindinė veikla, anot kultūros darbuotojos, yra tik renginiai ir būreliai. Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centro veikla yra specializuota. Todėl ten vyksta tik edukaciniai užsiėmimai ir būreliai, kurie orientuoti į etninės kultūros puoselėjimą ir išsaugojimą. Laikiniai einanti Radviliškio miesto kultūros centro direktorės pareigas išskyrė tokias pagrindines šios įstaigos veiklas: „*Profesionalaus meno sklaida, etninės kultūros sklaida bei mėgėjų menas*“.

Taigi, galima teigti, kad visos Radviliškio kultūros įstaigos vykdo bent kelias LR Kultūros centro įstatyme nurodytas funkcijas. Pagrindinės vykdomos veiklos – organizuoja mėgėjų meno kolektyvų, būrelių veiklą, rūpinasi mėgėjų meno kolektyvų parengimu ir dalyvavimu vietiniuose, regioniniuose, respublikiniuose ir tarptautiniuose renginiuose. Organizuoja pramoginius, edukacinius renginius, valstybinių švenčių, atmintinų datų, kalendorinių švenčių paminėjimus, rūpinasi vaikų ir jaunimo užimtumu, meniniu ugdymu. Pastebima, kad kultūros veikla labai daug priklauso nuo vietinės valdžios požiūrio, skiriamo finansavimo bei nuo pačių darbuotojų motyvacijos.

Kitų institucijų požiūris į kultūros įstaigas.

Visoje Lietuvoje garsiai diskutuojama, jog valstybė kultūros sričiai skiria per mažai dėmesio. Todėl buvo pasidomėta, koks kitų Radviliškio rajono institucijų požiūris į kultūros įstaigas, esančias šiame rajone. Visi respondentai teigė, jog požiūris į kultūrą yra palankus. Ypač gyrė seniūnijas ir jų seniūnus už tai, kad geranoriškai prisideda prie kultūrinės veiklos organizavimo: „*Seniūnija yra mūsų darbdavys, jie gauna visus finansus, kuriuos turėtų mums perduoti. Mes labai gražiai bendraujame, draugaujame, visko ko mums reikia prašome jų, nes jie mus išlaiko ir tą patį pastatą, ir šildymą, ir etatus, ir kultūriniai veiklai skiria finansavimą. Labai palankus požiūris į kultūrą*¹⁴³. Kita respondentė mano, kad požiūrį geriausiai atskleidžia į renginius susirinkę žiūrovai: „*Požiūrį geriausiai parodo pilnos žiūrovų salės, jeigu atitinkam*

142 Kaščionienė V. Baisogalos kultūros namų vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausejas Grigaliūnaitė I. 2015-04-07, Radviliškio r. Baisogalos mstl.

143 Raudondvario kultūros namų kultūros vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausejas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-03, Radviliškio r. Raudondvario k.

*poreikius, tai salė pilna, jeigu nepatiktų, tai būtų tuščia*¹⁴⁴. Kultūros darbuotojai teigia, kad ne vien tik seniūnijų požiūris yra teigiamas, jie taip pat pamini ir kitas įstaigas, kurios noriai prisideda prie kultūrinės veiklos puoselėjimo: „*Taip, iš seniūnijos labai daug gauname, o kitos įstaigos irgi labai geranoriškai prisideda, ir bendruomenė, ir mokykla, na, aplamai visos, nes miestelis „pajungtas“ kultūrai*“¹⁴⁵. Taip pat išskiriamas teigiamas savivaldybės požiūris į kultūros įstaigas: „*Aš manau, kad teigiamas tas požiūris, nes po truputį ir lėšų gauname. Dabar ruošiamės projektui, kad kitą pastatą galėtume restauruoti ir plėstis, gal kalvyste užsiimsime*“¹⁴⁶. Kultūros specialistai pastebi, jog valdžios atstovai ir kitų įstaigų darbuotojai aktyviai lankosi kultūriniuose renginiuose: „*Renginiuose dalyvauja ir meras, ir savivaldybės darbuotojai, lankosi ir švietimo skyriaus darbuotojai*“¹⁴⁷. Tik keli apklausti respondentai teigė, kad kitų institucijų požiūris yra dvejopas – vieniems kultūros įstaiga yra reikalinga ir džiaugiasi jos vykdoma veikla, o kitiems atrodo, jog tokio pobūdžio įstaigos nieko neveikia.

Apibendrinus respondentų atsakymus, matome, kad kitų rajono institucijų požiūris į kultūros įstaigų veiklą yra teigiamas. Rajono kultūros namai, pramogų ir šokių salės sulaukia palankaus dėmesio iš seniūnijos, o centrai – iš savivaldybės. Anot respondentų, toks požiūris palengvina darbą, nes jaučiama visokeriopa pagalba iš vietinės valdžios, bendruomenių, švietimo įstaigų. Todėl galima teigti, kad rajone sulaukiamas dėmesys kultūrai yra pakankamas.

Aktyviausi dalyviai/lankytojai kultūros įstaigose.

LR Kultūros politikos nuostatuose nurodoma, kad valstybės ir savivaldybių institucijos sudaro sąlygas šalies gyventojams naudotis kultūros paslaugomis, dalyvauti kultūriniame gyvenime¹⁴⁸. Radviliškio rajono kultūros įstaigų vienas iš pagrindinių tikslų – pritraukti kuo daugiau žmonių dalyvauti kultūrinėje veikloje. Buvo bandoma išsiaiškinti, į kokio amžiaus auditoriją yra orientuota įstaigų veikla. Respondentai vienbalsiai teigė, kad įstaigų veikla orientuota į įvairaus amžiaus auditoriją – nuo pačio jauniausio iki pačio vyriausio: „*Nuo mažo iki*

144 Stanulienė I. Šeduvos kultūros ir amatų centro režisierė – vyr. meno vadovė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-03, Radviliškio r. Šeduvos m.

145 Staškūnienė D. Skėmių kultūros namų kultūros vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-06-06-03, Radviliškio r. Skėmių mstl.

146 Džiugienė Dž. Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centro projektų vadovė (laikinai einanti direktorės pareigas). Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-07, Radviliškio r. Aukštelkų k.

147 Petraitytė A. Aukštelkų kultūros namų kultūros vyriausioji specialistė. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-03, Radviliškio r. Aukštelkų k.

148 LR Kultūros politikos nuostatos, 7 str. 25 punkt. Vilnius, 2001.

seno, visi ateina į renginius ir močiutės 85 metų, ir vaikai ateina“¹⁴⁹. Todėl kultūros įstaigų durys yra atviros visiems žmonėms nepriklausomai nuo jų amžiaus ar socialinės padėties. Kultūros darbuotojai išskiria 4 grupes, kurios lankosi šiose įstaigose: vaikai, jaunimas, vidutinio amžiaus žmonės ir senjorai. Analizuojant respondentų atsakymus, matome, kad vienoje kultūros įstaigoje dalyvai/lankytojai yra jaunimas ir senjorai, kitose – vaikai, vyresnio amžiaus žmonės ir senjorai. Todėl išskirti vieną amžiaus grupę kultūros darbuotojams buvo sudėtinga. Tačiau žinant, kad mažosiose vietovėse itin mažėja jaunimo, galime daryti išvadą, jog pagrindiniai lankytojai/dalyviai vis dėl to yra senjorai: „*Meno mėgėjų kolektyvuose, tai vaikų teatre dalyvauja vaikai nuo 6 iki 14 metų, jaunimo ir vaikų liaudiškos muzikos kapeloje dalyvauja nuo 6 iki 18 metų, muzikantai labai įvairūs, įvairi amplitudė. Kapeloj dalyvauja žmonės suaugę, dirbantys, tai amžiaus cenzas neribojamas, nes iš tikrųjų tai kas dainuoja nesako kiek jam metų. Teatre dalyvauja, gimnazijos mokytojai ir iš vis teatrinis menas labiausia populiarus inteligentijos tarpe: medikų, mokytojų. Iš tikrųjų, kadangi Šeduva senjorų miestas ir labai jau jaunimo mažėja, tendencija kaip visoje Lietuvoje, tai daugiausia publika yra tokia pagyvenus, solidi*“¹⁵⁰. Respondentai taip pat teigia, kad dalyvių skaičius renginiuose priklauso nuo jo formos. Jei organizuojami pramoginiai renginiai, tada susirenka ir jaunimo, ir kitų amžiaus grupių auditorija, bet, jei minimos valstybės šventės, jose dažniausiai dalyvauja vyresnio amžiaus žmonės: „*Čia priklauso nuo renginių, jeigu mūsų atsakomybėje yra ir valstybinių švenčių organizavimas, tai čia jau, kad ir kaip gaila vis tik vyresnio amžiaus žmonės renkasi, turim pripažinti, kad į tokius renginius renkasi visi vyresnio amžiaus žmonės. Dar reikia pripažinti, kad Baisogala sensta, tradiciniai renginiai yra romanso šventė į ją vis tik renkasi vidutinis ir vyresnis amžius, chorų šventė vidutinis ir vyresnis, į poezijos pavasarį irgi ateina tam tikra grupė. Ir vėlgi vienas didelis liūdesys yra tai, kad didelė žmonių dalis pasitraukia, nes sensta, tai turbūt čia ta problema visur yra*“¹⁵¹.

Apibendrinus galime teigti, kad visa organizuojama kultūrinė veikla rajone skirta įvairus amžiaus auditorijai. Tačiau patys gyventojai pasirenka, kokius renginius ar užsiėmimus jie nori lankyti. Kultūros darbuotojai savo įstaigose pasigenda jaunimo. Taip yra dėl to, kad daugelis

149 Stuknienė J. Vadaktų pramogų ir šokių salės kultūros specialistė. Interviu. Apklausejas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06, Radviliškio r. Vadaktų k.

150 Stanulienė I. Šeduvos kultūros ir amatų centro režisierė – vyr. meno vadovė. Interviu. Apklausejas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-03, Radviliškio r. Šeduvos m.

151 Kaščionienė V. Baisogalos kultūros namų vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausejas Grigaliūnaitė I. 2015-04-07, Radviliškio r. Baisogalos mstl.

išvyksta gyventi į didžiuosius miestus, emigruoja. Kita dalis renkasi šiuolaikines pramogas, todėl retai apsilanko kultūros įstaigų organizuojamuose renginiuose. Kaip aktyviausius dalyvius ir lankytojus galima išskirti senjorus. Šio amžiaus grupė aktyviausiai dalyvauja valstybinių švenčių minėjimuose, liaudies kapelose, ansambliuose. Svarbu pabrėžti, kad lankytojų bei dalyvių skaičius taip pat priklauso ir nuo organizuojamų renginių pobūdžio ar siūlomų paslaugų įvairumo. Akivaizdu, jog miesto kultūros centrai gali pasiūlyti daug daugiau renginių, užsiėmimų, būrelių nei mažesnėse gyvenvietėse esančios įstaigos.

Kultūros įstaigų meno kolektyvai, būreliai, klubai.

Šalies gyventojų kultūrinė veikla, dalyvavimas mėgėjų kūrybiniame sąjūdyje išreiškia visuomenės aktyvumą, jos poreikius ir vertybines nuostatas. Kultūros įstaigos plėtoja gyventojų dalyvavimą mėgėjų kūrybinėje veikloje. Pastaroji grindžiama gyventojų vienijimusi į kultūros ir meno kolektyvus, sambūrius, draugijas bei veikla juose. Krašto gyventojų, ypač vaikų ir jaunimo, dalyvavimas mėgėjų kūrybinėje veikloje, folkloro, amatų puoselėjimas sudaro sąlygas išsaugoti tautines tradicijas¹⁵². Radviliškio rajono kultūros įstaigose viena iš pagrindinių veiklų yra kolektyvų būrimas. Rajone gyvuoja įvairūs meno kolektyvai, būreliai, klubai. Tyrimo metu aplankytose įstaigose vyrauja meno mėgėjų kolektyvai¹⁵³ ir būreliai¹⁵⁴. Kultūros įstaigos žmonėms siūlo įvairią kultūrinę veiklą, kurių metu jie gali tobulėti, užsiimti menine saviraiška, realizuoti save.

Rajono pramogų ir šokių salės kolektyvų gausa nepasižymi. Daugiausia įstaigose veikia po 3–4 kolektyvus. Tai – šokių kolektyvai ir vokaliniai ansambliai, kuriuose dalyvauja tiek vaikai, tiek suaugusieji.

Kultūros namuose kolektyvų skaičius vyrauja nuo 1 iki 12. Dominuoja meno mėgėjų kolektyvai: vokaliniai ansambliai, vokalinės grupės, šokių kolektyvai, choras, orkestrai, folkloro kolektyvai. Šiose įstaigose išlieka populiarūs dramos būreliai bei kaimo liaudies kapelos. Kaip išskirtinumą galima pabrėžti jaunimo estradinės muzikos grupę, kuri gyvuoja Šiaulėnų kultūros namuose.

Karčemų bendruomenės namuose, kurie taip pat priskiriami rajono kultūros įstaigoms, nėra jokių kolektyvų ir būrelių.

152 LR Kultūros politikos nuostatos 7 str. 27 p. Vilnius, 2001.

153 Mėgėjų meno kolektyvas – asmenų grupė, laisvalaikiu užsiimanti menine saviraiška, turinti savo repertuarą ir galinti jį pristatyti žiūrovams.

154 Būrelis – asmenų, siekiančių meninės kūrybinės saviraiškos, tobulinimosi sambūris.

Šeduvos kultūros ir amatų centre veikia 5 kolektyvai: 2 liaudiškos muzikos kapelos, šokių kolektyvas, mėgėjų teatras, humoro grupė „Sprandžina“.

Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centre meno kolektyvų nėra. Čia veikia tik būreliai. Jų šiuo metu yra 4: keramikos, drožybos, ir 2 rankdarbių būreliai.

Radviliškio miesto kultūros centre veikia 21 kolektyvas: folkloro ansamblis, 2 liaudiškos muzikos kapelos, 2 liaudiškų šokių, 9 šokių grupės, 3 chorai, 2 teatro būreliai, 2 vokaliniai ansambliai.

Taigi, apibendrinus galima teigti, kad rajone yra nemažai kolektyvų ir būrelių. Pateikiant atskirų įstaigų statistinę analizę, matoma, jog skirtingus statusus turinčiose įstaigose kolektyvų ir būrelių skaičius žymiai skiriasi. Tai priklauso nuo vietovės ir ten gyvenančių žmonių skaičiaus, meno vaovų skaičiaus ir skiriamo finansavimo. Išskirtinis atvejis – Karčemų bendruomenės namai. Juose nėra nei kolektyvų, nei būrelių, tačiau įstaiga vis tiek priskiriama prie kultūros įstaigų. Taip pat išskirti galima Baisogalos kultūros namus, kurie turi net 12 kolektyvų. Tai vieninteliai kultūros namai rajone, kurie pasižymi tokia gausa kolektyvų.

Rajone dominuoja šokių kolektyvai, dramos būreliai bei vokaliniai ansambliai. Vienetinis atvejis rajone yra estradinės muzikos grupė. Anot kultūros darbuotojų, kolektyvų skaičius smarkiai nekinta. Jų skaičius rajone išlieka stabilus.

Edukaciniai užsiėmimai.

Edukaciniai užsiėmimai ugdo žmonių kūrybiškumą, padeda naujai pažvelgti į vieną ar kitą įvykį, reiškinių, objektą. Dauguma Radviliškio rajono įstaigų vykdo edukacinius užsiėmimus. Buvo pastebėta, jog gyventojams reikia naujų veiklos formų, todėl pradėta vesti edukacinius užsiėmimus: *„Mes pradėjome tik praeitą rudenį, nes aš pamačiau, kad yra poreikis, pamačiau, kad žmonės nori užimtumo kitomis formomis. Tas, kuris nešoka, nedainuoja, ne vaidina, jis tiesiog nori išeiti pabendrauti. Todėl mes iš rudens, kai jau pradėjo temti su dailės mokytoja kvietėme gyventojus lipdyti iš molio, megzti, piešti ant vandens, dar buvo organizuojama tapybos akcija įvairaus amžiaus žmonėms. Prieš Kalėdas buvo žvakių liejimas, kalėdinių papuošimų darymas, o po naujų metų mes jau nusėdome. Ir dabar ta veikla tokia kaip ir nusėdusi yra, pavasariop išvis tos kūrybinės dirbtuvės mums kaip ir apmirė, bet dabar labai aktyviai diskutuojam dėl vieno etatinio darbuotojo, todėl kad kaimui dabar jau labai reikia, kad du, tris kartus į savaitę, įvairaus amžiaus žmonės galėtų ateiti į tas dirbtuves dirbt. Bet reikia specialisto, kuris turi raktą, turi*

*priemonės ir laukia tavęs nustatytu laiku*¹⁵⁵. Dauguma edukacinių užsiėmimų rajone vyksta prieš tradicines šventes – Užgavėnes, Velykas, Kalėdas: *„Vyksta prieš didžiąsias šventes, prieš Užgavėnes pvz.: kaukių gamyba, prieš Velykas - margučių dažymas prisitaikom visada prie tų pagrindinių švenčių*¹⁵⁶. Etninės kultūros ir amatų centro viena iš pagrindinių veiklų yra edukaciniai užsiėmimai. Šis centras skatina domėjimąsi krašto istorija, patrauklia forma supažindina su aplinka, kurioje gyveno jų seneliai ir proseneliai, ugdo aktyvumą, kūrybiškumą. Centro darbuotojai ne tik demonstruoja jau pagamintus gaminius, moko kurti odos, šiaudelių, vilnos vėlimo, keramikos ir kitus gaminius. Šeduvos kultūros ir amatų centre edukaciniai užsiėmimai dar kol kas yra ruošiami. Todėl tik prieš didžiąsias metų šventes kultūros centras kviečia tautodailininkus, kurie veda edukacinius užsiėmimus. Tačiau šiame centre veikia senjorų klubas – „Šeduvos svajokliai“, kurie savo malonumui, padedami dailės mokytojos, užsiminėja keramika, dekupažu, velia vilną. Aukštelkų kultūros namuose rengiama kiek kitokia edukacinė veikla: *„Čia Aukštelkuose turime edukacinę programą „Išlikimas gamtoje“, čia yra iš projekto „Aktyvus kaimas“ lėšų, tai yra edukacinė programa vaikams. Pavasarį, vasarą ir rudenį edukacinis užsiėmimas vyksta gamtoje prie ežero ir ten mokome vaikus kaip išlikti gamtoje*¹⁵⁷.

Taigi, edukacinė veikla rajone yra paplitusi. Tačiau ji vykdoma ne visose kultūros įstaigose. Etninės kultūros ir amatų centras yra specializuota įstaiga, kuri sudaro sąlygas išsaugoti ir atgaivinti krašto tradicijas, papročius, tradicinius amatus. Todėl centras nuolat organizuoja edukacines programas, kuriomis siekiama supažindinti su tradiciniais amatais, kalendorinėmis šventėmis, įtraukiant įvairaus amžiaus Radviliškio rajono gyventojus. Alksnupių kultūros namuose bei Šeduvos kultūros ir amatų centre susibūrę mėgėjų klubai, kurie renkasi kiekvieną savaitę ir užsiima įvairia edukacine veikla. Jos metu gamina įvairius daiktus, gaminius. Būtina pabrėžti, jog šios kultūros įstaigos neturi darbuotojo, kuris vestų tokio pobūdžio užsiėmimus. Jiems vadovauja savanorės dailės mokytojos. Tačiau Alksnupių kultūros vyriausioji specialistė minėjo, jog šiuo metu edukaciniai užsiėmimai jų įstaigoje yra sustabdyti. Kitos įstaigos edukacinius užsiėmimus organizuoja tik švenčių metu, pasikvietus amatininkus, tautodailininkus. Didžiausia

155 Didžbalienė L. Alksnupių kultūros namų kultūros vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-06, Radviliškio r. Alksnupių k.

156 Stanulienė I. Šeduvos kultūros ir amatų centro režisierė – vyr. meno vadovė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-03, Radviliškio r. Šeduvos m.

157 Petraitytė A. Aukštelkų kultūros namų kultūros vyriausioji specialistė. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-03, Radviliškio r. Aukštelkų k.

problema rajone yra finansavimo ir darbuotojų trūkumas, kurie galėtų nuolat vesti edukacinius užsiėmimus.

Kūrybiškumas ir verslumas.

2010 m. LR Kultūros politikos gairėse aiškiai nurodoma, jog šiuolaikinėje visuomenėje būtina ugdyti kūrybišką asmenybę, kuri dalyvautų kultūriniame gyvenime. Radviliškio rajone kūrybiškumas puoselėjimas per meninę veiklą, edukacinius užsiėmimus. Tačiau ši sąvoka dar nėra plačiai paplitusi. Todėl rajono kultūros įstaigose daugiau tenkinami gyventojų kultūriniai poreikiai, o ne ugdomas kūrybiškumas. Galima išskirti 3 įstaigas, kurios savo veikla skatina kūrybiškumą, ugdo kūrybiškus žmones. Tai – Šeduvos kultūros ir amatų centras, Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras, Radviliškio miesto kultūros centras. Anot Aklsnupių kultūros namų vyriausiosios specialistės, kūrybiškumo puoselėjimas yra didelė pagalba žmonėms norintiems atrasti save: *„Aš pati skatinu žmones, kad jie tai darytų. Nes tokia veikla turi didelį plusą - užimtumas, meninė terapija ir didelė pagalba kultūros namams, rengiamos parodos, tada galbūt žmonės „užsikabins“ ir pradės gaminti, parduoti kažkam“*¹⁵⁸. Taigi, šios išvardintos įstaigos skatina ne tik kūrybiškumą, bet ir žmonių verslumą: *„Būtent per amatų muges, per amatų dirbtuves yra suteikiama galimybė žmonėms parduoti savo gaminius, netgi kviečiam lektorius ir jie pasakoja kaip būtų galima tuos gaminius parduoti, kaip galima veiklos pažymėjimus išsiimti ir t.t.“*¹⁵⁹. Taigi, kaip buvo pastebėta, įvairių švenčių metu yra organizuojamos mugės, jų metu gyventojai gali pardavinėti savo produktus.

Radviliškio rajone jau galima išvelgti kūrybinių industrijų užuomazgų. Tačiau vietiniams darbuotojams jos dar mažai žinomos. Tai atsiskleidžia, analizuojant kūrybinių veiklų metu pagamintų produktų panaudojimo problemą. Dažniausiai sukurti gaminiai dovanojami per įvairias šventes ar panaudojami kažkokiems kitiems tikslams. Tačiau nemaža dalis kūrybinį darbą dirbančių bei pagal šios kūrybos pobūdį galinčių dalyvauti kūrybinių industrijų plėtroje gyventojų nėra linkę kūrybinės veiklos vertinti ekonominiais kriterijais. Kiekviena įstaiga, norinti skatinti žmonių kūrybiškumą, gali lengvai tai padaryti, organizuodama įvairias dirbtuves, kurių metu gyventojai būtų mokomi pasigaminti įvairius produktus. Tačiau Radviliškio rajone trūksta kūrybines kvalifikacijas turinčių žmonių, kurie galėtų vystyti kūrybinių industrijų galimybes

158 Didžbalienė L. Aklsnupių kultūros namų kultūros vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-06, Radviliškio r. Aklsnupių k.

159 Jasiūnienė V. Laikinai einanti Radviliškio miesto kultūroscentro direktorės pareigas. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-08, Radviliškio m.

rajone. Iš tyrinėtų įstaigų būtų galima išskirti 3 rajono kultūros įstaigas, kurios vienokiu ar kitokiu būdu stengiasi plėtoti gyventojų kūrybiškumą ir verslumą.

Bendradarbiavimas su rajono kultūros įstaigomis.

Rajone vyksta aktyvus bendradarbiavimas tarp kultūros įstaigų, jos dažniausiai keičiasi kolektyvų pasirodymais: „*Kolektyvai visų pirmiausia tiek jų pas mus pasirodo, tiek mūsų pas juos. Organizuojam bendras šventes, atvyksta kolektyvai iš viso rajono*“¹⁶⁰. Bendradarbiavimas taip pat vyksta ir padedant vieni kitiems: „*Taip, bendradarbiaujam ir su Radviliškio kultūros centru ypatingi, jie mūsų rėmėjai ir padėjėjai, ir pagalbininkai, ir talkininkai, ir patarėjai. Draugaujame su visomis įstaigomis, nes ar teatro festivaliai – kviečiamės tą, kas turi ką sukūręs niekas neprieštarauja ir pas visus kitus važiuojame. Vyksta kultūriniai mainai, jeigu pas mus ir mes pas juos, nes tikrai pinigų už ką mokėti, tai nėra. Mainai geriausias rūpestėlis*“¹⁶¹.

Taigi, vyksta aktyvus kultūrinių įstaigų tinklinis judėjimas, kuris yra naudingas kiekvienai įstaigai, nes kolektyvai pasirodo nemokamai.

Finansavimas.

Finansavimas visoms rajono kultūros įstaigoms yra skiriamas iš Radviliškio rajono savivaldybės biudžeto. Radviliškio miesto kultūros centras, Šeduvo kultūros ir amatų centras, Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras yra biudžetinės įstaigos, kurios turi savo biudžetą, papildomas lėšas susirenka už bilietus, salės nuomą ir kt. paslaugas. Įstaigos, kurios yra pavaldžios seniūnijai, lėšas gauna iš pastarosios: „*Mes priklausom seniūnijai, tai mano nuomone, čia yra ir plusų, ir minusų. Man buvo geriausia, kai priklausėme tiesiogiai Kultūros skyriui, nes buvo toks skyrius, kuris kuravo visą veiklą. Ką tai reiškia, tai yra grupė bendraminčių, tai yra profesionalus vadovas, kultūros skyriaus vedėjas tuo metu buvo Jurgauskas, galvą lenkiu šiam žmogui. Tada ta kultūra būdavo apjungta ir neleisdavo tiems, kurie ne tokie aktyvūs užsistovėti vienoje vietoje. Vėlgi seniūnai baiminasi, kad gali nesusikalbėti, čia visi kažko bijo, bet iš esmės turbūt per mažai kalbamės, o visa kita yra išsprendžiama*“¹⁶². Analizuojant finansavimo paskirstymą, buvo išsiaiškinta, jog lėšos skiriamos kultūros sričiai kiekvienais metais yra panašios. Seniūnija gavusi finansavimą iš savivaldybės savo nuožiūra paskiria atitinkamą lėšų

160 Jasiūnienė V. Laikiniai einanti Radviliškio miesto kultūroscentro direktorės pareigas. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-08, Radviliškio m.

161 Stanulienė I. Šeduvos kultūros ir amatų centro režisierė – vyr. meno vadovė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06-03, Radviliškio r. Šeduvos m.

162 Didžbalienė L. Alksnupių kultūros namų kultūros vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06, Radviliškio r. Alksnupių k.

sumą kultūros įstaigai. Kultūros darbuotojai skundžiasi, jog finansavimas yra skurdus. Ne maža dalis kultūros darbuotojų dirba 0,5 etato, pasitaiko ir 0,25 etato. Dažnai organizuojant renginius, ieškoma rėmėjų, kurie kultūros įstaigas paremtų finansiškai. Rajone aktyviausi rėmėjai yra ūkininkai, dar taip pat keletas verslininkų. Finansavimo bandoma gauti ir rašant projektus. Rajono kultūros centrai patys gali rengti ir rašyti projektus, o visos kitos likusios įstaigos to daryti negali, nes nėra juridiniai asmenys ir priklauso seniūnijai. Todėl šios įstaigos projektus dažniausiai rengia per bendruomenę.

Apibendrinant galima teigti, kad kultūros srities finansavimas yra mažokas. Centrai turi dideli privalumą, nes gali finansavimą gauti iš įvairių projektų, o kultūros namams ir šokių bei pramogų salėms yra daug sudėtingiau, nes patys rašyti projektų negali. Papildomos lėšos padėtų kultūros įstaigoms suorganizuoti daugiau renginių, padaryti juos kokybiškesnius.

Kultūros įstaigų kaita

Teorinėje dalyje buvo minėta, jog bėgant metams kinta kultūros įstaigų veikla. Kultūros paslaugų kaitą įtakoja ne tik požiūris į šios funkcijos vykdymą. Situacija keičiasi ir dėl demografinių, ekonominių ar panašių priežasčių. Kinta gyventojų bendruomenė, jos poreikiai, tad pats kultūros įstaigų tinklas turi greitai reaguoti į kaitą ir suformuoti pasiūlą, kurioje dominuotų kultūros dėmuo: „*Kultūrinė veikla keičiasi, nes reikalavimai iš žmonių pusės didėja, jie nori kažko labai daug ir gero produkto, o tam reikia daug pinigų, tačiau pinigų daug neskiriama, tai tie renginiai nėra tokie geri, kad atitiktų šiuolaikinius reikalavimus. O šiaip tai nori pramogų žmonės, labai tų pramoginių koncertų, kad būtų smagūs, su daug humoro. Jei rodome filmus, tai būtinais siaubo, fantastiniai arba komedijos. Na žodžiu, kaimo žmonės rimtesnių filmų ar aukštesnio lygio renginių nelabai nori*“¹⁶³. Kaip buvo minėta, kinta žmonių poreikiai. Jiems atsibosta tie patys renginiai, norisi naujų veiklos formų. Todėl kultūros įstaigose atsiranda naujų renginių. Tačiau lankytojų skaičius mažesniuose vietovėse mažėja. Anot respondentų, vietiniai gyventojai nelabai suinteresuoti lankyti parodas, renginius. Dažniausiai yra nuolatiniai lankytojai, kurie domisi ir noriai dalyvauja kultūriniuose renginiuose, o kitus gyventojus sunku sudominti, pritraukti. Vienu įstaigų darbuotojai minėjo, jog jų seniūnijose žmonėms trūksta pramoginių koncertų, renginių, o Baisogalos kultūros namuose tokio pobūdžio renginiai kaip tik nunyko. Šios įstaigos kultūros vyriausioji specialistė teigė, kad anksčiau vykdavo ir diskotekos, ir

163 Raudondvario kultūros namų kultūros vyresnioji specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-06, Radviliškio r. Raudondvario k.

naujametiniai vakarai, tačiau jie išnyko dėl to, jog atsirado naujos kultūrinės paslaugos siūlomos didžiuosiuose miestuose: „*Keičiasi gyventojų poreikiai, negaliu sakyti, kad į blogą pusę, bet tarkim kai kurie renginiai nunyks. Buvo organizuojamos diskotekos, tai nebereikalinga yra, jeigu gimnazija nedarytų tų mokyklinių šokių, tai gal tada būtų kitaip. Bet atsirado klubai, atsirado barai. Būdavo Naujųjų metų sutikimai, bet dabar jau nebesusirenka, nes mes negalim pateikti tokios pasiūlos, kokią gali sau leisti tie, kurie turi pinigų, jie išvažiuoja kažkur ar į Šiaulius, ar į Žariją, į malūną, ar į Vilnių, o tas, kuris negali išvažiuoti, jis gal negali ir pas mus atvykti ir tarkim šitas natūraliai nunyko. Gal kai atsidarys centras naujai, po remonto, po renovacijos gal bus visiems ir įdomu, o dabar pramoginiai renginiai yra išnykę. Jeigu būdavo atvažiuoja koncertuoti, kokia žvaigždė, kad ir Cicinas, tai juk būdavo neprisikviesi atvažiuoti, o dabar stebėjom užpernai vidurkis buvo į kiekvieną koncertą pradedant Katunskyte ir užbaigiant Cicinu 50 žmonių iš visos seniūnijos, kur virš 5000 gyventojų yra. Todėl suprantama, aš gal nusipirksiu kasetę, nes nėra brangu ir kam aš eisiu į tą koncertą. Kitas dalykas, didelė konkurencija ekrano, pasiūla visokių pramogų ir tiems kas turi pinigų kitur važiuoti, todėl labai pasistengti reikia, o pasistengt naujų formų ieškoti vėlgi gaunasi finansiniai dalykai. Bet mes dar negalim dejuoti, nes turim ir žiūrovą, ir klausytoją, ir porą metų galim prognozuoti priekį, kad po renovacijos turėsime vien iš įdomumo, ir jaunų vadovų yra, kurie dirbs, bet nėra lengva“¹⁶⁴. Šiuo metu ši įstaiga daugiau orientuojasi į profesionalią kultūrą, rengia daugiau klasikinio pobūdžio renginius. Tačiau tikimasi, kad, restauravus senuosius kultūros namus, atsiras ir naujų, šiuolaikinių renginių, kurie pritrauks daugiau lankytojų.*

Taigi, rajone išryškėja kultūros įstaigų skirtumai, kurie atsirado dėl skirtingų žmonių poreikių. Vienose vietovėse žmonės nori naujų pramoginių renginių, o kitose – tokio pobūdžio renginiai išnyko, žymiai sumažėjus lankytojų skaičiui. Tačiau daugelis kultūros įstaigų yra bejėgės rengti pramoginius renginius dėl mažo finansavimo, prastų techninių galimybių, o ir kaimo žmonių finansinė padėtis nėra stabili. Todėl žmonės dažnai nori gerų, bet nemokamų renginių. Bėgant metams atsiranda naujos kultūros paslaugos, naujos pramogos, kurios kuriasi didžiuosiuose miestuose ir tampa traukos objektu. Todėl nemaža dalis gyventojų pasirenka linksmybes ir pramogas kitose miestuose. Dėl šių priežasčių sumažėja lankymasis vietos kultūros įstaigose, o tai lemia kai kurių renginių nnykimą. Išskirti būtų galima Radviliškio miesto

164 Kaščionienė V. Baisogalos kultūros namų vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-07, Radviliškio r. Baisogalos mstl.

kultūros ir Šeduvos kultūros ir amatų centrus, kuriuose padaugėjo įvairaus pobūdžio renginių bei siūlomų užsiėmimų, taip pat padidėjo ir pačių renginių pasiūla: spektaklių, koncertų, kurie atvyksta į didesnius miestus, miestelius su pasirodymais. Taigi, galima teigti, jog kultūrinė veikla vienaip ar kitaip pasikeitė, nes keitėsi žmonių poreikiai. Kultūros įstaigos stengiasi neatsilikti nuo gyvenimo bei keičiasi kaip ir visa visuomenė.

Įstaigų sėkmė.

Visų pateikėjų buvo paklausta, kaip jie mano, kokia veikla užtikrina jų įstaigos sėkmę. Šis klausimas visus kultūros darbuotojus privertė susimąstyti. Iš 19 apklaustų kultūros darbuotojų, 3 nežinojo ar jų įstaiga yra sėkminga. Kaip sėkmingą veiklą darbuotojai išskyrė renginių, užsiėmimų įvairovę, kurie yra pritaikyti įvairaus amžiaus žmonėms. Kaip vieną iš didžiausių sėkmių išskiria pačius kultūros darbuotojus, kurie yra entuziastingi, nuoširdūs ir atsidavę savo darbui: „*Nuoširdumas yra todėl, kad mes norime, jog visi rastų vietą po mūsų kultūros namų stogu ir kad niekada neatstūmėm žmonių*“¹⁶⁵. Anot darbuotojų, kad veikla būtų sėkminga būtina palaikyti gerą ryšį su žmonėmis, nuolat atnaujinti įstaigos veiklą.

Taigi, darbuotojams buvo sunku nusakyti, kokia veikla užtikrina įstaigos sėkmę. Tačiau jų nuomone, sėkminga įstaiga yra ta, kurioje dirba nuoširdūs ir atsakingi darbuotojai, kuri vykdo įvairiapusę veiklą, nestovi vietoje bei siūlo naujas kultūros paslaugas. Taip pat vienas iš svarbiausių dalykų tai – žmonių įtraukimas į kultūrinę veiklą.

SSGG analizė

Remiantis atliktu tyrimu ir kultūros darbuotojų atsakymais, buvo atlikta Radviliškio rajono kultūros įstaigų silpnųjų, stiprybių, grėsmių ir galimybių (SSGG) analizė. Ši analizė parodė, kad kultūros įstaigos turi daug stiprybių, kurios įstaigoms padeda gyvuoti bei išsilaikyti, tačiau įžvelgiama ir didelių silpnųjų, dėl kurių atsiranda grėsmė kultūros įstaigų išnykimui. Bandant išsaugoti rajono kultūros įstaigas, galima pasinaudoti įvairiomis galimybėmis, kurios padėtų kultūros įstaigoms tobulėti, konkuruoti ir kurti naujas paslaugas.

Radviliškio rajono kultūros įstaigų stiprybės – išvystytas kultūros įstaigų tinklas. Rajone veikia 27 kultūros įstaigos, kurios užtikrina gyventojų kultūrinius poreikius. Visos kultūros įstaigos bendradarbiauja tarpusavyje, jose veikia įvairaus pobūdžio kolektyvai, kurie koncertuoja tiek rajone, tiek visoje Lietuvoje, tiek užsienyje. Rajone skatinamas profesionalusis ir

165 Kaščionienė V. Baisogalos kultūros namų vyriausioji specialistė. Interviu. Apklausėjas Grigaliūnaitė I. 2015-04-07, Radviliškio r. Baisogalos mstl.

neprofesionalusis menas, etninė kultūra. Organizuojami įvairūs renginiai, kurių nemaža dalis gyventojams yra nemokami. Kultūros įstaigos finansavimą gauna iš savivaldybės biudžeto. Prie visos kultūrinės veiklos aktyviai prisideda bendruomenės, kurios padeda nejuridinį statusą turinčioms kultūros įstaigoms rengti projektus ir gauti finansavimą kultūrinei veiklai. Kultūros darbuotojai taip pat aktyviai ieško rėmėjų kultūros veiklai vystyti. Taip pritraukiama papildomų lėšų. Rajone yra trys stiprios kultūros įstaigos – Radviliškio miesto kultūros centras, Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras, Šeduvos kultūros ir amatų centras. Jos išsiskiria vykdomų veiklų įvairumu, skatina įvairias kultūros sritis, žanrus, mėgėjų meną, plėtoja švietėjišką (edukacinę), pramoginę veiklą ir organizuoja profesionalaus meno sklaidą. Iš juridinio statuso neturinčių įstaigų būtų galima išskirti Baisogalos kultūros namus. Ši įstaiga stipri dėl savo meno kolektyvų, kurių yra daugiau negu juridinį statusą turinčiame Šeduvos kultūros ir amatų centre. Taip pat čia yra puoselėjimas profesionalusis menas, ko kitose miesteliuose ir kaimuose nėra. Visos šios įstaigos prisideda prie gyventojų kūrybiškumo ir verslumo puoselėjimo. Todėl galima teigti, kad šios įstaigos yra pirmos Radviliškio rajone, kurios pradeda plėtoti kūrybines industrijas.

Radviliškio rajono kultūros įstaigų silpnybės – nesutvarkyta įstatyminė bazė. Radviliškio rajono savivaldybės administracijoje yra skyrius, kuris kuruoja rajono švietimą, kultūrą ir sportą. Šioms trimis sritims vadovauja skyriaus vedėja, o kiekviena jų atskirai turi po 2 specialistus. Atlikus tyrimą pasigesta rajono kultūros politikos dokumentų, kuriuose būtų nurodomi kultūros srities tikslai, uždaviniai bei kaip yra formuojama kultūros politika rajone. Sujungus švietimą, kultūrą ir sportą, ne visoms sritims skiriamas vienodas dėmesys. Todėl kultūra dažnai nukenčia, sprendžiant klausimus dėl lėšų paskirstymo. Kadangi skyriaus vedėja orientuota daugiau į švietimą, tai kultūra lieka šiek tiek užmiršta. Dauguma įstaigų nėra teisiškai įregistruotos. Jos neturi juridinio statuso, todėl yra pavaldžios seniūnijoms, o, būdamos teisiškai neįregistruotos, jos negali teikti projektų bei gauti papildomų lėšų kultūros vystymui. Dėl to nukenčia renginių ir paslaugų kokybė, blogėja įstaigų materialinė bazė, mažėja ir žiūrovų, ir dalyvių kultūros įstaigose. Taip pat jaučiamas didelis trūkumas kvalifikuotų ir jaunų specialistų, kurie galėtų efektyviau dirbti šioje srityje ir kelti rajono kultūros lygį.

Šiais laikais kultūros įstaigoms kyla ir didelės grėsmės. Jauni žmonės bėga iš mažesnių miestelių ir kaimų į miestus, emigruoja į užsienio šalis, nes mažose vietovėse sunku pragyventi, trūksta darbo vietų, jokios perspektyvos jauniems žmonėms gyventi, kurti, save realizuoti, kaimas

sensta. Atsiranda privačios įstaigos, kurios ima konkuruoti, teikdamos šiuolaikiškas paslaugas, todėl mažėja susidomėjimas profesionaliąja kultūra. Dėl šių priežasčių atsiranda grėsmė kultūros įstaigų išnykimui.

Jeigu kultūros įstaigos būtų teisiškos įregistruotos, rajone būtų galima įkurti daugiau centrų, prie kurių būtų prijungti filialai. Tuomet kultūros įstaigos galėtų pritraukti lėšas iš Europos Sąjungos fondų tiek kultūros veiklai, tiek administracinių gebėjimų tobulinimui. Gautų lėšų dėka būtų keliama kultūros darbuotojų kvalifikacija, sutvarkyta materialinė įstaigų bazė, gerinama renginių kokybė. Taip pat naudinga būtų užmegzti ryšius su kitomis meno organizacijomis: muzikiniais teatrais, literatų klubais, dailininkų sąjungomis, dalintis gerąja patirtimi.

<p><u>Stiprybės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gaunamas finansavimas iš savivaldybės biudžeto pastato išlaikymui, atlyginimams; – Didelis kultūros įstaigų tinklas; – Daugelis kultūros įstaigų renginių yra nemokami, o tai garantuoja kultūros vartotojams didesnes galimybes turiningam laisvalaikio praleidimui; – Aktyvus bendruomenės narių dalyvavimas saviveikloje; – Patalpos pritaikomos ir kitai veiklai – nuoma renginiams, susitikimams ir pan.; – Nemažas būrys aukšto meninio lygio kolektyvų; – Sukaupta patirtis, organizuojant įvairius renginius; – Aktyvus centro kolektyvų koncertinis grafikas; – Festivalių tradicijos, yra kelios geros koncertų salės; – Kultūros įstaigų bendradarbiavimas; – Aktyviai ieško rėmėjų kultūros veiklai vystyti, pritraukia papildomų lėšų. 	<p><u>Silpnybės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Nesutvarkyta įstatyminė bazė; – Dauguma įstaigų nėra teisiškai įregistruotos; – Neužtikrintas koncertų ir kitų renginių lankomumas; – Nepakankamas mokes fondas ir etatų skaičius kūrybiniam bei administraciniam personalui. – Materialinė bazė (patalpos, įranga, seni baldai, užuolaidos kėdės ir kt.) nepritaikyta arba nepakankamai pritaikyta kultūrinei veiklai; – Priklausomybė nuo šalies ekonominės situacijos ir biudžeto paramos kultūrai; – Trūksta kvalifikuotų specialistų ir jaunų specialistų; – Trūksta meno saviveiklininkų; – Negali rengti paraiškų Europos Sąjungos fondams stambiems kultūros projektams.
<p><u>Galimybės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Įteisinti kultūros įstaigas; – Užmegsti ryšius su kitomis meno organizacijomis: muzikiniais teatrais, literatų klubais, dailininkų sąjungomis ir kt.; – Teikti paraiškas įvairioms kūrybinėms programoms vykdyti; 	<p><u>Grėsmės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Didėjanti miestelių, kaimų gyventojų migracija; – Blogėjanti kultūros įstaigų pastatų būklė; – Konkurentų atsiradimas; – Senstanti miestelio bendruomenė ir mažėjantis kultūros paslaugų poreikis;

<ul style="list-style-type: none"> – Sutvarkyti materialinę įstaigų bazę; – Kelti kultūros darbuotojų kvalifikaciją; – Tobulinti kūrybinių darbuotojų profesinius gebėjimus, gerinti renginių kokybę; – Dalintis kūrybiškumo patirtimi; – Pritraukti lėšas iš Europos Sąjungos fondų tiek kultūros veiklai, tiek administracinių gebėjimų tobulinimui. 	<ul style="list-style-type: none"> – Didėjanti neigiama populiariosios kultūros – įtaka mažina intelektualios kultūros poreikį visuomenėje; – Kultūros įstaigų išnykimas.
---	--

2.3. Tyrimo apibendrinimas

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad įvairiais istoriniais laikotarpiais Radviliškio rajono kultūra buvo priklausoma nuo valstybės formuojamos kultūros politikos modelio. Tiek sovietinės okupacijos, tiek Antrosios Lietuvos Respublikoje atkūrimo periodu keitėsi kultūros įstaigų struktūra, veikla bei visuomenės požiūris į ją.

Lietuvos SSR kultūra grindžiama komunistų partijos ideologija, žmonės buvo politiškai auklėjami per kultūrą. Galima įžvelgti, jog šiuo laikmečiu vyko aktyvus kultūrinis gyvenimas tiek miestuose, tiek kaimuose. Pirmaisiais pokario metais, prasidėjus kolektyvizacijai, Radviliškio rajone buvo steigiami klubai – skaityklos. Vėliau pradėta visuose kolūkiuose ir tarybiniuose ūkiuose steigti kaimų bei miestelių kultūros namai, kurie siauriau dar vadinti klubinėmis įstaigomis. Kultūros įstaigos iki pat 1990 m. buvo pavaldžios Radviliškio DŽDT (nuo 1978 m. LDT) Vykdomajam komitetui. Administracinį šių įstaigų valdymą tvarkė Kultūros skyrius. Rajone didelis dėmesys buvo kreipiamas meno saviveiklos vystymuisi.

Nepriklausomos Lietuvos vyriausybė norėjo ištrinti komunistinio režimo laikotarpį iš šalies istorijos, kad galėtų užtikrinti naują nacionalinės kultūros politiką. Šiuo naujuoju laikotarpiu susiformavo vartotojiškos kultūros sąvoka, atsirado vartotojų kultūrinių poreikių tenkinimas. Žmonės ėmė troškinti naujų daiktų ir apleido dvasinę gyvenimo pusę. Prekių ir paslaugų pirkimas tapo dominuojančia kasdienine veikla. Nepriklausomybės metais Radviliškio rajono kultūros namų pastatai ir darbuotojų administravimas buvo perduotas seniūnijoms. Vėliau reikėjo kultūros įstaigoms suteikti juridinį įstaigos statusą. Tačiau rajono seniūnai šiam veiksmui priešinosi. Šiuose įstaigose kultūros darbą pradėjo organizuoti seniūnijų kultūros specialistai. Beveik visos rajone veikiančios kultūros įstaigos nebuvo teisiškai įregistruotos. Kultūrinė veikla mažai kuo keitėsi ir toliau veikė chorų, liaudies dainų bei šokių rateliai, būdavo organizuojamos vakaronės, valstybinių švenčių minėjimai, padaugėjo užsakomųjų koncertų ir spektaklių.

2006–2008 m. laikotarpiu skirta nemaža dalis finansų kultūros įstaigų materialinės bazės gerinimui. Kultūrinė veikla ir toliau vykdoma sklandžiai, atsiranda naujų renginių rūšys: parodos, susitikimai, atrankos, konferencijos, firmų pristatymai, edukaciniai renginiai, tarptautiniai festivaliai. Renginių skaičius gausėja, jie tampa įvairesnių formų. Renginiai organizuojami pagal renginio dramaturgijos principus. Svarbiausias dėmesys kreipiamas į renginio temą, idėją, sumanymą, kompoziciją ir pan.. Surengta daugiau teatralizuotų renginių. Atsiranda remėjų, kurie prisideda prie kultūrinės veiklos organizavimo.

Lietuvoje vis dažniau pradėjus kalbėti apie kūrybinių industrijų sąvoką, buvo suvokta, kad kūrybinės veiklos, apjungdamos kūrybinius gebėjimus ir verslą, skatina ekonominę bei socialinę plėtrą. Lietuvos kultūros politikoje pradėti nagrinėti kūrybinių industrijų klausimai: kaip panaudoti kultūros ir kūrybinių industrijų priemones, kad vietos kultūra ir menas išliktų, būtų atgaivintas ir sustiprėtų. Radviliškio rajone kūrybinės industrijos apčiuopiamos dar labai mažai. Radviliškio miesto kultūros centras, Pakiršinio etninės tradicijos ir amatų centras bei Šeduvos kultūros ir amatų centras savo nuostatose mini, jog vienas iš svarbiausių veiklos uždavinių yra skatinimas senųjų amatų. Centrai taip pat privalo rengti parodas – pardavimus, tarptautines parodas, muges, amatų šventes, aukcionus, kūrybinius konkursus ir kitus tautodailę propaguojančius renginius. Todėl galima teigti, kad didžiuosiose miesto ir rajono kultūros įstaigose jau galima atrasti kūrybinių industrijų užuolankų jų vykdamojoje veikloje, nes sudaromos sąlygos individo kūrybiškumo vystymuisi ir jo materialios gerovės kūrimui.

Tyrimas parodė, kad tokia veikianti kultūros sistema, kai daugelis kultūros įstaigų neturi juridinio statuso ir priklauso seniūnijoms, yra tik Radviliškio rajone.

IŠVADOS

1. Kultūra – svarbi visuomenės veiklos dalis, jos integralumo garantas. Ji yra glaudžiai susijusi su mokslu ir švietimu, informacine visuomene bei regionų plėtra. Kultūra teigiamai įtakoja šalies ūkio ir visuomenės raidą. Keičiantis laikmečiui kito tiek kultūros politikos formavimas, tiek ir pats požiūris į ją. Tačiau, žvelgiant per istorinę prizmę, matoma, jog kultūra buvo ir yra viena iš šalies politikos prioritetų.
2. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, kultūra tapo valstybės įrankiu, kuris padėjo skleisti komunistinę ideologiją. Šis laikotarpis sukūrė didelį kultūros įstaigų tinklą, kuris buvo plečiamas, stiprinama jo materialinė – techninė bazė. Veikė kultūros namai, klubai – skaityklos kolūkiuose. Gamyklose, įstaigose kūrėsi raudonieji kampeliai. Kultūrinė veikla tiek didesniuose miestuose, tiek mažesniuose miesteliuose ir kaimuose buvo gyva, nes ji tuo metu turėjo išskirtinę reikšmę ir formavo komunistiniams idealams ištikimą asmenybę.
3. Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, norėta išsilaisvinti iš komunistinės ideologijos ir kurti naują nacionalinę kultūrą. Pirmaisiais Nepriklausomybės metais vyko aktyvus kultūros politikos strategavimas, kuris nacionalinei kultūrai turėjo suteikti tinkamas sąlygas tobulėti bei vystytis. Buvo statomi kultūros politikos pagrindai. Pagrindinį vaidmenį, bandant formuoti kultūros politiką, ir toliau atliko valstybė. Todėl Lietuvoje, kaip ir anksčiau, dominavo valstybinis kultūros politikos modelis, kai valstybė yra atsakinga už kultūrą, ją išlaiko, ugdo bei šviečia visuomenę.
4. 1994 m., atsiskyrus Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijoms, pradėta kultūros valdymo decentralizacija. Tuo būdu norėta įdiegti „išiestos rankos“ principą, kuriuo būtų mažinama tiesioginė Kultūros ministerijos įtaka kultūriniam sektoriui, daugiau atsakomybės ir autonomijos suteikiant kultūros institucijoms. Nemaža dalis kultūros įstaigų perduota savivaldybėms, tačiau „išiestos rankos“ principas nepasiteisino dėl tam tikrų priežasčių – politinės vietos valdžios kaitos ir priimtų trumpalaikių sprendimų bei dėl nesuteiktos teisės vietos valdžiai kurti savarankiškos kultūros politikos, kuri leistų savivaldybėms savo nuožiūra priimti sprendimus. Dėl

šių priežasčių nepavyko pagerinti ekonominės kultūros padėties ir paslaugų tinklo funkcionavimo.

5. Blogėjanti padėtis privertė kultūros institucijas atnaujinti savo pagrindines programas, pasitelkti lankstesnę kainų politiką. Jos pradėjo vykdyti laisvalaikio tenkinimo funkcijas bei siūlyti įvairias paslaugas visuomenei. Kultūra pradeda kurti pramoniniu būdu ir virsta preke Taip atsiranda vartotojiška kultūra, kuri pradeda tenkinti vartotojiškos visuomenės poreikius. Kultūros politika nebeturi įtakos žmogaus kultūriniam ugdymui, žmogus remiasi laisvu pasirinkimu. Su vartotojiškos kultūros atsiradimu keitėsi žmonių požiūris į pačią kultūrą. Ji nebebuvo suvokiama vien tik kaip dvasinio gyvenimo dalis, nes atsirado daugiau parduodamų paslaugų, kurias žmonės galėdavo nusipirkti, taip kultūrą paversdami materialine gėrybe.
6. Tobulinant kultūros sritį, priimtos LR Kultūros politikos nuostatos (2001). Šis įstatymas Lietuvoje tapo pirmuoju, kuris išklė ilgalaičius kultūros politikos formavimo ir įgyvendinimo tikslus savivaldybėms bei ministerijai. Po šių nuostatų priėmimo parengta ir įteisinta nemaža dalis kultūros politiką deklaruojančių ir vykdomų dokumentų, tačiau šių dokumentų įgyvendinimui pritrūko politikų dėmesio, nes prioretinėmis laikytos kitos sritys. Kultūros įgyvendinimo modelis ir jos institucinis pobūdis iš esmės nebuvo pakeistas nuo sovietinių laikų, taip pat nebuvo užtikrinta kultūros savireguliacija.
7. Atsižvelgiant į kultūros būklės blogėjimą, priimtas sprendimas kritiškai pažvelgti į kultūros politikos formavimą ir priimti sprendimą dėl tolimesnių veiksmų šioje srityje. Siekta sukurti aiškią kultūros strategiją. Tuo tikslu priimtos Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės. Jose dėstomas kitoks požiūris į kultūrą, didžiausias dėmesys akcentuojamas žmogaus kūrybiškumo ugdymui.
8. Šiuolaikinėje kultūroje atsiranda nauja sąvoka – kultūrinės ir kūrybinės industrijos, kurios jungia kultūrą bei ekonomiką. Lietuvoje bandoma skirti kultūrinės ir kūrybinės industrijas. Tačiau tyrėjų tarpe vieningo sprendimo, kuri kultūrinių ar kūrybinių industrijų klasifikacija dominuoja šalyje nėra. Lietuvoje įžvelgiama tiek kultūrinių, tiek kūrybinių industrijų klasifikacijai tinkamų sričių, kurios papildo viena kitą ir yra tapatinamos su Jungtinėse Karalystėje naudojamu kūrybinių industrijų klasifikacijos

modeliu. Šiuo metu KI daugiau orientuojasi į didžiuosius miestus, kur yra didesnės galimybės jų plėtrai.

9. Už Radviliškio rajono kultūros politikos formavimą atsakingas Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyrius. Jo kultūros specialistai kuruoja rajono kultūros įstaigų veiklą, kaupia ir analizuoja duomenis apie kultūros būklę. Kultūros įstaigų tinklą rajone sudaro 27 įstaigos – iš jų 3 kultūros centrai, 10 kultūros namų, 11 pramogų ir šokių salių, 3 bendruomenės namai. Šešios kultūros įstaigos turi juridinį statusą, o likusios yra nejuridiniai asmenys, veikiantys prie seniūnijų. Tik teisinį statusą turinčios įstaigos yra pavaldžios Švietimo, kultūros ir sporto skyriui. Visos kitos – pavaldžios vietos seniūnijoms. Tačiau už savo vykdomą veiklą visos įstaigos turi atsiskaityti Radviliškio rajono savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyriui. Rajono kultūros įstaigos atlieka daugiafunkcines kultūros centrų funkcijas, išskyrus Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centrą, kuris specializuotas į etninės kultūros sklaidą.
10. Radviliškio rajone dominuoja įvairios kultūrinės paslaugos. Skleidžiama profesionalioji, neprofesionalioji bei etninė kultūra. Vykdoma įvairi projektinė veikla, edukaciniai užsiėmimai, organizuojami respublikiniai, tarptautiniai renginiai, festivaliai, mugės, rengiamos parodos. Didelis dėmesys skiriamas meno mėgėjų kolektyvų ugdymui ir jų pasirodymams. Rajone veikia vokaliniai ansambliai, liaudies muzikos kapelos, etnografiniai ansambliai, įvairūs šokių kolektyvai, dramos būreliai, humoro grupės, chorai. Išskirtinis atvejis rajone – estradinės muzikos grupė. Populiariausiais kolektyvais rajone išlieka vokaliniai ansambliai, šokių kolektyvai. Daugėja teatro mėgėjų. 2014 m. Radviliškio rajone iš viso veikė 145 meno mėgėjų kolektyvai, kuriuose dalyvavo 1749 gyventojai, buvo suorganizuota 1494 renginių.
11. Visa kultūros įstaigų vykdoma veikla išlieka priklausoma nuo vietinės valdžios, nuo jos požiūrio į kultūros puoselėjimą bei skiriamą finansavimą. Lyginant miesto ir mažesnių miestelių bei kaimų kultūros įstaigas, matomi dideli skirtumai. Mieteliuose ir kaimuose dėl mažo finansavimo ir darbuotojų trūkumo nėra daug meninių kolektyvų, blogėja renginių kokybė, dažniausia vyksta vietos mėgėjų kolektyvų pasirodymai ir pramoginio pobūdžio renginiai. Išskyla dar viena aktualė šių laikų

problema – sparčiai mažėjantis gyventojų skaičius. Dėl to pradeda nykti mažesnės gyvenvietės, o kultūros įstaigoms vis sunkiau funkcionuoti.

12. Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir Radviliškio rajone vyko įvairūs kultūros pokyčiai, kuriais buvo siekiama prisitaikyti prie šiuolaikinio žmogaus poreikių. Ištyrus Radviliškio rajono kultūros įstaigas, matoma, jog kūrybinės industrijos dar nėra plačiai paplitusios, tačiau galima išskirti 3 įstaigas (Radviliškio miesto kultūros centras, Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras, Šeduvos kultūros ir amatų centras), kurių vykdamojoje veikloje jau galima jas išvelgti. Likusiose įstaigose taip pat skatinamas kūrybiškumas, tačiau sukurtas produktas nėra realizuojamas. Pagrindinė veikla, kuri atskleidžia KI galimybes rajone – tradiciniai amatai. Jie žmones skatina, pasitelkus kūrybiškumą, sukurti produktą, turintį ekonominę vertę. Todėl įstaigos puoselėjančios kūrybiškumą taip pat skatina ir žmonių verslumą. Jos sudaro sąlygas, t.y. organizuoja įvairias muges, parodas, kurių metu sukurti žmonių produktai parduodami ar perkami.

REKOMANDICIJOS

Remiantis tyrimo rezultatais, galima pateikti tokias rekomendacijas.

1. Plėsti kultūros tyrimus kūrybinių industrijų srityje, siekiant įvertinti esamą situaciją mažuose miesteliuose ir kaimuose, teikti pasiūlymus KI plėtrai.
2. Kultūros ministerijai, savivaldybėms tobulinti teisinę, administracinę ir finansinę sistemą. Griežtinti savivaldybės rajonų kultūros įstaigų stebėseną.
3. Sudaryti sąlygas gerinti regionuose teikiamų kultūros paslaugų kokybę, modernizuoti regionuose veikiančių kultūros įstaigų infrastruktūrą.
4. Būtina tobulinti kultūros specialistų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo tvarką. Įdarbinti kuo daugiau kultūros išsilavinimą turinčių asmenų, kurie teiktų profesionalias paslaugas.
5. Radviliškio rajono savivaldybei rekomenduojama kultūros skyrių atskirti nuo švietimo ir sporto, skirti didesnę dėmesį bei finansavimą. Rajone įsteigti kelis kultūros centrus, prie kurių būtų prijungti mažesni filialai. Visa kultūros sistema privalo būti pavaldi savivaldybei.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Adorno, Theodor ir Horkheimer Max. *Apšvietos dialektika*. Vilnius: Margi raštai, 2006.
2. Andrijauskas, Antanas. *Kultūrologijos istorija ir teorija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003.
3. Baltinienė, Elvyra, *Brandaus socializmo kultūra*. Vilnius: Mintis, 1982.
4. Baltrušaitienė, Gerda. Socialiai atsakingo verslo parama kultūrai. Diplominis darbas. Vilnius. 2012.
5. Baranauskaitė, Agnė, et al. Valstybinio audito ataskaita kultūros politikos įgyvendinimas dalinai finansuojant programas ir projektus. Vilnius, 2009.
6. Caves, Richard. *Creative Industries: Contracts Between Arts and Commerce*. Cambridge. Harward University Press, 2002.
7. Černevičiūtė, Jūratė ir Žilinskaitė, Viktorija. „Kūrybinių industrijų raida ir meno komunikacijos samprata Lietuvoje“. (2009).
8. Černevičiūtė, Jūratė. „Kultūros ir vartojimo kultūros sąsajos“. Rinkodaros priemonių valdymas kultūros įstaigų veikloje. Vilnius: LKDTC, 2007.
9. Diržinskaitė, Leokadija, *Kultūra ir valstybė*. Vilnius: Mintis, 1985.
10. Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class*. New York: Basic Books, 2002.
11. Galloway, Susan ir Dunlop, Stewart. Critique of Definitions of the Cultural and Creative Industries in Public Policy. *International Journal of Cultural Policy* 13(1) (2007).
12. Hartley, John. *Creative Industries*. Carlton: Blackwell Publishing, 2005.
13. Howkins John, *Kūrybos ekonomika*. Vilnius: VGTU, 2010.
14. Josing, Marje. Mapping and Analysis of Estonian Creative Industries. Tallinn: Estonian Institute of Economic Research, 2005.
15. Jutkienė, Donata. Kultūros sektoriaus atsinaujinimo prielaidos regionuose: Kupiškio atvejo analizė. Diplominis darbas. Vilnius. 2013.
16. Kavolis, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius: Baltos lankos, 1996.

17. Klusaitė, Lina. „Kultūros politika – fikcija ar realybė? „*XXI amžiaus horizontai*“ priedas apie Lietuvą ir pasaulį. Nr. 11 (56). (2003).
18. Kublickienė, Lilija, et al. „Kultūrėjimo procesai modernioje Lietuvoje: bibliotekų ir kultūros centrų vaidmuo regionuose“. (2011).
19. Kultūros politika: straipsnių rinktinė. Sud. Gabrielė Žaidytė. Vilnius: baltos lankos, 2008.
20. Kūrybinės industrijos kūrybingame žemyne. Mokslinės konferencijos medžiaga (2003 m. spalio 27 d.). Sudaryt. Smith Ch., vertė Rita Juknevičienė. Vilnius.
21. Levickaitė, Rasa ir Reimeris, Ramojus. „Kūrybos ekonomikos penkiakampis“. Vilnius: VGTU, 2011.
22. Levickaitė, Rasa. „Kūrybingumo fenomenas kaip kompleksinio reiškinių evoliucija“. Vilnius: VGTU, 2010.
23. Ancutienė Liongina. Neformalus gebėjimų ugdymas kaip kūrybinio potencialo didinimo būdas. Diplominis darbas. Vilnius, 2013.
24. Levickaitė, Rasa. Kūrybinės industrijos: klasifikavimo sistemos ir modeliai XXI a. kūrybos ekonomikos kontekste. Vilnius, 2011.
25. *Lietuvos komunistų partijos ideologinio darbo klausimai*. Dokumentų rinkinys. Vilnius: Mintis, 1987.
26. Mažeikis, Gintutas. „Kūrybinės industrijos: nuo kasdienybės revoliucijos iki įdarbintos fantazijos“. *Inter-studia humanitatis* Nr. 6, (2006): 66-95.
27. McKendrick Neil, et al. *The Birth of a Consumer Society*. London: Europa Publications Limited, 1982.
28. Meno aritmetika: kultūros vadyba Lietuvoje: (straipsnių rinkinys), sudarytojas Edmundas Žalpys. - Vilnius: Tyto Alba, 2004.
29. Narutavičienė, Ligita. Kultūros politikos įgyvendinimo analizė: Mažeikių rajono atvejis. Diplominis darbas. Šiauliai. 2010.
30. Pruskus, Vladas. „Kultūros samprata ir inkultūrizacijos procesas tarpkultūrinės komunikacijos kontekste“. (2013)
31. Rimkutė, Audronė. „Kultūros politika ir kultūros industrija: tradicinis santykis ir nauji iššūkiai“. (2009)

32. Starkevičiūtė, Margarita. „Kūrybinių ekonominių veiklų į Lietuvos ekonomiką įvertinimas“. (2003).
33. Šilingienė, Žibutė. Kultūros centras ir jo funkcijų realizavimo galimybės bendruomenėje. Diplominis darbas. Vilnius. 2004.
34. Tolvaišienė. Nijolė, et al. Kultūros politika. Kaunas: VDU, 2007.
35. *Šiuolaikinis kultūros įstaigų administravimas ir valdymas*. Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 2007.
36. Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapis. Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Atvirojo kodo institutas. Vilnius, 2010.
37. Tolvaišienė. Nijolė, et al. Kultūros politika. Kaunas: VDU, 2007.
38. Williams, Rhys, *Dream Worlds: Mass Consumption in Late Nineteenth Century France*. Berkeley: California University Press, 1991.

Teisės aktai ir dokumentai

1. Lietuvos kūrybinių industrijų sektoriaus konkurencingumo tyrimas. Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija. Vilnius, 2014.
2. Lietuvos Respublikos Konstitucija.
3. Lietuvos Respublikos Kultūros centrų įstatymas. Nr. IX-2395. 2004.
4. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. ĮV-27 „Dėl kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategijos patvirtinimo“, 1 str. 4 p. Vilnius.
5. Regionų kultūros plėtros 2011–2020 metų programa.
6. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. ĮV-217 „Dėl kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategijos patvirtinimo“. Vilnius.
7. Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 18 d. nutarimas Nr. X-767 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, Vilnius.
8. Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. birželio 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“. Nr. XI-977. Vilnius.
9. Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. liepos 12 d. nutarimas Nr. I-534 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“. Vilnius.

10. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2002 m. sausio 31 d įsakymas Nr. 44 „Dėl kultūros centrų pertvarkymo gairių“. Vilnius.
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“. Vilnius.
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“. Vilnius.
13. Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymas 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533. Vilnius.
14. Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 26 d sprendimas Nr. T-446 „Dėl kultūros centrų įsteigimo“. Radviliškis.
15. LTSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto kultūros skyrius. 1961 m. Rajono kultūrinių įstaigų metinės statistinės ataskaitos. *Šiaulių apskrities archyvas (toliau ŠAA)*, f. 105, ap. 1, b. 26.
16. Lietuvos TSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto Kultūros skyrius 1988 m. rajono klubinių įstaigų metinės statistinės ir tekstinės ataskaitos, *Šiaulių apskrities archyvas (toliau ŠAA)*, f. 106, ap. 1, b. 237.
17. LTSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto kultūros skyrius 1989 metų rajono klubinių įstaigų ratelių repertuariniai planai ir tekstinės ataskaitos, *ŠAA*, f. 106, ap. 1, b. 248.
18. Lietuvos TSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto Kultūros skyrius 1988 m. rajono klubinių įstaigų metinės statistinės ir tekstinės ataskaitos, *ŠAA*, f. 106, ap. 1, b. 237.
19. Lietuvos TSR Radviliškio rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto Kultūros skyrius 1988 m. rajono klubinių įstaigų metinės statistinės ir tekstinės ataskaitos, *ŠAA*, f. 106, ap. 1, b. 237.

Indrė Grigaliūnaitė

Radviliškio rajono kultūros įstaigos: tarp ideologinio paveldo, vartotojiškos kultūros, kūrybinių
industrijų

SANTRAUKA

Darbo objektas – Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklas (kultūros centrai, kultūros namai, pramogų ir šokių salės, tradicinių amatų centrai). Darbo tikslas - išanalizuoti kultūros įstaigų funkcijų kismą Antrosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu bei atskleisti kūrybinių industrijų raidos rajone galimybes.

Rašant darbą naudoti metodai: analizės, lyginamasis, interpretacinis, statistinės analizės.

Darbą sudaro įvadas ir du skyriai, kurie dar skirstomi į poskyrius. Pirmame skyriuje supažindinama su Lietuvos kultūros politika. Analizuojama kultūros politika iki ir po Nepriklausomybės atkūrimo, aptariama kultūros įstaigų struktūra, jų pavaldumas, vykdoma veikla bei įstatiminė bazė šiais skirtingais istoriniais laikotarpiais. Analizuojami pokyčiai, kurie įvyko kultūros srityje Lietuvai įstojus į Europos sąjungą bei priėmus Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires. Apibrėžiamos kultūrinių ir kūrybinių industrijų sąvokos, išanalizuota literatūra apie kultūrinių ir kūrybinių industrijų susiformavimą ir raidą, jų klasifikaciją. Antrasis skyrius skirtas empirinio tyrimo rezultatų analizei. Šioje dalyje analizuojamas Radviliškio rajono kultūros įstaigų tinklas. Pirmiausia analizuojamos kultūros įstaigų žodinės ir statistinės ataskaitos, išskiriama kiek ir kokių kultūros įstaigų veikė Radviliškio rajone iki ir po Nepriklausomybės atkūrimo, kaip kito jų veikla. Aptariami dokumentai, kuriais remiantis yra vykdoma kultūrinė veikla bei kuo remiantis yra nustatomos kultūros įstaigų kategorijos. Pateikiami ir analizuojami interviu metu gauti duomenys apie šiandieninę Radviliškio rajono kultūros įstaigų organizuojamą veiklą, žmogiškuosius išteklius, finansavimą, projektinę veiklą, išskiriami galimi kūrybinių industrijų atvejai Radviliškio rajone. Antroje dalyje dar yra pateikiama Radviliškio rajono kultūros įstaigų SSGG analizė, kuri parodo ką įstaiga yra pajėgi atlikti, ko įstaiga negali atlikti, kokios yra potencialiai naudingos sąlygos įstaigai ir kokios yra potencialiai nenaudingos sąlygos įstaigai.

Atliktas tyrimas rodo, kad Radviliškio rajono kultūros įstaigose dominuoja vartotojiškoji kultūra, kuri vykdo laisvalaikio tenkinimo funkcijas, tačiau jau yra pradedamos plėtoti ir kūrybinės industrijos, kurios daugiausia pasireiškia per kūrybines veiklas.

Indrė Grigaliūnaitė

Cultural institutions of Radviliškis district: between the ideological heritage, consumeristic culture and the creative industries

SUMMARY

Object of the paper - the network of culture organizations (culture centers, culture houses, and entertainment and dancing halls, traditional crafts centers) in Radviliškis district. Aim of the paper – to analyze the alternation of functions of culture organizations in the period of Second Lithuanian Republic and to reveal the possibilities of development of culture industries in the district.

The methods used – analysis, comparative, interpretive, and statistical analysis.

The paper consists of introduction and two chapters, which are further divided into sections. The first chapter introduces the cultural politics of Lithuania. It analyzes the cultural politics before and after regaining the independence, the structure of cultural organizations is analyzed as well, their subordination, the activities and the legislative power they have during the further mentioned historical periods. The change in culture field is analyzed after Lithuania has enrolled into European Union and after the guideline of Lithuanian culture politics have been carried out. The concept of the cultural and creative industries are defined, the literature about formation and development of cultural and creative industries has been analyzed as well as their classification. The second chapter is devoted for the analyses of the results of empirical research. This part analyzes the network of cultural institutions in Radviliškis district. First of all the oral and statistical reports of the institutions are analyzed, it shows how many and what branches of cultural institutions were working before and after regaining the independency in Radviliškis district and how the activities of these branches have transformed. The documents, which define the culture activities and the categories of culture organizations, are discussed. Using the data from the interview the paper presents the contemporary activities of Radviliškis cultural organizations, human recourses, finance, projects. It also defines the possible creative industries in Radviliškis district. The second part of the chapter is devoted to SWOT analyses of Radviliškis

cultural institutions, which shows what the institution can perform and what not, what are potentially favorable conditions and negative conditions for the institution.

The research of the paper states that consumer culture is dominating in cultural institutions of Radviliškis district; there mainly the functions of free time entertainment are carried out. But at the same time the creative industries are developing which are mainly evidenced through creative activities.

PRIEDAI

PRIEDAI NR. 1

Klausimynas Nr. 1

**„Radviliškio rajono kultūros įstaigos: tarp ideologinio paveldo, vartotojiškos kultūros ir
kūrybinių industrijų“**

Radviliškio rajono kultūros įstaigų vadovams

Bendros žinios apie pateikėją

1. Jūsų vardas, pavardė, gimimo metai, vieta.
2. Kokia Jūsų profesija, išsilavinimas.

Anketa

1. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate? Kiek laiko dirbate šį darbą?
2. Kiek darbuotojų turi Jūsų įstaiga?
3. Už ką Jūs esate atsakingas? Kokia Jūsų pagrindinė veikla šioje įstaigoje?
4. Koks kitų institucijų darbuotojų požiūris į šią kultūros įstaigą? Ar susiduriate su kokiomis nors problemomis?

Kultūros įstaigų veikla

5. Kokia veikla užsiima Jūsų įstaiga?
6. Į kokio amžiaus auditoriją yra orientuota jūsų įstaigos veikla?
7. Kokio amžiaus žmonės dažniausia lankosi Jūsų įstaigoje? Kodėl?
8. Ar bėgant metams keičiasi kultūros įstaigų veikla? Kodėl?
9. Kas finansuoja įstaigos veiklą?
10. Ar turite rėmėjų? Jei taip, ką gauna rėmėjai už rėmimą?
11. Ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono įstaigomis? Jei taip, ta su kokiomis? Kaip tas bendradarbiavimas vyksta?
12. Kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą? (leidžiami reklaminiai lankstinukai, informacija skleidžiama viešoje erdvėje?)

13. Kiek įstaiga turi meno kolektyvų? Kokių?
14. Ar kinta kolektyvų skaičius?
15. Kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą?
16. Ar vyksta edukaciniai užsiėmimai? Jei taip, tai kokie vyksta? Jei ne, kodėl nevyksta?
17. Ar yra organizuojami koncertai, spektakliai, parodos, diskotekos, mugės? Ar atvyksta atlikėjų iš kitų miestų?
18. Ar yra skatinimas gyventojų kūrybiškumas ir verslumas?
19. Ar vykstantys renginiai yra mokami?
20. Ar rašote/rengiate projektus? Jei taip, tai kokius? Kam jie skirti?
21. Kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?
22. Jūsų įstaigos silpnybės, stiprybės, grėsmės.

Priedai NR. 2

I ANKETA

Bendros žinios apie respondentą

1. Aistė Petraitytė g. 1985 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Šiaulių universitete baigė papildomas ugdymas ir etika.

Respondentė apklausta Aukštelkų kaimo Kultūros namuose 2015 04 03

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate?

R. Aš esu kultūros specialistė Kalnelio Gražionyse ir Aukštelkuose

U. Kiek laiko dirbate šį darbą?

R. Aukštelkuose dirbu dar tik pusę metų, o Gražionyse dirbu biški daugiau gal kokius 9 mėnesius

U. Kiek darbuotojų turi Jūsų įstaiga?

R. Mes esam trys, t.y. dvi kultūros specialistės ir valytoja

U. Už ką Jūs esate atsakinga? Kokia Jūsų pagrindinė veikla šioje įstaigoje?

R. Aš esu atsakinga už renginius, tai organizuoju juos, vedu ir šiaip visa kultūrinė veikla ir ne tik... Esu dar vaikų dienos centro vadovė, tai dar vaikams kasdien organizuoju laisvalaikį Gražionyse dienos centrą turim jie po pamokų ateina ten užsiima visokiais dalykais, tai tikriausiai pagrinde tai.

U. Kad organizuojat renginius?

R. Jo.

U. Koks kitų institucijų darbuotojų požiūris į kultūros namus, kurie yra kaime ar pramogų ir šokių salės?

R. O ką reiškia kitos institucijos

U. Na tarkim, kaip seniūnija žiūri, kaip galbūt miesto savivaldybė? Ar daug dėmesio jos skiria?

R. Mes priklausom Aukštelkų seniūnijai, tai turim seniūnę, tai seniūnė yra mūsų pats didžiausias variklis ir ji iš tikrųjų viską judina čia kaime, tai organizuojami renginiai yra kartu su seniūnija, su bendruomene, tai tikrai visi labai labai prisideda. Tarkim aš duodu kažkokią idėją, o visas organizavimas, lėšos eina iš seniūnijos, o aišku į seniūniją ateina viskas iš rajono savivaldybės. Renginiuose dalyvauja ir meras, ir savivaldybės darbuotojai, ir švietimo skyriaus darbuotojai lankosi ir nieko blogo negaliu pasakyti, todėl kad visokeriopa parama tiek finansinė, tiek moralinė.

U. Tiesiog ta kultūrinė veikla gyva čia?

R. Jo jo

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota Jūsų įstaigos veikla?

R. Žiūrint koks renginys, yra ir jaunimui, yra ir vyresniems, bet realiai kaime to jaunimo vis mažėja ir mažėja, tai yra arba vaikai iki 16 metų, kurie dar yra likę, nes jie priklausomi nuo tėvų, o daugiau tai pagrinde vyresnio amžiaus taip gal nuo kokių 50 metų prasideda, todėl kad vėl yra kita grupė pensininkai, nes ta vidurinioji klasė pvz. čia šitame Aukštelkų kaime, tai ji dar yra gyva, ta prasme dirbantys žmonės normalūs, o kitam kaime, jis yra dvigubai mažesnis, tai ten ta vidutinio amžiaus žmonės daugiausia turi žalingų įpročių, jie vartoja alkoholį ir jiems nelabai įdomu tie renginiai. Nebent vasara kas vyksta lauke, kur tu gali pamatyti pro langą, kur nereikalauja kažkokių pastangų ateiti kažkur, tai jo, bet šiaip tai aš manyčiau, kad pagrinde mūsų amžiaus toks intervalas būtų nuo 50 metų daugiausia na ir plus vaikai maži.

U. O ar kažkaip bėgant metams keičiasi poreikiai, kultūrinė veikla?

R. Sunku pasakyti todėl, kad aš dar neilgai dirbu, bet iš kolegės kiek girdėjau, kuri dirba ilgesnį laiką tai iš tikrųjų žmonės daugiau atsirenka į kokius renginius eiti dėlto, kad yra didelė pasiūla Radviliškyje, kuris yra visai netoli nuo mūsų, tai ten yra irgi daug renginių ir tiesiog sunku

sukviesti žmones, bet jie pripratę, kad ateitų pas juos asmeniškai pasikviesti, ar kažkokį asmeniškai kvietimą ir tie poreikiai nežinau. Yra tradiciniai renginiai prie kurių žmonės pripratę į kuriuos jie visada ateina ir daug ateina, ir jeigu nori įvesti kažkokias naujoves tai sunkiai būna iš tikrųjų.

U. O ar turite rėmėjų? Pavyzdžiui, gal kas atsiranda, kas nori paremti įstaigą ar renginius?

R. Jo, rėmėjų mes patys ieškome, kadangi kad ir kaip ten remia savivaldybė mus, bet lėšos yra ribotos, tai yra aplinkiniai ūkininkai iš vieno, iš kito kaimo, jie nepasakysiu, kad labai noriai, bet jei paprašai niekada neatsisako arba bent jau kažkokia natūra – produktais kažkokiais, jeigu reikia ar ten prizais kažkokiais, dovanom jie paremia.

U. O kaip Jūs atsidėkojate rėmėjams? Ar per renginį dėkojat?

R. Jo, būtinai per renginį pagarsinam, pareklamuojam ir turim tokią tradicinę Padėkos dieną rudenį, tai važiuojam per visus rėmėjus ir ten su vaikais paruošiam dainas, šokį ir tikrai juos atsimeiname. Aišku per kiekvieną šventą, ne tai, kad per kiekvieną, bet tarkim tradicinės tokios Užgavėnės mes juos būtinai aplankom. Na visada, kur tik tai įmanoma, kad neliktų nuskriausti ar jaustųsi nemaloniai.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Jo, bendradarbiaujam mes su Radviliškio miesto kultūros centru. Ten yra nemažai kolektyvų, kurie atvažiuoja pas mus koncertuoti pasikviečiam, taip pat ir su kitų gyvenviečių kultūros namais, aplinkinių kaimelių tokių nedidelių kaip mūsų. Mes turime muzikalinį tokį ansamblių moterų, o kitur yra ir vaidina, ir šoka. Tai vat keičiamės taip pasirodymais.

U. Kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą? (leidžiami reklaminiai lankstinukai, informacija skleidžiama viešoje erdvėje?)

R. Turim puslapį facebook, kas dabar labai populiaru. Taip pat stengiamės fotografuoti kiekvieną renginį, pafilmuoti, aprašyti ir siunčiam į Radviliškio naujienas, į laikraštį. Dažniausiai, jeigu didesnis renginys, tai kiekvieną kartą deda ir internete įdeda Radviliškio puslapyje.

U. O skelbimai kabinami?

R. Jo, prieš renginį kabinami skelbimai arba dalinami kvietimai žiūrint, koks renginys.

U. Kiek įstaiga turi meno kolektyvų, kiek Aukštelkai, kiek Kalnelio Gražioniai?

R. Čia Aukštelkuose yra vienas dainavimo ansamblis “Sodietė” ir viskas, o Gražionyse yra vaikų šokių studija, yra vaikų dramos būrelis ir viskas.

U. O 2014 metais tiek pat veikė ar keitėsi kažkas? Ar sumažėjo, padaugėjo?

R. Aukštelkuose sodietės rinkosi kaip saviveiklininkės, o šiomet atsirado meno vadovas, tai jos vėl oficialiai atgimė ir vėl dalyvauja konkursuose, o Gražionyse buvo dar vienas, tik aš neatsimenu koks, bet jo neliko.

U. Kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą?

R. Kaip jau minėjau, jei renginiai organizuojami visada su bendruomene, nes ypač čia Aukštelkuose yra labai aktyvūs bendruomenė nariai, jauni, jaunos merginos ir ne tik, ir vyresni prisideda kiek gali, bet tikrai, jeigu paprašysi visada prisidės, prisijungs ir informacijos platinimu, ir organizavimu visai kaip. Gražionyse taip pat turime tokią bendruomenės pirmininkę irgi visada, jeigu organizuojam tai kartu, vienu žodžiu bendradarbiaujam.

U. O ar vyksta kažkokie edukaciniai užsiėmimai?

R. Čia Aukštelkuose turime edukacinę programą “Išlikimas gamtoje”, čia yra iš projekto “Aktyvus kaimas” lėšų, tai turim edukacinę programą vaikams, aš esu viena iš vadovių tos edukacinės programos. Pavasari, vasarą ir rudenį turime, nes tai vyksta gamtoj prie ežero ir ten mokom vaikus kaip išlikt gamtoj. Čia taip pat yra šiaurietiško ėjimo užsiėmimai, yra pirtis mobile, kubilas, tai čia irgi viskas iš projekto. Gražionyse neturime edukacinių programų.

U. O jei organizuojate kažkokias tradicines šventes gal per jas vyksta margučių marginimas, ar tokio kūrybiškumo žmonėms yra suteikiama?

R. Mes ne tiek kad ieškom, bet tiesiog patys kas tai daro skelbiasi ir mes tiesiog atrandame juos arba internetinėje erdvėje, ar tai per spaudą kažkur, tai buvo ir margučių marginimo, bet ne vaikams, o vyresniems dėl to, kad gan sudėtingas užsiėmimas. Dabar bent jau kola š dirbu kažko tokio nėra, o anksčiau būdavo ir paskaitų, atvažiuodavo kažkas, o dabar nėra, nes turbūt nėra net poreikio tokio. Tik prieš šventes bandom surast, bet nelabai sekasi.

U. O dabar norėčiau paklausti, ar yra organizuojami kokie nors koncertai, kur būtų kviestinės žinomos grupės ar atlikėjai, ar spektakliai, kurie atvyktų ne tik iš rajono, bet kitų miestų?

R. Tai koncertai vyksta, vyko čia Radžio su B. Dambrauskaite koncertas, paskui buvo Cicinas su Giulija ir A. Rimiškis. O spektaklių nėra buvę, nes honorarai yra dideli ir tiesiog nėra lėšų.

U. O kažkokios parodos, mugės tarkim amatų, ar yra organizuojamos?

R. Kaziuko mugė būna tokia tradicinė ir šventė, o parodos vyksta seniūnijos pastate, ten kur yra administracija visa, tai dažniausiai kas du, trys mėnesiai keičiasi ir tai būna dažniausiai kraštiečių arba radviliškiečių parodos ir fotografijos, ir siuvinėtų darbų paroda, kuo įvairesnė, bet realiai stengiamės, kad būtų kažkas iš pažįstamų aplinkos, nes tokios žmonėms įdomiau, bet būna ir iš kitų miestų, bet dažniausia iš Radviliškio rajono.

U. O tarkim, jau kaip minėjot tas Kaziuko mugės, tai čia patys žmonės vietiniai ateina kažką parduoti savo padaryto?

R. Turim kviestinius, pasikviečiam visada iš Radviliškio, iš Pakruojo irgi iš aplink esančių miestų, miestelių, bet tikrai nemažai susirenka. Paskutinį kartą turėjom apie 10 prekeivių, taip pat ir kolektyvai meno atvažiuoja.

U. O ar vykstantys renginiai yra mokami?

R. Kai kurie, profesionalių, estrados atlikėjų koncertai yra mokami, o daugiau dažniausiai ne.

U. Dar minėjote, kad rašote projektus, tai kokio pobūdžio tie projektai, ar daug jų per metus parašote?

R. Projektus aš dažniausiai rašau nuo vaikų dienos centro, nes ten yra ta tikslinė vaikų grupė nuo 6 iki 16 metų jie lanko, tai kokį paskelbia, tokį rašom, dalyvaujam. Ta materialinė bazė nėra tokia labai didelė, ten gaunam labdarą iš vokiečių draugijos, bet tarkim dabar laimėti paskutiniai tai buvo

Visokių naujų technologijų integravimas, tai kompiuteris nešiojamas, projektorius, karaokės įranga ir taip pat sportinės prekės: kamuoliai, tinklai, todėl kad turim sutvarkytą sporto aikštelę, tai ten vaikai užsiima laisvalaikiu. O čia Aukštelkuose, tai irgi taip pat su sportu susijusios, turėjom edukacinę programą ir viskas.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Aš manau, kad renginių ne tiek, kad gausa, bet įvairovė, todėl kad ir senam, ir jaunam tinkami. Organizuojam nuo diskotekų visokių dar jos vis populiarios pas mus iki vakarų senjorams ir Advento popiečių. Be to Aukštelkuose yra tikrai žmonės labai faini, jie noriai dalyvauja, jie yra geranoriški, būna aišku ir pyktų pastabų, bet dažniausia ateina su šeimomis, ateina visi, tokia gan draugiška kaimo bendruomenė. O Gražionyse truputį sunkiau dėl to, kad kaip minėjau biški daugiau žalingų įpročių paveiktų žmonių yra, tai juos sunkiau prisikviesti, bet irgi ir ateina, ir džiaugiasi, kad kažkas vyksta gal todėl, kad kiekvienas nori, kad jo kieme būtų, kad nereikėtų važiuoti kažkur, nes ne kiekvienas turi pinigų kažkur nueiti, ar mokėti už bilietą. O mes stengėmės ir tuos rėmėjus prisišaukti, kad būtų kuo smagiau.

U. O gal galėtumėte įvardinti kažkokias silpnybes, stiprybes šių įstaigų?

R. Tai silpnybės aš manau, kad truputį trūksta profesionalų, tarkim meno vadovų, kur profesionaliai mokėtų ir galėtų daryti tai ir didžiausias trūkumas, tai yra jaunų žmonių, nes niekas nenori kaime pasilikti, niekas nenori gyventi ir dirbti. Arba yra ūkininkai, kurie prie tos kultūrinės veiklos gali prisidėti tik finansai, o ne kažkokia idėjine veikla, tai va čia tokie minusai, o plusai... turbūt didžiausias mūsų plusas yra seniūnė, kuri visada ir visur padeda, ir užveda, ir sukviečia žmones, padeda nuo kažkokios idėjos sugeneravimo iki pat organizavimo galo, tai kadangi yra parama iš viršaus, tai smagia ir dirbti, ir norisi kažką daryt ir sekasi daryt. Turime ir vietą, kur daryti.

U. O kažkokios grėsmės yra?

R. Nemanau, kad kultūros įstaiga išnyks, bet gali sumažėti veiklą, jei keistųsi vadovai, nes aukštose pareigose jie nuolat keičiasi, todėl nebūna pastovios veiklos.

II ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Ingrida Gladkienė g. 1975 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Karjeros edukologė

Respondentė apklausta Šeduvos seniūnijoje 2015 04 03

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokios Jūsų pareigos?

R. Renginių organizavimas, kultūros specialistė.

U. Kiek laiko dirbate šį darbą?

R. 14 metų

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. Nuo 2015 m. mes visi dabar jau priklausom Šeduvos kultūros ir amatų centrui, anksčiau tai buvo visai atskira įstaiga Pavartyčių pramogų ir šokių salė, kur dirbo trys darbuotojai.

U. O dabar kiek darbuotojų?

R. Dabar du liko

U. Už ką Jūs esate atsakinga?

R. Renginių organizavimas, popierių tvarkymas, planų darymas, ataskaitos, viskas kas priklauso.

U. O koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą?

R. Kaimuose kultūros namai jie daugiausia bendradarbiauja su seniūnija, bendruomene, nes daugiau sakykim kultūros namus kaimuose jų taip vienų jų nelabai reikėtų geriau turėt ir turėtų būti daugiafunkciniai, nes atliekam iš tikro daug veiklų. Būna taip, kad ir prižiūrim darbininkus,

nes prašo seniūnija sakykim ir skirstom darbus ar einam į mokyklėlę, ar į darželį ir organizuojam renginius.

U. Tai ta veikla tokia būtų įvairi?

R. Įvairi

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota būtent ta veikla?

R. Nuo pačio mažiausio... Stengiamės ir krikštynas net Kultūros namuose organizuot ir kaimuose kas dabar kaip ir naujovė dabar yra laidotuvės.

U. O kokio amžiaus žmonės dažniausiai lankosi?

R. Visi kaimo gyventojai, nuo seno iki jauno ir atvirkščiai.

U. O ar bėgant metams keičiasi kultūros įstaigų veikla?

R. Kas keitėsi, tai pačių žmoniųėjimas į renginius, dalyvavimas renginiuose. Daugiau dabar jau patys žmonės arba tingi, arba nori labiau profesionalių

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Mūsų darbovietė buvo iš pradžių seniūnija, dabar Kultūros centras Šeduvos, kam pavaldūs. Ir dabar kultūros namai, kurie dalyvauja grupėse, kolektyvuose renka butelius, parduoda ir turim aprangoms pinigų.

U. O ar atsiranda rėmėjų?

R. Taip, mus remia ūkininkai

U. O kaip Jūs atsidėkojate ar jie yra paminimi per renginius būtent tie rėmėjai, ar jiems suorganizuojami padėkos vakarai?

R. Taip, dažniausiai stengiamės įteikti kvietimus į profesionalių atlikėjų koncertus ar spektaklius ir kiekvieno renginio metu, kurie rėmėjai rėmė šį renginį įteikiama padėka ir kažkokia atminimo dovanėlė.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis kultūros įstaigomis esančiomis rajone?

R. Taip, ir rajone, ir už rajono ribų.

U. O kaip tas bendradarbiavimas vyksta?

R. Mūsų kolektyvai vyksta pas kitus, o kiti atsidėkodami atvyksta pas mus

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą, ar leidžiami kažkokie lankstinukai, kabinami skelbimai?

R. Jei renginys kažkoks, tai skelbimai būna ir kaip dabar internete facebook'e jaunimas labai skelbiasi arba telefonu per pažįstamus.

U. O kiek įstaiga turi meno kolektyvų ir kokių?

R. Dabar yra iš viso 4, tai šokių kolektyvas suaugusių ir vaikų, ir dainorėliai suaugusių ir vaikų

U. O ar kito kolektyvų skaičius 2014 m.?

R. Kinta, šie yra pagrindiniai. Turim spektaklį vaikų kartu bendrai su suaugusiais. Dažniausia vaikai dalyvauja kartu su vaikais, bet tik šventėms jie spektaklius sukuria, padaro gastroles ir viskas.

U. O kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą, ar noriai prisideda prie renginių organizavimo?

R. Pati bendruomenė pas mus nedalyvauja, bendruomenės nariai dalyvauja, bet pati bendruomenės pirmininkė ne, kur Kultūros namai rengia nedalyvauja.

U. Tai čia kažkokie konfliktai?

R. Na panašiai

U. O ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Taip

U. O kokie?

R. Pagrindė būna Gavėnios, Velykos.

U. Tai yra skatinamas gyventojų kūrybiškumas, kad tarkim jie patys gali pasidaryti kažkokį produktą ar ten margučius marginti?

R. Taip, būna. Per Velykas dalyvaujame paskelbtame Naisių vasaros konkurse.

U. O per tuos edukacinius užsiėmimus, jeigu žmonės gali kažką patys pasigaminti, jie yra mokomi, tai ar jų tas pagamintas daiktas gali būti kažkur parduodamas, tarkim organizuojamos kažkokios amatų mugės?

R. Daugiausia dabar kur gaminam Kultūros namuose, tai vežam į Vaikų namus dovanų įteikt arba jei darom kažkokius produktus gėles arba lipdom kažką, arba veliam, tai renginio metu, kai būna svečiai atvažiuavę, kai padėka kas koncertavo ar svečiai, kurie dalyvavo ir patiems remėjams net įteikiam mūsų gyventojų padarytą produktą.

U. O kažkokios amatų mugės, ar apskritai mugės yra organizuojamos, parodos?

R. Mugės pas mus ne, parodos tik pas mus organizuojamos, mugės pačios mes neorganizuojam, nes šalia yra Šeduva, kur yra organizuojama. Visi kartu būnam čia, nes ir Šeduvoje yra tradicinės tos didelės šventės kaip Žolinės, kur visi dalyvauja, seniūnija, kur daro tokią atrakciją – kilimus gaminam iš gėlių.

U. O ar kažkokie koncertai, kur atvažiuotų atlikėjai iš kitų miestų į Jūsų kaimą?

R. Žiemos laikotarpiu prasideda nuo gruodžio mėnesio iki balandžio mėnesio atvažiuoja profesionalai. Pas mus atvyksta ir renkasi žmonės, noriai dalyvauja

U. O spektaklių?

R. Spektaklių pas mus ne, nes Šeduvoj dalyvaujam. Kada jau yra Šeduvoj spektaklis ir susidaro daugiau negu 5 žmonės tada gaunamas autobusiukas.

U. O ar vykstantys renginiai yra mokami gyventojams?

R. Jeigu profesionalų koncertai, tai taip, o jei mūsų pačių – ne

U. O ar rašote, rengiate projektus?

R. Bendruomenė rengia, o mes tik nuo šių metų galime rengti patys atskirai projektus, o anksčiau negalėjome, nes priklausėm seniūnijai, o dabar kai priklausom centrui, tai mes jau galime rašyti projektus.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Kad yra ne tik vien kultūra skleidžiama, bet ir dalyvaujam šventėse, organizuojam krikštynas, laidotuves, vedam renginius. Bendravimas su žmonėmis įvairiomis temomis.

U. O kažkokių silpnybių išvelgiate?

R. Nėra finansuojami renginiai, jei pats neisi per rėmėjus, pats neieškosi papildomų šaltinių ir savo algos neaukosi, tai nieko nebus.

U. O kokios būtų grėsmės šios įstaigos?

R. Manome, kad tokia įstaiga gali išnykti ir atsiras daugiafunkcinis centras, kad būtų pramogų ir šokių salė jau nebėra nuo šių metų, tik mes darbuotojai patys esame

U. O kaip dabar vadinasi įstaiga?

R. Nuo 2015 m. sausio 1d. aš skaitausi Šeduvos kultūros ir amatų centro renginių organizatorė. Šeduvos miesto seniūnija yra centras, kur iš kaimo vietovių visi kultūros darbuotojai priklauso Šeduvai. Visos patalpos, kolektyvai liko, tik pats darbuotojas kitaip pervardintas, bet kaip ir liko bendravimas su seniūnija taip ir liko, tik dabar ataskaitą duodame savo direktorei

U. O ar vyksta diskotekos?

R. Pas mus diskotekos vyksta nuo šeštos valandos vakaro iki 10 valandos, bet pirmiausia nuo 6 iki 8 renkasi vaikai nuo 3 iki 14 metų su tėvais, o paskui vyresni. Vyresnių labai mažai renkasi, pinigų nerenkam. Užsiėmimas su mažiukais – žaidimai, rateliai, o dideli teniso stalą žaidžia, nes yra pas mus netoli Alksnupiai, kur šokiai vyksta, tai ten dalyvauja

III ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Izolina Stanulienė g. 1960 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis neuniversitetinis. Režisūra

Respondentė apklausta Šeduvos kultūros ir amatų centre 2015 04 03

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate?

R. Aš dabar Šeduvos kultūros ir amatų centre esu režisierė ir meno vadovė

U. Kiek laiko dirbate šį darbą?

R. 36 metus

U. Kiek darbuotojų turi Jūsų įstaiga

R. Devynis ir dar turime filialus, kur yra 4 darbuotojai (Pavartyčiai, Būtėnai, Vėriškiai)

U. Už ką Jūs esate atsakinga? Kokia Jūsų pagrindinė veikla šioje įstaigoje?

R. Už Šeduvos kultūra atsakinga, visi renginiai, scenarijai, organizavimas nuo iki.

U. Koks kitų institucijų darbuotojų požiūris į būtent šią įstaigą?

R. Požiūrį geriausiai parodo pilnos žiūrovų salės, jeigu atitinkam poreikius, tai salė pilna, jeigu nepatinka, tai būtų tuščia.

U. O ar susiduriate su kokiomis nors problemomis?

R. Jeigu būčiau pesimistė visada, kasdien būtų problemų. Ne, nesusiduriu.

U. O kokia veikla užsiima ši įstaiga?

R. Kultūros renginių organizavimas, laisvalaikio organizavimas, meno mėgėjų veikla, klubai ir dar turime išsiplėsti, nes planuojame amatus. Projektus esame pateikia, bet kol kas dar finansavimo negavę, tai turim tokį senjorų klubą mėgėjų, jie ir keramika užsiiminėja, vėlimas veltinio, dekupažas, įvairiausių darbelius dirba senjorų klubas – “Šeduvos svajokliai”.

U. Kokio amžiaus auditoriją yra orientuota jūsų įstaigos veikla?

R. Meno mėgėjų kolektyvuose, tai vaikų teatre dalyvauja vaikai nuo 6 iki 14 metų, jaunimo ir vaikų liaudiškos muzikos kapelėj dalyvauja nuo 6 iki 18 metų, muzikantai labai įvairūs, įvairi amplitudė tokia, kapelėj dalyvauja žmonės suaugę, dirbantys, tai amžiaus cenzas neribojamas, nes iš tikrųjų tai kas dainuoja nesako kiek jam metų. Paskui teatre dalyvauja, gimnazijos mokytojai labai mėgsta ir iš vis teatrinis metas labiausia toks populiarus inteligentijos tarpe: medikų, mokytojų. Iš tikrųjų kadangi Šeduva senjorų miestas ir labai jau jaunimo mažėja, tendencija kaip visoj Lietuvoj, tai daugiausia publika yra tokia pagyvenus, solidi.

U. O ar bėgant metams kažkaip keičiasi kultūros įstaigų veikla galbūt kinta renginiai?

R. Kinta renginiai, nes pavyzdžiui visokių pramoginių žanrų koncertai baigia išnykt, kadangi per televiziją ištiesai visi tą mato, tai dabar labai pradėjom orientotis kuo daugiau į klasikinės muzikos renginius, klasikinius spektaklius atvykusių gerų teatrų, tokius ir projektus rašome stipresnius. Bet įvairi publika pageidauja ir pramoginės muzikos, žinoma, ir pramoginių atlikėjų. Labai įvairi nuomonė galbūt irgi kaip oras.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą dabar?

R. Biudžetinė įstaiga yra Radviliškio rajono savivaldybės tarybos steigėjas, tai mes turim savo biudžetą, bet ir spec. poreikiais, spec. programa tai renkam ir už bilietus, ir šiaip koncertuojam, kad užsidirbtume spec. lėšų ir projektus rašome.

U. O rėmėjų ieškote?

R. Ieškom rėmėjų Joninėm, Žolinėm. Visada ieškome į įstaigas, į organizacijas kreipiamės. Čia jau tada būna mažiukai, mažiukai tokie esam tada vargšiukais jaučiamės, prašome, nes kainos yra žiaurios, jeigu norime pasikviesti gerus atlikėjus ypač vasarą, tai kainos būna pakilę žiauriai ir už viską reikia mokėt.

U. Bet atsiranda žmonių norinčių paremti?

R. Taip, kaip prašai, taip ir atsišaukia. Padeda, labai padeda.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Taip, bendradarbiaujam ir su Radviliškio kultūros centru ypatingi rėmėjai ir padėjėjai, ir pagalbininkai, ir talkininkai, ir patarėjai, ir direktorė Violeta ypatingai, nes mes ir dėl aparatūros, jeigu kreipiamės ar dėl scenos pastatomos, to ko neturim, nes vis tiek esam mažesni, esam mažo miesto. Su Baisogala draugaujam, iš vis draugaujam su įstaigom, nes ar teatro festivaliai – kviečiamės tą, kas turi ką sukūręs niekas neprieštarauja ir pas visus kitus važiuojam. Mainai, kultūriniai mainai, jeigu pas mus ir mes pas juos, nes tikrai pinigų už ką mokėti, tai nėra. Mainai geriausias rūpestėlis.

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą?

R. Mes turime savo svetainę – Šeduvos kultūra ir turim facebook'e susikuria savo svetainę, tai pats pagrindas, o šiaip tai reklamos, spausdinam patys reklamas, kuriam, maketuojam ir kabinam po visą teritoriją tirk Šeduvoj, tiek aplinkiniuose visuose kaimuose ir į Radviliškį visada nuvežame, į savivaldybę nuvežame, nes savivaldybės įstaiga. Ypač didžiuosius renginius, tai visada plačiai labai išvežiojam, kad būtų prieinama informacija.

U. Kiek įstaiga šiuo metu turi meno kolektyvų?

R. Šiuo metu yra vaikų teatras, vaikų ir jaunimo kapela, toliau kapela „Užuovėja“, mėgėjų teatras, humoro klubas „Sprandžina“ ir pas mus dar dirba Būtėnų kaimo kvintetas – vokalinis ansamblis.

U. O ar kinta kolektyvų kiekis?

R. Viskas priklauso nuo vadovų, jeigu turėtume daugiau etatų ir turėtume daugiau vadovų, tai tikrai galima ir labai norėtusi, nes choreografų mirtinai reikia kaip norisi šokių kolektyvus turėti vaikų. Aišku dabar yra stiprūs gimnazijoj, tai jie pas mus koncertuoja mes kviečiamės, mūsų kolektyvai pas juos įvairius bendrus projekčiukus irgi turim, bet savo turėdamas kada norėdamas ir folkloro dabar turim vadovę vargonininkę ir pas mus pusę etato, tai labai tikimės, kad folklorinį ansamblį tikrai subursim ir turėsime čia dar, kad tradicija neišnyktų babos Brajinškieinės, senojo

etnografinio ansamblio „Šeduva“, jie namie savo toj seklyčioj repetuoja, turi tų senųjų šeduvių visą kompaniją, o tai mes labai tikimės, kad galima šeimas dar suburti, jau vadovę turim, tai labai tikim, kad turėsime dar etnografinį.

U. Kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą?

R. Tai viskas yra bendruomenė, vis tiek visi žmonės mes Šeduvos nesuskirstom, kad tie, kurie moka kažkokį bendruomenės mokestį yra tik tie bendruomenės nariai, o kiti ne. Mes Šeduvai dirbam ir Šeduva neskirstoma nei į partijas, nei į bendruomenes.

U. Bet noriai visi prisideda?

R. Tai žinoma, kad noriai, nes sakau kviečiam, bet visada prieš kiekvieną renginį kviečiam globos namus, gimnaziją, darželį – lopšėlį, pagyvenusią asociaciją, kviečiamės neįgaliųjų draugiją, seniūniją, na visus. Ir skrajutes visada ruošiam, kad jau būtų arba kai mūsų pačius festivalius organizuojam, tai ruošiam kvietimus, tada svarbiausiems asmenims – direktoriams, rėmėjams visada kvietimus duodam. Kai jau nemokami renginiai, bet kai atvykusių mokami...

U. O ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Taip, vyksta prieš didžiąsias šventes, prieš Užgavėnes pvz.: kaukių gamyba, prieš Velykas - margučių dažymas prisitaikom visada prie tų pagrindinių švenčių, tai ir kviečiamės tuos, kurie dalyvauja meno saviveikloj, bet visada plačiai reklamuojam, kad ateitų ir draugus atsivestų.

U. O kaip minėjot apie tuos Šeduvos „Svajoklius“...?

R. Svajokliai renka ketvirtadieniais, jie jau susibūrę toks branduolys, jau visi metai kai dirba.

U. Ir jie patys užsiima tokia kaip edukacine veikla?

R. Taip, pas juos yra dalyviai, yra buvus dailės mokytoja ir ji mokina labai daug, jiems lengviau tada nereikia samdyti. Žaidžia kartu, kartu kuria i kartu bendrauja, ir kartu tada susicementuoja, nes pasidaro stipri grupė.

U. Tai yra skatinamas gyventojų kūrybiškumas?

R. Taip, pavyzdžiui didžiųjų švenčių metu, kai būna Žolinės ar Joninės, tai organizuojam kiemelius, kad būtų įstaigų arba atskirai bendruomenių, kad atvyktų, kad jie kurtų, kad jie vaišintų, kad jie kulinarini paveldą parodytų. Pavyzdžiui floristinius kilimus daro visos įstaigos,

organizacijos ką tik kviečiam dar ir aplinkiniai, nes populiariu per Žolines būna labai gražūs visas centras išmargintas gėlėm, nes nuo pat seno jau Šeduva buvo garsėjus kaip gėlių miestas.

U. O pavyzdžiui, jei ten pagamina gyventojai patys kažką, ar yra suteikia kažkokia galimybė, kad jie galėtų parduoti?

R. Taip, tai amatų šventėse. Skatiname visada, kad jie prekiautų, nes ne tik pas mus būna, būna ir kitose vietose, tai važiuojam.

U. Daug atsiranda tokių?

R. Taip, yra tokių menininkų, kurie patys ir namie labai daug kuria, tokia Reda Sipavičienė pavyzdžiui, labai gražūs papuošalai, tai visada važiuoja į visas šventes, iš to paties senjorų klubo ir veltinius, ir šalikus megztus visada veža parduoti. Mindaugas Karalius keramikas, jis labai daug daro, gimnazistas dar, bet labai įdomūs kūriniai, važinėja į visas parodas ir parodas pristato, ir muges.

U. Minėjot, kad yra koncertai, spektakliai, kad kviestiniai atvažiuoja?

R. Taip, vakar buvo Čičinskas Kelmės teatras, tai visi šiandien dar įspūdžiais dalinamės.

U. O jie yra mokami gyventojams?

R. Mokami, bet visai nebrangu 3 eurai dar mums įkandama, kas yra 10, na iki 20 litų buvusių dabar jau aišku eurais kitaip. Ateinantį šeštadienį bus pavyzdžiui klasikinis koncertas Šeduvos bažnyčioj, tarptautinis koncertas. Šeduvis Žukauskas Remigijus atsiveža savo visą kompaniją kvinteto, kurį sudaro: ispanas, graikas, ispanė, estas ir lietuvis šeduvis, jie bažnyčioj koncertuos. Jau laukia didelis įvykis, čia nemokamai, bet bus labai įspūdinga, tai labai džiaugiamės, kad tokie koncertai, sugrįžimai, kad iš čia išėję gali čia atvežti Šeduvai, tai labai įspūdinga, nes Aurimas Jadukaitis dabar labai geras dailininkas net su Salvadoru Dali lyginamas, tai irgi čia buvo asmeninę, personalinę parodą atvežęs, Klaipėdoj dabar kuria tikrai bus ateitį ypatingas įvykis, labai didžiuojamės, kad iš Šeduvos išėję grįžta.

U. O ar diskotekos dar yra paklausios?

R. Ne, mes neturim tokių patalpų, nes mūsų koncertinė salė, tai diskotekos vyksta kaimuose, vyksta Pavartyčių kaime mūsų filiale, Vėriškėse organizuojami vaikams šokiai, o jaunimėlis dabar renkasi kavines, klubus, jau yra poreikiai kiti.

U. Minėjot, kad rašot projektus?

R. Taip, ir dabar rengiame tris projektus Kultūros ministerijai, tarybai, tai norim, kad būtų pleneras keramikų, norime, kad Žolinės vainikas būtų finansuojamas ir teatrinę šventę norim organizuoti rudenį, čia norime kviestis mėgėjų teatrus rudenį, kurie jau yra dalyvavę „Atspindžių“ festivaliuose lauretai ir užbaigti profesionalais, tai projektas padeda tą įgalint, nes kitaip sunku. Jeigu projektas finansuojamas, tai mums iš karto palengvėja stipriai.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Įvairiapusė ir bendravimas su žmonėmis, nes nieko pavienis žmogus negali, tik bendradarbiaudamas, bendraudamas ir kviesdamas svečius, nes viena savo katile verdant tikrai nebus žmonėms įdomu, nebūtų patrauklu, jie pažiūri savus vieną kartą du į metus, bet labai rūpi, kad kitus pamatyt, palygint.

U. O kažkokių silpnybių yra centre?

R. Šiuo metu tikrai mes turim gerą biudžetą, mes ir taupom, ir bandom ieškoti įvairiausių šaltinių, kad dar užsidirbti. Pernai pvz.: iš projekto gavom 15 tūkstančių litų, tai mums buvo labai didelis palengvinimas. Buvo daug ir labai daug susipažinom su klasikinių įvairių kolektyvų iš Šiaulių regiono ir orkestrais, ir koncertais, ir šokių kolektyvais. Mums lengviau, nes čia arčiau ir atvykt, bet pvz. Kovo 11 – tą turėjom Noviko koncertą, tai čia tokių dalykų, kurie atmintin lieka metams, ar praeitų metų Vasario 16 – tą buvo karinis orkestras, visi svečiai oficialus, tikrai būna daug labai gražių dalykų net tik Kultūros centre ir Laisvės aikštėj, ir parke mes ir įvairiose kitose erdvėse organizuojam, Globos namų kiemelyje. Įeinam iš šitos gryčios...

U. O kažkokias grėsmes pastebite?

R. Kai po šitų rinkimų yra išrinktas naujas meras A. Čepononis, kuris labai globoja kultūrą, rūpinasi, tai aš tikrai netikiu, kad pablogės manau, kad tik pagerės.

IV ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Moteris g. 1960 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Režisūra

Respondentė apklausta Raudondvario kultūros namuose 2015 04 03

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate?

R. Aš užimu Pakalniškių seniūnijos Raudondvario kultūro namų vyr. kultūros specialist

U. Kiek laiko dirbate šį darbą?

R. Dirbu labai senai, nuo 1987 m.

U. O kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. Tris kultūros darbuotojus

U. Už ką Jūs este atsakinga?

R. Aš atsakinga už kultūrinius renginius

U. Tai pagrindinė veikla kultūriniai renginiai?

R. Taip, organizuoti kultūrinius renginius.

U. O koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą?

R. Seniūnija yra mūsų darbdavys, jie gauna visus finansus, kuriuos turėtų mums perduoti, tai mes labai gražiai bendraujam, draugaujame viso ko mums reikia prašom jų, nes jie mus išlaiko ir tą patį pastatą, ir šildymą, ir etatus, ir veiklai kultūriniai duoda pinigų ir dar rėmėjai padeda, o šiaip tai labai palankus į kultūrą požiūris.

U. O kokią veiklą dar vykdo ši įstaiga?

R. Renginiai, kino filmus rodom, šokius organizuojam, turim vokalinę grupę, turim kolektyvus, kurie koncertuoja, važiuoja atstovauja mus ir į kitus renginius, na kultūrinė veikla. Šiaip yra biblioteka ir seniūnija tame pačiame pastate.

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota būtent ta veikla?

R. Jaunimui tiek kiek mes jo turime ir daugiau pagyvenusiems, nes į koncertus, tai eina daugiau pagyvenusio amžiaus žmonės.

U. Tai jeigu klausti, kas dažniausiai lankosi, tai turbūt pagyvenusio amžiaus žmonės?

R. Jo.

U. O kodėl taip yra, kaip manote?

R. Nežinau, kad neturime daug tokio vidutinio amžiaus gyvenančių čia žmonių, o pagyvenę jau kaip pensininkai, jie turi daugiau laisvo laiko galbūt

U. O ar bėgant metams keičiasi kultūros įstaigų veikla, galbūt išnyksta kažkokie renginiai, gyventojų pokyčiai keičiasi?

R. Jo, šiaip tai keičiasi, nes reikalavimai iš žmonių pusės tai didėja, jie nori kažko labai daug ir gero produkto, o tam reikia daug pinigų, o kadangi pinigų daug neskiriama tai nėra geri tie renginiai sakykime, kad atitiktų šiuolaikinius reikalavimus, o šiaip tai nori pramogų žmonės, labai tų pramoginių koncertų. Kad būtų smagūs renginiai arba kad pats renginys, kad būtų daug humoro, kad nebūtų ten daug ašarų ir kažkokių ypatingų pergyvenimų nenori. Arba kad filmai, tai būtinai siaubo, fantastiniai arba komedijos. Na žodžiu, tokių kad rimtesnių ar kažkokio geresnio lygio kaip mes, kad galvotume jiems nelabai.

U. Kaip minėjot įstaigos veiklą finansuoja seniūnija?

R. Taip

U. O ar ieškote rėmėjų, jeigu kažkokie renginiai?

R. Taip, ieškome

U. O ar atsiranda žmonių norinčių padėti?

R. Yra, ypač ūkininkai padeda arba verslininkai. Čia yra individuali parduotuvė, tai jos savininkė mums padeda.

U. Ar kažkaip jiems atsidėkote tiems rėmėjams galbūt yra kažkoks renginys organizuojamas?

R. Ne, kiti kultūros namai daro padėkos vakarus, o mes ne, kadangi daug tų renginių neturim, tai mes juos kviečiam į koncertus kaip tik galim nemokamai taip atsidėkojam.

U. Ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Taip, tai keičiamės koncertais, kolektyvais važiuojam į jų renginius, jie atvažiuoja į mūsų renginius ypač jaunimo kviečiamės, draugaujam.

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą, ar leidžiami kažkokie lankstinukai, kabinami skelbimai?

R. Skelbimai taip, būtinai, vis tiek reklama visada yra popierinė ir internete būtinai taip pat, o paskui rašome straipsnelius dedame taip pat internetą ir į laikraščius rašome: Radviliškio naujienos, Šiaulių kraštą, kai vyksta renginys būtinai turime paskleisti šiaip, nes tada jeigu nieko nevyksta, tai tarsi mes ir nereikalingi niekam. Tai jeigu vyksta renginys stengiamės būtinai jį aprašyti, siųsti foto nuotraukas ir aprašą, kad būtų laikraščiuose.

U. O kiek įstaiga šiuo metu turi meno kolektyvų?

R. Dabar turim 5

U. O tas skaičius kinta bėgant metams?

R. Ne, daugmaž tie patys žmonės lanko

U. O kokie tie kolektyvai?

R. Yra suaugusių, vaikų teatras, vokalinė grupė, moterų vokalinis ansamblis ir dar yra solistų dainuojančių atskirai.

U. O kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą, ar prisideda prie renginių organizavimo?

R. Taip, prisideda labai, nes mes patys kaip kultūros darbuotojai kartu su seniūnija organizavome ir įkūrėme Raudondvario bendruomenę, aš konkrečiai prisidėjau prie to ir jie labai mums padeda, suinteresuoti tuo, kad vyktų kuo daugiau čia renginių.

U. O bendruomenėje yra įvairaus amžiaus?

R. Taip

U. O ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Nelabai, edukaciniai vyksta čia pas mus Kleboniškyje.

U. O pas jus?

R. Pas mus ne, nepasakyčiau. Pas mus daugiau jaunimui renginiai ir pramoginiai daugiau, tokių edukacinių, etnografinių mes neturime

U. Tai kūrybiškumas nėra skatinamas, kad patys žmonės imtųsi tradicinių amatų būtų mokami?

R. Ne, amatų mes neturime.

U. O ar yra organizuojami koncertai, spektakliai, kurie atvyktų ne iš rajono, bet iš kitų miestų?

R. Taip taip.

U. O parodos ar mugės kokios nors vyksta?

R. Foto parodos pas mus vyksta ir dailės mokyklų paveikslų mokinių tapybos parodos

U. Jei vyksta parodos ar yra sudaromos galimybės įsigyti paveikslus, fotografijas?

R. Ne

U. O parodos yra mokomos?

R. Ne, nemokamos

U. O renginiai, kurie yra organizuojami, jie mokami?

R. Dažniausiai nemokami.

U. Bet jei atvyksta iš kitų miestų?

R. Taip, mokami

U. O kaip diskotekos. Ar jos čia vyksta?

R. Gyvuoja, turėjome labai gražią patirtį 10 metų čia vykdėm labai turėjom daug šokėjų, labai vyko geri tie mūsų šokių vakarai, tai buvo labai reikalinga. Dabar mes juos darome rečiau ir to jaunimo mažiau, tai jie nelabai dabar pasiteisina tie šokiai.

U. Tos diskotekos irgi nemokamos?

R. Mokamos, diskotekos mokamos.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Nežinau ar čia sėkminga veikla iš viso, bet galbūt tai, kad mums labai patinka šitas darbas, atsidavę šiam darbui dirbam ir kad mokam bendrauti su žmonėmis, palaikom gerą ryšį su žmonėmis.

U. O kažkokias silpnybes įžvelgiate?

R. Finansiškai labai prastai gyvenam, tam kad padaryt gerą renginį reikia daug finansų, o mes negaunam finansavimo. Kiek mes norėtume renginių padaryti ir kokio lygio mes negauname finansavimo ir mes truputėlį užspausti esam tuo klausimu.

U. O grėsmes kažkokias įžvelgiate?

R. Mažėja gyventojų, tada sunku, nes mes turime didelę salę ir kad pririnkt didelę salę klausytojų ar žiūrovų koncertų visada norisi, kad būtų pilna salė, bet tiesiog kaimelyje mažėja gyventojų ir jaunimo labai mažai, mažai iniciatyvos iš pačių žmonių, tai va tokia grėsmė ir dėl to liūdna šiek tiek.

U. Bet čia didelė ši įstaiga?

R. Taip, kai statė 1985 m. čia buvo klestintis technikumas, mes ir su technikumu labai bendradarbiaujam. Tai buvo daug mokinių, daug gyventojų, buvo tarybinis ūkis technikumas, buvo administracija didelė, kai statė šiuos rūmus

U. Tai buvo galbūt gyvesnis šis centras?

R. Taip, iš Pakalniškių atvažiuodavo autobusai, buvo kita tvarka, važiuodavom ten, platindavom bilietus, duodavo ūkis autobusą, kad tik būtų žmonių, buvo toks kolektyvas.

V ANKETA

Bendros žinios apie respondentą

1. Laima Didžbalienė g. 1961 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. 1979 m. baigė Rokiškio kultūros mokyklą, saviveiklinio dramos kolektyvo režisierė, 2005 m. baigė Klaipėdos universitetą, režisūrą.

Respondentė apklausta Alksnupių kaimo Kultūros namuose 2015 04 06

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate?

R. Šiuo metu labai ilgos pareigos, Pakalniškų seniūnijos vyriausia specialistė kultūrai.

U. Kiek laiko dirbate šį darbą?

R. 36 metus

U. Kiek darbuotojų turi Jūsų įstaiga?

R. 4 esam, 3 kūrybiniai ir 1 valytojas

U. Už ką Jūs esate atsakinga? Kokia Jūsų pagrindinė veikla šioje įstaigoje?

R. Darbų organizavimas, tiek ūkinių darbų, tiek kultūrinių, tiek programų statymas. Viskas praktiškai prasideda nuo Kultūros namų, iki šiol mane vadina visi direktore, nors šiaip ši pareigybė kažkada tik buvo.

U.Koks kitų institucijų darbuotojų požiūris į kultūros įstaigas esančias kaime, miesteliuose?

R. Aš galvoju, kad kiekvienam kaime kaip mokykla, taip kultūros įstaiga, bet viską lemia žmonės ten dirbantys. Aš vis tiek galvoju, kad vienas žmogus lyg ir nieko negali, bet iš tikrųjų jis gali labai daug ir aš jau per savo praktiką, jau 36 metai, aš galvoju, kad jau dabar turiu tą gražų, tai užaugęs jaunimas vienoks ar kitoks, kurį aš kažkada galėjau pajungti ar kūrybai, ar darbui visuotiniam, dar kažkokiems gražiam tikslam, o dabar jau yra graža, kurią aš gaunu, kad kiekvienam kaime tas žmogus, kuris dirba kultūrai lemia tą patį požiūrį į tą kultūrą. Yra kaimų, kur žmonės sako yra, bet nejaučiam, yra kaimų, kurie per daug jaučia. Mano atveju, tai išvis, jau dabar 10 metų praktiškai ir bendruomenės veiklas suku, nes aš galvoju, kad bendruomenės veikla labai tolygi yra ta pati siekiamybė – apjungti žmones darbui, kūrybai, projektai dabar šiuo momentu, šiame laikmetyje.

U. O ar kažkokių problemų atsiranda?

R. Man gal pasisekė aš iš tikrųjų visiems galiu tą pasakyti, kad labai pasisekė su kolegom, nes labai mažai kaimų yra, kur yra visi 3 specialistai: choreografas, chorvedis ir režisierius. Čia yra tikrai labai reti atvejai ypač kaime, tai ir lemia žmonių užimtumą. Tai problemų tokių, aišku yra, dabar mes atsiliiekam nuo gyvenimo technine prasme yra plusų ir minusų, kai viską gauni kūryba pasidaro sintetinė, o kai tu nieko neturi, kai tau iš nieko kartais reikia kažką sukurti, tai įjungi kažkokią kitą dar energiją ir tada kokybė net geresnė gaunasi. Taip kad šiaip problemų neturiu, valdžia palaiko, seniūnija palaiko, kiek gali dar turim tikrai puikų seniūną, todėl didelių problemų neturiu, o su mokykla viskas gerai, sutariu. Pas mus apskritai yra vienas geriausių pavyzdžių gal ir Respublikoj, kada 1972 m. statė Kultūros namus, juos prijungė prie mokyklos ir mokykla naudojasi visomis patalpomis, kurios čia yra. Salė yra pritaikyta ir jaunam, ir senam, ir žiūrovams, ir artistams, tik tiek kad dabar su technologijomis, su apšvietimu, su garsu... mes jau jų neturim, nes reikia atnaujinti, bet aš manau, kad čia viskas palaiapsniui.

U. Kokią veiklą vykdo ši įstaiga, kokios pagrindinės veiklos?

R. Dabar organizuojam saviraiškos kolektyvus, meno būrelius, kuriuose 68 žmonės dalyvauja, organizuojam įvairias akcijas, keliones, daug koncertuojam. Mūsų kolektyvai yra tokie stipresni, nes mes ir respublikiniuose renginiuose dalyvaujam. Mes važiuojam daug, mes pernai turėjom 14 išvykų po visą Respubliką ir į Dzūkiją, ir Suvalkiją, ir Aukštaitiją, ir į tokias respublikines šventes, tokia pagrindinė veikla ir yra ir aišku užimtumas, diskotekos, kurios jau yra dabar

atgyvenusios. Nežinau ar čia nebenori jaunimas, ar nemoka šokti, ar mes nemokam organizuoti, nežinau.

U. Tiesiog poreikiai keičiasi?

R. Taip, aš galvoju, kad laikmetis pasikeitė.

U. O kokio amžiaus auditoriją yra orientuota jūsų įstaigos veikla?

R. Ko gero daugiau į jaunimą ir vyresnio amžiaus žmones, į jaunimą ir dirbančius žmones, nes mūsų mokykla kadangi tikrai aktyvi yra ir mes į vaikus, į tą amžiaus grupę visai nesiorientuojam, nes tikrai matome kokybišką darbą specialistų ir mes tie, kurie čia gyvenam teikiame paslaugas visiems kitiems.

U. O renginiuose, kolektyvuose, kokio amžiaus dažniausiai lankosi žmonės?

R. Nuo jaunimo iki brandaus amžiaus.

U. Nėra, kad išskirtumėte vieną kažkurią grupę?

R. Ne, ne. Yra liaudiško dainavimo grupė, kur kviečiami visi, kurie nori, nes mes tiesiog pastebėjome, kad tas dainavimas daugiau užimtumo forma. Nesiorientuojame į kažkokį didelį labai aukštą meninį lygį, tik tiek, kad žmonės turėtų kartą ar du kartus į savaitę išeit ir aišku mes važiuojam su tuo kolektyvu irgi pasirodom, ir močiutės čia fantastinės pas mus, tokia gera sekta kaip aš sakau. Na tikrai, jie ir švenčia, jie ir būna, ir koncertuoja, ir rūbus siūnasi viską patys darosi savo. Šokių kolektyvas yra jau vidutinio amžiaus, įvairaus amžiaus, bet nuo 40 iki 64 metų. Teatras yra nuo 30 metų.

U. O ar pastebite, kad bėgant metams keičiasi kultūros įstaigų veikla?

R. Vienareikšmiškai taip, laikmetis diktuoja savo ir mūsų bėda labai dažna kultūros darbuotojų, kad mes užsistovime viename laikmetyje. Dabar dėkoju Klaipėdos universitetui, nes ėjau mokytis po daug metų, labai gerai, kad tada neįstojau, kai stojau ir paskui pabaigoj... Tai reiškia, kad aš atsinaujinau, mano požiūris pasikeitė į kultūrą. Čia buvo plusas man pačiai, nes aš tada gerai jaučiuos, jeigu aš susikalbu su šiuo laikmečiu, o kitur matau, kad nėra šito dalyko.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Mes priklausom seniūnijai, tai čia, jeigu mano nuomone, yra ir plusų, ir minusų. Man buvo geriausia, kada priklausėm tiesiogiai kultūros skyriui, nes buvo toks skyrius, kai jie kuruoja. Ką

tai reiškia, tai yra grupė bendraminčių, tai yra profesionalus vadovas kultūros skyriaus, vedėjas tuo atveju buvo Jurgauskas, galvą lenkiu šiam žmogui, tada ta kultūra yra tokia ir rajonui gal geriau apjungta ir neleidžia tiems, kurie ne tokie aktyvūs ar panašiai užsistovėti vienoje vietoje, jų niekas nejudina ir labai gerai. Sakau viską lemia žmonės, čia vieniems yra taip patogiu. Vėlgi seniūnai baiminasi, kad gali nesusikalbėti, čia visi kažko bijo, bet iš esmės turbūt per mažai kalbamės, o visa kita yra išsprendžiama.

U. Tai geriau buvo kai kultūros skyrius buvo negu dabar, kad sujungė?

R. Taip, man nėra blogai, nes sakau mes esam 3 specialistai, mes vienas kitą papildom, bet aš galvoju, kad šiuo atveju būtų geriau, kad kultūros skyrius ir aš jam priklausau, mano vedėjas tas, buhalterija ten, pagal tavo pasiekimus, pagal tavo išsilavinimą. Dabar mes padaryti specialistai kaip už žemę žmogus yra atsakingas, kaip už soc. darbą yra atsakingas, taip mes už kultūrą esam, tai profesine prasme tai nėra gerai, aš galvoju.

U. Ar ieškote rėmėjų, ar jie reikalingi?

R. Taip, ieškome.

U. Ir atsiranda žmonių?

R. Atsiranda, mūsų atveju mums pasisekė, kad ūkininkus turime.

U. O tie rėmėjai, kurie jums padeda ar jiems kažkaip yra atsidėkojama?

R. Taip, būna padėkos vakarai, mes simboliškai juos pagerbiame, įteikiame ką nors pvz. metalinę rožę ar dar kitokį simbolį, ar angelą kokį, turim padėkos dieną Vasario 16 d. ir tuo metu mes pagerbiame.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Taip.

U. O kaip vyksta tas bendradarbiavimas?

R. Keičiamės programomis.

U. Dažniausia vieni pas kitus važiuojate?

R. Taip

U. Kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą? (leidžiami reklaminiai lankstinukai, informacija skleidžiama viešoje erdvėje?)

R. Yra skelbimai, žinoma facebook'as dabar ir šiandien va talka ir aš rašau, pirmiausia parašiau čia ir paskui skrajutes popierines ir vežiosim. Bet aišku internetinis variantas visgi, sklaida didelė tiems, kurie naudojami, o šiaip turim skelbimų lentą va dabar talkos metu jas aptvarkysim, dažysim, kad jos būtų kuo ryškesnės, kuo matomesnės. Ir naudojame skrajutes, jeigu yra toks solidesnis, didesnis renginys ar koncertas, atvažiuoja geras spektaklis tiesiog aš pati noriu, kad žmogus pamatytų, aš darau skrajutes ir per paštą paduodu juos, ir per mokinius įvairiomis progomis stengiamės juos išdalinti. Einam į namus, kviečiam, jeigu žinau, kad reikia pamatyt tą spektaklį, tarkim atvažiuoja Biržų teatras ir ten tikrai geras spektaklis, tokiu atveju tikrai su visais pašnekam ir nešam į namus žmonėms, kad jie ateitų ir tai suveikia.

U. Grįžtant prie kolektyvų, kiek šiuo metu yra meno kolektyvų?

R. Keturi

U. Ir kokie jie?

R. Yra liaudiško dainavimo grupė, vokalinis ansamblis, teatras mėgėjų ir vidutinio amžiaus šokių kolektyvas.

U. O kolektyvų skaičius kinta?

R. Labai nežymiai, tarkim teatro, jeigu aš spektaklį stačiau buvo 5 žmonės, o šiandien aš jau turiu 14.

U. Kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą?

R. Aš pati bendruomenės pirmininkė ir aš galvoju, ir 100% esu įsitikinusi, kad tas darbas yra labai giminingas visai tai veiklai, visom tom tendencijom, tom nuostatom bendruomenės, nes bendruomenė irgi turi apjungti žmogų, padėt nelaimės metu. Aš kaip žmogus dirbantis, esu matomas daugiau mažiau, tai man yra lengviau nei kitam tą daryti ir yra ta visa įstaiga, kuri tarnauja visai bendruomenei, yra utopija didžiausia, kai kultūros namuose turi vieną kambarį bendruomenė ir kultūros darbuotojas neleidžia nieko kaip dalyvaut, nes ten ne bendruomenės. Kas bendruomenė yra? Bendruomenė yra visi tie žmonės, kurie čia gyvena, o jeigu aš įstoju į bendruomenę, sumokėjau 10 litų, tai aš galiu reikalauti, kad gatvės būtų sutvarkytos ir šventės grandiozinės padarytos, nieko panašaus, taip nėra, tai mes taip nusprendėm, kad po 4 metų atsisakom mokesčio, bet gyvenam iš to, ką žmonės paaukoja 2% ir kažkokia rinkliavas padarom aplinkos tvarkymui ar kažkaip kitaip žmonės prie tos veiklos prisideda. Tai yra žymiai geriau ir

žmonės nesusiskaldo. Čia yra pats svarbiausias dalykas. Yra nemažai pavyzdžių, kai 3 bendruomenės vienam miestelį, tai tarsi suaugusių žmonių tokie negražūs žaidimai. Pas mus čia šale yra bendruomenės patalpos, mūsų būstinė, kurioje mes dabar kūrybiniais dirbtuves esam įrengia, 7 metus toj patalpoj ikimokyklinio amžiaus vaikučiai turėjo savo patalpas ir užsiėmimus.

U. Užsiminėte apie kūrybines dirbtuves, tai kokie edukaciniai užsiėmimai vyksta?

R. Mes dabar tik pradėjom praeitą rudenį, mes gavome tą patalpą, o mokykla sekančioje įsikūrė, čia irgi yra kultūros namų patalpos, nes aš pamačiau, kad yra poreikis, pamačiau, kad žmonės nori užimtumo kitomis formomis. Tas, kuris nešoka, nedainuoja, ne vaidina, jis tiesiog nori išeiti pabendrauti. Todėl mes iš rudens, kai jau pradėjo temti su dailės mokytoja kvietėm gyventojus lipdyti iš molio, megzti, piešti ant vandens, čia buvo kai kurios projektinės veiklos, dar buvo organizuojama tapybos akciją įvairaus amžiaus žmonėms. Turim didelę svajonę ir užsibrėžę esam, kad pirmadienį ir ketvirtadienį, dvi dienas. Aišku pirmadienį ir ketvirtadienį iki Kalėdų mums kaip ir sekėsi, nes buvo pasiruošimai, buvo žvakių liejimas, buvo darymas puošybos kalėdinis, o po naujų metų mes jau nusėdom, tiesiog tas žmogus negali ištiesai už dyką dirbt ir tai labai normalu, kad jis negali, ir motyvacija. Motyvacijos nebuvimas pats blogiausias dalykas. Ir dabar ta veikla tokia kaip ir nusėdusi yra, pavasariop išvis tos kūrybinės dirbtuvės mums kaip ir apmirė, bet dabar labai aktyviai diskutuojam dėl vieno etatinio darbuotojo, todėl kad kaimui dabar jau labai reikia, visai bendruomenei reikia, kad du, tris kartus į savaitę, įvairaus amžiaus, o ką tai reiškia, kad mokyklai gerai, nes vaikai po pamokų neturėtų ateiti vieną dieną po valandą, jie galėtų ateit į tas dirbtuves dirbt, tai užimtumas jau elementarus. Aš pati eičiau piešti, labai norėčiau išmokti profesionaliai, gražiai piešt ir yra moterų, kurios eitų į tuos užsiėmimus, bet reikia specialistų, kuris turi raktą, turi priemones ir laukia tavęs nustatytu laiku.

U. Tai kūrybiškumo sklaida yra?

R. Taip, ir užimtumas. Tai yra meno terapija, kada žmogus depresuojantis ateina jis atsigauna, atsiskleidžia. Mes dar čia besmegenio rūbus siuvomės, tai čia ir teatrui gerai, sugalvoja ir padaro rūbus ir sukuria, ir tai yra kūrybinių dirbtuvių rezultatas. Aš pati skatinu žmones, kad jie tai darytų. Nes tokia veikla turi didelį plusą: užimtumas, meninė terapija ir didelė pagalba kultūros namams, tada parodas rengi, tada galbūt žmonės “užsikabins” ir pradės gamint, parduot kažkam, gali ir tas dalykas būti, atrast save.

U. Kaip tik norėjau klausti apie verslumą, ar bandot skatinti tuo pačiu kūrybiškumą ir verslumą?

R. Būtent per tas kūrybines dirbtuves ir labai norėtusi tą daryti, bet tam reikia specialisto, kad žmogui padėtų susiorientuoti tame mene. Daug metų atgal mes čia muzikos mokyklėlę turėjom, atsirado mano meno vadovas, turėjom etatą ir jis atvažiavo su žmona, ir jie du ar tris kartus į savaitę grojo vaikai gitara, saksofonu, pianinu ir buvo vaikų virš 20, nubyrėjo iki pirmojo koncerto liko 18, tai buvo vieni du metai, bet tai buvo toks rezultatas, o tai reiškia, kad yra labai daug kūrybiškų žmonių.

U. Grįžtant prie kūrybinių industrijų, tai tuo metu pagamintas žmogaus produktas buvo pardavinėjamas?

R. Ne, pardavinėt mes neleidom, neturėjom sau tokio tikslo, nes tie mūsų darbeliai gal ir nebuvo to verti, bet moterys darė ir jos dovanojo per Kalėdas.

U. Jūs kažkiek minėjote, kad koncertai, spektakliai atvyksta iš kitų miestų, tai čia dažnai tokie renginiai vyksta?

R. Yra taip, aš kviečiuosi profesionalių, nes matom nedaug, nes mes ir techninių galimybių neturim, kad viskas būtų kokybiškai, bet mes žinome, kurie Lietuvoje yra neprofesionalai ir labai geri kolektyvai, kviečiuosi ir mano buvusių kursiojų darbai, kurie Respublikoje jau yra įvertinti ir mes tada mainus darom, kultūriniai mainai. Jeigu Šakiai atvažiavo pas mane, aš važiuoju pas Šakius, jeigu atvažiavo Biržai pas mane, tai mes važiuojam į Biržus, mes darom tokius kultūrinius mainus. Ir bilietai būna labai simboliniai, kad žmonėms kelionė atsipirktų, nes dauguma kultūros darbuotojų nėra materialistai, tas pinigas nėra pagrindinis dalykas, tai priemonė daugiau išgyventi.

U. O parodos, mugės, gal kažkokios vyksta?

R. Parodas darau pastoviai, šiuo metu tik nuėmiau parodą. Šiemet turėjau Vitoliaus Januševičiaus ir Rimo Petriko labai graži paroda buvo, ir litų parodą turėjom „Atsisveikinimas su litu“. Turim erdvę, kurioje pastoviai kažkas kabo, tai ir dabar tarsiuos su dailės mokykla, kad iš dailės mokyklos, nes kartais pasikviečiam arba iš suaugusiųjų švietimo centro parodą prašom, kad atvežtų, savo darbus eksponuotų.

U. Tą parodą apžiūrėti gali ateiti bet kas, ji yra nemokama?

R. Taip, nemokama

U. O ar galima nusipirkti eksponuojamus darbus?

R. Taip, tariasi su autoriumi

U. Tai reiškias tokia galimybė yra?

R. Yra, netgi jau kaip paprastai menininkai ir džiaugiasi, nes jiems atsiperka kažkokie tai dalykai.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Aš nežinau ar ji sėkminga, man atrodo kompleksas veiklų, viena tokia veikla būtų... jeigu apsiribočiau tik teatro veikla, tai nebūtų gerai. Pernai beje turėjom išbandymą, nes turėjome dalyvauti Dainų šventėje po daug daug metų, kaimo su teatru ir tema buvo Donelaičio metai, tai gavom pavasarį, tai buvo kaip išbandymas ir kultūros darbuotojams, mums kaip vadovams, nes tai buvo mūsų visų trijų darbas, tai apjungėm teatrą ir šokėjus, nors po teatro vėliava važiuom, tai buvo išbandymas ant kiek žmonėms yra reikalinga, jeigu jie dainuoja tą Donelaitį visi. Ką norėjau pasakyt, kad reikia pokyčių ir kolektyvuose, jeigu mes tik šoksim tautinį šokį būtų neįdomu, gražu du trys šokiai, tai mes šokam nuo valso, sirtakio, ukrainietiško, mongoliško tiesiog keičiam visai stilistiką, tada žmonėms įdomu. Kalėdinį koncertą mes darom teatralizuotą, apjungiam visus kolektyvus ir savo, ir mokyklos stengiamės apjungti visus kolektyvus, kad visi žmonės, kurie toj bendruomenėj šoka, dainuoja, vaidina ir paprastai darau kažkokį tai spektaklį ir pagal siužetinę liniją kažkas gauna kažkokius vaidmenis ir to kalėdinio koncerto metu salė būna pilna, o pas mus 300 vietų. Tai vienintelis koncertas, kurio metu būna pilna salė. Todėl kad įvairius pamato, suvažiuoja ir užsieniečiai. Aš kartais galvoju gal nereikia jų daryt, bet paskui vėl pagalvoju, kad grįžta jaunas žmogus iš užsienio, emigrantas ir ta kultūros namų erdvė ji susitikimų vieta. Tai mes visada stengiamės keistis, nes jeigu tą patį rodysi neskanu, neįdomu ir kada dar kultūros namai organizuoja akcijas įvairias vis tiek tie patys žmonės, patys pirmi dalyvaujam.

U. O kažkokias silpnybes ar įžvelgiat?30:30

R. Mažas finansavimas galbūt yra pati didžiausia silpnybė net ne tai, kad mažas, bet nesukonkretintas, jeigu aš metų pradžioje žinau...metų pradžioje mums sako sudarykit svajonių planą, taip jau juokiamės mes patys, tai surašau ūkines išlaidas: persilakuoti salę, persišlifuoti, įsigyti kolonėles ir renginiai numatomi. Aišku aš į projektų, ką bendruomenė beje man leidžia daryti, tai iš projekto aš galiu sau kažkokią praplėsti savo veiklą po bendruomenės vėliava. Man kaip kultūros darbuotojai, tai yra plusas.

U. O kaip kultūros įstaiga jūs negalite rašyti?

R. Mes negalime rašyti, čia mums užkirstas kelias, jeigu mes būtume atskiros įstaigos mes galėtume rašyti, o mes negalime to daryti, tai yra labai blogas dalykas

U. O ar seniūnijoj negali kažkas rašyti?

R. Ne, irgi negali ir mums užkirstas kelias mes negalim tobulėt. Tarkim mes norim tautinių rūbų, norim pasidaryti tautinių šokių kolektyvą ir žmonės tautinius šokius galėtų puikiai šokt, bet tautinių rūbų niekaip per Kultūros ministeriją netgi per bendruomenę negaliu įsigyt, nes jie mato, kad tu kultūros darbuotojas ir tu kaip išpaustas nežinai savo pinigėlių kiek ūkiniai veikai. Gerai, akd mūsų seniūnas dabar geras ir kad galim kažką su juo suderint, kažkaip leidžia mums kažką įsigyt, bet jeigu tu žinotum, kad metų pradžioj turi 500 lt smulkiam remontui, nes dabar mes viską patys darom, meno vadovas čia ir už ūkvedį dirba, neturim tokio, bet gerai, kad čia žmogus toks yra, kuris sugeba, gali ir padorus žmogus ir yra gerai. Bet mes to nežinom ir tas po truputį išstyguoja, nes kiekvieną kartą tu turi klasust ar galima nusipirkti spyną, ar galiu nusipirkt vinių ir tu kaip ir atsakai už produktą, už kokybę, už viską atsakai, nes tu esi ir matomas ir kartu tu dar turi pereit daug tokių buitinių dalykų, kurių ko gero gal ir nereikėtų. Tai va kas buvo gerai kultūros skyriui, kad jis valdė pinigus. Nors tuo metu mus ir kolūkis viskuo aprūpindavo. Mes turėjom tokį vadovą Malinauską.

U. Bet turbūt ta visa kultūrinė veikla buvo šiek tiek kitokia?

R. Taip, tada jau buvo profsajunga ir mes tada daugiau užsiėmėm burelių veikla, renginiai ir tai mes Alksnupiuose nešventėm nei Konstitucijos dienos, nei Gegužės 1 – osios, nieko nešventėm. Buvo derliaus šventė, buvo Kovo 8-oji, ataskaitinis, balius, programa buvo privaloma. Vasara buvo pusmečių šventė, tai viską duodavo, mes tam ir ruošdavomės reguliariai ir tuo metu aš asmeniškai labai daug su vaikais dirbau, nes buvo pagrinde jaunimas ir vaikai, o daugiau visi dorbo negalėjo daug kas čia kur eit.

U. O kažkokias grėsmes neįžvelgiate?

R. Šiai dienai aš dar sau sakau, kad senstu su tais kurie aplink mane. Grėsmė ta, kad nebus kas pakeičia, tikrai tai yra pati pagrindinė grėsmė, nes kaimą vienijanti įstaiga reikalinga, kai nebėra jaunimo, kai nebėra einančių kartu su laiku. Jaunimas labai natūraliai kuria sau ateitį, jis daug geriau žino už mus, ko reikia. Tai va dabar labai džiaugiuos, seniūnaitis tas mūsų dar po ta vėliava tokia gerąją, su iniciatyva, jis daro. Mes bendraujam, mes nesipykstam, perduodu savo patirtį, perduodu jam, o jis daro darbus labai gražius. Kad vietoj manęs kas ateitų, kad jaunimas nenorės ateiti, jeigu nebus motyvacijos. Kai aš pradėjau dirbti man davė butą, priedus, mes

buvom motyvuojami, viskas ko reikėdavo buvo padaryta, mes gyvenom šiltnamio sąlygom. Dabar buvo toks biški laikas šoko, kurį laiką kol suvokei.

U. O kuris čia tas laikotarpis?

R. Šokas buvo... gal 1990 m. dar ne galbūt apie 1997 m., 1998 m. artėjant krizei. Tada matai, kad žmonės nemokūs, kaip gali koncertas mokomas būti, kai viskas buvo už dyka. Dabar jau aš išsiauklėjau, nes aš suvoki, kad pinigų nieko negali padaryti ir kai tu ginčijies su savo kolegom ir koncertas kalėdinis tai turi būti mokamas, tai vienintelės didesnės realios pajamos. Paskui atsigavom, turėjom privačią diskoteką, būdavo pats geriausias laikas, nes suvažiuodavo apie 300 žmonių.

U. O kodėl jos išnyko?

R. Kaimo vietovėj bilieto didelio nepadarysi, o kad kokybė būtų reikia pinigų, kad galėtum mokėti didžėjui, kad turėtum gerą aparatūrą, kad galėtum apsaugą samdyti, o žmonės mokėti daug nenori ir negali. Tai šiuo metu vieną kartą į mėnesį ar du ir mes labai jau taip atsargiai, tas bilietas simbolinis 1,20 eurų ir pats akis išvertęs lakstai, žiūri, kad negertų, nors dabar jau salėj negerinama ir nerūkoma.

VI ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

3. Daiva Staškūnienė g. 1963 m.
 4. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Žemės ūkio akademijoje baigė aronomiją.
1. Rimantas Ožialinskas g. 1958 m.
 2. Išsilavinimas, profesija: Spec. vidurinis

Interviu metu buvo apklausti du respondentai: Sidabravo kultūros namų ir Beinoravos šokių ir pramogų salės kultūros specialistai, jie buvo apklausti Sidabravo kultūros namuose 2015 04 06

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate?

R. Kultūros namuose vyr. specialistė esu

U. Kiek laiko dirbate šį darbą?

R. Gal kokį 13 metų

U. Kiek darbuotojų turi Jūsų įstaiga?

R. Tris

U. Už ką Jūs esate atsakinga ir kokia pagrindinė Jūsų veikla?

R. Renginių organizavimą, vedimą.

U. Koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą, ar sulaukiate paramos, palaikymo iš seniūnijos?

R. Taip, iš seniūnijos labai daug, o kitos įstaigos irgi labai geranoriškai prisideda, ir bendruomenė, ir mokykla, na aplamai visos, nes miestelis pajungtas kultūrai

U. O ar susiduriate su kokiomis nors problemomis?

R. Išskyla finansavimo reikalai, išskyla mūsų darbuotojų atlyginimai, nes visi turime tik po pusę etato ir dar kadangi kaimas senėja kyla problema vadinamų žiūrovų, dalyvių aktyvumas.

U. O kokią veiklą vykdo ši įstaiga ar tik renginiai, ar dar kažkas vyksta?

R. Renginiai, kūrybinės, idėjinės, švietėjiškos, kultūrinės veiklos.

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota būtent ta veikla?

R. Orientuojam aišku labiau į suaugusius, bet kadangi suaugę ir jau gaunasi pagyvenę žmonės daugmaž, nes jauni yra užimti ir to jaunimo neprūdai.

U. Tai dažniausiai lankosi šioje įstaigoje vyresnio amžiaus žmonės?

R. Taip.

U. O ar bėgant metams keičiasi kultūros įstaigų veikla, galbūt kažkokie renginiai išnyksta ar atsiranda nauji, ar gyventojų poreikiai keičiasi?

R. Na, gal pabosta tie patys, norisi naujovių, gal dabar žmonės nori kitokios, švietėjiškos veiklos, susitikimų, bendravimo, nes muzikuojančių kaime vis mažėja.

U. Grįžtant prie finansavimo, kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Tai biudžetinė įstaiga mūsų yra, atlyginimus gauname iš savivaldybės, o renginiams tai ieškome rėmėjų.

U. Kaip tik norėjau klausti, ar ieškote rėmėjų ir ar randate jų?

R. Kol kas taip, nes yra gan stiprūs ūkininkai.

U. O kažkokie vyksta renginiai, kad būtent tiems rėmėjams būtų atsidėkojama?

R. Jie būna pastebėti, būna padėkos jiems arba renkami metų žmonės.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Taip.

U. Kaip tas bendradarbiavimas vyksta?

R. Dalinamės patirtimi, pasikeičiam kolektyvais

U. Vieni pas kitus vykstate?

R. Taip, padedame vieni kitiems.

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą, ar leidžiami kažkokie lankstinukai, kabinami skelbimai?

R. Ir skelbimai kabinami, kurie praktiškai nepadedą, nes žmonės jų net neskaito, bet reikalingi kvietimai, kvietimai per didžiąsias šventes išnešiojami po namus, o šiaip dabar jau atėjo į madą, kad rajono kultūros specialistės paskelbia internete, laikraščiuose ir taip žmonės stebi, skaito ir aiškina kodėl nėra, jei pamatė kokį renginį.

U. Kiek šiuo metu įstaiga turi meno kolektyvų?

R. Turim mišrų ansamblį, turim šokių būrelį ir ansambluką kaimo kapelytės ir dabar dar toks neįformintas, bet renkasi toks kaip ir moterų klubas, moterų aktyvas.

U. Tai čia irgi?

R. Ką jos daro, tai buvo irgi pvz. Velykinių puokščių kompozicijų padarymas, lauke išstatymas, naujiems metams daromi visokie angelai ir t.t., o dabar ruošiame mamytės šventei įvairūs dalykai, kurie nešami į lauką ir puošiamas miestelis.

U. O ar tų kolektyvų skaičius kinta bėgant metams?

R. Stengiamės, kad išliktų, bet kartais būna, kad vienas išnyksta, kitas atsiranda, bet panašiai tas pats lieka jau daugelį metų.

U. O ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Taip

U. Ir kokie jie būna?

R. Bendradarbiaujam su biblioteka ir turėjom išvykų į gražiausias sodybas, kukurūzų labirintą.

U. O ar yra skatinamas žmonių kūrybiškumas, kad tarkim juos sukviestų ir mokintų kažkokio galbūt tradicinio amato, kaip minėjote, kad moterys renkasi?

R. Tik tai šventėms, bet kad rinktumėmės pastoviai, tai nėra.

U. Ir jų pagaminti darbeliai puošia tik šventę, kažkokios parodėlės, bet jie nėra sukuriami kaip produktas, kurį galėtų parduoti?

R. Ne, neparduodam.

U. Mugės, parodos nevyksta?

R. Kaziuko mugė vyksta, bet čia pardavinėja, ką pačios sukuria, jos nesimokina, o mes ateinam tik taip pasigrožėti.

U. O neturi tokių planų, kad plėsti tą veiklą, skatinti žmonių verslumą?

R. Sakyčiau, kad gal ne. Yra amatų centrai, kuriuose dirba tikrai profesionalai, kurie moko, kad ir Pakiršinio centras arba jeigu daro šventę suvažiuoja tie amatininkai, bet jie yra profesionalai, kurie atvažiuoja tiesiog užsidirbt. Mes tik iš idėjos.

U. Dar norėjau paklausti apie koncertus, spektaklius, ar yra organizuojami ir ar yra kviečiami iš kitų miestų?

R. Taip.

U. Ir kokia ta paklausa ar reikia žmonėms tokių renginių?

R. Reikia, bet čia pas mus išskirtinis atvejis, nes yra kiti privatūs kultūros namai ir kad jis išsilaikytų europinėmis lėšomis, tai 5 metus jie turi būtinai išsilaikyt. Tai kviečiami koncertai būna nemokami, tai žmonės yra išnaglėję, tai kam eiti čia į koncertą. Bet buvo keletą ir pas mus ir Stalionis, ir Katunskytė, Ambrozija. Buvos nesenai ir Šeiminkės žurnalo redaktorė. Pvz. per gerumo vakarą buvo iš Kėdainių trio, tai klasikinė muzika labiau, bet viskas daugiausia nuo rėmėjų, čia kažkiek tokių didesnių investicijų žmonės negali sau leisti, nes palyginus brangūs koncertai.

U. Bet jie mokami, jei kažką kviečiatės?

R. Taip, jie būna mokami.

U. O ką patys organizuojat?

R. Tai jau nemokami.

U. O kokias pagrindines šventes Jūs organizuojat?

R. Valstybės dienas: Vasario 16-oji, Liepos 6-oji, Gerumo vakaras, tai čia tokios metų didžiausios šventės.

U. Ar Jūs rašote, rengiate projektus?

R. Ne, viskas eina per bendruomenę, tai mes nerašom.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Sakyčiau iš širdies atliekamas darbas, bendrų pastangų dėka, bendruomeniškumas

U. O bendruomenė noriai prisideda?

R. Jo, nes tie patys žmonės, tie patys gyventojai miestelio, ir mokykla, ir seniūnijos darbuotojai. Mes padarom kažką, tikimės, kad gražaus.

U. O ar įžvelgiate kažkokių silpnųjų įstaigos?

R. Finansavimas, trūkumas muzikalių žmonių, nes už tokį atlyginimą neįmanomą žmogui dirbti, kuris turi gabumų ir senėjantis kaimas, mažėjanti auditorija.

U. Tai čia galbūt galėtų būti tokia kaip ir grėsmė, kad gali išnykti?

R. Taip, bet gal neišnyks, nes čia mokykla patapo gimnazija ir vis tiek yra miestelis, bet sensta žmonės ir nebe kiekvienas nori ir gali ateit.

U. O jaunimas nelabi pasilieka?

R. Kas nepasilieka, kas savo verslais užsiėmę ir nelabai prisijungia prie šito.

Pokalbis su Beinoravos šokių ir pramogų salės kultūros specialistu.

R2. Mes turime savo keletą tradicinių renginių: Sausio 13-oji, jau 13 metų minima, Kovo 11-oji, Kaziuko mugė, Jonines visada švenčiam, paskui didesnės šventės Liepos 6-tą, tai visada Sidabrave, nes susijungiam, Vasario 16-oji irgi visada Sidabrave, Gerumo vakaras irgi visos bendruomenės, visi kultūros namai kartu į bendrą renginį. Keletą kolektyvų savo turim.

U. O kokių?

R2. Dramos būrelį turim tokį nediduką, 6 moterų ansambliuką, vaikų šokių būrelį irgi nedideli, bet pas mus gerokai mažiau žmonių, taip ypač sezoniniai tokie renginiai, kada prasideda pavasaris, darbymetis beveik neįmanoma nieko prisikviest, o taip be kvietimų, ten pakabintas koks skelbimas, tai čia tuščia vieta. Turi pas kiekvieną žmogų užeit, kiekvieną pakalbint, kiekvieno paprašyt, kad ateitų. O šiaip pinigų tikrai iš rėmėjų, valdiškų tai...

U. Bet Jūsų irgi priklausot seniūnijai?

R2. Taip, ta pati seniūnija yra Sidabravo kultūros namai, Vadaktų ir Beinoravos, bet čia yra tos pačios seniūnijos ir visos tam pačiam katile verda.

U. O kiek darbuotojų yra pas jus?

R2. Trys darbuotojai. Viena vyr. specialistė, aš specialistas ir valytoja, ir viskas ir visi tik po pusę etato.

U. Kiek metų dirbate kultūros įstaigoje?

R2. 13 metų

U. O ar Jūs pastebėjote, kad pasikeistų kažkas būtent kaime mažesniame žmonių kultūrinis gyvenimas, kultūrinė veikla?

R2. Jis tik blogėja, nes jaunimas visiškai nebesidomi. Turi mašinas, turi geriausią aparatūrą, sulenda į pakampes.

R1. O aš noriu pasakyti, kad mes labai džiaugiamės, kad labai gerėja žmonių kultūra, jaunimo kultūra, nes ką padarom niekas neniokojo, nelaužo. Pripratę prie grožio, prie tvarkos kažkiek.

R2. Pas jus centras, o pas mus užkampis ir žmonių vis mažėja, sensta ir lieka pagrindinė kompanija žmonių. Jei iš bendruomenės išvažiuoja vienas koks nevykėlis, kuris visada daro žalą, vedlys, kuris viską griaua. Dabar šiek tiek ramiau, bet prieš kokius 4-5 metus, tai be policijos niekur.

U. O kūrybiškumas Jūsų gyventojų tarpe yra kažkaip skatinamas, kad patys imtų kažką daryti, ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Jei vyksta, tai dažniausiai važiuojam į svečius, į Sidabravą ir bendrai darom. Buvo metai, kad kvietėmės iš Sidabravo pynėm sodus, pasikvietėm vieną moteriškę ir mokino sodus pint. Paskui buvo mada užėjusi dekupažo ta technika, tai gan nemažai domėjosi moterų. Pas mus dar kartu su kultūros namais yra biblioteka, tai labai draugiškai mes su bibliotekininke sugyvenam, tai kažką pas ją darom, kažką gudresnio darom pas mus. Dabar bus poezijos vakaras, ji daro pas mus, nes jau bibliotekoj per mažai vietos. Mes padėsime organizuoti

poezijos vakarą, ji mums padės mamos dienai organizuoti. Kartu dirbam, dažniausiai ta pati grupė renkasi, kurie jau prisiekę tokie.

U. O kažkokias silpnybes, grėmes išvelgiate?

R. Nieko nedarant kultūros įstaiga neišliks, bet jei žmonių neapleisi, nepaliksi likimo valiai su jais nesipyksi, jiems padėsi tiesiog kviesi juos vėl ateit, jei jam dėmesį parodysi jis ateis ir kitą kartą, o jei tu jį pasikviesi ir paliksi likimo valioj be jokio dėmesio, tai jis kitą kartą nebeateis. Ir jei tik pakabinsi skelbimą, tai tuščias reikalas ir vienas sėdėsi toj salėj nei gyvos dvasios nebus.

R1. Šiaip tai sudėtingas darbas.

R2. Nedėkingas jis.

R1. Gal dėkingas jis po renginio kokio, kai žmonės įvertina ir džiaugiasi tuo, bet kitiems šventės, o mums tai juodas darbas. Čia valandų neskaičiuojam.

VII ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Juzefa Stuknienė g. 1957 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Buhalterė

Respondentė apklausta Vadaktų pramogų ir šokių salėje 2015 04 06

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate?

R. Kultūros specialistė.

U. Kiek laiko dirbate šį darbą?

R. Šį darbą dirbu nuo 2003 m., tai dabar 12 metų

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. Tai 0,5 etato kultūros specialistė ir 0,5 etato valytoja

U. Už ką Jūs esate atsakinga ir kokia pagrindinė Jūsų veikla šioje įstaigoje?

R. Esu atsakinga už viską, nes kultūros darbuotoja esu viena ir už renginius, ir už tvarką, ir už viską, už visą kultūrinę veiklą.

U. O koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą?

R. Sakyčiau teigiamas, nes tų renginių aišku ne kažkiek, bet visos pagrindinės šventės yra organizuojamos ir žmonių galiu pasakyti nemažai susirenka. Sakyčiau gal teigiamai vertina.

U. O Jūs seniūnijai esat pavaldūs?

R. Taip.

U. O seniūnijos taip pat teigiamas požiūris, kultūros nenuskriaudžia?

R. Nu ne, mūsų seniūnas sakyčiau kultūrą labai net remia, tikrai remia visus ir Beinoravos, ir Sidabravo, visi mes seniūnijai priklausom.

U. O kokią veiklą vykdo ši įstaiga?

R. Renginiai, dabar dar tik prieš mėnesį aš atsisakiau buvau dar ir bendruomenės pirmininkė, tai antrame aukšte yra bendruomenės namai ir yra treniruoklių salė, tai skaitau bendras darbas. Ir bendruomenės, ir sportinė veikla, ir kultūrinė, ir viskas su bendruomene čia daroma.

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota įstaigos veikla?

R. Nuo mažo iki seno, visi ateina į renginius ir močiutės 85 metų, ir vaikai ateina

U. O kokio amžiaus žmonės dažniausiai lankosi?

R. Dažniausiai gal vidutinio amžiaus žmonės

U. O ar bėgant metams pastebite, kad keistūsi kultūros įstaigų veikla?

R. Gal daugiau naujų renginių atsiranda, nes dabar kai bendruomenės pirmininkė pasikeitė kažkaip gal naujų daugiau atsiranda. Stengiamės keistis, nes tas pats per tą patį irgi žmonėms atsibosta.

U. O gal galite paminėti, kas naujo atsiranda?

R. Pernai šventėm Kovo 8-ąją, ko niekada nešvėsdavome, šiemet Vaikų velykėles padarėm irgi, nes anksčiau nedarydavom to. Daugiau tiesiog sunku prisimint dabar.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Šiaip renginių, tai niekas nefinansuoja, kiek bendruomenė prisideda arba žmonės paprasčiausia, rėmėjų ieškom.

U. Tai atsiranda rėmėjų?

R. Taip, atsiranda.

U. O kaip Jūs jiems atsidėkojate?

R. Atsidėkojame padėkos raštais pagrinde.

U. Tai tiesiog juos pavierinat?

R. Taip, pavieriname ir padėkos raštais.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Pagrindė su savo seniūnija, su Sidabravu ir Beinorava.

U. O kaip tas bendradarbiavimas vyksta?

R. Jie pas mus atvažiuoja koncertuoti, mes pas juos važiuojam koncertuoti. Turim moterų ansamblį mes pas juos važiuojam.

U. O kažkokie bendri renginiai ir vyksta?

R. Taip, bendri renginiai būna seniūnijos, tai Liepos 6-oji, Vasario 16-oji ir gruodžio mėnesį Gerumo vakaras. Tai per metus būna 3 bendri seniūnijos renginiai.

U. Bet žmonės tarkim iš šito kaimo važiuoja į tuos renginius?

R. Taip, vežiuoja. Seniūnas visada parūpina transportą ir važiuoja.

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą, ar leidžiami kažkokie lankstinukai, kabinami skelbimai?

R. Informacija facebook'e pasiskelbiame ir šiaip kviečiame ir pakvietimus nešiojam po namus, ir skelbimus rašom, skelbiam, kad kuo daugiau dalyvautų.

U. O kiek įstaiga turi meno kolektyvų šiuo metu ir kokių?

R. Šiuo metu turime tik moterų ansamblį, nes buvo ir mergaičių ansamblis, bet vadovo nebetekom, tai šiuo metu turime tik tai moterų ansamblį ir dar sporto būrelį. Šokių būrelį labai gerą turėjom, o šiuo metu tik moterų ansamblis.

U. O kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą, ar noriai prisideda prie renginių organizavimo?

R. Tai aš pati 10 metų ar 11 metų buvau bendruomenės pirmininkė, tai kartu dirbau ir tą kultūrinį darbą, tai suprantat, buvo tas pats darbas. Na kaip, irgi remia bendruomenė, būdavau bendruomenės pirmininkė rašydavau projektus, pinigai vis tiek eina visi per bendruomenę, kad ir dabar Motinos dienos buvo parašius projektą ir koncertuos grupė „Dinamika“ mamoms visiems. Tai va toks skaitau bendravimas kartu, renginiai yra organizuojami kartu su bendruomene, per bendruomenę visi projektai, o kultūra jau renginius organizuoja.

U. O ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. O kas čia, Joninės?

U. Kad žmonės būtų kažko mokomi per renginius, ar tradicinių amatų?

R. Amatų, tai tikrai nemokom, bet šiaip apie tradicijas supažindinam, per Užgavėnes persirengėliai būna, stengėmės, kad atsispindėtų senos tradicijos.

U. Dar minėjote, kad atvažiuoja koncertuoti grupės, tai per metus ar daug tokių koncertų vyksta?

R. Šiaip atvažiuoja, nes už projektą gaunam finansavimą ir tada kokį vieną koncertą galim, bet pagal bilietus, tai atvažiuoja.

U. Bet poreikis žmonėms yra?

R. Žinokit nesigiriu, bet pas mus visi sako, kad pas mus daugiau parduoda bilietų negu Sidabrave. Tikrai daug norinčių. Mūsų nėra salė didelė, 100 žmonių talpina, bet būna visada pilna salė.

U. O diskotekos yra organizuojamos?

R. Diskotekos buvo nutrūkę, pradžioj, kai pradėjau dirbti buvo, bet kažkaip jaunimo neliko ir kelis metus nedarėm. Dabar vėl šiomet atnaujinom diskotekas, bet nedaug ateina iki 20 jaunuolių, bet šiaip nelabai norinčių šokt yra.

U. O tos diskotekos mokamos yra gyventojams?

R. Mokamos po 0,68 euro centų.

U. O kažkokios parodos vyksta?

R. Rankdarbių parodos, vaikų piešinių parodas darėm, kalėdinių puokščių darėm, paskui buvo dar siuvinėjimo paroda.

U. O kur vyksta, kaip sakėt gėlių parodos, tai kas jas padaro?

R. Čia visi norintys, aš kviečiu, kad kuo daugiau visi dalyvautų. Pvz. mezginių parodos, tai buvo jau dvi tokios senyvo amžiaus moterys, nes daugiau neatsirado, siuvinėjimo irgi tik viena.

U. Bet jos namuose pasidaro ir tada atneša?

R. Taip

U. O parodos gyventojams yra nemokamos?

R. Pas mus visi renginiai nemokami. Ir parodas daugiausia stengiamės prie kokios šventės priderinti. Pvz. Sidabravo mokinių piešinių paroda buvo kažkada per Motinos dieną, mūsų

vaikų buvo per Vaikų gynimo dieną, o šiaip atskirai parodų mes nedarom, stengiamės prie švenčių priderinti, kad kuo daugiau žmonių matytų.

U. Tai projektus, kiek minėjote rašydavote tik per bendruomenę, nes kitaip Jūs negalit?

R. Taip

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Pagrindė tie renginiai. Suprantat, sensta kaimas, žmonių mažėja, bet aš sakau tikrai dar nemažai lankosi norinčių, tai aš sakau, jeigu žmonės nebeis visai, tai ir nebereikalingi kultūros namai, o dar kol ateina sakau, kad jie reikalingi, Vis tiek žmonės nori kažkur išeiti, atsipalaiduoti.

U. O kažkokias silpnības įžvelgiate?

R. Finansavimas, kaip sako be finanso nėra šanso, tai čia tas pats. Jeigu būtų koks finansavimas didesnis, tai būtų galima ir kažką daugiau padaryti. Aišku yra tikrai remiančių, bet kažkiek irgi nepridalins tie žmonės.

U. O grėsmė kažkokia nekyla, kad gali išnykti kaimuose tokios kultūros įstaigos?

R. Be abejo, skaitau, kad gali išnykti, nes žmonių mažėja pas mus, jeigu anksčiau į mokyklą vežiodavo pilną, sausakimšą autobusą, tai dabar pusę turbūt tik važiuoja. Kaip tik turiu žmonių knygą, tai baisu pasižiūrėti, keik žmonių išbraukyta, kiek miršta, tušti namai lieka. Kaimas nyksta ir kultūros namai savaime turės išnyks, bent aš taip galvoju.

U. O gal geriau būtų, kad Sidabrave kurtųsi, koks vienas stipresnis centras?

R. Buvo čia triukšmų dėl tų centrų, bet mūsų seniūnas buvo prieš tuos centrus ir kad geriau, kad kiekvieni kultūros namai atskirai veiktų.

VIII ANKETA

Bendros žinios apie respondentą

1. Vilmutė Leskova g. 1962 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Įstaigų įmonių administravimas.

Respondentė apklausta Karčemų bendruomenės namuos 2015 04 06

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate ir kiek laiko dirbate?

R. Šį darbą dirbu jau senai, gal kokie 5 metai, bet buvau išėjus jau metus laiko, po to vėl atėjau. 0,25 etato kultūros specialistės pareigos.

U. Kiek darbuotojų turi Jūsų įstaiga?

R. Vieną.

U. Tik Jūs viena?

R. Taip, tik aš viena.

U. Už ką Jūs esate atsakinga? Kokia Jūsų pagrindinė veikla šioje įstaigoje?

R. Už švietėjiškos ir kultūrinės veiklos organizavimą prisidedant prie bendruomenės.

U. O kokią veiklą vykdo ši įstaiga?

R. Vien tik renginiai, sporto šventės, vaikų šventės, parodos, kvietiniai koncertai.

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota Jūsų įstaigos veikla?

R. Nuo kokių 35 metų iki 80 metų. Tokie seniukai, nes jaunimo kaip ir nebėra iš to jaunimo tik vienas kitas yra ir tie jaunieji, jei sporto šventę padarai, tai ateina dar, o jeigu kitokią, tai jau nebeateina.

U. Tai dažniausi lankytojai būtų nuo 40?

R. Taip nuo 40 iki 80, kur dar paeina.

U. O ar pastebite, kad bėgant metams keistūsi kultūros įstaigos veikla?

R. Gal jau dabar žmonėms nusibosta eiti į tuos renginius, jeigu kiekvieną mėnesį du kartus rengi nusibosta jau jiems. Jie nori tokių renginių, kad būtų koncertų didelių. Na aišku, Cicinas, kai atvažiavo, tai 200 žmonių buvo salėje. Palyginus visai nemažai, bet kadangi čia Radviliškis šalia yra ir nėra čia pas mus daug renginių, labai dideles šventes norėtų, kad rengtų su gyva muzika, kad jiems sumokėtum ir viskas būtų už dyką.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Niekas nefinansuoja, jokios įstaigos, nebent, jeigu savivaldybė kažkiek priskiria pinigėlių, jeigu tai yra bendruomenės šventė, tai kažkiek duoda, o taip tai kultūros specialistams duoda 300 eurų rūbams ar dar kam nors nusipirkti ir tai yra viskas, ką duoda kultūros specialistui.

U. O kam yra ši įstaiga pavaldi?

R. Seniūnijai aš pavaldi. Bet taip seniūnijai pavaldi, bet visos dokumentacijos savivaldybei. Ir ant 0,25 etato yra du viršininkai.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Su kultūros kaip ir ne, mes daugiausiai bendradarbiaujam, nes mūsų kultūrinis statusas labai mažas, su bendruomenėmis ir daugiausia su Radviliškio miesto seniūnijos bendruomene. O taip kad kultūrinius renginius pasikviesti nežinai kiek žmonių ateis, tu pasikviesi kokį koncertą nemokamą, kažkas pagroti atvyksta, o ateis kokį 10-15 žmonių, tai čia nėra kaip, nes kadangi bijai pasakyti, kiek žmonių susirinks.

U. O koks tas bendradarbiavimas tarp bendruomenių?

R. Tarp bendruomenių vyksta šventės, atvažiuoja mums pakoncertuoti, mes nuvažiuojam pas juos į šventes, bet mes neturim meno vadovo, kuris šokių kolektyvą suburtų, tai mes prižiūrim vien patalpas ir viskas.

U. Kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą? (leidžiami reklaminiai lankstinukai, informacija skleidžiama viešojoje erdvėje?)

R. Skleidžiame Šiaulių krašte, mūsų laikraštyje parašome, jeigu projektus įvykdom, tai daugiau informacijos paskleidžiam, skrajutes padarom.

U. Tai ši įstaiga meno kolektyvų neturi?

R. Ne, neturim.

U. Ir visa veikla vyksta per bendruomenę?

R. Taip, viskas pagrinde per bendruomenę, nes su bendruomene tariamės, su bendruomene vyksta.

U. O gal kokie edukaciniai užsiėmimai vyksta?

R. Pas mus nevyksta, tik iš projekto vyko tokie paprasti kaip mokymai, rankdarbių gaminimas, bet ir tai projektinė veikla čia visa.

U. Bet pritraukdavo žmonių?

R. Yra kokios 5-6 moterys, kurios ateina savo noru.

U. Ir tą gaminį, kurį jos padaro parsineša namo ar palieka čia?

R. Ne, nepalieka čia įstaigai. Mes dovanų nešam, mes turim ką padovanot, aki šventės būna.

U. Bet to gaminio parduoti negali, nėra tokios galimybės, kad būtų organizuojamos kažkokios mugės?

R. Mes tik tarpusavį galim parduot, o oficialiai – negalime, nes mes ne PVM mokėtojai, jeigu mes norim parduoti, tai mes turim turėti žmogų, kuris turi verslo liudijimą ir galėtų pardavinėti. Tai mes kaip į mugės važiuojam turim tokią moterį, kuri išsiima verslo liudijimą ir tada mes bandome juos ir parduoti, kad mes galėtume kažkokių priedų nusipirkt, kad mes toliau galėtume išgyvent.

U. Tai Jūs važiuojate kažkur kitur į tas muges, čia neorganizuojat?

R. Taip, čia organizavom, bet kad atėjo labai nedaug. O mes važiuojam į Radviliškio kultūros centrą, bet kad ir ten nieko nenuperka.

U. Tai kaip minėjote koncertai yra organizuojami, kur atvyksta atlikėjai iš kitų miestų?

R. Taip, jeigu bilietų kaina mus tenkina ir jeigu mums pasakys, kad turim surinkti 50 ir nemažiau, tada mes apsiklausinėjame, surenkame 50 ir tada sakom, kad atvažiuotų, bet susitariam prieš 3 mėnesius jau.

U. O spektakliai?

R. Spektakliai, jei atvažiuoja, tai iš bendruomenės parodo ir viskas. Nežinau ar kas ateitų į spektaklius, čia yra didelis klausimas, ar kas suprastų šiuolaikinį spektaklį ir kas ateitų, nes sakau, kad tokie 60-70 metų pagrinde, toks kontingentas pagrinde. Jeigu nėra iš bendruomenės, tai nieko ir nėra.

U. O kaip su diskotekom?

R. Oi, bandėm tas diskotekas daryti, bandėm tiems vaikams duoti, bet nėra kas mus saugotų, nes vaikai prisikviečia jaunimo ir daugiau būna ir muštynės, ir gėrimai. Reikia aišku apsaugos, reikia dar vieno pilno etato, kuris galėtų diskotekas vesti ir plauti, nes nėra kam, ką pasiimsi, kas tau padėtų. Bandom patalpas išnuomoti, bet mes negalim jų nuomoti, nes kadangi čia bendruomenės ir savivaldybės. Mes jų patalpų negalim, būtų kultūros statusas mes tada viskas, mes atrištos rankos, mes turim ir salę gerą, bet mes negalim to daryt, nes neduoda mums kultūros statuso, duotų kultūros statusą, duotų daugiau darbuotojų, o čia kaip nuo bibliotekos likę 0,25 etato, tai ir viskas.

U. O tie koncertai, kurie atvažiuojantys yra mokami, o šiaip šventės vietinės organizuojamos yra nemokamos?

R. Ne, nemokamos jos, jau stengiamės, kad nereikėtų, jie susineša kažkokių vaišių, būna visokių tokių progų, kurios būna nemokamos.

U. O apie projektus minėjote, jog rašote?

R. Taip, mes iš projektinės veiklos turime dabar viešąją erdvę, tai tualetus pasidarėme ir kanalizaciją prijungėme...

U. Bet Jūs tik per bendruomenę rašote?

R. Taip, iš vis čia suvaržyta viskas, neduoda nieko, reikalauja, kad už dyką dirbtume, bendruomenė už dyką dirbtų, visus projektus vykdytų, tai čia viskas už dyką daroma. Kai kada jau nusibosta toks darbas, reikėtų eit lauk.

U. O kaip manote ar šios įstaigos veikla yra sėkminga?

R. Jeigu nebūtų kultūros etato 0,25, tai čia ta bendruomenė ir tos bendruomenės organizavimas labai bus liūdnas ir čia išvis niekas nedirbs, ir čia bus pastatas nereikalingas, ir bendruomenė viena nesusiorganizuos taip kad būtų, jeigu atvirai pasakius ir išvis nieko čia nebus, tuščios patalpos.

U. Tai kažkokia grėsmė yra, kad kada nors gali ir išnykti?

R. Taip, jeigu 0,25 etato panaikins ir nebeduos žmogaus, tai gali ir išnykti, o ta bendruomenė tik iki 2017 metų egzistuoja, jei 2017 m. pratęs, tai gerai, jeigu nepratęs, tada bendruomenė savo namų neturės. Čia kaip ir yra švietimo tas pastatas, ne kultūros, bet švietimo ir mes nuomojamės tą pastatą iš švietimo, o jei nebebus Budrio mokyklos (vairavimo), nebekurians Budrys ir viskas, ir mes esam bejėgiški, mes šiandien dar kol gyvenam, tol gyvenam, o daugiau jau čia greitai paims ir kas norės tas ir pasiims. Dar tris metus nepasiims, nes mes bendruomenė iš nario mokesčio, iš 2% turim apdrausti projektus visus ir draudžiam kiekvienais metais po 500 litų kiekvienais metais draudimas, tai reikia ir susirinkti, o kur čia susirinkti, už ką čia išlaikyti. Išlaiko patalpas, tik tiek, kad nereikia kūrėti.

U. O rėmėjų galbūt kažkokių ieškote?

R. Rėmėjų ieškome, bet kad mes neturim ūkininkų, mes neturim visai Karčemose ūkininkų, mes neturim individualios veiklos vykdančių. Parduotuvės prašėm vieną kartą parėmė, daugiau neparėmė.

IX ANKETA

Bendros žinios apie respondentą

1. Džiulija Džiugienė g. 1969 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Inžinierė - žemėtvarkininkė

Respondentė apklausta Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centre 2015 04 07

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate?

R. Šiaip čia esu renginių vadybininkė, organizatorė, bet šiuo metu laikinai užimu direktorės pareigas.

U. Kiek laiko dirbate šioje įstaigoje?

R. Treti metai

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. Iš viso yra 9 darbuotojai.

U. O kokie?

R. Yra direktorės pareigos, vadybininkė, buhalterė, du tautodailininkai dirba būrelių vadovais, tai vienas dalyvauja drožybos būreliui, kitas keramikos būreliui, dvi vadovės rankdarbių yr air valytojos etatas.

U. Už ką Jūs esate atsakinga? Kokia Jūsų pagrindinė veikla šioje įstaigoje?

R. Pagrindinė veikla tai yra tie būreliai, kurie yra nemokami, kur vaikai lanko ir suaugusieji lanko tuos būrelius ir edukacinės programos vedamos. Tai daugiausia būna mokyklinio amžiaus arba darželinukai, bet ir suaugusius priėmu, o atsakinga už visą tą darbą.

U. Koks kitų institucijų darbuotojų požiūris į tokius kultūros centrus esančius mažesniuose kaimuose miesteliuose? Ar jis teigiamas ar neigiamas?

R. Aš manau, kad teigiamas tas požiūris, nes po truputį ir lėšų gauname. Dabar ruošiamės projektui, kad kitą pastatą galėtume restauruoti ir plėstis, gal kalvyste užsiimti. Daug dalyvaujam parodose, kai būna rengiamos, tikrai čia daug dirbam ir pasiruošiam tom parodom tautodailės, tai Radviliškį būna gana didelį procentą atrenka į Respublikinę parodą, tai manau, kad čia gana vertinami mes esam.

U. Kokia veikla yra vykdoma įstaigoje?

R. Edukaciniai užsiėmimai ir būreliai. Tikrai noriai priimam visus ir vaikus, ir suaugusius žmones.

U. Tai veikla yra orientuota į įvairaus amžiaus auditoriją?

R. Taip, tik labai gaila, kad jaunų žmonių beveik neateina, tokie "ale" neturi laiko. Pensininkės daugiausia eina į tuos būrelius.

U. O ar pastebite, kad keistūsi kultūros įstaigų veikla?

R. Tiesiog, kad mūsų kaime nežinau net ko naujo galėtume sugalvot, rodos stengiamės ir kažkokį renginį organizuojam, parodas, bet nelabai jas lanko. Vietiniai gyventojai nelabai suinteresuoti, yra kas mėgsta, kas nori, tai tie pastovūs lankytojai, o kažką naują, tai sunku sudomint kažkuo.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Priklausom savivaldybei, esam valstybinė įstaiga.

U. O ar ieškote rėmėjų?

R. Šiaip pastoviai neieškom, bet kai būna šventės, tokios kaip Joninės būna visada, tai tada ieškome rėmėjų, nes ir kažkoks koncertas būna, plenerai būna. Pernai buvo medžio drožybos pleneras, dar prieš du metus buvo, tai tada ieškom, kadangi čia ir apsistoja pas mus salėje tie drožėjai medžio, pernai buvo 5 ir dar vienas kalvis, tai vis tiek mes čia juos ir maitinam, tai

reikia tokiems. Iš tikrųjų tai daugiau tos individualios įmonės, kurios čia yra, tai tuos daugiausia skriaudžiam.

U. O ką rėmėjai už tai gauna?

R. Visada yra paviešinami ar tai koks pleneras būna ir atidarymas, ir uždarymas, tai paminime. kažko neišgalime, bet tais padėkos raštais, paskelbiam ir savo internetiniam puslapyje tas padėkas tokias, menkai atsilyginame, bet į kokias šventes visada kviečiame.

U. U. Kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą? (leidžiami reklaminiai lankstinukai, informacija skleidžiama viešoje erdvėje?)

R. Taip, apie įstaigos veiklą, kad pritraukt lankytojus, tai tokius skelbimus tikrai kabinam ir Baisogaloj, ir gimnazijoj, ir čia Pakiršinio miestelyje, internetinį puslapį turim, lankstinukus taip pat turim, bandom kažkaip pritraukti.

U. O ar įstaiga turi meno kolektyvų?

R. Mūsų įstaiga čia neturi tokių kolektyvų.

U. Vien tik būreliai?

R. Taip.

U. O kiek turite būrelių?

R. Keturis.

U. O keičiasi jie metams bėgant?

R. Skaičius panašus jų išlieka, tik seniau dar vytelių pynimo buvo, bet tas meistras paseno, susirgo ir nebėra jo, nerandam kito. Nebuvo prieš tai tos keramikos, rankdarbių ir iš karto buvo tik viena vadovė gal mažesnio asortimento buvo, o dabar vadovės gal plačiau dirba ir juostas audžia, truputį keičiasi kažkiek.

U. Kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą?

R. Kad čia visas tas kaimas ir yra visa ta bendruomenė, kai kviečiam, tai dalyvauja, su darželiu bendraujam labai čia netoli jie yra ir bendros šventės rengiamos, pas mus jie atvyksta jie ir padarom kažkokius Mamos dieni piešinių konkursus ir eksponuojam čia pas save, tokias parodas organizuojam gana glaudžiai bendradarbiaujam.

U. Kaip minėjote pagrindinė veikla edukaciniai užsiėmimai, tai turbūt stengiatės skatinti žmonių kūrybiškumą?

R. Nebūtinai gal kūrybiškumą, bet tautodailės toki išlaikymą, tų senųjų amatų išlikimą, atgaivinimą daugiau gal to siekiame.

U. O ar yra skatinamas verslumas?

R. Šiaip mes kartais dalyvaujam tokiose mugėse, Pakruojyje kai būna šventės kviečia, ten dalyvaujam, Raudonės pily, kartais dalyvaujam, bet šiaip nesame labai suinteresuoti viską išparduoti, tiesiog to kūrybinio darbo daugiau tokio.

U. O kokie nors koncertai čia yra organizuojami?

R. Labai retai, bet kartais būna, kad miestelio bendruomenei organizuojami koncertai.

U. O tie renginiai yra mokami ar nemokami?

R. Taip, jie yra mokami, nes yra kviečiami pakoncertuoti tie, kurie nori gauti pinigėlius, tai juos renka.

U. O ar rašote rengiate projektus?

R. Taip, tai čia tas, kad atkurtas amatų centras irgi pagal parašytą projektą, nes čia buvo skirta europinių pinigų, o dabar pradėję esam irgi sudarinėjam sutartis, kad dar norime truputį įrangos pirkti ir dar vieną pastatą restauruoti rengiam projektą.

U. Kaip manote, kas užtikrina šios įstaigos sėkmę?

R. Stengiamės pritraukti, daug dirbti ir gaminių gana daug turim.

U. O kažkokių silpnybių išvelgiate?

R. Gal kad vieni žmonės sensta ir gal nebeateis čia, o jauni neateina čia pas mus, tai va tas gal didžiausias trūkumas, silpna vieta mūsų, kad jie neina.

X ANKETA

Bendros žinios apie respondentą

3. Birutė Andriuškienė g. 1958 m.
4. Išsilavinimas, profesija: Vidurinis. Virėja.

1. Regina Dambrauskienė g. 1968 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis.

Respondentė apklaustos Skėmių pramogų ir šokių salėje 2015 04 07

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate ir kiek laiko dirbate šį darbą?

R1. Anksčiau buvo direktoriai, o dabar palikom kultūros specialistai ir dirbu jau turbūt 19 metų

R2. Apie 16 metų.

U. Kiek darbuotojų turi Jūsų įstaiga?

R1. Mūsų įstaiga turi du kultūrinius darbuotojus ir pusę etato valytojos ir vieną, etatą kūriko.

R2. Mūsų vienas darbuotojas ir pusę etato kūriko, valytojos.

U. Už ką Jūs esate atsakinga? Kokia Jūsų pagrindinė veikla šioje įstaigoje?

R1. Renginių organizavimas.

R2. Aš už viską atsakinga, pradedant nuo šluotos ir renginių organizavimas, ir visokie švietėjiški renginiai, ir visokios talkos, ir visokie bendruomenės reikalai, už viską.

U. Koks kitų institucijų darbuotojų požiūris į kultūros įstaigas mažesniuose kaimeliuose, miestuose?

R1. Nežinau, čia jų reikėtų klaust.

R2. Aš sakyčiau per viduriuką, vieni sako, kad išvis nereikalinga, jie niekur neina, o kiti, kurie eina, tiems reikia, o dar kiti abejingi. Tai taip viduriuke yra, nes kiek žmonių, tiek nuomonių. Vieniems reikia, kitiems ne.

R1. Na ne, gi reikia vis tiek turim ir kolektyvų, yra norinčių ateit.

R2. Ne, aš nesakau, kad visai nereikia, bet kad dievintų ne visi dievina.

R1. Ne ne, sumažėjo labai, labai nutraukia mūsų žmonių ateit į renginius skaičių visi kompiuteriai ir žmonės dabar nieko nebenori, tai kaip sako perki degtinę, kvieti išgerovus, tai taip ir pas mums žinokit, bet labai sumažėjo žmonių.

R2. Na, kai kur prisirenka, jei koncertai pas mus būna, tai pilna salė. Ambrozija atvažiavo buvo pilna salė, Cicinas su Giulija, Radži buvo, tai pilna salė, kas įdomu ten ateina. Mes pačios ne visur eitume, pasirenk kas įdomu, ne visad pinigų turi, daug renginių pas mus nemokami, tik atvažiuojantys mokami.

U. O kokia dar veikla be renginių yra vykdoma?

R2. Edukacinės programos tos dabar yra paruoštos, čia darom

R1. Skėmiuose darom, čia įsitraukė ir iš Pociūnėlių muzikantai ir aš pati čia vedu

R2. Dar programa kaip gaspadorius javus augino, daugiau pas bitininką, proginių renginių programos su vaidinimu, su šokiais, žaidimais, rateliais. Kartu su bendruomene darom, bet čia pas mus ta bendruomenė visi žmonės, kurie čia gyvena, mes nesam sąrašiniai ar dar kažkas. Tik projektai vykdomi per bendruomenę, nes kitaip negalime, nes priklausomi dar seniūnijai ir neturim savo juridinio status, mes projektų negalim rašyt.

R1. O šiaip tas didžiąsias šventes stengiamės daryt seniūnijos mastu, susibėgam iš Skėmių, iš Pociūnėlių. Šeimos, sporto šventes, tai irgi dažniausiai kartu darom.

U. Tai tas bendradarbiavimas vyksta tarp kultūros įstaigų?

R1. Taip

R2. Tarp kultūros įstaigų, tarp policijos, tarp seniūnijų, tarp mokyklos, neįgaliųjų draugija

R1. Ką turim, tą jungiam.

U. O vykdoma veikla į kokio amžiaus auditoriją yra orientuota?

R1. Visaip, žiūrint kokį renginį darom, jeigu darom sporto, jeigu darom daugiau kažką jaunesniam.

R2. Ir šeimoms šiaip, kad galėtų ir visa šeima ateit, daug renginių būna su šeimom, o taip koncertai, tai visiems, atsiveda ir vaikus, ir vyresnio amžiaus ateina.

U. Tai negalėtumėte išskirti vienos grupės, kuri dažniausiai lankosi?

R2. Neribojam tokių, kad amžius būtų nuo tokio iki tokio.

U. O ar bėgant metams pastebite, jog keistūsi kultūros įstaigų veikla?

R2. Aišku, kad keičiasi, žiūrime, ko žmonės nori, kas ant tos bangos.

R1. Jo, orientuojamės dažniausiai.

R2. Kad ir tie patys renginiai, bet ieškom naujų formų, nes jeigu tą patį darysi, tai niekas nebeateis.

Turim tradicines šventes Velykas, Užgavėnes, bet stengiamės patį pravedimą vis kitokia forma.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R2. Mes pačios

R1. Rėmėjai

U. Atsiranda tokių žmonių?

R1. Atsiranda, bet mažai.

R2. Mes tokių renginių turime su rėmėjais, daug projektų buvo čia per bendruomenę visokių mokymų, švietėjiškų veiklų, mažesni renginiai, tai visiškai nefinansuojami.

R1. Nu taip, viską už dyką darome, visas kalendorines šventes, visas valstybines šventes, koncertai, akcijos.

R2. Dalyvaujam saugaus eismo projekte.

U. Kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą? (leidžiami reklaminiai lankstinukai, informacija skleidžiama viešoje erdvėje?)

R2. Kabinam skelbimus, darome lankstinukus, kad paštininkės išnešiotų.

R1. Visada jau kokį renginį darome...

R2. Kad ir mažiuką lankstinuką, bet darome, nes ne visi tuos skelbimus perskaito arba pamiršta

R1. Daugiau žodinė, paprašom parduotuvėjų, nes ten pagrinde renkasi žmonės, tai paprašom, kad pakviestų, ateitų patys ir kaimynus atsivestų. Pačios kiek ką sutinkam pakviečiam ir telefonu pakviečiam.

R2. Kai koncertas vyksta skambinam, sakom ateikit, nes trūksta žmonių.

R1. Visaip kaip tik išgalvojam.

R2. Anksčiau pravažiudavom su arkliu, kviesdavom su kviesliais į šventes.

U. U. Kiek Jūsų įstaiga turi meno kolektyvų ir kokių?

R1. Dabar 7 turim meno kolektyvus, turim folkloro ansamblių, duetus, vokalinį moterų ansamblių, pagyvenusių žmonių vokalinį ansamblių, kapelą, vaikų dramą, vaikų šokių kolektyvą.

U. Ir jiems vadovaujat Jūs?

R1. Taip ir meno vadovė.

U. Visiems tiems būreliams?

R1. Taip, mes pačios.

U. O ar metams bėgant keičiasi kolektyvų skaičius?

R1. Keičiasi, vieną pakeičiam kitu, turim tokius pastovius – vokalinius, kapela pamažėja, padidėja. Išvažiuoja žmonės ir nebėra iš ko kaime pasirinkt, nėra tų grojančių daug.

U. O kiek pas Jus meno kolektyvų?

R2. Pas mus dramos kolektyvas suaugusiųjų, jaunimo klubą turim, o su Respublikine ūkininkų draugiją turim moterų klubą, kurios padeda paorganizuoti renginius.

U. O ar keičiasi skaičius kolektyvų?

R2. Anksčiau daugiau turėjom, turėjom vaikų šokių būrelį, bet dabar nebėra to jaunimo, jaunimas išvažinėjo į užsienį, tie moksleiviai, kurie buvo dabar išaugo iš to amžiaus ir tapo kažkokie abejingi ir nieko nenori, mokykloje užtenka tų būrelių. Anksčiau būdavo patys susėda, galvoja, kokį renginį padaryt, patys veda, o dabar tokių nebeturim.

R1. Ir daug jaunimas atsiribojo kadangi nebėra šokių, kol darydavom šokius, tai būdavo, bet ant galo jau būdavo nebe kiek šokai, bet kiek gėrimas ir baimė...

R2. Anksčiau būdavo labai smagūs šokiai, išeit nenorėdavo, pilna salė šokančių

R1. O paskui kažkaip kai padarė iki 10 valandos tik, o jie tik nori rinktis nuo 10, tai taip kažkaip ir atkrito.

U. O kuriais metais diskotekos buvo nebeorganizuojamos?

R1. Jau kokie 3 metai.

U. O mokamos būdavo?

R1. Mokamos, pasikviesdavome pajvairinimui iš šokių klubų, iš Kėdainių pas mus atvažiuodavo, iš Šiaulių atvažiuodavo, vieną kartą iš Anglijos netgi buvo, tas diskotekas pravedavo, jie aišku brangesni būdavo, bet „paskaninimui“, pajvairinimui, o šiaip patys darydavom. Iš karto neturėjom aparatūros, nes jau buvo apgedusi, po to nusipirkom, bet dabar išsivažinėjo jaunimas, moksleiviai nebeina, didžėjai išvažinėjo niekas nebenori vesti.

U. Minėjote, kad turite edukacinių užsiėmimų, o gal yra kokių nors edukacinių užsiėmimų, kurie susiję su tradiciniais amatais, kur žmonės būtų mokinami?

R1. Taip.

R2. Darėm mes visokius ir vilnos vėlimo, ir kiaušinių marginimą, mes ne pastoviai darom, bet prieš kokias šventes.

R1. Juostas pynėm ir siuvimo kursai buvo.

R2. Mes ne amatų centras, kad pastoviai darytume, bet stengiamės kartas nuo karto, kitą kartą pagal projektą finansavimo turim.

R1. O šiaip tai tam Traktieriui dabar edukacinės programos pritraukia.

U. O per tuos užsiėmimus gyventojai patys kažką pasigamindavo, tai gal būdavo suteikiama galimybė jiems ir parduoti, galbūt organizuodavot muges?

R2. Darom mugę ir prieš Kalėdas, ir Kaziuko mugę, tai ir kojines pardavinėja, ir keptus patiekalus visokius ir inkilai, ir krepšiai, ir iš Pakiršinio kviečiamės su dirbiniais visokiais iš odos, iš vytelių.

U. Bet vietiniai gyventojai ir gali pardavinėti?

R1. Taip

R2. Jie patys gali parduoti, gali pirkti.

R1 Jie ir kalakutą atvesdavo, ir bulvių maišų, ir visko. O daugiau ir mes važinėjam, daug rajone.

R2. Čia būna ir tarptautinės mugės rajone, važiuoja, vežam, kepam ir duoną, ir visokius velnius...

R1. Ir duoną, ir meduolius, ir sausainius, kibinus, sriubas verdam.

U. Minėjot, kad koncertų būna, o ar spektaklių būna atvažiuojančių iš kitų miestų?

R1. Pas mus Žibartoniai atvažiuoja, Šeduva, Palonai.

R2. Bet savo, kai pastatom spektaklius, tai salė lūžta, sueina visas kaimas, nesutalpinam susodint, o kai iš kitur atvažiuoja, tai jau šiaip sau, reikia vadint, eit prašyt, kad ateitų, kad nebūtų sarmata, kad

nebūtų tuščia salė. Savus įdomu pažiūrėt, kadangi pažįst, o taip tai nelabai. Parodijas labai mėgsta kaip vaidina, darydavom humoro vakarą, tai daug prisirinkdavo.

R2. Bet kažkaip išsisėmėm pačios...

U. O paroda ar rengiat?

R1. Taip, pas mus visą laiką vyksta mokytojų dienos, rudenį darom tokią ir parodą, ir gėlių kilimus visokius, pasidarom kalėdinę parodą, adventinių puokščių visokių, adventinių vainikų ir prieš Velykas pasidarom ir margučių ir darbelių vaikų, o šiemet pasidarėm senovinių atvirukų parodas. Paskui kviečiamės, buvo pas mus atvažiavusi paroda fotografijų V. Januševičiaus.

R2. Dailės mokyklos, Baisogalos mokyklos parodos.

R1. Mūsų mokyklos darbus priimam, darom parodas.

U. O gyventojai ateina pasižiūrėti tų parodų?

R1. Paprastai jau, kad kiekvieną dieną eiti, tai jau neina, bet stengiamės parodas priderinti prie renginių ir palaikom po savaitę, po dvi.

R2. Ir rankdarbių visokių būdavo parodos.

R1. Dar turim tokią auksarankių šeimą, jie turi savo namuose muziejų senelių, prosenelių surinkę darbus.

U. Tai ta kultūrinė veikla mažesniuose, miesteliuose, kaimuose verda?

R1. Tikrai galvoju, kad ji nenumirusi, vyksta repeticijos ir važiuojam į dainų šventes...

R2. Kartai biški užmiegam, bet kitą kartą maratonas būna.

R1. Vieną šventę praleidi, ruošies kitai, ką tik praėjo Velykos dabar Motinos dienos ruošiamės, praeis ši šventė ruošimės Vaikų gynimo šventei. Šiemet galvojam didelę šventę daryti vos ne rajonine, kviesimės ir cirką, ir iš NATO kažkokia palapinė bus, kareiviška košė, muilo burbulai, batutas, bus leidžiami aitvarai. Parke turim nuotykių taką, kuris buvo padarytas iš projekto.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R2. Kad turi darbuotojus ir kad jie daro kažką, o jei neturėtų entuziastų, tai nieko nebūtų.

U. Tai jei nebūtų entuziastingų darbuotojų kultūrinės veiklos nebūtų?

R2. Gal kažkas susiburtų...

U. Bet reikalingas žmogus, kuris užsiimtų?

R1. Tai be abejo, pvz. Skėmiuose anksčiau nebuvo, kažkada yra buvę kažkokie darbuotojai prie mokyklos, o paskui atsirado būtinybė ir įrengė tą pramogų ir šokių salę.

R2. Anksčiau buvo kolūkis ir pirmininkas buvo ne tiek kultūrai, kiek materialiams dalykams, buvo toks požiūris. Daugybė darbuotojų keitėsi.

R1. Kolūkis buvo stiprus, bet neturėjo savo kultūros namų, kažkur glausdavos ar tai prie mokyklos, paskui prie valgyklos buvo, kur papildavo, bet tokios pastovios kaip ir nelabai buvo.

U. O kažkokias silpnybes įžvelgiate?

R2. Mažas finansavimas, neturim renginių, turėtume finansavimą didesnę galėtume kažką pasikviesti. Dabar finansavimo neturim, stengiamės savo jėgomis viską daryti, kviečiamės, nešamės kankorėžius viską ką galim iš gamtos renkamės iš tos bėdnystės. Kai atvažiavo dabar iš miesto kultūros centro, dėl Vaikų gynimo dienos, klausia kas čia bus režisierius šios šventės, kas dailininkas, jie turi specialistus, o mes čia viską patys darom ir muzikantai, ir dailininkai...

R1. Choreografo labai norėtusi, nes mes ne specialistai vis tiek, nes jaunimas nori šokt, bet kai ne specialistai mokina, tai mes negalim išvažiuoti nei į jokus konkursus.

R2. Skėmiai neturi nei vieno labai gero muzikanto, labai trūkumas, dabar ir edukacinėm programom reikia.

U. Ar yra koks nors skirtumas tarp kultūros namų ir šokių ir pramogų salės kaip įstaigų?

R2. Nieko nėra, skiriasi tik pavadinimų turbūt, nes veikla lygiai ta pati

R1. Pramogų ir šokių salės vėliau gal šiek tiek susikūrė.

R2. Mūsų buvo kultūros namai, čia aš visada buvau kultūros namų darbuotoja, pavadinimą pakeitė daug vėliau.

U. Kodėl pakeitė?

R2. Pakeitė vis dėl to, kad kultūros namai turi turėti pagal, kai kūrės kultūros centrai, tas kategorijas, kad ten tiek vietų salėj, o mūsų kadangi mažesnė, tai pagal mažumą mums padarė, o kai pradėjau dirbt, tai buvau kultūros namų direktorė, paskui padarė specialistus čia labai painiava buvo. Dar kultūros namų direktorių atlyginimai kitokie yra, kitoks koeficientas, pramogų ir šokių salių yra mažesnis, nes mažesni kultūros namai, tai gal dėl to dar jie darė, kad sumažint. Anksčiau būdavo vien kultūros namai. O dabar gal į gyventojų skaičių žiūri, salės dydį.

XI ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Vilija Kaščionienė g. 1954 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Chemikė.

Respondentė apklausta Baisogalos seniūnijoje 2015 04 07

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu Jūs užimate ir kiek laiko?

R. Pareigų pavadinimas kito per 26 metus, dirbu 26 metus, šiuo metu esame seniūnijos priklausomybėje ir esu Baisogalos seniūnijos vyriausioji specialistė kultūrai, įstaigos vadovas.

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. Iš viso turime 9 darbuotojus. Du techniniai darbuotojai – tai valytoja, prižiūrėtojas, bet jis atlieka įvairias funkcijas ir įgarsintojo. Ir septyni yra kultūros darbuotojai.

U. Už ką Jūs esate atsakinga ir kokia Jūsų pagrindinė veikla šioje įstaigoje?

R. Aš esu atsakinga už drausmę, įvaizdį, vaizdą dar vadovauju dramos kolektyvui. Esu atsakinga už planus, ataskaitas, pildau tabelį po kuriuo rašausi, bet galutinai seniūnija tą analizuoja. Aš asmeniškai rašau scenarijus, vedu renginius ir skelbimus dažniausiai aš susimaketuoju, kada savo jėgom darom, o jei užsakom spaustuvei, tai aš vis tiek ruošiu tekstą.

U. O kokią veiklą dar vykdo ši įstaiga?

R. Mes dabar galėtume taip skirstyti savo darbą, nors dabar šiek tiek ir apribota, neturi patalpų tikrųjų, bet mes visus pagrindinius renginius įvykdome, kadangi įsikėlėm į kitas erdves, tai gimnazijoje, bažnyčioje. Mūsų veikla yra kūrybinis darbas su kolektyvais, kad pritraukti žmones, kad jie patys dalyvautų kolektyvuose, tai mūsų kultūros namuose veikia 12 kolektyvų, 5 kolektyvai 2014 m. išvažiavo į Dainų šventę, tai čia yra kaip rodiklis. Iš rajono iš viso išvažiavo 24 su mokyklom skaičiuojant, tai mūsų rodiklis geras. Tai va, viena kryptis

yra dirbti su žmonėmis, žmonių užimtumas, kad jie dalyvautų, eitų į kolektyvus ir tada susiduriame su problema žmogus, kad save realizuotų neužtenka, kad jis ateina padainuoja, kaip kam užtenka, bet dauguma vis tiek nori pasirodyt. Toliau mes organizuojam, propaguojam profesionalią muziką, mes turim puikų dvarą su puikia akustika turinčia sale, tai vyksta profesionaliosios muzikos koncertai, kaip toks Šiaulių apskrityje yra Tytuvėnų festivalis, tai 10 metų jau pas mus jau koncertai svečiuojas birželio, liepos, rugpjūčio mėnesiai vyksta, toliau vyksta Lietuvos šiaurės festivalis toks rudenį, toliau šiaip stengiamės, dažniausiai ir patys siūlosi, bendradarbiaujam su dvaru ir tokia profesionaliojo meno sklaida yra ir dar vyksta toks renginys tradicinis, jau respublikinis, tarptautinis poezijos pavasaris, jau daugiau kaip 25 metus Baisogaloj parke arba dvare. Dar viena darbo kryptis yra Baisogaliečių kūrybos skatinimas. Turėjome tokį šventą žmogų, kūrėją Vlada Žeromskį, jis miręs yra, jis ir tautosakos daug surinkęs ir pats mūsų bent keliuose kolektyvuose koncertavęs ir instrumentus dirbinęs yra ir jis yra ir poetas kurias eiles ir parašęs tokį eilėrašį „Vadinkite mane sejėju“, tai va kažkaip už to užsikabinau ir pradėjom Baisogaliečių kūrybos vakarus „Vadinkite mane sejėju“, tai čia pristatom ir baisogaliečių parašytas knygas išleistas ir parodos, kadangi Baisogaloj yra dailės mokyklos, muzikos mokyklos Radviliškio filialai, tai labai mielai pas mus eksponuodavo ir ateitį eksponuos dailės mokyklos mokinių darbus, parodas pristatom, toliau parodas po ta rubrika baisogaliečių kūryba ir fotografijų baisogaliečių iš čia kilusių žmonių parodos, ir rankdarbių parodos, ir kino filmuotojų, yra kūrėjų, kurie kuria filmus, kad ir apie mūsų renginius, apie mūsų gyvenimą. Tai va, tokia kryptis yra, kad skatinti kūrybą pačių baisogaliečių. Toliau masinių švenčių, masinių renginių organizavimas, pas mus yra šokių, choreografijos kolektyvai. Tarkim Motinos diena, tai mūsų patalpose organizuodavom koncertą skirtą mamų dienai, bet kažkas tarkim iš gimnazijos atsakinga tais metais, tai rašo scenarijų, apjungia mokyklą – darželį, kultūros namus. Tai dar tokia mūsų paslauga – suteikti galimybę žmonėms pasirodyt iš kitų įstaigų. Toliau kultūros namuose rinkosi ir rinksis manau ateitį pagyvenusių žmonių asociacija „Sidabro gija“, toks klubas yra, tai jie ir repetuoja, ir sau šventes visokias organizuoja, toliau neįgaliųjų žmonių skyrius Baisogaloje taip pat yra labai stiprus, jie turi savo šokias tokias patalpas, pirtis ten yra, taip, kad didžiosios šventės arba jie nori savo parodas, tai irgi po kultūros namų stogu renkasi. Tai tokie klubai yra ir 12 kolektyvų.

U. Tai veikla orientuota į įvairaus amžiaus žmones?

R. Taip, įvairaus. Kol kas įvairaus. Vaikams yra daugiau sudarytos sąlygos, ateiti, pasirodyti, parodyti ką jie tarkim ar dailės mokykloj sukūrė, ar mokykloj – daržely, ar gimnazijoj. Šiuo metu turime tik vieną meno kolektyvą, bet kol choreografė dirbo visu etatu pas mus buvo daugiau.

U. Ar galėtumėte išskirti, kad kažkuri amžiaus grupė lankosi dažniau, ar visi vienodai?

R. Čia priklauso nuo renginių, jeigu mūsų atsakomybėje yra ir valstybinių švenčių organizavimas, tai čia jau, kad ir kaip gaila vis tik vyresnio amžiaus žmonės renkasi, dabar Kovo 11 – tai siūlėm mokyklai, darželiams kurti skanduotes, tai Kovo 11 – tą kiekvienas kolektyvas prisistatė, tai ka kaip išjudinom moksleivius, bet pripažinti turim ir Gedulo ir juodojo kaspino visi vyresnio amžiaus žmonės. Dar reikia pripažinti, kad Baisogala sensta, taip kad tarkim tradiciniai renginiai yra romanso šventė vis tik vidutinis ir vyresnis amžius, chorų šventė vidutinis ir vyresnis, į poezijos pavasarį irgi ateina tam tikra grupė. Tai esam išskyrę gal, kad žmonės turi pasirinkt ir vėlgi vienas liūdesys didelis, kai pakalbam kolektyve, kad 6 metus dirbu jame ir didele žmonių dalis pasitraukia, nes sensta, tai turbūt čia ta problema visur.

U. O ar bėgant metams pastebite, kad keistūsi kultūros įstaigų veikla?

R. Keičiasi gyventojų poreikiai, negaliu sakyti, kad į blogą pusę, bet tarkim kai kurie renginiai nenyksta. Buvo organizuojamos diskotekos, tai nebereikalinga yra, jeigu gimnazija nedarytų tų mokyklinių šokių, tai gal tada būtų kitaip, o dabar mes nedarom, nes net neturėjom tokios salės tinkamos, tai negalėjom kultūringai pateikti paslaugą. Atsirado klubai, atsirado barai ir jaunimas per tą laiką, kai aš atėjau dirbti, kokį 10 metų būdavo diskotekos ir kokį 100 bilietau parduodavom, bet ten su pasimušimais... Būdavo Naujųjų metų sutikimai, bet dabar jau nebesusirenka, nes mes negalim pateikti tokios pasiūlos, kokią gali sau leisti tie, kurie turi pinigų, jie išvažiuoja kažkur ar į Šiaulius, ar į Žariją, į malūną ar dar kur nors net į Vilnių ar į Palangą išvažiuoja, o kuris negali išvažiuot, jis gal negali ir pas mus atvykt ir tarkim šitas natūraliai nunyko. Gal kai atsidarys centras naujai, po remonto, po renovacijos gal bus visiems ir įdomu, tai vat tokie pramoginiai renginiai nunyko. Jeigu būdavo atvažiuoja koncertuoti kokia žvaigždė, kad ir Cicinas, tai juk būdavo neprisikviesi atvažiuot, o dabar stebėjom užpernai vidurkis buvo į kiekvieną koncertą pradedant Katunskyte ir užbaigiant Cicinu 50 žmonių vidurkis buvo iš visos

seniūnijos, kur virš 5000 gyventojų yra. Todėl suprantama, aš gal nusipirksiu kasetę, nes nėra brangu ir kam aš eisiu į tą koncertą. Kitas dalykas, didelė konkurencija ekrano, pasiūla visokių pramogų ir tiems kas turi pinigų kitur važiuot, todėl labai pasistengti reikia, o pasistengt naujų formų ieškot vėlgi gaunasi finansiniai dalykai. Bet mes dar negalim dejuoti, nes turim ir žiūrovą, ir klausytoją, ir porą metų galim prognozuot į priekį, kad po renovacijos turėsime vien iš įdomumo, ir jaunų vadovų yra, kurie dirbs, bet nėra lengva.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Įstaigos veikla yra finansuojama savivaldybės per seniūniją, toliau mes kai turėjome patalpas, tai turėjome teisę nuomoti salę, tai kažkiek įnešdavom į seniūniją tų pinigų ir už bilietus, bet dabar praktiškai, kai toks mažas ėjimas į tuos renginius, koncertus, tai mažai kas ir beatvažiuoja.

U. O ar remėjų ieškot?

R. Ieškom.

U. Ar atsiranda tokių žmonių?

R. Atsiranda, pvz. 2013 m. kultūros namams buvo 55 metai, tai mes kiekvieną mėnesį kažkam skyrėm, tarkim vasario mėnesį folklorui, kovas buvo teatro mėnuo, tai mes kiekvienas kolektyvas stengėmės rasti tų pinigėlių, nes tą visą mėnesį mes kažką darėm. Pagrindinis vakaras buvo edukaciniai užsiėmimai, tai mes visaip susirasdavome kas paremtų. Didžiašias šventes irgi paremia.

U. Ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis kultūros įstaigomis esančiomis rajone, kaip tas bendradarbiavimas vyksta?

R. Bendradarbiaujame pasikeisdami koncertais, organizuojam pas mus tradicinę romansų šventę, tai suvažiuoja kolektyvai iš rajono kultūros įstaigų. Į folkloro šventę atvažiuoja, bet mes jiems nieko nemokam, bet mūsų pareiga tada yra važiuoti į kažkokią šventę, kurią organizuoja kitos rajono kultūros įstaigos. Alksnupiai pvz. organizuoja vokalinių ansamblių šventę rudenį, pas mus romansai kovą visada, tai tokie tarpusavio mainai vyksta.

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą, kaip minėjote skelbimus darote, o ar dar kaip nors skleidžiate informaciją?

R. Skelbimus Radviliškio puslapyje didžiųjų renginių, toliau Radviliškio puslapyje yra kiekvieno mėnesio renginių planas, bet čia nėra objektyvu, nes mes 20 d. jau pridudam ir po to siunčiam pakvietimus, kad atvažiuotų. Dar į Kultūros skyrių siunčiam pvz. kitos savaitės renginius ir tada deda į spaudą. Dabar ir į facebook'ą dedame, tai taip viešiname.

U. Minėjot, kad yra 12 meno kolektyvų, gal galėtumėte išvardyti, kokie jie yra?

R. Mišrus choras, liaudies kapela „Žvangulis“, pramoginis muzikos orkestras, armonikėlių ansamblis, folkloro kolektyvas dainoriai, netradicinė dainorių kapelija, moterų vokalinis ansamblis, vyrų vokalinis ansamblis „Dainava“, teatras, du šokių kolektyvai suaugusiųjų ir vaikų šokų kolektyvas. Dar kankles mes turėjom, bet nuo spalio mėnesio vadovė išėjo, tai 11 dabar.

U. Tai tas kolektyvų skaičius šiek tiek kinta?

R. Kinta labai nežymiai, pvz. kapela virš 40 metų gyvuojantis kolektyvas, pramoginės muzikos orkestras 30 metų, choras virš 15 teatras virš 20 metų, tai tie tokia pagrindiniai. Daugiausiai kinta, sustiprėja arba kažkaip nunyksta ir susiburia kitas, tai šokėjų kolektyvai. O dabar pradėjo nuo mažiukų ir auginasi.

U. O ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Taip, vyksta kultūros namuose arba tiesiog išvažiuojamieji. Mokykla – darželis kviečiasi folkloro, biblioteką, kadangi mūsų patalpose yra ir biblioteka. Dabar buvo renginys tradiciniai ir netradiciniai liaudies instrumentai, tai apie instrumentus, apie tarmes pasakojo. Teatras irgi daro kūrybines pamokėles, valandėles irgi, tai tokios edukacinės pamokėlės ir su gimnazija bendraujam, jie Kaziuko mugę organizavo, tai mūsų kolektyvai ten dalyvavo.

U. O galbūt kažkokie tradiciniai amatai yra mokami?

R. Ne, pas mus nevyksta tik tai kada buvo kita folkloro kolektyvo vadovė, tai prašydavom tokio edukacinio užsiėmimo pinti juostas, tai to pamokyt prašydavo, bet mes amatais neužiimam.

U. O kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą, ar noriai prisideda prie renginių organizavimo?

R. Bendruomenės šventė būna per Antanines, tai kartu organizuojam. Į bendruomenę yra įtraukti visi iš pagrindinių įstaigų darbuotojai, tai taip ir bendradarbiaujam.

U. O Jūs dar minėjot, kad kino filmus kuria, tai tie kūrėjai priklauso kultūros namams ar čia yra savimoksliai?

R. Ne, nepriklauso kultūros namams, nes mes neturim galimybių tokių, kad pas mus galėtų dirbti. Bet buvo momentas, kai buvo susikūręs moksleiviška grupė ir savo talpindavo, filmukus viešindavo. Buvo ir yra toks žmogus, kuris filmuodavo mūsų renginius ir po to sumontuodavo. Mūsų kapelos vadovas filmuodavo ir yra jo kurtas filmas „Saulės ir žiedo spindesys“ apie Baisogalą, apie Baisogalos gamtą, tai buvo šventė miestelio ir buvo skirtas laikas filmo peržiūrai.

U. O jeigu organizuojat, kaip sakėt, tuos kūrybinius vakarus, tai galbūt irgi yra skatinamas kūrybiškumas per kultūros namus?

R. Taip, tai žmogus sukūrė, išleido dabar kartais išleidžia ir savo jėgomis ar kažkas remia, tai mūsų tikslas yra tai paviešinti, pareklamuoti ir per renginį tas žmogus atitinkamai pagerbtas, pakviečiamos ir kolegos, kurie kartais net nežino, kad žmogus kuria. Daugiau vieno mokytojo fotografijų paroda buvo labai graži, jis vis pafotografuodavo mūsų renginius, kai mes paprašydavom, paskui sužinojom, kad didelio formato tas nuotraukas daro.

U. Tai parodas taip pat darote?

R. Taip, skatiname tikrai tiek, kad neturim normalios parodų salės ir dabar nebus atskirai parodų salės, bet šiek tiek projektuotojų prašėm, kad būtų sumontuotas apšvietimas iš šonų. Šiaip Baisogala visad pasižymėjo kūrybingais žmonėmis, dažnai kas klausia, kaip pas jus tiek žmonių eina į tuos kultūros namus, na yra tradicija, čia yra didelis dalykas, niekada nebuvo tokio dalyko, ko tu ten eini, kadangi nuo senų senovės taip buvo, tai kažkaip taip įaugo.

U. Grįžtant dar prie tų parodų, tai gyventojai gali jas ateiti pažiūrėti ir jos yra mokamos ar nemokamos?

R. Ne, nemokamos.

U. O ar gali nusipirkti patinkantį eksponatą?

R. Taip, jeigu autorius sutinka. Jei parodas daro žmonės su negalę, tai pardavimas iš karto yra, jis mezga, neria ar dar kažką daro.

U. O mugės galbūt yra organizuojamos?

R. Ne, mes patys neorganizuojam. Gimnazija daro stiprią Kaziuko mugę.

U. Minėjot, kad koncertai nebėra tokie paklausūs?

R. Taip, nebėra, nes ir salė mūsų, ir aplinka nėra pritaikyta pvz. Šeduikytė gyvenime į tokią salę nevažiuos, jei nėra reikalo arba tokio lygio, o tie kiti važiuoja dar norėdavo atvažiuot, bet jie į dieną tris, keturis koncertus ir juos tenkindavo tiek, kiek ateina.

U. O spektakliai galbūt atvažiuoja?

R. Spektakliai profesionalūs, tai ne ir tuo labiau kad Radviliškį dabar puiki salė yra. O čia mes kolegos pasikeičiam. Tik kadangi yra puikus dvaras, rūmai, akustika gera salės, tai sulaukiam prašymų, pasiūlymų, pageidavimų, kad ten koncertuoti, bet vėlgi čia yra, kiek dvaras įsileidžia. Geri santykiai mūsų yra, bet kadangi tai yra mokslo įstaiga, tai nuo jų priklauso.

U. O atvažiuojantys koncertai yra mokami, o visi kiti renginiai?

R. Pas mus Baisogaloj kol kas buvo nemokami, kadangi labai daug eina į kultūros namus ir repetuoja, per šiuos vien metus 270 dalyvių, tai bendra samprata, kad čia turi nemokami būti. Kartais padedam aukų dėžutę. Daugiausia žiūrovų sulaukiam, kai koncertuoja vaikai.

U. O ar rašote, rengiate projektus?

R. Seniau buvo tokie apskrities projektai, buvo tokia galimybė, kai buvo apskritis dar rašyti, tai rengdavom pilnai, rengiau projektus Kultūros ministerijai, bet čia ėjo per bendruomenę, kadangi mes nesam centras, mes neturim savo statuso, mes savo vardu projektų rašyti negalim, per seniūniją irgi negalim, bet įvyks renovacija ir tapsim centru.

U. Yra numatyta, kad keistųsi statusas?

R. Taip, kad keistųsi statusas, jau pribrendo laikas. kažkaip kiti norėdavo greičiau čia, bet vėlgi priklauso kokie santykiai su seniūnija, o mūsų geri santykiai, atsinaujins kolektyvas ir bus centras. Kai ką prarandam nebūdami centru, kažkaip tas viešinimas galėtų būti geresnis ir projektinė veikla.

U. Jei tapsime centru, tai nuo seniūnijos tapsite nepriklausomi?

R. Taip, nepriklausomi.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Aš pasakyčiau gal ne veikla, bet tokie faktoriai: tradicija, dirbančių žmonių, vadovų pastovumas, kad ir jauni žmonės atėjo, bet jie jau irgi dirba 10 metų, ten galima skaičiuot, tradicija kaip minėjau, kad nuo seno yra kažkur eiti, dalyvauti, kūrybiškas kraštas ir nuoširdumas yra todėl, kad mes norime, jog visi rastų vietą po mūsų kultūros namų stogu ir kad niekada neatstūmėm žmonių, buvo ryšys.

U. O kažkokių silpnybių išvelgiate ar įstaiga turi?

R. Tai žinoma turime silpnybių, tas yra toks gal natūralus visiems, kad supurtimo reikia. Kai išeini atostogš ir grįžti ir tada labai daug ką pamatai, tai ir kokį apleistą kampelį, ir matai, kad čia gal reiktų ką nors pakeisti stenduose vėlgi galvoji kokių renginių reiktų padaryt. Didžiausias trūkumas – permažai norėjimas ieškoti naujų darbo veiklos formų.

U. O kokios būtų grėsmės šios įstaigos?

R. Grėsmė gal būtų didžiausia senėjimas bendruomenės visos, jaunimo išvykimas. Jeigu per Gedulo dieną prieš 6 metus aš matydavau apie 90 atėjusių žmonių, tai dabar aš matau apie 60 tik, tai tų 40 nebematau ir gal prisidėjo, koks 10 kitų, taip kad visur mažėja. Senėjimas, emigracija, tai čia gal didžiausios grėsmės ir žmogiška grėsmė toks sustabarėjimas pačių darbuotojų gali būti, svarbu turėti motyvaciją, nes gali atsitikti taip, kad kultūros darbuotojas nebeturės motyvacijos. Mes nesam ta vieta, kur pvz. prie didelio miesto, kada šalia gali tas kultūros darbuotojas ir užsidirbti pinigėlių ir kaimo vietovėj, ir miesto. Dabar atlyginimai nedideli, tai gali motyvacijos nebelikti.

U. O koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą?

R. Kaimuose kultūros namai jie daugiausia bendradarbiauja su seniūnija, bendruomene, nes daugiau sakykim kultūros namus kaimuose jų taip vienų jų nelabai reiktų geriau turėt ir turėtų būti daugiafunkciniai, nes atliekam iš tikro daug veiklų. Būna taip, kad ir prižiūrim darbininkus, nes prašo seniūnija sakykim ir skirstom darbus ar einam į mokyklėlę, ar į darželį ir organizuojam renginius.

U. Tai ta veikla tokia būtų įvairi?

R. Ivairi

XII ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Eugenijus Arbašauskas g. 1955 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Šiaulių universitete baigė technologijas ir piešimą

Respondentė apklausta Šiaulėnų kultūros namuose 2015 04 08

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokios pareigas šiuo metu užimate ir kiek laiko dirbate?

R. Kultūros vyr. specialistas, dirbu nuo 2009 m., tai 6 metus

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. Mes priklausom Šiaulėnų miestelio seniūnijai, o kultūros darbuotojai konkretūs yra du

U. Už ką Jūs esate atsakinga ir kokia pagrindinė veikla?

R. Mano dalinasi į dvi dalis, tai aš esu už meninį renginių apipavidalinimą arba išvaizdą, o kita pusė, tai aš esu liaudies kapelijos vadovas

U. O koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą?

R. Manau, kad teigiamas, bet kartais aišku niuansai tokie, kad pagal esamas sąlygas, tai gal sunkiau yra transporto klausimas, kuris sunkiai sprendžiasi mažesniuose miesteliuose, jeigu kolektyvui išvažiuot yra sunkesnis atvejis.

U. O kokią dar veiklą vykdo ši įstaiga?

R. Pagrinde švietėjiški renginiai vykstantys kultūros namuose, kurių būna 3 į mėnesį, tose pačiose patalpose yra ir miestelio biblioteka, kuri taip pat pritraukia lankytojus, kurie mato parodas kultūros namuose

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota įstaigos veikla?

R. Visapusiškai, pusę renginių sąlyginai tokio augesnio amžiaus, o kita dalis jaunimui. Kas antrą savaitę turim jaunimui diskotekos.

U. Tai negalėtumėte išskirti kažkurios vienos amžiaus grupės, kuri dažniau lankytųsi?

R. Ne, bet pastebime, kad renginius vis tiek didesnė dalis renkasi augesnio amžiaus auditorija, didesnė dalis jaunų žmonių yra išvažiavę, todėl kaimas arba maži miesteliai senėja, tai pastebim tikrai.

U. O ar bėgant metams pastebite, jog keistųsi kultūros įstaigų veikla?

R. Galvoju, kad tie 6 metai mano nėra daug, kad taip akivaizdžiai pastebėčiau, tik su kolega, kuris jau dirba žymiai ilgiau toje įstaigoje, tai mes kai pakalbam sako anksčiau prieš 15-20 metų, koks žmonių kiekis ateidavo į renginius dabar to nebėra, tai akivaizdžiai matosi.

U. O dėl ko taip yra, kaip manote?

R. Turbūt pirmiausia, kad mažėja žmonių ir antras dalykas, kad tai ką jie mato didžiuosiuose miestuose arba visagalis internetas dalį atėmė, nors kai kurie renginiai yra kertiniai. Pirmiausia miestelio šventė, nes vasaros metu vyksta ir tai yra anšlagas, nes tai yra vasarą, renginys vyksta lauke, suvažiuoja daug žmonių, mes matom daug savų, bet ir daug suvažiavusių iš kitur. Be abejo, tos pačios Joninės irgi pastebim, kad daug sutraukia žmonių.

U. O kaip manote, kas pritraukia žmones iš kitur atvažiuoti?

R. Aš manau, kad gal giminystės ryšiai ir pravažiuojantys žmonės, nes mūsų miestelis yra pravažiuojantis, iš Šaukoto visi važiuoja, į Kelmės rajoną važiuoja pro mus. Aišku didžią dalį renginių pasireklamuojam ne tik savo miestelio ribose, todėl ir pravažiuojant mato apie vykstančią renginius.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Nežinau, turbūt yra rajoninė biudžetinė įstaiga, o finansuoja seniūnija.

U. O ar turite rėmėjų, ar ieškote?

R. Turim, vieni iš pagrindinių rėmėjų, pirmiausia džiaugiamės, kad žmonėms darbo yra, o antras dalykas remia kultūros pusę arba dalį didesnę, tai Šiaulėnų gyvulininkystės

kompleksas, kai kuriuose renginiuose turim ir pavienių žmonių, kurie yra parėmę. Prisideda Šiaulėnų miestelio bendruomenė.

U. O kaip yra atsidėkojama rėmėjams?

R. Stengiamės kiekvieno renginio metu žodžiu paviešinti ir pagal galimybę vieną, kitą kuklų suvenyrą įteikti, bet turbūt svarbiausia nuoširdus ačiū ir tai jau malonu rėmėjams.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Be abejo palaikom ryšius, bendraujam su Šaukoto kultūros namais, su mūsų seniūnijai priklausančiais Acokavais ir Žeimiais, taip pat su kultūros centru Radviliškyje.

U. O kaip tas bendradarbiavimas vyksta?

R. Keičiamės pasirodymais.

U. Minėjote, kad ir kitose miestuose, miesteliuose kabinatė skelbimus apie renginius galbūt dar kažkaip kitaip yra viešinama Jūsų įstaigos veikla?

R. Turbūt pagrindinė forma yra skelbimai, dar į internetą įdeda. Dar jeigu liaudiškai kitą kartą ir žodžiu perduodam, kad atvyktų į mūsų renginį,

U. O kiek įstaiga šiuo metu turi meno kolektyvų ir kokių?

R. Kukliai pradėsiu nuo savęs, tai „Šiaulėniškių“ liaudies kapela, jė sudaro suaugusieji pagrinde, po to yra jaunimo kapela, moterų vokalinis ansamblis ir jaunimo estradinę grupę, tikrai retas dalykas, kad tokioj nuošalesnėje vietoj turim jaunimo estradinę grupę, gyvai grojantis.

U. O kokio amžiaus?

R. Tai mokyklinio amžiaus, bet sakau malonu, nes dabar estradinių grupių grojančių ir dainuojančių nedaug, o mes turim. Bet būtų gerai, kad vyktų estradinių grupių susibūrimai, kad ne vien tam jaunimui virt savam kaily, to norėtusi ir matos, kad vaikai to nori.

U. O ar kinta kolektyvų skaičius?

R. Labai nežymiai, turim tuos pastovius, bet dramos būrelį turim kas kokius antrus metus, humoro grupės, tai atsirandančios, tai vėl pranykstačios.

U. Kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą?

R. Prisideda, dabar tų bendruomenių buvo kelios, bet liko viena. Didžiąjai daliai renginių vykstančių kultūros namuose, jeigu ko reikia ar masiškumo, kad ir tos pačios Užgavėnės prisideda, rengiame parodas Motinos dienos progai, Velykoms iš bendruomenės narių padarytų darbų jie ne bendruomenės. Kviečiam visus, na gal specifika, nežinau. Anksčiau lange užtekdavo vieną skelbimuką pakabinti ir visas kaimas žino, o dabar ne, kabinam visur, kur tik galim ir dar pagal galimybę einu į trobeles, į namučius ir klausiu ar galės sudalyvauti, kad ir į kokį kolektyvą, yra kolektyvų, kur didžioji dalis patys renkasi, bet yra kur reikia pakviesti, kad lankytų.

U. O ar kultūros namuose vyksta kokie nors edukaciniai užsiėmimai?

R. Ne, minčių gal ir būtų man pačiam, nes aš esu pagal hobį tautodailininkas, tai yra minčių, kad netolimoje ateityje įsteigtų irgi kažkokią drožiančių žmonių grupę, bet kol kas dar kaip idėja, nes tam reikia minimalių sąlygų, t.y. kažkokios geros patalpos ir beabejo priemonių, tai čia dar audžiama mintis.

U. Minėjot, kad vyksta parodos, o parodos gyventojams yra mokamos?

R. Ne, jokių būdų, nemokamos.

U. Dar minėjot, kad vyksta diskotekos, o diskotekos mokamos?

R. Mokamos, simbolinę kainą – 2lt.

U. Galbūt yra organizuojamos kažkokios mugės?

R. Vienetinės, vyksta vasarą, Oninių šventės metu ir Joninių, pasikviečiami prekybininkai, kai buvo miestelio jubiliejus, buvo pakviesta dalis rajono tautodailininkų.

U. O šio miestelio gyventojai buvo įtraukti į tą mugę?

R. Buvo.

U. Yra tokių žmonių, kurie patys gamina?

R. Taip, yra margučius marginanti, juostas audžianti, truputį su keramika dirbanti, vytelių pynėja, turim gražiadirbių.

U. O kaip su koncertais ir spektakliais iš kitų miestų galbūt kviečiate?

R. Yra, tik galbūt savo nuomone ir miestelio žmonių nuomone pasakyčiau, kad norėtus galbūt ir daugiau, bet subjektyvi galbūt nuomonė, atsižvelgiant į šiuolaikinį laikmetį pinigine puse, rimtesnį kolektyvą pasikviesti, tai mes negalim, bet per Jonines arba miestelio šventę yra kviečiami kiek galima žinomesni kolektyvai.

U. O renginiai, kuriuos organizuoja kultūros namai yra mokami?

R. Ne.

U. Ar rašote, rengiate projektus?

R. Kažkokių labai didelių ne, šiek tiek mes derinamės su bendruomene, taip pat padeda gyvulininkystės kompleksas.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Įvairesni renginiai ir kad pritraukiam ir žiūrovų, ir dalyvių.

U. Ar įžvelgiate įstaigos silpnybių?

R. Materialinių dalykų norėtusi daugiau, reiktų kėdes pakeist, grindis norėtusi pakeist.

U. tai finansinės paramos trūksta?

R. Taip, kad be abejo ir žmogui būtų smagiau ateit į kultūros namus dalinai atitinkančius šiuolaikinę dvasę. Džiaugiamės, kad juos turim, bet jau 30 metų jiems.

U. O kažkokių grėsmių neįžvelgiate?

R. Žmonių mažėjimas akivaizdus, tą pastebime. Būtų darbo žmonėms jaunesniems, tai skatintų ir grįžti ar neišvykti iš miestelio.

XIII ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Rima Juozaitienė g. 1968 m.
2. Išsilavinimas, profesija: prekybininkė

Respondentė apklausta Pašušvio kultūros namuose 2015 04 08

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokios pareigas šiuo metu užimate ir kiek laiko dirbate?

R. Kultūros namų specialistė. Dirbu 21 metus.

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. Du. Kultūros specialistė ir meno vadovė

U. Už ką Jūs esate atsakinga ir kokia pagrindinė Jūsų veikla?

R. Už kultūrinę veiklą, už renginius, bendrai, tai už viską, už materialines vertybes, praktiškai esu už šiuo kultūros namus atsakinga visapusiškai

U. O koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą?

R. Labai geras, labai noriai eina pas mus ypač va kaime, laukia renginių. Kiekvienais metais laukia naujų spektaklių. Motinos diena visada paruošiam po vieną naują spektaklį.

U. O kokią dar veiklą vykdo ši įstaiga?

R. Čia kultūros namuose iš tikrųjų pas mus yra iš vienos pusės mokykla ir iš kitos pusės, aš tarp vidurio esu, kultūros namai tiksliau ir čia viskas vyksta ir mokyklos renginiai, ir nauji metai, ir Kalėdos, ir vakaronės, o dar čia vyksta laidotuvės, ir keturnedėliai. Vienu žodžiu, čia viskas vyksta.

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota įstaigos veikla?

R. Įvairaus amžiaus.

U. O kokio amžiaus žmonės dažniausiai lankosi šioje įstaigoje?

R. Įvairiai, čia nuo mažiausio iki seniausio, čia vyksta ir senjorams popietės ir visa kita, čia įvairi liaudis, negali suskirstyti į grupes.

U. O ar bėgant metams pastebite, jog keistųsi kultūros įstaigų veikla?

R. Nepasakyčiau, kad kas nors galėtų keistis, metai iš metų tradicinės tos yra šventės, o į ateitį tiesiog net nežinau, ką ateitis parodys nežinau.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Seniūnija, bet labai mažos lėšos iš tikrųjų, labai netgi. Norint padaryti gerą renginį reikia nemažai lėšų, bet kur skirti pinigai seniūnijai kultūriniai veiklai, tai tikrai neužtenka, tai mes ieškome rėmėjų, per kaimą eini, prašai išmaldos.

U. O rėmėjų atsiranda?

R. Taip, atsiranda, kai jau labai reikia, tai atsiranda. Turim vieną labai didelį rėmėją, nors šiaip mums jau gėda prašyti, bet vėlgi kaime nėra labai didelių įmonių, tai griebiesi tuo, kas yra. Tai mes turim vieną tokį rėmėją, tai būtų rėmėjai Laimutis ir Vidmantas Nikšos, jie yra tokie pagrindiniai mūsų rėmėjai, bet šiaip smulkiom tokiom išlaidom atsiranda ir daugiau rėmėjų.

U. O kaip jiems atsidėkojate, ar užtenka juos paviešinti?

R. Būna padėkos vakarai, kur jiems būna atsidėkota.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Taip, mes tiesiog programom keičiamės, vieni kitiems vežame programas, nes iš tikrųjų pasamdyti arba patiems kažką, tai kaip sakant toj pačioj vietoj atsibosti ir norisi, kad žmonės pamatytų kažką daugiau iš kitur, kas vyksta, tai mes kviečiamės iš kitų kultūros namų, mes važiuojam su savo programom pas kitus, tariamės dalinamės savo programomis, taip bendradarbiaujam ir neprastai mums gaunasi.

U. Kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą?

R. Visų pirma kabinami skelbimai, skelbimus kabiname aplinkui, jeigu vyksta Pašušvyje renginys, tai mes žinokit kabinam visur, visoj Grinkiškio seniūnijoj. Po namus visada lankstinukai dalinami, išnešiojama, kad kiekvienas žmogus žinotų, bet po kiekvieną kaimą lankstinukų neišnešiosi, tai nešiojame tik pas mus ir ateina pilna salė.

U. O kiek įstaiga šiuo metu turi meno kolektyvų ir kokių?

R. Yra vokalinis ansamblis „Vakarėlis“, meno mėgėjų grupė, kur statom spektaklius ir yra jaunimo, tai iš viso trys.

U. O ar kinta kolektyvų skaičius bėgant metams?

R. Žinoma, kad kinta, mažėja. Visgi žmogus turi atiduoti daug už tai niekas nemoka, o renkamės visada vakarais. Žmonių mažėja, pavargsta žmonės, buvo daugiau.

U. O kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą?

R. Nieko nepadeda mūsų bendruomenė. Mes sakom, kad bendruomenė esam mes – kultūros namai. Yra įsikūrusi bendruomenė, yra atstovas, yra pirmininkas bendruomenės, bet tik retkarčiais, jei ko paprašai, gal kokių gėlių reikia, tikrai neatsako ar vyksta poezijos vakarai, tai prisideda prie to poezijos vakaro, truputėlį finansiškai mums padeda, o su renginiais tikrai nepadeda.

U. O ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Ne, pas mus tikrai nevyksta kultūros namuose.

U. O ar yra organizuojamos parodos ar mugės?

R. Parodas čia daugiau organizuoja mokykla, atneša į kultūros namus vaikų darbelius, piešinius atitinkamai pagal šventę, pagal tą laiką.

U. O koncertai ar spektakliai, kurie atvyktų iš kitų miestų vyksta?

R. Vyksta, ir Kauno dramos buvo, Rūtos Staliliūnaitės garbei, atvykęs spektaklis, atvažiuoja Radviliškio mokyklų, gimnazijų ir roko grupė, ir miuziklas. Atvažiuoja pop muzikos atlikėjai visi.

U. O žmonės ateina į tokius renginius?

R. Pasirenka žmonės, į tokį Radžio koncertą atėjo daug žmonių, pilna salė buvo, o į tokią Žemaitę atėjo tik keli, jie pasirenka kur nori.

U. O kaip diskotekos ar vyksta?

R. Vyksta.

U. O jos mokamos gyventojams?

R. Taip, 2 lt - 0,58 euro centai.

U. O kiti renginiai, kuriuos organizuoja kultūros namai mokami ar nemokami?

R. Ne, tik atvykstančių žymesnių atlikėjų, grupių yra mokami.

U. O ar rašomi, rengiami projektai?

R. Šiaip mes esam biudžetinė įstaiga, mes jeigu norim rašyti projektą mes turime per bendruomenę. Šiaip turėtų rašyti bendruomenės nariai kokiai tai veiklai. Ne, mes nerašom, reikia mokėti rašyti projektus iš tikrųjų.

U. O kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Jeigu mes darom ir ateina, tai vadinasi reikia. Ir aš manau mums daugiau nieko nereikia kaip džiaugtis tuo ir mes galvojame, kad mums tai yra didelė sėkmė.

U. O kažkokių silpnųjų galbūt įžvelgiate?

R. Trūksta finansavimo, norėtųsi ir specialistų daugiau, bet kai nėra, tai vertėsi tuo, kas yra ir viskas.

U. O kažkokios grėsmės nematote, kad su laiku gali mažesniuose miesteliuose, kaimeliuose gali išnykti tokios įstaigos?

R. Aš manau, kad tokių kultūros namų kaip mūsų tikrai nesunaikins, nes iš tikrųjų yra geri kultūros namai. Aišku, jie pastatyti senai jau, bet jie pagal visus standartus ir apšildymas yra kol kas. Jeigu kada nors mokyklos nebebūtų galbūt tada mūsų kultūros namai būtų šaldomi.

U. O žmonių mažėjimas kaime nesijaučia, negali būti tai viena iš grėsmių?

R. Ne, na iš jaunimo kas išeina mokyti ar kažkur užsilieka, ar išvažiuoja į užsienį vienas kitas, bet pas mus ir gimstamumas nemažas

XIV ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Violeta Jasiūnienė g. 1959 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis universitetinis. Vadyba.

Respondentė apklausta Radviliškio miesto Kultūros centre 2015 04 08

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokias pareigas šiuo metu užimate ir kiek laiko dirbate šį darbą?

R. Direktorius pavaduotoja aš esu ir dirbu 4 metus.

U. Už ką Jūs esate atsakinga ir kokia pagrindinė Jūsų veikla šioje įstaigoje?

R. Dabar atsakinga esu už visą įstaigą, todėl kad pavaduotoju direktorių, nes kito nėra, tai atsakinga esu už visą įstaigos veiklą ir už personalą, ir už viską, ir už planus ir t.t.

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. 35

U. Kokios svarbiausios kultūros centro veiklos sritys?

R. Profesionalaus meno sklaida yra viena, kita yra mėgėjų menas, tai yra visi saviveiklos kolektyvai, turim apie 300 saviveiklininkų ir apie 25 būrelius, įvairius kolektyvus, klubus ir t.t. Po to yra etninės kultūros sklaida ir viskas kas su etnine kultūra surišta, tai va tokios pagrindinės kryptys.

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota Jūsų įstaigos veikla?

R. Absoliučiai visiems, nes yra būrelio teatras, kur iki vienerių metų priimam, o ateit žiūrovai irgi yra filmukai, spektakliai.

U. O ar galėtumėte išskirti kažkurią amžiaus grupę, kuri dažniau lankosi, aktyvesni yra?

R. Ko gero negalėčiau.

U. O kokie veiklos pokyčiai įvyko per pastarąjį dešimtmetį galbūt pastebėjote, kad kažkas pasikeitė?

R. Aišku renginių padaugėjo, padaugėjo pati renginių pasiūla, nes dabar daugiau ir profesionalaus meno važiuoja. Mėgėjų kolektyvai buvo ir tada pakankamai, nors vieni išnyko, kiti nauji atsirado. Kultūros centras neatsilieka nuo gyvenimo ir keičiasi kaip ir visas gyvenimas, dabar ir dokumentai sistemos kompiuterizuoti ir buhalterijos, jeigu iš veiklos.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis kultūros įstaigomis esančiomis rajone?

R. Taip.

U. Ir kaip tas bendradarbiavimas vyksta?

R. Kolektyvai visų pirmiausia tiek jų pas mus pasirodo, tiek mūsų pas juos. Organizuojam bendras šventes, bus ir folkloro tokia šventė ir čia suvažiuos ir Baisogalos, ir Šeduvos kolektyvai. Atvažiuoja pas mus į didesnius renginius ir iš kitų miestų. O šiaip pagalba ir pasidalinam, ko reikia.

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą, ar leidžiami kažkokie lankstinukai, kabinami skelbimai?

R. Plakatai yra kabinami visam rajone, jeigu didesnis festivalis reikalinga programėle arba vaikiškiems spektakliams, tai gaminam skrajutes, nešam į darželius kiekvienam vaikui, kad parodytų tėveliams, jog vyksta spektaklis gal tada ateis. Po to internetinė svetainė ir bendradarbiaujam su nemažai vietinių laikraščių, savaitraščiais.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Įstaigos veiklą finansuoja savivaldybė ir dalį lėšų, nelabai didelę, tačiau dalį lėšų susirenkam patys: nuoma, spektaklių rodymai, tai pagrindinė nuoma yra netgi į salę, jei atvažiuoja, už paslaugas.

U. Ar turite rėmėjų?

R. Turim.

U. Atsiranda žmonių norinčių paremti?

R. Atsiranda.

U. O kaip jiems yra atsidėkojama?

R. Taip, jie visuose renginiuose yra paskelbiami ant visų plakatų, taip pat remėjus kviečiam į savo renginius ir į spektaklius, ir į koncertus.

U. Tai koncertai, spektakliai, parodos yra organizuojamos?

R. Taip.

U. Mugės?

R. Taip, bet mugės galbūt dabar šiek tiek mažiau, nes su turgum mes nepakonkuruosim nebent tikslinės būna, naujametinės.

U. O organizuojamos parodos gyventojams yra mokamos?

R. Parodos nemokamos, parodos yra pirmo aukšto fojė, į parodą galim įleisti bet kada nemokamai, bet daugiausia žmonių ateina tie, kurie ateina į renginius, kad ir į spektaklį atėję, jie apeina fojė ir pasižiūri.

U. O žmonės gali įsigyti jiems patikusį eksponatą?

R. Jeigu autoriai, tai numatę yra, pvz. buvo Sigutės Ach paroda, tai ten buvo galima įsigyti.

U. Bet nuo autoriaus priklauso?

R. Taip, nuo autoriaus, fotografijų taip pat buvo galima įsigyti, čia su autoriumi reikia tartis. Jeigu mes žinom ir atsirastų norintis, tai tikrai duotume kontaktus bet kada ir pats žmogus tartųsi.

U. Minėjot, kad meno kolektyvų yra apie 25?

R. Taip.

U. Ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Vaikų stovyklą dabar turėsime, po to būna amatų dirbtuvės, ten mokosi žmonės megzti, siūti, žvakes lieti ir keramika, įvairiausių veiklų yra, tai čia daugiau rudenio veiklos tokios, vaikų stovykla, dienos stovykla vasarą, o daugiau edukaciją bet kur, dabar buvo seminaras vargonų, organizuojam festivalį vargonų ir bus ne vien vargonai, vieną dieną iš Vilniaus

atvažiuoja dėstytoja ir bus mokytojams ir mokiniams klavišinių instrumentų seminaras. Įvairiausia veikla būna. Lygia taip pat ir teatro, kai būna spektaklis, tai kartu ir edukacija iš tikro.

U. Tai per edukacinius užsiėmimus skatinate žmonių kūrybiškumą?

R. Manau, kad taip.

U. O verslumą stengiatės skatinti?

R. Taip, būtent per tas muges, kur būna, per amatų dirbtuves netgi kviečiam lektorius ir jie pasakoja kaip būtų galima tuos gaminius parduoti, kaip galima veiklos pažymėjimus išsiimti ir t.t. Ir būna būtent tie turgūs, tai daug iš tų amatų dirbtuvių ateina su tais savo gaminiiais.

U. Tai kultūros centras suteikia galimybę gyventojams kažkiek užsidirbti?

R. Kažkiek pradžiai suteikiam.

U. O daugiau kultūros centro organizuojami renginiai gyventojams yra mokami?

R. Įvairiai.

U. O ar rašote, rengiate kokius nors projektus?

R. Taip.

U. O kokio pobūdžio?

R. Kultūros pagrinde. Kultūros taryba dabar finansavo 5 projektus, dabar dar porą norėtume, kaip pavyks.

U. Bet čia daugiau tie projektai skirti renginiams?

R. Pagrindė kultūriniai veiklai, vienas yra profesionalaus teatro sklaidai, kitas profesionaliosios muzikos (klasikiniai) sklaidai, kojinių mezgimo čempionatui, čia toks etno daugiau projektas, paskui vaikų edukacinė stovykla, tai čia vaikų ir jaunimo edukacijai priskiriama imant programą Kultūros tarybos ir dar vienas politinių tremtinių chorų festivalis, tai ten irgi tokia programa, pilietiškumo ugdymas.

U. Kaip manote, kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Galvoju, kad nėra nereikšmingos veiklos.

U. Įvairiapusė veikla?

R. Taip.

U. O ar įžvelgiate kažkokių silpnybių?

R. Tobulėjimui ribų nėra, bet dabar net nežinau, dabar yra pakankamai taip stabiliai ir žmonių daug, tai tiesiog neįsivaizduoju. Galbūt norėtusi, kad daugiau darbuotojų būtų, nes mes jau nespėjam.

U. O grėsmių?

R. Mažėja gyventojų, gyventojų senėjimas, jaunimo mažėja, tos pačios kaip ir visur.

U. O gal kažką galėtumėte pasakyti apie viso rajono kultūrą?

R. Manau, kad rajonas tikrai pakankamai gerai vykdo visą įvairiausių kultūrinę veiklą, nes visos veiklos, kiek aš žinau, tai visur tų renginių daug net ir mažičiai kultūros namai vykdo ir šventes, ir įvairiausias temines, kalendorines šventes ir pas save, ir kviečiasi, ir dainininkus, aišku pagal galimybes, nes ne kiekvienas gali. Spektaklis į mažiči kultūros centrą neatvažiuos, bet šiaip mėgėjų kolektyvų yra nemažai.

U. O kaip Jūs vertintumėte polifunkcinių kultūros centrų įsteigimo idėją, kai vienoje patalpose yra ir biblioteka, ir kultūros namai?

R. Manau, kad gali būti ir taip.

U. Nemanot, kad tai galėtų trukdyti kultūrinei veiklai?

R. Tai ne nuo pastato didžio priklauso turbūt, nes neturėtų trukdyti visai, tokie kultūros centrai aišku mažesniuose miesteliuose, didesniuose, tai nemanau, jau ten atskiros bibliotekos ir atskiri kultūros centrai, o mažesniuose kodėlgi ne, jei žmonių nedaug.

U. O kokia Jūsų nuomone, jeigu kultūros namus mažesnėse vietovėse uždarytų, kaip tai paveiktų vietos kultūrinį gyvenimą?

R. Manau, kad blogai būtų, nes žmonės neturėtų kur eiti. Dabar steigiasi naujos bendruomenės ir jiems reikalinga patalpa, kad jie galėtų organizuoti savo šventes. Negerai, uždaryti bet kuriuo atveju – negerai.

U. Bet ar tos kaimo bendruomenės, kurios buriiasi, jos nenukonkuruos kultūros namų?

R. Tikrai ne.

XV ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Irena Petrašiūnienė g. 1962 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Vidurinis

Respondentė apklausta Šaukoto kultūros namuose 2015 04 09

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokios Jūsų pareigos?

R. Vyr. kultūros specialistė.

U. Kiek laiko dirbate šį darbą?

R. Nuo 2008 m., 7 metus

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. Tris, 2 vyr. specialistai, 1 valytoja

U. Už ką Jūs esate atsakinga ir kokia pagrindinė Jūsų veikla šioje įstaigoje?

R. Atsakinga esu už renginius, pagrindinė veikla renginių organizavimas, diskotekas jaunimui vedam.

U. O koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą?

R. Kaip kieno, kiti sako, kad gerai, kiti, kad nieko neveikiat

U. O seniūnijos koks požiūris?

R. Seniūnas, tai tikrai mums labai padeda ir rūbus perka, ir autobusą duoda, jeigu kur reikia išvažiuot, prisideda prie renginių.

U. O ar susiduriate su kažkokiomis problemomis?

R. Žmonių mažai, reikia saviveiklininkų, vieni išmirė ir nėra iš kur paimt.

U. Kokią dar veiklą vykdo ši įstaiga?

R. Renginio organizavimas, vakaronių organizavimas, Kalėdinė eglutė vaikams, diskotekos jaunimui, minim visos valstybinės šventės, minėjimus darom , turim padėkos dieną tradicinę tapusią, turim aukso knygą į ją įrašom visus senus žmones, pvz. 85-90 metų. Taip pat turim jau taip pat tradicija tampančią Šventos Liucijos dieną gruodžio 12, degam žvakeles einam prie bažnyčios, dedam simbolius lietuvių, sugiedam kelias giesmes.

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota Jūsų įstaigos veikla?

R. Kaimas senėja, tai pagyvenę žmonės ateina

U. Tai dažniausius lankytojus išskirtumėte vyresnio amžiaus žmones?

R. Taip.

U. O ar bėgant metams keičiasi kultūros įstaigų veikla?

R. Aišku, kad taip. Kur jaunas žmogus, kur senas, jau senas į diskoteką nebeis. Dabar jau kelinti metai darom pagyvenusių žmonių popietes, Spalio 1 skirta pagyvenusių žmonių dienai. Aišku, kad kinta gi jau tas senas nebesistos nuo stalo ir nebešoks taip kaip jaunas.

U. Tai didžiausia problema, kad senėja?

R. Taip.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Seniūnija ir rėmėjai.

U. Tai ieškot rėmėjų?

R. Taip.

U. Ir atsiranda tokių žmonių, kurie nori padėti?

R. Atsiranda vietinių, tai ūkininkas koks, turim iš čia kilusi vietinį verslininką Adomaitį, tai jis paremia.

U. O kaip jiems atsidėkojama?

R. Renginio metu paviešinam, įteikiam seniūno padėkos raštą, padovanojam knygą Šaukoto krašto ir viskas.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Taip, bendradarbiaujam.

U. Ir kaip tas bendradarbiavimas vyksta?

R. Alksnupiuose organizuojama ansamblių šventė, tai ten važiuojam, Baisogaloj būna romansu vakaras, tai ir važiuojam ten. Per Roko atlaidus rugpjūčio mėnesį pernai kvietėmės kolektyvus pakoncertuot.

U. Keičiatės pasirodymais?

R. Taip, keičiamės.

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą, ar leidžiami kažkokie lankstinukai, kabinami skelbimai?

R. Kabinam skelbimą, turim savo facebook'o puslapį susikūrę. Čia vietoj spausdinam tokius lapelius, paprašom paštininkų kartu su laikraščiais įdeda tokį priminimą, kad tokią i tokią dieną bus toks renginys ir išnešioja su laikraščiais.

U. O kiek įstaiga turi meno kolektyvų ir kokių?

R. Dabar jau labai mažai, turim moterų ansamblį, kažkada turėjom mišrų, vyrai išmirė, turim kaimo kapelą ir dramos ratelį

U. Tai kolektyvų skaičius kinta kiekvienais metais?

R. Ne kiekvienais, bet turėjom mišrų ansamblį, turėjom moterų ansamblį, o dabar tik moterų likęs

U. O kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą, ar noriai prisideda prie renginių organizavimo?

R. Prisideda, kai organizuojam Sėkmines, jei reikia kokių prizų, paprašom visada nuperka, neatsako.

U. O ar vyksta kažkokie edukaciniai užsiėmimai?

R. Ne, buvo čia vieną kartą iš Kutiškių bendruomenės moterys atvažiavusios, tai vilnos vėlimo mokė, karoliukų vėrimo, bet kad jauni neina, o pagyvenę žmonės nebeturi sveikatos.

U. O ar yra organizuojami kažkokie koncertai, spektakliai, kurie atvyktų iš kitų miestų?

R. Spektakliai ne, gal dėl to, kad mūsų salė per maža, o koncertai atvažiuoja, atvažiuoja tie pop atstovai, neseniai buvo Rimiškis, Kazlauskai, Paltinienė.

U. Tai žmonės ateina į tokius koncertus?

R. Nelabai, jau irgi turi eit per miestelį, nešiot bilietus po namus.

U. Minėjot, kad diskotekos dar vyksta jaunimui, o ar jos mokamos yra?

R. Taip, mokamos.

U. O parodos, mugės yra organizuojamos?

R. Parodos vyksta, mūsų kraštiečių, vietinių žmonių.

U. Bet tos parodos gyventojams taip pat yra nemokamos?

R. Nemokamos.

U. O ar rašote rengiate kažkokius projektus?

R. Rašėm vieną projektą, bet nieko negavom, mes ne juridinis asmuo, mes priklausom seniūnijai.

U. Tai Jūs per bendruomenę rašėt?

R. Bendruomenė atskirai rašo projektus, jie gauna, o mes ne.

U. Kaip manote kokia veikla užtikrina įstaigos sėkmę?

R. Nežinau, gal bendravimas su žmonėmis, vakaronių rengimas.

U. O kažkokių silpnųjų išvelgiate?

R. Trūksta žmonių, trūksta saviveiklininkų, instrumentų turim tik nėra kas su jais groty.

U. O galbūt grėsmes išvelgiate?

R. Kada nors gali išnykti tokios įstaigos, nes mažėja žmonių, bet kol kas dar yra pagrindinė mokykla

XVI ANKETA

Bendros žinios apie pateikėją

1. Virginija Šepronienė g. 1975 m.
2. Išsilavinimas, profesija: Aukštasis neuniversitetinis. Chorvedė ir muzikos mokytoja.

Respondentė apklausta Grinkiškio pramogų ir šokių salėje 2015 04 09

Užrašė: I. Grigaliūnaitė

Anketa

U. Kokios pareigas Jūs šiuo metu užimate ir kiek laiko dirbate ši darba?

R. Kultūros specialistė, o dirbu nuo 1978 m.

U. Kiek darbuotojų turi ši įstaiga?

R. 1 kultūros specialistė ir 1 valytoja

U. Už ką Jūs esate atsakinga, kokia pagrindinė Jūsų veikla šioje įstaigoje?

R. Renginių organizavimas

U. O koks kitų institucijų požiūris į būtent kaime esančią kultūros įstaigą?

R. Sunku pasakyti, seniūnija, tai palaiko.

U. O kokią nors veiklą be renginių dar vykdo ši įstaiga?

R. Pagrindė tai renginiai ir būreliai.

U. O kokio amžiaus auditorijai yra orientuota Jūsų įstaigos veikla?

R. Pusamžiai žmonės.

U. Tai jie ir dažniausi lankytojai yra?

R. Dar yra diskotekos, tai jau čia jaunimui nuo 14 metų iki 20.

U. O kokio amžiaus žmonės dažniausiai lankosi?

R. Visi kaimo gyventojai, nuo seno iki jauno ir atvirkščiai.

U. O ar bėgant metams keičiasi kultūros įstaigų veikla?

R. Yra tradiciniai renginiai, kur pagal tradicijas, anksčiau tarybiniais laikais nebūdavo Kalėdų ar Velykų, o dabar tokios šventės gyvuoja.

U. O kas finansuoja įstaigos veiklą?

R. Mes priklausom seniūnijai, o seniūnija finansavimą gauna iš savivaldybės.

U. O ar turite rėmėjų?

R. Taip, mes patys ieškom rėmėjų, ne kažkas čia yra tų verslininkų, nedidelė grupelė, bet vis tiek gaunam.

U. O kaip tiems rėmėjams yra atsidėkojama?

R. Yra, kurie prašo, kad neviešintų ir darom padėkos vakarus.

U. O ar Jūsų įstaiga bendradarbiauja su kitomis rajono kultūros įstaigomis?

R. Bendradarbiaujam ir su Šaukotu, ir su Pociūnėliais, su visais aplinkiniais kaimais.

U. O kaip tas bendradarbiavimas vyksta?

R. Keičiamės programomis, pagrinde taip ir bendraujame.

U. O kaip skleidžiama informacija apie įstaigos veiklą, ar leidžiami kažkokie lankstinukai, kabinami skelbimai?

R. Skelbimai, skrajutės, jau dabar pradedam įgyvendinti, kad žmogui atneštu, nes skelbimus ne visi dar perskaito, o su laikraščiu, kada atneša skrajutę, tai žmogus žino kas vyksta.

U. O kiek įstaiga turi meno kolektyvų ir kokių?

R. Anksčiau buvo daugiau, o dabar sumažėjo, yra du kolektyvai

U. O kodėl jų sumažėjo, kas tai lemia?

R. Tai lemia nykstantis kaimas, mažėja žmonių, žiauriai mažėja.

U. O kaip vietinė bendruomenė įtraukiama į įstaigos veiklą?

R. Apie bendruomenę nenoriu kalbėt.

U. Ar vyksta edukaciniai užsiėmimai?

R. Dabar visai nesenai turėjom grožio pamoką iš Kauno buvo moterys atvažiavusios, kiaušinius marginame, parodas visas aptarinėjam su vaikais.

U. Ar yra organizuojamos mugės, kur galėtų žmonės pardavinėti?

R. Kaziuko mugė, amatų dienos.

U. O vietos gyventojai ateina pardavinėti kažkokius produktus, gaminius?

R. Taip, per Kaziuko mugę visos seniūnijos suvažiuoja.

U. Bet gyventojai patys namuos kažką pasigamina ar atėję į kultūros įstaigą atėję gali išmokti ir pasigaminti?

R. Namuose daugiausia, net ir maisto produktus pardavinėja, o vaikai mokykloj pasigamina

U. O ar yra organizuojami koncertai, spektakliai, kurie atvyktų iš kitų miestų?

R. Taip

U. Yra poreikis tokių renginių?

R. Yra, ir čia siūlosi, ir mes vienus priimam, kitus atsakom, nes programos, tai senos.

U. O koncertai būna mokami?

R. Mokami.

U. O vietinės reikšmės renginiai?

R. Nemokami.

U. O diskotekos?

R. Mokamos, 0,58 euro centai

U. Ar parodos yra organizuojamos?

R. Taip

U. Ir jos taip pat nemokamos?

R. Taip

U. O ar rašote, rengiate kažkokius projektus?

R. Mes kaip kultūros namai projektų rašyti negalime, tik per bendruomenę, tai jei bendruomenė ką parašo, tai parašo, mes nelabai žinom.

U. Kaip manote kokia veikla užtikrina Jūsų įstaigos sėkmę?

R. Sunku pasakyti...

U. Ar ji sėkminga?

R. Vieniem patinka, kitiem nepatinka

U. O silpnybių išvelgiate?

R. Turėtume daug žmonių, turėtume didelę gyvenvietę būtų gal daug jaunesnių žmonių.

U. O kažkokia grėsme yra jog gali išnykti tokios įstaigos?

R. Kartais pasikalbam apie tokius dalykus, kad gali išnykt, žmonių, tai mažėja. Kol mokyklą dar turim, tai dar yra gerai, o taip tai nykstančios gyvenvietės. Anksčiau būrelių daugiau buvo ir dramos, ir kapela su 18 žmonių, dabar irgi yra negalim skūstis, kur žmonės ateina, dalyvauja, bet čia yra patriotai, vienetiniai.

PRIEDAS NR. 3

1. Nuotrauka. Alksnupių kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Alksnupių k., Radviliškio r. 2015 04 23.

2. Nuotrauka. Aukštelkų kultūros rumai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Aukštelkų k., Radviliškio r. 2015 04 23.

3. Nuotrauka. Grinkiškio pramogų ir šokių salė.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Grinkiškio k., Radviliškio r. 2015 04 23.

4. Nuotrauka. Grinkiškio pramogų ir šokių salė.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Grinkiškio k., Radviliškio r. 2015 04 23

5. Nuotrauka . Karčemų kultūros bendruomenės namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Karčemų k., Radviliškio r. 2015 04 23

6. Nuotrauka . Karčemų kultūros bendruomenės namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Karčemų k., Radviliškio r. 2015 04 23

7. Nuotrauka . Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pakiršinio k., Radviliškio r. 2015 04 23

8. Nuotrauka . Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pakiršinio k., Radviliškio r. 2015 04 23

9. Nuotrauka . Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pakiršinio k., Radviliškio r. 2015 04 23

10. Nuotrauka . Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pakiršinio k., Radviliškio r. 2015 04 23

11. Nuotrauka . Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pakiršinio k., Radviliškio r. 2015 04 23

12. Nuotrauka . Pakiršinio etninės kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pakiršinio k., Radviliškio r. 2015 04 23

13. Nuotrauka . Pašušvio kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pašušvio k., Radviliškio r. 2015 04 23

15. Nuotrauka . Pašušvio kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pašušvio k., Radviliškio r. 2015 04 23

15. Nuotrauka . Pociunėlių kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Pociūnėlių k., Radviliškio r. 2015 04 23

16. Nuotrauka . Raudondvario kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Raudondvario k., Radviliškio r. 2015 04 23

17. Nuotrauka . Sidabravo kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Sidabravo k., Radviliškio r. 2015 04 23

18. Nuotrauka . Sidabravo kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Sidabravo k., Radviliškio r. 2015 04 23

19. Nuotrauka . Skėmių šokių ir pramogų salė.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Skėmių k., Radviliškio r. 2015 04 23

20. Nuotrauka . Skėmių šokių ir pramogų salė.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Skėmių k., Radviliškio r. 2015 04 23

21. Nuotrauka . Šaukoto kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Šaukoto k., Radviliškio r. 2015 04 23

22. Nuotrauka . Šaukoto kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Šaukoto k., Radviliškio r. 2015 04 23

23. Nuotrauka . Šeduvos kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Šeduva., Radviliškio r. 2015 04 23

24. Nuotrauka . Šeduvos kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Šeduva., Radviliškio r. 2015 04 23

25. Nuotrauka . Šeduvos kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Šeduva., Radviliškio r. 2015 04 23

26. Nuotrauka . Šeduvos kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Šeduva., Radviliškio r. 2015 04 23

27. Nuotrauka . Šeduvos kultūros ir amatų centras.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Šeduva., Radviliškio r. 2015 04 23

28. Nuotrauka . Šiaulėnų kultūros namai.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Šiaulėnai., Radviliškio r. 2015 04 23

29. Nuotrauka . Vadaktų šokių ir pramogų salė.

I. Grigaliūnaitės, fotografuota Vadaktų k., Radviliškio r. 2015 04 23

Priedas Nr.4

3 lentelė

Kultūros centrų kategorijos

Kriterijai	Aukščiausia kategorija		I kategorija		II kategorija		III kategorija	
		Balai 1–5		Balai 1–5		Balai 1–5		Balai 1–5
I. Gyventojų skaičius, kuriam kultūros centras teikia paslaugas	30000–100000	5	9000–25000	5	800–2500	5	200–800	5
II. Materialinė bazė		1–5		1–5		1–5		1–5
Žiūrovų salė (vietų skaičius)	450–650	5	350–500	5	150–400	5	50–200	5
Patalpos kūrybinei veiklai (skaičius)	8–10	4	4–8	4	2–3	4	1	4
Parodų salė m ² (III k. skaičius)	80–250	5	60–150	5	40–110	5	0–1	5
Šokių salė (skaičius)	1–2	3	1	3	1	3	0–1	3
Kavinė (skaičius)	1–2	3	1–2	3	1	3	0–1	3
Įgarsinimo aparatūros komplektai (skaičius)	3–5	4	2–4	4	1–2	4	0–1	4
Funkcionuojančios kino filmų demonstravimo įrangos skaičius	1–2	4	1	4	0–1	4	0–1	4
Muzikos instrumentų komplektų skaičius	4–6	3	2–4	3	1–2	3	1	3

Rojalis, pianinas (skaičius)	2–3	2	1–2	2	1	2	0–1	2
III. Lėšos		1–5		1–5		1–5		1–5
Lėšos kapitaliniam remontui	taip/ne	2/0	taip/ne	2/0	taip/ne	2/0	taip/ne	2/0
Pajamos, gautos už teikiamas paslaugas (procentas nuo skirtų biudžeto lėšų)	15–20	5	10–15	5	5–10	5	0–5	5
Lėšos, gautos iš fondų, programų bei rėmėjų (procentas nuo skirtų biudžeto lėšų)	10–15	5	5–10	5	0–5	5	0–5	5
Iš viso:		50		50		50		50
IV. Darbuotojai								
Kultūros ir meno darbuotojų skaičius	16–24	4	10–20	4	2–6	4	1–3	4
Kultūros ir meno darbuotojų su humanitariniu aukštuoju ir aukštesnioju išsilavinimu procentas nuo bendro darbuotojų skaičiaus	70–80	5	60–70	5	40–50	5	0–40	5
Kultūros ir meno darbuotojų, kėlusią kvalifikaciją per paskutinius 4 metus, procentas	70–80	5	60–70	5	40–50	5	0–40	5
V. Veikla								
Meno kolektyvų ir studijų skaičius *	15–25	4	8–16	4	5–12	4	2–6	4
Dalyvių juose skaičius	400–700	5	250–400	5	80–200	5	20–50	5

Klubinių būrelių (sportiniai, techniniai, humanitariniai ir t. t.) skaičius	7–13	4	5–10	4	2–7	4	0–2	4
Dalyvių juose skaičius	100–200	5	50–100	5	25–50	5	5–20	5
Renginių skaičius vaikams ir moksleiviams (be diskotekų ir šokių vakarų) **	60–80	4	40–60	4	20–40	4	10–15	4
Renginių skaičius suaugusiesiems (be diskotekų ir šokių vakarų)	90–120	4	70–100	4	40–80	4	20–30	4
Profesionalių akademinų kolektyvų ir individualių atlikėjų koncertų skaičius nuo bendro renginių skaičiaus	8–15	5	6–10	5	2–4	5	1–2	5
Tarptautinių, respublikinių ir regioninių renginių skaičius ***	4–6	5	2–4	5	1–3	5	1–2	5
Meno kolektyvų laimėjimai (prizinės vietos, diplomai) tarptautiniuose, respublikiniuose ir regioniniuose konkursuose	4–6	4	2–4	4	1–3	4	0–2	4
Parengtų ir įgyvendintų edukacinių ir meno programų bei projektų skaičius ****	3–4	5	2–3	5	1–2	5	0–1	5
Dalyvavimas etninės kultūros tiriamosiose ekspedicijose	taip/ne	1/0	taip/ne	1/0	taip/ne	1/0	taip/ne	1/0
Iš viso:		60		60		60		60

IŠ VISO:		110		110		110		110
----------	--	-----	--	-----	--	-----	--	-----

Šaltinis: LR Kultūros ministro įsakymas “Dėl kultūros centrų akreditavimo tvarkos nuostatų patvirtinimo”.

Prieiga internete: http://www.radviliskiokc.lt/doc/3_KC_akreditavimo_nuostatai2.pdf